821 Rădu
R 18

Domnica Rădulescu

TRENUL DE TRIESTE

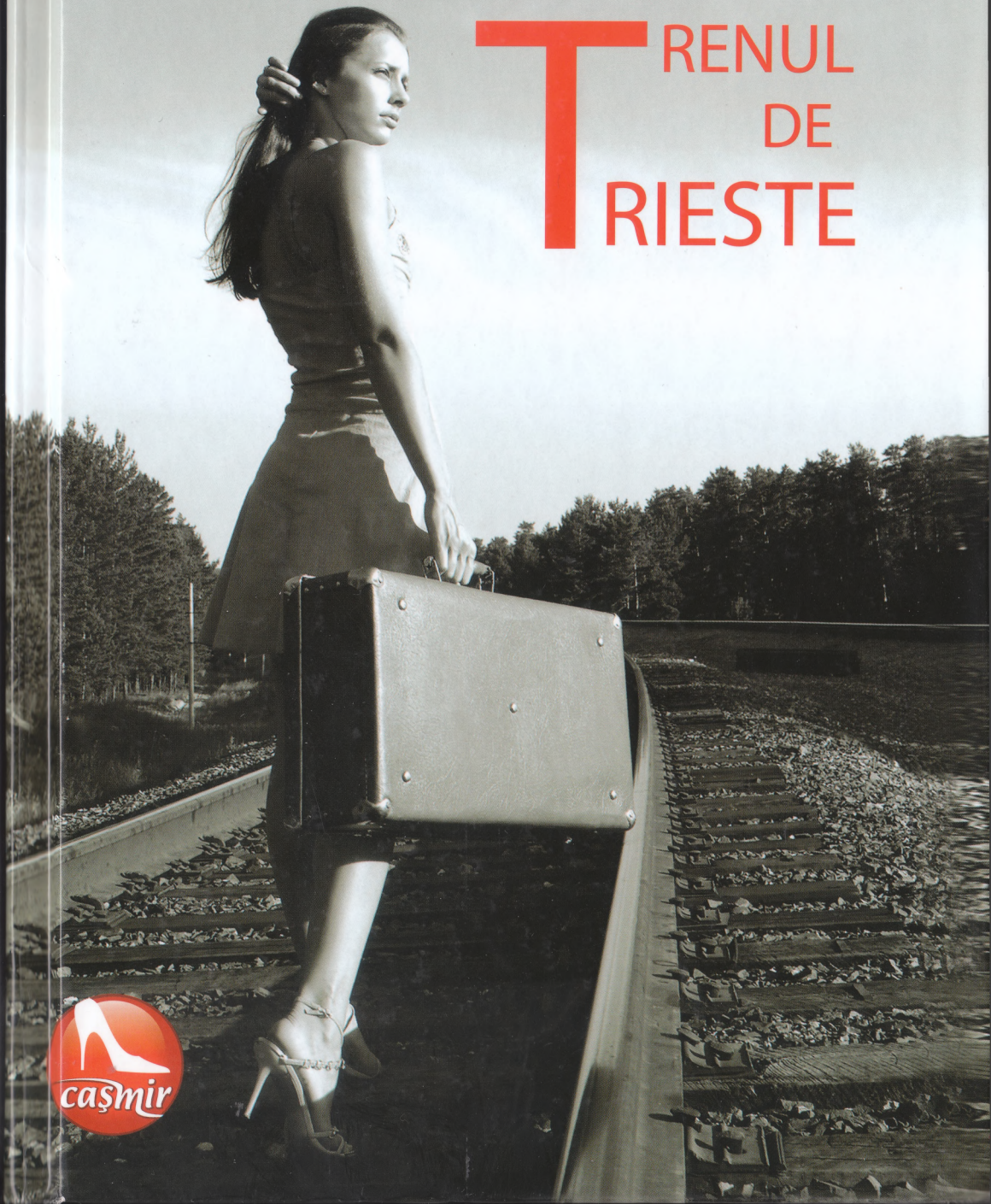

caşmir

Domnica Rădulescu este singura scriitoare americană de origine română cu un succes fulminant. S-a născut în România, dar a fugit în SUA în 1983, după ce a absolvit facultatea de Litere, secția „Literatură și civilizație Engleză", la Universitatea din București.

A plecat din țară în căutarea unei vieți mai bune și cu dorința de a triumfa. Începuturile departe de casă nu au fost însă ușoare. Lucra în trei locuri pentru a-și plăti taxele de studiu, apoi a urmat studiile de masterat și mai apoi și-a luat doctoratul.

Eforturile nu i-au fost însă în zadar. A fost profesoară la Universitatea din Chicago, iar în prezent este profesor universitar la una din primele 10 universități ale Americii, „Washington and Lee Virginia University". A predat cu o bursă Fullbright la Cluj, mărturisind că este plăcut impresionată de nivelul cultural al studenților ei români și mai ales de entuziasmul pe care aceștia îl manifestă.

Pe cea care a ajutat-o mai târziu să părăsească țara a cunoscut-o când avea doar 14 ani la mare. Era o americancă de origine cubaneză pe nume Zoylla Valdivieso, fugită din țara ei natală. Aceasta a ajutat-o foarte mult: s-a declarat sponsorul ei pentru a putea ajunge în S.U.A, i-a oferit bani și cazare până când s-a pus pe picioare, i-a plătit primul semetru la Universitatea Loyola din Chicago și a sprijinit-o chiar să își facă doctoratul.

Partea întâi

Luni portocalii

Am părăsit țărmul Mării Negre cu pielea aurie și sărată, cu părul încâlcit decolorat de soare, ca să iau trenul care trece de-a lungul apelor albastre violete apoi pe lângă câmpurile cu floarea soarelui din Bărăgan, și care apoi taie munții prin pădurile de rășinoase.

Am 17 ani. În fiecare vară împreună cu părinții mei las străzile fierbinți ale Bucureștiului ca să petrec două săptămâni pe plaja Mării Negre după care mai petrec două luni de vară în casa mătușii mele din Brașov, orașul de la poalele Carpaților.

În fiecare vară mă avânt spre munte tânjind după răcoare, aer curat și răsărituri strălucitoare.

De data asta am venit doar cu mama. În noaptea în care sosesc de la mare vreau să mă plimb imediat prin împrejurimi. Tanti Nina, sora mamei mele, îmi spune că ar trebui să mă odihnesc mai întâi și să nu ies afară așa, încinsă toată și transpirată. Ea îți spune mereu ce să faci pe un ton calm, timid, ca și cum n-ar vrea să te supere, nu ca maică-mea, care dă drumul la gânduri pe un ton ascuțit, obligându-te să asculți.

Verișoarele mele mai mici, Miruna și Riri, mă roagă să mă joc cu ele. Miruna, care are aproape 10 ani și cei mai albaștri ochi pe care i-am văzut vreodată, începe să plângă și să spună că niciodată nu mă joc cu ele și că mă urăște. Riri, care are doar 5 ani și ochi negri ca mura, îmi aruncă în cap o cutie pentru jucării, din lemn. Le spun că o să mă joc mai târziu. Singurul căruia nu-i pasă ce fac este unchiul Ion, care sforăie zgomotos pe canapeaua din bucătărie, fiind prea obosit de la muncă pentru a mai ajunge până în dormitor.

Simt nevoia să-mi răcoresc trupul ars de soare în aerul proaspăt de munte și să alunec pe balustrada de marmură direct în noaptea răcoroasă înainte ca mama sau mătușa să-mi spună vreun cuvânt.

Prin iunie simt o nevoie disperată de a pleca din Bucureștiul cu trotuarele sale aglomerate și fierbinți, cu clădirile sale greoaie și cenușii și cu troleibuzele sale încet mișcătoare. Ocolul pe la Marea Neagră e ca un salt rapid într-o poveste. Imaginea mării lucind în

nuanțe de violet și verde smarald dimineața, așa cum o văd printre coloanele grecești de un alb imaculat de pe marginea plajei, mă transpune mereu în vremea lui Ovidiu, exilat cândva pe aceste țărmuri.

Îmi place să mă gândesc la mine ca la o Naiadă pășind visătoare pe nisipurile fierbinți și alunecând încet în apele pline de o dantelărie de alge și de scoici sidefate. Pe la sfârșitul celei de-a doua săptămâni, corpul mă doare din cauza soarelui și a bucureștenilor care ocupă fiecare metru pătrat de plajă cu corturile lor improvizate și cu cearșafurile lor colorate. Atunci începe să-mi fie dor de pădurea de pini și de răcoarea umbrei.

Până la urmă aici, la înălțime, mă simt ca acasă; nu într-o poveste, nu într-un loc de unde vreau să fug ci într-un loc unde trupul meu se simte împlinit și unde inima îmi pulsează constant. Niște voci de copii se aud din spatele zidurilor groase de piatră care mărginesc strada. Pe straturile aflate de-a lungul trotuarelor sunt maci sângerii și gălbenele portocalii. Chiar după colț este o piață și aud ecouri slabe ale vocilor țăranilor care-și laudă roșiile și ridichile, pepenii și cartofii de primăvară. Vara, piața este singurul loc unde mai poți cumpăra mâncare fără să stai la o coadă interminabilă. În România mâncăm mai bine vara.

O văd pe Cristina, prietena mea din copilărie. Cu cozile ei castanii prinse în jurul capului, îmi spune pe nerăsuflate ultimele noutăți fără nicio introducere și fără să mă salute, ca și cum se aștepta să mă întâlnească pe stradă în seara asta.

— Ai auzit de Mariana? Mihai a omorât-o, spune Cristina. La sfârșitul lui aprilie au plecat amândoi, într-o excursie de trei zile. Veneau dinspre Piatra Craiului încercând să ajungă la cort înainte de lăsarea întunericului. El mergea în urma ei și, din greșeală, a dislocat un bolovan. A lovit-o în cap și a omorât-o pe loc.

Cristina plânge cu sughițuri. Era prietenă bună cu Mariana, de la ea învățase să sărute și să facă dragoste, lucruri pe care ea mi le spunea mai apoi mie. Încerc să mi-o imaginez pe Mariana. O admiram. O invidiam pentru vocea ei răgușită și pentru felul în care scotea rotocoale de fum din țigară. Îmi plăcea felul ei de a se arunca, nepăsătoare, în poala prietenului ei înfoindu-și fustele țigănești. Dar cel mai bine mi-l amintesc pe prietenul ei, Mihai Simionu. Avea ochii verzi și genele lungi și cânta la chitară cântece melancolice. Noutățile Cristinei legate de accident mă îngrozesc, dar într-un fel nu-mi pare rău de Mariana.

Mihai și Mariana erau cu 4 ani mai mari decât mine și Cristina, iar noi două eram fascinate de ei și de iubirea lor. Uneori îi urmăream și îi spionam. Mă uitam la Mihai cu coada ochiului în timp ce mergea, fluierând, de mână cu Mariana. Îl văd aievea mergând dar nu mai este nimeni să-l țină de mână.

În loc să ne îndreptăm către bulevard ne întoarcem în cartierul nostru. Cristina nu vrea să fie văzută de toți, plângând. Trecem pe lângă niște case de piatră galbene, portocalii și albastre, frumos aliniate, înspre parcul de la capătul străzii și-l vedem pe Mihai mergând în cercuri în jurul băncii de lemn unde el se sărută cu Mariana și cânta până târziu în noapte. E nebărbierit și poartă niște pantaloni groși, de schi, în carouri, bocanci și o cămașă șifonată cu mâneci scurte. Când îl vede, Cristina începe din nou să plângă și îi spun să plece acasă și să mă lase singură cu el.

Mă uit la el cum fumează Carpați fără filtru, aproape ca o glumă proastă. N-am înțeles niciodată de ce asemenea țigări puturoase sunt denumite după cele mai frumoase comori naturale ale noastre. Țigările românești, amare și acre, sunt cele mai proaste din lume. Deodată, mă doare sufletul văzându-l cum fumează și se plimbă furios, rănit după pierderea suferită. Mă îndrept către el, îi țin fără jenă calea, așa că nu poate să mă evite. Trebuie să se uite la mine. Și se uită. Lasă furia deoparte și îmi zâmbește privindu-mă crucișș, cu ochii lui verzi, prin fumul de țigară. Îl întreb dacă vrea să se plimbe cu mine. Dă din cap că da.

Luna plină pare foarte aproape. El merge repede, cu capul plecat. Nu pot ține pasul. Fața încă îmi arde de la soarele Mării negre și de la noaptea de vară, de la luna plină și de la ochii lui verzi. Ard ca tăciunii aprinși. Strălucesc în întuneric.

În alimentare nu găsești nici carne și nici hârtie igienică. Făina, uleiul și zahărul sunt raționalizate. Lumea spune că-i aproape la fel de rău acum, în 1977, ca pe vremea lui Stalin. Cel mai rău e că întâlnești bărbați în haine de piele neagră, cu ochii mici, care te urmăresc la fiecare colț, la fiecare etaj al fiecărei clădiri, și ascultă orice linie telefonică. Vor să afle dacă te plângi, dacă spui bancuri, dacă vorbești cu străinii, dacă te gândești să pleci din țară și de unde faci rost de țigări Kent. Într-un fel sau altul, multă lume reușește să fugă din țară. Aproape zilnic auzi vești despre cutare și cutare care a plecat într-o excursie în Germania și nu s-a mai întors, sau care s-a dus în Iugoslavia și apoi a făcut cumva să ajungă în Italia.

— Ce norocoși, spunem noi mereu. Tipi deștepți, bravo lor!

La școală, printre orele de chimie organică și literatură comparată sau ore de filozofie occidentală, învățăm și despre planul cincinal socialist al cooperativelor agricole de producție, despre producția de unelte și tractoare și despre utopica fericire socialistă dintr-un viitor nu prea îndepărtat, unde toată lumea muncește după posibilități și primește după nevoi.

Avem impresia că ne situăm într-un fel de tranziție în care, cu excepția celor mai importanți lideri de partid și a securității, care cumpără din magazinele speciale și secrete ale partidului, nimeni nu poate să-și asigure nici măcar strictul necesar. Alimentarele sunt goale iar rafturile de oțel strălucesc de curățenie în așa fel încât poți să-ți vezi chipul alungit, reflectat de marginea metalică. Dacă ai noroc, la cele mai neașteptate ore din zi poate să vină un transport de brânză sau de aripi de pui în cartierul tău, odată cu cozile lungi care se formează instantaneu. Cei care sunt ultimii la coadă, în general par lipsiți de speranță: n-o să mai rămână nimic pe raft, știu ei, când o să le vină rândul. Vor pleca cu sacoșile goale și vor încerca să găsească și alte cozi prin oraș, unde poate vor avea norocul să fie primii la unt, sardine sau la hârtie igienică. Bancul zilei e că românii nu mai au nevoie de hârtie igienică pentru că nu au după ce s-o folosească.

În vara asta când împlinesc 17 ani, înfloresc ca femeie și nu-mi pasă de magazinele goale și de rațiile de zahăr și făină. Ochii mei albaștri strălucesc. Membrele mele lungi sunt încordate și neliniștite. Părul meu de culoarea grâului sălbatic flutură în toate direcțiile iar în trup simt un mare dor. Nu mă interesează decât ca acest bărbat care-și jelește iubirea pierdută să-și întoarcă ochii spre mine și mă vede, cu părul meu decolorat, cu fața și umerii arzând, să cânte la chitară, pentru mine, unul din cântecele lui melancolice. Doar pentru mine. Mirosul de pământ și moarte din inima lui mă înnebunește de dorință. Vreau să fiu acolo, în miezul inimii lui unde miroase a pământ reavăn. Vreau ca el să fie primul meu iubit: amar, furios, mirosind a țigări românești fără filtru și jelind după o fată moartă.

Este anul marelui cutremur iar florile roz și sângerii par să înflorească toate deodată din pământul crăpat. Lacomul, neiertătorul pământ negru! Mă întreb dacă Mariana a mai avut timp să gândească, să se îngrijoreze, să se înfioare la gândul propriei ei morți. Mă întreb dacă Mihai a fost doar neatent când a dislocat bolovanul acela din vârful dealului, sau dacă o fi fost altceva și Cristina nu mi-a spus sau poate că nici ea nu știe. Știu că și alți bărbați erau îndrăgostiți de Mariana. Știu că mergeau cu toții, în gașcă, pe munte. Poate că

Mariana flirtase cu Radu, cel mai bun prieten al lui Mihai, un pic prea mult, așa cum avea uneori obiceiul. Poate că Mihai era într-o criză de gelozie. Poate că fusese o crimă pasională. Îmi amintesc de certurile lor până noaptea târziu la o margine de parc unde se adunau toți copiii din cartier. Mariana izbucnea mereu în lacrimi și fuma țigară după țigară și își înfoia fustele colorate dând să plece. Apoi Mihai o strângea cu putere și într-o clipă trecea de la furie la tandrețe și începeau să vorbească în șoaptă și să se sărute. Mă uitam fascinată la ei simțind în mine o durere delicioasă.

Cum merg alături de Mihai mă gândesc că n-a mai fost niciodată așa o lună plină și portocalie și așa un loc mirosind a reavăn în inima cuiva, unde eu să mă înscăunez că o regină nemiloasă.

— Au ras-o pe cap, spune el, avea o gaură mare la ceafă. I-au tăiat buclele ei frumoase și castanii ca să vadă gaura din ceafa ei. De ce au trebuit să facă asta?

Stinge țigara pe jos și privește în depărtare. Mai mergem un pic iar luna se mărește sub ochii noștri, portocalie, rotundă, imensă. Vreau să-l iau de mână și să-l fac să se uite la mine.

Mă împiedic în sandalele mele purtate, ieftine. Picioarele îmi sunt încă pline de nisipul și sarea adunată în sandale de pe plajă. Tălpile mă ard cu fiecare pas pe care-l fac *ca și cum ar fierbe pământul.* Mă sprijin de el făcându-l să se oprească. Degetele lui îmi ard pielea brațului.

— Hai să bem ceva, îi spun. Azi e 15 august, Sf. Maria Mare. E ziua mea de nume.

— Credeam că ești păgână, spune el.

— Sunt. Doar că-mi place să beau de ziua sfintei mele. Îmi sărbătoresc numele.

— Te cheamă Maria? Mătușa ta, Nina, îți zice mereu Mona.

— Mătușa mea Matilda, sora lui taică-meu, s-a rugat la Sf. Fecioară în timpul nașterii mele, așa că a trebuit să fiu botezată și cu numele ei, pentru protecție. Mona Maria.

— Mona Maria.

Zâmbește și spune că i se pare amuzantă aliterația. Spune că seamănă cu numele unei stele de cinema.

Trecem pe lângă blocul mătușii mele. O aud pe mama strigându-mă de pe balcon, spunând că e târziu și că trebuie să intru în casă. Îi spun să mă lase în pace că sunt destul de mare să stau pe-afară cât vreau. Continuăm să mergem.

Mihai spune că este un magazin cu băuturi lângă gară. Mergem mai multă vreme fără să vorbim. Vedem dâra de fum a unui tren plecând din gară și doi tineri sărutându-se la colțul străzii. Îi invidiez pe toți îndrăgostiții, vii sau morți. Mi-e sete și sunt ametită și mă îndrăgostesc cu fiecare pas pe care-l fac la brațul lui Mihai, privindu-i profilul, genele lungi și dese și ochii verzi, triști. În noaptea asta, de ziua numelui meu, nu-mi pasă de rațiile de zahăr și făină, din moment ce magazinul are țuică, și mereu are.

Cumpărăm țuică ieftină și ne întoarcem în cartierul nostru. Dar când suntem pe punctul de a traversa strada, către blocul mătușii mele, îl iau pe Mihai de mână și îl împing pe o stradă laterală. Întunericul miroase a regina nopții, floarea mea preferată. Bem din aceeași sticlă acolo, în mijlocul drumului, ca să sărbătoresc ziua numelui meu.

Râd atât de tare că mă podidesc lacrimile. Luna se multiplică. E minunat să ai așa o mulțime de luni deasupra capului, și să simți parfumul de regina nopții și să te ții de mână cu acest bărbat trist care deja se gândește să mă sărute. *Sunt vie.* Sunt aici, râzând în fața lui, arzând bronzată și privind mai multe luni pe cer. Mă așez pe iarba de pe marginea trotuarului sub șirul de plopi, alături de gardul de fier care separă strada de parcul din fața blocului mătușii mele. Vecina de dedesubt trece pe lângă mine cu o sacoșă de cartofi în mână. Scutură din cap și bombăne ceva despre „fetele de la oraș".

Mihai stă lângă mine și privim cerul și lunile în halouri portocalii. Timpul se oprește în loc. Timpul se oprește exact ca atunci când Dr. Faustus îi cere diavolului să oprească în loc clipa, pentru că-i atât de frumoasă.

Tocmai am citit *Dr. Faustus* la ora de literatură comparată. Urmez cursurile unui liceu de filologie în București. Citim toate cărțile din lume. Am prieteni care merg la Liceul englez, sau la cel Francez sau Italian. Tatăl meu și prietenii lui poeți și artiști cred că este un fel de breșă în sistem. Probabil că partidul a sărit peste amenințarea orelor de literatură comparată, fiind prea ocupat să distrugă orice altceva.

Nu-mi place *Dr. Faustus* dar îmi place replica: „O, Doamne, fă această clipă să stea, că-i atât de frumoasă!". De ce să scrii sute de pagini plicticoase despre diavol și toată acea târguială a sufletului, când autorul putea să lase doar această frază simplă?

Această clipă, acum, în vara asta românească, într-un orășel din Carpați. Vreau să dureze veșnic, cât trăiesc eu pe pământ. Acolo, în

miezul inimii lui și a pământului răscolit: mă văd înflorind, regină a nopții, proaspătă și cărnoasă.

Nu știu ce se mai întâmplă după aceea. Mă trezesc în casa mătușii mele, în pat, lângă cele două verișoare ale mele. Mătușa, unchiul și mama mă ceartă. Trec câteva zile și nu-l văd pe Mihai. Parcă-s somnambulă. Apoi vine 23 August, sărbătoarea națională a României, sărbătoare comunistă, în care oamenii trebuie să defileze pe străzi, cu steguțele roșii ale partidului în mâini, scandând *Nicolae și poporul, Nicolae și partidul.* Dacă nu scandezi destul de tare, cineva în haină de piele te-ar putea observa. Mătușa și unchiul trebuie să meargă la defilare. Toți adulții sunt plecați, verișoarele mele sunt prin vecini, iar eu am rămas singură.

Mă îndrept către strada lui, la două blocuri mai încolo, la capătul șirului de case colorate pastel. Casa lui e mai mare decât celelalte și e cenușie, nici galben piersică și nici verde tei ca celelalte. E o casă de piatră cu acoperiș roșu de țiglă. Sunt trei apartamente acolo, dar arată ca o casă unitară, iar curtea din față e separată de stradă printr-o poartă de fier cărămizie. Știu că apartamentul lui Mihai e la parter pentru că în verile trecute îl vedeam prin ferestrele deschise stând lângă Mariana, ori de câte ori treceam prin cartier cu Cristina. Uneori îl spionam și le vedeam capetele apropiate, sărutându-se. Alteori el cânta la chitară pentru ea și sunetele corzilor răsunau afară ca niște rândunele stranii care zburau prin tot cartierul. O baladă a muntelui în lumina lunii.

Mă plimb în sus și în jos pe stradă spionându-i casa. O trecătoare se oprește și mă întreabă dacă mă poate ajuta, dacă m-am rătăcit. Îi spun „Nu, mulțumesc, doar aștept pe cineva". Apoi, ca și cum s-ar adeveri, ușa grea de sticlă de la casa lui se deschide și Mihai iese afară, purtând aceeași cămașă șifonată și pantalonii în carouri de săptămâna trecută, dar acum e bărbierit. Merge legănându-se pe o parte, de parcă ar șchiopăta. Îl întâmpin. Ne oprim și ne uităm unul la celălalt.

— Hai să-ți arăt un loc pe munte, spune ca și cum pe mine m-ar fi așteptat. Un loc unde n-ai mai fost.

— Nu sunt îmbrăcată pentru mers pe munte, îi spun.

Port o rochie albastră, subțire, și aceleași sandale vechi, ieftine.

Luăm un autobuz până la capăt de linie, la poalele muntelui, apoi mergem cu telefericul până la jumătatea drumului spre vârf. Mă conduce pe o potecă prin pădure. Pe jos iarba strălucește și sunt clopoței albaștri iar lumina după amiezii e filtrată printre ramurile mestecenilor și stejarilor bătrâni. Pașii noștri se aud reverberat în

liniștea pădurii, spartă doar de bocănitul ritmic al vreunei ciocănitori sau de singuraticul cântec de cuc. În aer sclipesc scântei de lumină. Apoi cărarea devine mai abruptă.

Mă împiedic. Niște pietricele îmi intră în sandale. Rochia albastră cusută de mama dintr-o draperie veche e plină de noroi. Se agață de tufișurile de pe margine care aproape că ascund poteca. Sunt îmbujorată și transpirată iar el mă trage de mână tot mai sus.

Vedem niște mure sălbatice și el se apleacă să le culeagă. Mă hrănește cu ele, una câte una. Simt gustul fructului amestecat cu cel de tutun de pe degetele lui. Știu că buzele mele sunt mai roșii de la mure și că el vrea să mi le sărute.

Se aude un tunet. Se pornește ploaia atât de furioasă încât văd apa șiroind spre pământ și împroșcând stropi în sus. El o ia imediat pe altă potecă și deodată ne aflăm sub un adăpost din lemn. Suntem uzi leoarcă. Rochia albastră mi se lipește de corp. Mi se văd sfârcurile prin ea. Toate liniile corpului meu sunt scoase în evidență de sub rochia străvezie și udă. El scoate o borsetă de plastic din buzunarul de la pantaloni și de acolo o bucată de pânză albă. Îmi face cu ochiul și-mi spune:

— Pe munte trebuie să te aștepți la orice.

Mă șterge pe față, pe păr și pe gât cu batista aceea albă care în mod miraculos absoarbe apa. E meticulos și precis. Batista se mișcă înspre umerii mei, spre sâni și talie, zăbovind la fel de mult pe fiecare porțiune. Simt o căldură ciudată în tot corpul. Parcă-s hipnotizată. Nu vreau să se oprească.

— Așa. E mult mai bine. Nu-i bine să stai multă vreme udă pe munte. Poți căpăta pneumonie.

Știu că atunci când voi fi bătrână și ofilită și bolnavă, și chiar pe patul de moarte, îmi voi aminti de ploaia asta de vară, privind buzele acestui bărbat care cunoaște muntele și care mi-a uscat trupul cu o batistă albă.

Ne privim unul pe celălalt, dar nu ne sărutăm. Îi simt respirația pe gâtul meu. Mă trage către pieptul lui și mă ține în brațe mângâindu-mi părul. Respir spre pieptul lui adăpostită de ploaie.

— S-a oprit. Putem să plecăm, spune el și mă ia iar de mână.

Întorcându-ne pe cărarea care urcă muntele, spre piatra legendară pe care o știe el, vedem niște aburi roz albăstrui și violeți ridicându-se de pe văi și înconjurându-ne. Văile de sub noi sunt acoperite de o pâclă multicoloră; lanțul verde închis al Carpaților ne înconjoară ca un inel

magic. Printr-o spărtură din nori se vede o porțiune de oraș, ca printr-o miraculoasă gaură a cheii.

— E un fenomen rar, spune el. Norii se mișcă pe măsură ce iese soarele. Lumina se reflectă în nori.

În sfârșit ajungem la stânca aceea mare.

E o stâncă mare, albă, ascuțită, cu o cavernă la bază. Câinii latră în vale iar noi auzim clopotele de la Biserica Neagră. Aproape că putem vedea forma bisericii printre norii violeți ca și zidurile sale gotice, drepte și arse, și turlele țâșnind în sus. Ecoul clopotelor ajunge până la noi și, cum stăm sprijiniți de piatra albă privind în jos la norii roz din vale și la apusul de peste oraș, îmi spune că-mi licăresc stele în ochi. Clopotele bat fără încetare.

Gust murele de pe buzele lui. Vreau să mă topesc în norii roz, în dangătul clopotelor și în acest sărut cu gust de fructe de pădure. Clopotele bat, iar eu îmi simt corpul cum ia forma lunii pline și împrumută mireasma murelor sălbatice.

Ploaia a dezlipit afișele cu defilarea de 23 august. Ne întoarcem de pe munte și găsim străzile pline de mii de steguleț roșii de hârtie, rupte, ude leoarcă. Oamenii merg încovoiați și uzi până la piele, călcând peste steagurile roșii. Nu prea-mi pasă. Deodată am senzația că nici nu mai trăiesc în această țară. Simt mâna lui căutând-o pe a mea în timp ce ne apropiem de blocul meu. Mă roagă să vin la el acasă mâine dimineață, devreme.

Din ziua aceea încep să mă trezesc înaintea celorlalți. Mă spăl pe cap cu apă rece ca gheața, pentru că avem apă caldă doar o oră pe zi sau două ore la două zile și nu trebuie s-o risipim. Uneori nu avem deloc apă, dimineața devreme sau seara târziu. Partidul încearcă mereu să ne determine să economisim câte ceva, căldură sau energie, împingându-ne frenetic pe drumul utopic al socialismului care va fi făurit într-o bună zi. Mă spăl pe cap cu săpun de rufe, în chiuveta de la baie, cât de repede și cât de puțin zgomotos pot, în speranța că firul anemic care curge de la robinet n-o să se oprească și n-o să mă lase cu părul plin de săpun.

Diminețile sunt întotdeauna răcoroase; tremur și cobor scările de marmură, cu pletele umede lipite de gâtul și de umerii mei.

Mihai pune ceva de Edward Grieg pentru mine. Mai întâi șterge firele de praf de pe disc, apoi îl așează încet pe platan și coboară acul pick-up-ului cu un gest delicat. Rămâne nemișcat timp de câteva secunde și ascultă muzica surâzând mulțumit.

— Ascultă! E ca ploaia. Peer Gynt. Îmi place foarte mult, ție nu? spune el *mândru, ca și cum ar fi fost compozitorul acelei muzici.*

— Da, e frumoasă. N-am mai auzit bucata asta.

— Tremuri, îmi spune.

Apoi își pune mâinile pe umerii mei. Sunetele îmi pătrund în fiecare por. Așternuturile de pe patul lui sunt apretate și răcoroase. Îmi scot rochia cea albastră, aceeași pe care o purtam pe ploaie, pe munte, *și văd prin fereastra deschisă portretele lui Marx, Engels,* Lenin și Ceaușescu — *părintele națiunii* — atârnate de clădirea de vizavi. Toți sunt urâți, și mă sperie.

Mi se pare că-l cunosc dintotdeauna, că înțeleg exact fiecare detaliu al fiecărei mângâieri de pe trupul meu. Nu sunt timidă. Valuri de căldură și de sunete mă inundă. Îmbrățișări, șoapte. Mă mușcă de umăr, *îl mușc și eu. Sunt amețită și curioasă de tot ceea ce mi se* întâmplă. Aud copii jucându-se pe-afară; chiar sub fereastra noastră o minge lovește insistent și ritmic trotuarul.

Chipurile bărboase ale lui Marx, Engels și Lenin, ca și chipul fără barbă al lui Nicolae Ceaușescu ne privesc de pe clădirea de peste drum. Îi văd prin geam de aici, de unde mă aflu întinsă. Închid ochii și nu mă mai gândesc la nimic. Muzica lui Grieg. Sunete mici ca ploaia. Trupul lui Mihai e încordat și priceput și emană un miros de rășină de pin, ca și cum ar fi adunat în pilea lui măslinie toate miresmele pădurii. Mă pierd în îmbrățișările lui, în topirea aceasta a cărnii în carne. Aș geme cu fiecare bucățică a corpului meu în brațele lui. Jerbe purpurii și roșii îmi explodează în creier dincolo de pleoapele închise apoi îmi zvâcnesc prin vene și mușchi în tot corpul. Îl țin de mână iar el stă lângă mine, transpirat și tremurând tot.

Perdelele transparente se mișcă în adierea vântului. Prin ele, deasupra capetelor noastre, ne privesc fix fețele bărboase ale celor trei conducători marxiști, și cu al patrulea, părintele națiunii noastre. Râdem și ne strâmbăm la ei și le spunem să se ducă dracului. El trage draperiile și vine lângă mine șoptindu-mi la ureche. Spune că sunt mura lui sălbatică și că mă va mânca toată. Spune că mă va răpi și vom fugi în pădure ca să nu ne găsească nimeni și vom trăi mereu acolo ca doi sălbatici, hrănindu-ne cu fructe de pădure și rădăcini. Apoi ne rostogolim în așternutul răcoros râzând. Vara trece fără să fiu tentă la ceea ce mă înconjoară, grăbindu-mă pe scări dimineața, întotdeauna cu părul ud, suspect de curat. Hoinărim prin pădurile pe care el le știe, pe sub pini și prin pajiști ferite, udate de câte un izvor ascuns; mirosul de pini și de pământ intră în mine. Luna mă

trezește-n noapte și fire de aur par să lege gândurile mele de ale lui, dorința mea de a lui. Ies din apartamentul mătușii în miez de noapte și mă cațăr ca un hoț pe fereastră, direct în patul lui. Îi îmbrățișez trupul cald mirosind a rășină. Îl mușc de ceafă, de umeri, de buze. Mereu de buze. Când vine vremea să mă întorc la București și să înceapă noul an școlar, e burniță și ceață pe coama muntelui și la piatra noastră albă. Vara se termină mereu brusc la munte și se preschimbă în toamnă în doar câteva zile cu nopți din ce în ce mai reci, lumina dimineții e din ce în ce mai aurie, iar aerul vibrează ca un suspin care vestește vremea rece. Trec în anul trei de liceu, iar admiterea la facultate mi se pare ca o amenințare la sfârșitul acestui an. Simt că trebui să mă maturizez peste noapte, așa cum lumina verii trece către toamnă. Viitorul pare la fel de incert ca și vârfurile munților acoperite de pâclă albă.

În ziua dinaintea plecării mele, Mihai devine trist și vorbește despre Mariana, despre cum o dureau dinții și punea vodkă la dintele bolnav. Și-o amintește cum alerga pe poteca stâncoasă în dimineața aceea, fericită și lipsită de griji. Rostește cuvântul „accidental" cu un anumit accent, ca și cum s-ar împiedica în cuvânt. E tras la față. Arată de parcă fără veste l-ar fi învăluit o umbră. Mă sperie. Stă pe marginea patului cu capul în mâini. Poate că a omorât-o pe Mariana. Să nu fi fost bolovanul acela un „accident"? Poate că m-am îndrăgostit de un criminal. Tresar din cauza propriului meu gând întunecat, care, în mod ciudat, nu-mi dă pace. Mă fascinează crimele pasionale. Am crezut că numai în romane cineva ar putea omorî un om doar pentru că e prea gelos, sau prea îndrăgostit, sau prea furios, nu și în realitate. Vreau s-o șterg pentru totdeauna pe Mariana din inima lui. Urăsc faptul că absența ei stă între noi. Mă ridic din pat geloasă de furie și mă pregătesc să plec fără să-i spun la revedere. Și lui îi pare rău că e trist. Mă ia de mână și îmi sărută podul palmei și fiecare deget în parte. Îmi spune că nu vrea să mă piardă.

— Te omor dacă mori, îmi spune el.

Apoi mă strânge cu putere în brațe și mă ține așa până când nu mai pot respira.

— Sunt ca scaieții de pe câmpii. Mergem, mergem și nu murim niciodată, spun eu râzând, în timp ce mă desprind din strânsoarea lui.

Apăs cu unghiile brațele și gâtul lui ca să-i arăt că sunt ca un scaiete sălbatic. Zâmbește. A uitat-o pe Mariana.

Îl visez, suntem singuri în noapte pe mijlocul străzii, cărând valiza cea veche pe care o purta unchiul Ivan când s-a întors după 25 de ani deși toată lumea îl credea mort, și care dispăruse în Uniunea Sovietică. Stăm pe valiza aceea, pe cer sunt două luni și Mariana apare din ceață. Vine zâmbitoare spre noi. Vedem că nu are dinți pentru că zâmbește știrb, înfricoșător. Simt o tristețe profundă ca moartea.

Inundații, războaie și oglinda străbunicii

În vara în care împlinesc 17 ani și mă îndrăgostesc de Mihai, mă simt atrasă de oglinda de argint a străbunicii. E pusă pe scrinul din mahon în sufrageria mătușii Nina. Mă uit la colțul ei știrbit, la lemnul masiv care cândva avea o cutie muzicală. Dar mai ales mă uit în oglindă, atentă la fața mea, de parcă ar fi a alteia: ochii albaștri, migdalați, părul înfoiat, bărbia ascuțită, nasul fin și buzele roșii sărutate și mușcate de Mihai. Un semn roșiatic pe gâtul meu lung. În această vară minunată, cu cerul garnisit cu lună, cu gust de pământ reavăn și cu ploaie, vreau ca poveștile familiei mele să prindă viață în misterioasa oglindă. Exact ca personajul Lucille dintr-o poveste pe care mama mi-o citea dintr-o cărțulie de povești franțuzești. Lucille ajunsese să vadă tot ce dorea într-o oglindă magică pe care i-o dăruise o zână: rudele ei decedate, cei dragi care erau departe, viitorul ei. Dar mie mi-e teamă să-mi văd viitorul. Nu întreb de asta oglinda străbunicii. Pe măsură ce-mi examinez propriul chip în oglindă, vreau să văd trecutul, să-mi imaginez pe cei din familia mea plutind prin oglinda argintie și întinzând mâinile spre mine cu dor. Mi-e teamă de tăcerea apăsătoare a lui Mihai când pomenește de Mariana. Mi-e teamă de visul pe care l-am visat, cu noi doi stând pe mijlocul străzii pe valiza cea veche, noaptea, și cu Mariana rânjind știrbă spre noi. Mi-o amintesc pe mama vorbind despre marile iubiri din familia noastră și despre femeile care și-au găsit bărbatul vieții lor și au rămas împreună. Pentru totdeauna. Gândul că într-o dimineață Mihai ar putea să dispară din viața mea, îmi taie respirația. Pur și simplu nu mai pot respira când mă gândesc la asta. Alerg spre Mihai ca să mă asigur că e acolo, la parterul casei de piatră cenușie cu acoperiș de țiglă roșie. Îi spun că îl voi iubi mereu. Îl sărut până nu mai poate respira. Mă rog la rudele mele femei să protejeze iubirea mea pentru Mihai. Într-un fel, rudele mele feminine decedate mi se par mai de încredere decât Dumnezeu sau decât Fecioara Maria, despre care îmi tot vorbește tanti Matilda. Vreau să fiu ca femeile din familia mea, puternice și cu noroc în dragoste.

Străbunica mea a reușit să se salveze de la marea inundație din 1918 plutind pe Nistru, pe o ușă mare din lemn și strângând la piept o oglindă de argint cu o cutie muzicală care cânta *Fur Elise* de Beethoven. Asta se întâmpla în orașul Cetatea Albă din Moldova, regiunea Basarabia, înainte să fie încorporată în Uniunea Sovietică.

Ea plutește pe râul care mătură totul în calea lui — dulapuri și grădini de zarzavat, cotețe de găini — cu părul ei blond fluturând în vânt, strângând la piept oglinda pătrată în timp ce ascultă mereu muzica aceea, întorcând cheița în cutia muzicală ori de câte ori se oprește. După multe ore ușa pe care plutește se izbește de un copac. Reușește cumva să se cațere în el, încă ținând oglinda, și așteaptă, din ce în ce mai puțin conștientă, printre crengile dese, să vină cineva s-o găsească. La apus când apele încă vuiesc furioase pe lângă ea iar cerul roșu violet varsă apă amenințătoare, un bărbat într-o barcă de salvare se apropie de copac auzind un sunet slab, ca și cum cineva ar ciupi corzile unui instrument bizar. O găsește pe străbunica mea printre ramurile răsucite, strângând oglinda la piept și șoptind notele ca pe un cântec de leagăn.

Vania Golubov o dă jos și o așează în barcă. O învelește cu pături și îi face un culcuș, apoi vâslește cu putere către malul îndepărtat. Încearcă să afle cine este, ce s-a întâmplat cu familia ei, în ce parte a orașului stă. Tot ce poate scoate de la ea e numele pe care îl tot repetă: Paraschiva Dumitrescu. Își șoptește numele ca pe un cântec de leagăn, la fel ca pe cântecul din cutia muzicală.

O duce la el acasă, unde locuiește cu mama sa și o așează în camera mare, rugând-o pe mama sa să-l ajute s-o dezbrace și să-i aducă niște haine uscate. Ei locuiesc într-o căsuță de piatră albă, la marginea orașului, unde apele nu au ajuns.

Se îndrăgostește de fata rătăcită cu părul bălai pe măsură ce își revine sau cade iar în delir, vorbind despre cai sălbatici și soldați plutind pe râu, în vreme ce el îi toarnă în gură câteva înghițituri de apă ca să-i scadă febra. Într-o noapte, după trei zile de febră și rostit vorbe fără șir, crede că o va pierde. Pulsul îi este scăzut și pielea îi arde atât de tare de parcă încinge tot aerul din jur.

Mama lui îl ajută să o învelească în cearceafuri umede, noaptea, și îi dă ceai rece făcut din ierburi rusești. Vorbește încontinuu cu fata ca și cum cuvintele lui care înspre zori devin la fel de confuze și lipsite de sens ca și ale ei, ar putea să o smulgă din ghearele bolii și ale morții. Ceea ce se și întâmplă. Într-o dimineață, odată cu prima rază de soare, când mama lui Vania în sfârșit se duce în camera ei să se odihnească,

Paraschiva începe să-l privească pe Vania. Pentru prima oară săptămâna asta e calmă. Se uită la Vania ca și cum l-ar cunoaște de-o viață. Nu e nici speriată nici surprinsă că se află în casa unui bărbat, în patul unui bărbat, după ce a plutit zile în șir pe apele învolburate. Întreabă de oglindă — a găsit oglinda cu cutia muzicală la spate? I-o arată. E întreagă, vezi? Doar un pic murdară, spune el ștergând-o cu dosul mânecii. Încă mai funcționează, îi spune, și începe să răsucească cheița. Ea îl oprește atingându-l ușor pe mână. Vania oprește muzica și pune cutia în mâinile ei.

— Păstreaz-o, îi spune el, ca să-ți poarte noroc. Ea m-a adus spre tine.

Ea începe să râdă. Apoi râde și el. Mama lui Vania îi găsește scuturați de hohote de râs când intră în cameră. Îi privește râzând și își dă seama că Paraschiva va trăi și că va fi nora sa. Se bucură pentru fiul ei, că și-a găsit în sfârșit mireasă.

E anul 1918 și războiul a înghițit mii de tineri pe câmpurile de luptă, inundațiile au acoperit de noroi satele și au înghițit și mai multe vieți. Acum vine amenințarea foametei. Dacă ai noroc, îți găsești perechea în vâltoarea unei calamități ca asta, salvezi pe cineva și ești tu însuți salvat. Așa își găsesc oamenii jumătatea, printre cadavre în putrefacție, hămesiți, temerari, la limita dintre viață și moarte. Cu părinții dispăruți sub ape, de-acum Paraschiva se numără printre cei mai norocoși oameni. A fost găsită de cineva care locuiește într-o căsuță de piatră albă la capătul uscat al orașului, acolo unde apele nu au ajuns, o casă cu o grădină mică de legume, o brazdă de porumb și trei găini albe.

În vară s-au căsătorit în grădină, cu acordeonistul satului cântând pentru ei, de la capăt, singurele două cântece pe care le știa, unul trist și celălalt vesel. Au băut țuică de prune, au mâncat mămăligă și au dansat până în zori pe două melodii. În noaptea aceea Paraschiva a vrut să învârtă cheița cutiei muzicale și să mai asculte odată Fur Elise, stând în același pat în care o așezase Vania când delira și era să moară, iar el a vindecat-o cu comprese reci și ceaiuri din ierburi rusești.

Vine vara cu multe luni portocalii în care-mi descopăr lăcomia propriului meu trup, iar eu sunt tot străbunica, ascultând Beethoven din cutia muzicală salvată la inundații. Vreau să fiu Paraschiva mușcându-l de umăr pe Vania, în extaz, și înfigându-și unghiile în spatele lui. Vreau să fiu ea pe patul mic din casa de piatră albă, de la o margine de oraș, care nu fusese atinsă de puhoaie, adulmecând

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

și sărutând trupul acestui bărbat tânăr în patul în care mă zbat de câteva zile între viață și moarte, din cauza febrei de la râul infectat.

Paraschiva și Vania au avut doi băieți, Ivan și Victor. Ivan a dispărut în cel de-al doilea război mondial și a fost găsit prin Crucea Roșie după 25 de ani, când maică-sa era deja moartă. Victor avea să fie bunicul meu, cel mereu blând și trist din cauza pierderii fratelui. Se spune că pe măsură ce îmbătrânea, Paraschiva se îmbrăca în cele mai bune haine, își punea pălăria verde de fetru și în după-amiezi luminoase și răcoroase, spunând că merge în oraș, intra în dulapul pe care familia mea îl adusese în apartamentul de la gară. Ieșea după câteva ore și spunea că totul s-a scumpit enorm. Într-o zi am găsit-o moartă în dulap, printre rochii și paltoane vechi, ținând la piept o hăinuță veche de-a lui Ivan de când era mic.

Mona Maria Manoliu crește la București

M-am născut vara, în Bucureștiul de altă dată, când străzile erau pline de miros de tei, atât de greu și atât de dulce încât îți doreai să te tot fi născut într-o noapte de vară ca asta. E ora 3 dimineața, ora misterioasă a nașterilor, morților, accidentelor și metamorfozelor. Mama stă pe marginea patului din camera cu chirie, imediat după ce i s-a rupt apa, îmbrăcată în singura rochie neagră, cu poșeta pe genunchi, pregătită să meargă la spital. Tace. E în doliu după mama ei, Vera, care a murit luna trecută, căzând pe stradă, și după mătușa ei, Nadia, care murise anul trecut, în casa veche de pe strada cu castani bătrâni, ținând în mână o carte poștală de la soțul ei, Matei, trimisă din închisoarea unde era deținut politic.

Tata de-abia a ieșit în stradă, la un telefon public, să cheme ambulanța sau un taxi. Apartamentul lor e chiar în zona pieței cu statuia lui Mihai Viteazul, călare, cu sabia ridicată ca pentru luptă. Din cabina telefonică tata privește statuia aflată lângă maiestuoasa clădire cenușie de stat, cu cele trei chipuri imense ale conducătorilor comuniști, atârnând la intrare. Străzile sunt goale, cu excepția câtorva bețivi care niciodată nu ajung acasă de la serviciu și sfârșesc ziua bând țuică de prune, ore în șir, în vreo speluncă de la colț de stradă.

Tata e agitat și încearcă să-și aprindă o țigară în timp ce formează numărul și își încheie pantalonii trași peste pijama. Bricheta nu se aprinde, așa că îi cere un foc unui trecător beat, ținând receptorul în cealaltă mână, iar pantalonii îi alunecă pe vine. Reușește să sune la salvare care vine s-o ia pe mama o oră mai târziu.

M-am născut într-o dimineață care mirosea a tei, în gemetele mamei mele care ieșeau odată cu lichidul amniotic. M-am născut dintr-un amestec sălbatic de durere și doliu, lacomă de viață și de sânul mamei mele. Ea încă plânge, în curtea spitalului, imediat după nașterea mea. Doctorii nu știu ce-i cu ea și sfârșește din plâns după câteva ore. Mirosul de tei năvălește prin ferestrele deschise. Ei spun că eram roșie, mică și aveam mult păr blond lipit de cap. L-au lăsat pe tata să intre în curtea spitalului la câteva ore după ce m-am născut. Tatăl meu,

Miron Manoliu, care nu mai văzuse în viața lui un nou-născut, a spus că sunt un bebeluș urât. În sfârșit, Dorina Golubov râde, din mijlocul durerii ei.

Mă botează Mona Maria. Mona, de la un personaj dintr-un roman pe care l-a citit mama când era însărcinată. Un roman despre povestea de dragoste înfiripată într-o vacanță, într-o stațiune montană, între Mona, o tânără actriță și Tudor, un scriitor debutant. Amândoi încearcă să scape de praful și aglomerația Bucureștiului. Ea învață un rol nou, iar el scrie o piesă de teatru. Stau de vorbă până noaptea târziu, în fața porții vilei lor și privesc mersul celest al luceafărului de dimineață. Mama crede că numele o să-mi poarte noroc. Nimeni din familia noastră nu a mai fost botezat cu așa un nume, ceea ce înseamnă că o pornesc în viață de la zero. Mai sunt botezată și *Maria,* pentru că așa i se pare important mătușii Nina. Era 15 august 1957, de Sf. Maria cea Mare, când tanti Nina și cu mama mea, Dorina, au reușit să-l zărească pe unchiul Matei, care era adus la tribunalul din București de la închisoarea politică Jilava. Nu știu de ce trebuie să fiu botezată în amintirea tragediilor de familie dar tanti Nina insistă. Apoi Matilda, mătușa din partea tatălui meu, o femeie religioasă, spune că s-a rugat toată ziua la Fecioara Maria cât a durat travaliul mamei mele, timp de 27 de ore. Așa că trebuie să port și numele *Sfintei Fecioare* pentru că, în aparență, datorită rugăciunilor mătușii mele m-am născut sănătoasă, deși un pic vineție, din cauza cordonului ombilical înfășurat în jurul gâtului.

Am crescut într-un apartament minuscul, situat cu fața la apus, către o bisericuță veche de 400 de ani, unde părinții mei s-au căsătorit în secret pentru că nu era voie să faci cununie religioasă într-un stat comunist. Chiar sub fereastra mea e un liliac a cărui mireasmă dulce de primăvară umple micuțul nostru apartament și mă face să tânjesc după joaca pe afară tot timpul.

Părinții mei își fac mereu griji pentru câte ceva. Vorbesc în șoaptă. Tata se trezește noaptea blestemând securitatea și tușind până când mă tem că o să explodeze. Când vine doctorul la noi acasă, într-o seară, și vede că tata tușește și fumează țigări fără filtru, se enervează și pleacă fără să-l mai consulte. Tata zice că a suferit prea mult din cauza războiului, a foametei de după război și a stalinismului de după foamete. Și colac peste pupăză, acum un bărbat îl urmărește peste tot și verifică ce predă el la curs.

După ce pleacă doctorul, tata îl înjura și pe el.

— E prea de tot. O să mă omoare. Nu-i de-ajuns că săraca maică-mea a scormonit prin pământ după rădăcini ca să ne hrănească în timpul războiului și că am văzut capete de soldați zdrobite de dinamită, că am supraviețuit cu pâine mucegăită și bere în studenție, nu-i de-ajuns, nu?

Exasperată de insomnie și de drama pe care o trăiește în fiecare zi, mama îi spune:

— Ba da, e de-ajuns. Liniștește-te, Miron, și du-te la culcare, pentru numele lui Dumnezeu.

De fiecare dată când mama mă aduce la școală și mă lasă acolo îmi vine să plâng. Trebuie să port o panglică albă pe cap; asta face parte din uniforma școlară, o cămașă albastră și un șorțuleț pepit, alb cu albastru. Urăsc panglica albă din părul meu, mă simt ca un ou uriaș când merg la școală, dimineața.

Îmi place abecedarul cu poza unei fete pe care o cheamă Lina și care muncește într-un lan de grâu. Poartă cravată roșie de pionier și taie spicele de grâu cu o seceră, iar cerul este albastru cu un nor mic într-un colț. Dedesubt scrie: „Lina e fericită pentru că trăiește sub cerul albastru al partidului." Îmi doresc o seceră, ca o lună nouă, exact ca aceea pe care o are Lina în poză.

Întotdeauna avem musafiri până seara târziu, poeți profesori și artiști. Unul dintre artiști îmi desenează pe Alba ca Zăpada și cei 7 pitici din filmul de Walt Disney, pe care l-am văzut cu tanti Matilda la cinematograful de lângă cofetăria unde au cele mai bune prăjituri cu frișcă și eclere din lume. Nu mai văzusem un desen animat până atunci. Tanti Matilda lucrează la studiourile cinematografice București și luase bilete la film înainte ca oricare dintre prietenii mei să-l vadă. Prietenul tatălui meu desenează pe fiecare pitic în parte și pe Albă ca Zăpada dintr-o singură trăsătură de creion. Mă învață și pe mine cum să fac. Când se adună toți la noi acasă, se fumează mult și se bea alcool. Se vorbește despre Ceaușescu și relele pe care le face, precum cenzura și urmărirea oamenilor, așa că nu poți vorbi; te dă pe mâna securității și pedepsește oameni care nu fac rău, ci vor numai să vorbească liber.

— Ei știu totul, știu tot ce spui, ce mănânci și ce faci la WC. În curând o să fie și mai rău, aveți răbdare, le spunea tata și apoi mai lua o înghițitură de țuică.

— Vor să ne reducă pe toți la tăcere, vor să ne facă să credem că suntem ascultați mereu, dar eu nu cred că e posibil așa ceva. Unii dintre securiști sunt imbecili. Nu trebuie să le dăm apă la moară,

spune artistul cu barbă care o poate desena așa de bine pe Albă ca Zăpada.

A băut destul de multă țuică până la ora asta din noapte.

Picturile sale sunt expuse în galeria mare din centrul orașului, lângă cinema, dar sunt numai cercuri și pătrate colorate pe care părinții mei le numesc *artă abstractă*. Nu înțeleg de ce nu expune desene cu Albă ca Zăpada și cei 7 pitici. Spune că partidul i-a cerut să nu mai picteze abstract, ci să se inspire din munca celor din fabricile de textile.

— Prostii, spune tata și își mai aprinde o țigară, iar mama e furioasă și îi spune să înceteze cu fumatul și băutul la ore târzii.

— Copilul ăsta trebuie să doarmă, că mâine are școală.

Aștept să plece toată lumea și să vină mama să doarmă lângă mine, așa cum face mereu, în afară de nopțile când mă lasă singură din cauză că o doare capul și trebuie să doarmă cu tata.

— Numai prostii, spune tata iar. Cine spune că securiștii sunt intelectuali? Stalin nu și-a construit regimul de teroare cu filosofi și artiști, ci cu proletariatul, vă aduceți aminte? Însă ei sunt îndeajuns de vicleni ca să afle totul despre toți. Stați liniștiți, că nu au dosărel pentru fiecare dintre noi. Mai ales dacă ești intelectual.

— Atunci înseamnă că nu se poartă prea drăguț cu propriul proletariat, nu? În orice caz, pot s-o ia la labă cu toții, spune artistul.

Tata este de acord și spune o înjurătură și mai urâtă, referitoare la niște organe, iar mama îl ceartă pentru că e vulgar și scârbos.

Este luna august în care am 8 ani. Abia ce ne-am întors din vacanța de la munte, după cea de la mare. Toată lumea este îngrijorată: rușii au ajuns cu tancurile în Praga. S-a tras în oameni pe stradă, iar un student și-a dat foc în piața centrală din Praga în semn de protest. Toată lumea șușotește că vor veni și la București. Sunt ca paralizată de teamă că tancurile ne vor invada, cu siguranță, și pe noi. Desenez mai mulți de 7 pitici și Albe ca Zăpada și le lipesc pe pereți ca să-mi stăpânesc teama. Nu mă pot opri să mă gândesc la acel student, un băiat arzând ca o torță umană în mijlocul acelei piețe imense din Praga.

Merg cu mama în parcul cu lebede pe lacul din București și ea îmi cumpără porumb fiert de la o femeie care stă pe jos cu picioarele încrucișate sub ea. Apoi îmi cumpără vată de zahăr de la bărbatul care face vată de zahăr. Mă uit la firele care se rotesc în cvas și sper să nu se termine până vine și rândul nostru.

O întreb pe mama de tancurile rusești, iar ea se încruntă la fel ca atunci când o enervează sau o supără tata cu fumatul sau cu vreo înjurătură, și spune că tancurile nu vor veni la București, că Praga e departe, și că președintele nostru n-o să lase tancurile să intre în țara noastră. Sunt transpirată toată pentru că în București în august este foarte cald, și pentru că mă dor picioarele în pantofii de piele prea strâmți pe care-i port. Vata de zahăr are un gust ciudat după porumbul fiert, și mi se face rău. Mama îmi spune:

— Ți-am zis eu, dar de fapt, nu e atentă la mine.

Mintea ei este în altă parte. O rog frumos să-mi cumpere o sticlă de coca cola de la micul restaurant de pe lac, dar nu mai are bani și zice că n-ar fi trebuit să-i cer vată de zahăr dacă voiam coca cola. Așa că beau apă de la fântâna de piatră din parc, iar rochia mea cu cercuri și buline albastre se udă toată de la jetul de apă. Vreau să plâng pentru că mama e furioasă și pentru că totul merge prost azi, când rușii au ajuns cu tancurile la Praga. Apoi merg cu mama la roata mare de unde poți vedea tot Bucureștiul, sau aproape tot, nu se vede chiar tot drumul până la casa noastră, ci numai până la statuia lui Mihai Viteazul. Cât sunt în roata mare o țin pe mama de mână, și când ajungem sus, mama mă sărută și-mi spune că o să fie bine, că nu trebuie să ne facem griji în legătură cu tancurile și că o să-mi ia coca cola când ne dăm jos din roată. Eu nu vreau ca roata să se oprească, mă țin bine de mâna mamei și îi admir profilul frumos și rochia de tafta cenușie cu margarete roz.

Chiar înainte de Crăciun sunt mulți studenți pe stradă cu lumânări aprinse, în semn de protest. Nu știu ce-i aia protest, dar vreau să merg și eu cu o lumânare aprinsă pe stradă, acolo unde sunt studenții. Părinții mei sunt entuziasmați și bucuroși pentru acest protest și vreau să protestez și eu ca să-i fac pe părinții mei fericiți. Tata spune că studenții sunt foarte curajoși. După protest, toată lumea are vacanță de Crăciun, pentru că studenții au stat pe străzi cu lumânări aprinse și au cerut vacanță de Crăciun. Primesc cadou de sărbători o minge mare și o păpușă Albă ca Zăpada, și sunt fericită pentru protest. Fericită și ușurată: nimeni nu și-a dat foc, ca la Praga.

Mama tocmai mi-a făcut de comandă o rochie cenușie dintr-o lână foarte fină numită tergal, la aceeași croitoreasă la care își face ea rochiile. Este rochia mea de toamnă și iarnă iar tergalul mă face să mă scarpin. Mi-e prea cald cu ea în septembrie și prea frig în decembrie. Hotărăsc că n-o să mai port niciodată rochii din tergal când o să fiu mare. Mama poartă o rochie alb cu gri făcută tot din tergal iar

părul ei blond e pieptănat în sus ca un balon. Mă întreb de ce i-o fi cerut mama croitoresei să pună o panglică albă pe rochia mea de tergal cenușiu. Vreau o rochie pe fond verde tei și cu cercuri violet, și fără panglici albe. Îmi place combinația de violet și verde tei. Am văzut culorile astea împreună odată la un magazin de dulciuri de pe lângă Conservator, unde mama predă limbi străine studenților de la canto, ca să poată cânta opere în italiană sau în franceză. Dulciurile alea erau colorate în violet și verde tei și mă făceau să nu-mi fie teamă. Vreau o rochie în care să mă simt curajoasă.

Uneori când mă trezesc din somnul de după amiază, tata îmi vorbește despre gramatica limbii române, și că sunt multe cuvinte care vin de la romani, mai multe decât din orice altă limbă, de aceea se numește română. Și sunt paisprezece cuvinte care au rămas de la locuitorii acestui ținut dinaintea romanilor, care se numeau daci. Erau blonzi și aveau ochi albaștri. Cuvintele dacice sunt *copil, moșneag, barză, târnăcop*... pe celelalte nu le mai știu. Îmi plac mult cuvintele dacice și vreau să fiu o dacă dinaintea venirii romanilor. Nu-mi plac romanii, pentru că i-au invadat și i-au omorât pe daci și pentru că le-au furat cuvintele și le-au lăsat doar paisprezece.

Vreau să scriu o poezie cu noile mele pixuri colorate numite *carioca*. Vreau să scriu o poezie cu purpuriu. Mă așez la biroul mare, negru, din lemn cu sculpturi, pe care tata îl are de la tatăl lui, din vremurile când aveau casă și livadă, înainte să vină soldații ruși și să le fure întrerupătoarele electrice și să taie în bucăți câinele lui tata.

Mă așez jos și mă las în voia senzației plăcute pe care o simt la atingerea brațelor și coatelor de sticlă de pe tăblia mesei. Mă uit la poza Norei, așezată pe masă.

E o colegă de școală de-a mamei, cea mai bună prietenă a ei de când era de vârsta mea. Nora a fugit în America acum trei ani. De acolo ne-a trimis o poză cu ea cățărată într-un portocal. Poartă blugi și o cămașă albă și ține în mână o portocală și zâmbește cu zâmbetul cel mai larg pe care l-am văzut vreodată. Mă uit la poză și mă gândesc la Nora, care e atât de frumoasă, cu părul ei negru și ochii verzi. Mă înveselește cum stă acolo, în copac, cu portocala în mână.

Încerc să scriu rapid, așa cum l-am văzut pe tata când scrie articole despre poeți români și limba pe care o folosesc. Fac multe cerculețe și linii șerpuite cu carioca mea purpurie pe hârtia albă.

Câteodată scriu câte un cuvânt pe care am învățat să-l scriu, de exemplu *copil*, care este un cuvânt dacic, apoi cuvântul *pasăre* care este un cuvânt roman și mai scriu o poezie despre cum o rog pe pasărea

asta să vină la mine, la Dunăre, ca să o pot hrăni. Vreau să trimit poezia mea Norei în America, acolo unde ea stă în portocal și zâmbește cu cel mai larg zâmbet pe care l-am văzut. America e tare, tare departe, spune mama, și mă întreb oare cât i-ar trebui poeziei mele să ajungă la Nora.

Întoarcerea unchiului Ivan și mătușa mea, Ana Colțunov, care a fost în URSS

După protestele studenților toată lumea are vacanță de Crăciun și noi plecăm la munte de două ori pe an acum. Când mergem la tanti Nina, la munte în vacanța de Crăciun, vecinii înjunghie porcul, un porc mare și viu. Nu-mi place deloc să aud porcul guițând așa de tare când îl taie ca să prepare cârnați. A doua zi gheața din spatele casei este roșie de sângele înghețat, și alunecăm pe derdelușul însângerat prefăcându-ne că patinăm. Uneori după amiaza, un viorist orb hoinărește prin curtea din spatele casei îmbrăcat într-un smoching vechi și cântă sonata Kreutzer în așa fel, încât inimile noastre se topesc în agonia tristeții și a bucuriei în timp ce apusul de iarnă sângerează, iar noi alunecăm pe gheața însângerată.

Vara, când o vizitez iar pe mătușa mea din Carpați, trece prin curtea din spatele casei o țigancă cu un coș cu zmeură și afine proaspete. Eu și cu verișoarele mele le rugăm pe mamele noastre să ne lase să luăm o ceașcă din fructele zemoase ale țigăncii, care la gât are un șirag de galbeni cusuți pe catifea neagră. O așteptăm să ne umple cana de metal cu fructele roșii sau vineții și îi privim fruntea cu șuvițele de păr negru care-i ies de sub baticul roșu legat în jurul capului. Vreau să fiu țiganca hoinărind prin curțile oamenilor cărând un coș cu fructe vineții. Pe ascuns îmi fac un colan de catifea neagră pe care mi-l pun la gât ori de câte ori ies să mă joc cu copii de prin vecini.

Într-o vară când mergem în vizită la mătușa și unchiul din Brașov, aud că unchiul meu Ivan, care era dat dispărut încă din timpul războiului și care era considerat mort de 25 de ani, a fost găsit și vine să ne viziteze. Copil fiind, n-am înțeles niciodată pe deplin dispariția unchiului Ivan în gigantica Uniune Sovietică, dar mereu mi-am imaginat-o așa: soarele apune pe un câmp de cadavre afundate în noroi. Fratele își caută fratele. Mama își caută fiii și își smulge părul din cap. Îl găsește pe fiul ei Victor, dar pe celălalt, nu. Inima i se frânge, în apusul mirosind a carne și a sânge proaspăt. Ivan s-a dus. Va fi mort pentru următorii 25 de ani.

Bunicul meu, Victor, îmi spune că și-a găsit fratele de mult pierdut. Când îmi spune că l-a găsit prin Crucea Roșie, îmi închipui o asistentă îmbrăcată în uniforma Crucii Roșii care îl caută pe bunicul meu peste tot, și când îl găsește, aleargă la fratele lui, Ivan, în Rusia să-i spună că i-a găsit fratele. Bunicul e emoționat și palid înainte să meargă la gară să-și întâmpine fratele. Îl însoțim cu toții. Trenul sosește într-un nor de fum albicios. Pierd momentul în care unchiul Ivan coboară din tren, dar deodată văd că toată lumea se repede spre un bărbat cu barbă albă, lungă, și toți plâng și râd în același timp.

Apoi unchiul Ivan mă vede și-mi spune:

— Tu ești *krasivaia devocika*. Ești o fată frumoasă. Hai la unchiul Ivan!

Mă îmbrățișează cu un singur braț și mă sărută pe obraji. Mă îngrozesc când observ că Ivan nu are o mână și că mâneca dreaptă este goală, doar atârnă, fără braț în ea. În această noapte specială unchiul Ion deschide o sticlă de țuică și încă o sticlă, dintr-un alt fel de băutură de pune, mai tare decât prima, care se cheamă palincă. Bunicul meu Victor și fratele lui, Ivan, plâng și râd și se tot îmbrățișează. Apoi privesc oglinda de cristal, aceea pe care mama lor a salvat-o de la inundația din 1918 și încep să plângă amândoi.

Regina nopții e înflorită toată, iar mireasma ei umple casa prin ferestrele deschise, odată cu adierea proaspătă a nopții. Aud șuieratul trenurilor care vin și pleacă. Vorbele, râsetele, fumul de țigară și parfumul de regina nopții mă învăluie iar mâneca goală a lui Ivan nu mă mai sperie.

Ivan petrece două săptămâni în casa mătușii Nina, care tot gătește oale uriașe de ciorbă de varză și e veselă și vorbește mai mult ca de obicei, fericită că vede toată familia laolaltă. Apartamentul e plin de gălăgie și e atât de aglomerat că toată lumea doarme pe toate paturile și canapelele, chiar și pe canapeaua din bucătărie. Tata, care a venit și el de la București, bea multă palincă împreună cu Ivan și cu bunicul Victor și unchiul Ion. Stau până noaptea târziu în bucătăria mătușii înjurându-i pe comuniști, Uniunea Sovietică, pe președintele României și pe americani că au împărțit lumea cu rușii, în sfere de influență, după război; fumează țigări *Carpați* și mănâncă gogonele murate din borcanele mătușii sau de la alimentara. Ivan le spune la toți că viața în Uniunea Sovietică este așa de grea, încât într-un apartament ca aici, trăiesc patru familii acolo. Și că toți mănâncă numai cartofi. Dar că acum, așa rău cum este, Rusia e casa lui.

Când Ivan pleacă înapoi spre Moscova, bunicul meu Victor plânge în gară și nu-și mai lasă fratele din brațe. Ivan mă ridică și mă sărută pe ambii obraji, la fel cum a făcut când a venit. După aceea n-am mai auzit niciodată de unchiul Ivan.

Bunicul Victor a spus că e fericit că a apucat să-l mai vadă odată, că Ivan s-a întors la viața lui de la Moscova și că nu se mai simțea acasă aici, după 25 de ani.

În vara în care bunicul meu Victor și Ivan s-au revăzut, merg la mare cu părinții mei și ci mătușa mea, Ana Colțunov. Ea e mătușa mea de două ori strămutată, sora lui Matei, soțul Nadiei. O iubesc pe tanti Ana și cred că este de două ori strămutată pentru că locuiește la două orașe distanță de Brașov. Vorbește mult, dar foarte rar și cu un puternic accent rusesc, așa că toate poveștile pe care ni le spune durează mult. Părinții mei au luat-o și pe ea ca să se simtă mai bine după moartea lui Matei, din cauza unui cancer la pancreas, după ce a fost atât de supărat din cauza morții soției sale, Nadia.

Îmi place la mare în toate anotimpurile. Tanti Ana mă ia într-o după amiază la o prietenă de-a ei, rusoaică, care locuiește într-o casă cu tencuială albă, cu un cais în curtea din spate. Cele două femei vorbesc șoptit în rusește multă vreme, la poartă. Toate femeile din familia mea, în afară de tanti Matilda, dinspre tată, vorbesc rusește de când străbunica Paraschiva și străbunicul Vania trăiau în fosta Basarabie, înainte să fie luată de ruși a doua oară din cauza a ceea ce toți în familia mea numesc pactul Molotov-Ribbentrop. Vorbesc rusește când vor ca eu să nu înțeleg nimic. Câteodată repet cuvintele Molotov Ribbentrop ca pe un psalm ori de câte ori rudele mele vorbesc rusește, iar ele se opresc și se uită la mine cu o privire tematoare și-mi spun să tac din gură. Trebuie să fie ceva rău, ca și Stalin.

Tanti Ana e foarte supărată și plânge pentru că fiul ei, Petea, are probleme cu securitatea. Oamenii mereu dispar când au probleme cu securitatea, de exemplu dacă spui ceva rău de președinte, sau dacă nu te duci la defilare în marile piețe să scandezi și să strigi despre partid și părintele națiunii. Petea, fiul Anei, a glumit pe seama președintelui la o defilare, l-a imitat la vorbă și în felul în care își mișcă mereu mâinile în sus și în jos. Un bărbat l-a luat deoparte și Ana nu l-a mai văzut timp de o săptămână, după care a venit acasă bătut și cu un braț rupt. I-am auzit pe părinții mei discutând despre Petea, dar Ana nu știe că eu știu cum l-au bătut pe Petea și cum i-au rupt brațul. Plânge atât de tare încât prietena ei o ia în brațe și o leagănă

și îi spune în rusește niște cuvinte care seamănă a cuvinte de liniștire, pentru că se aud multe sunete de *ș* și de *ci*, în ele.

În timp ce tanti Ana și prietena ei își frâng mâinile și-l plâng pe Petea, eu mănânc atâtea caise aurii, până mi se face rău. Se pornește un vânt, iar caisul e scuturat de vânt. Fructele grele cad jos și crapă.

Mătușa mea pleacă în grabă și se rătăcește pe străzile orașului de la Marea Neagră. Mă tem de vânt și de tunet. Furtuna vine deodată, iar eu sunt udă leoarcă de ploaie și de lacrimi. Apoi, în mijlocul drumului, mătușa mea mă ia în brațe și-mi spune că eu sunt mica ei *devocika krasivaia*. Folosește aceleași cuvinte ca și unchiul Ivan, când a coborât din tren după ce timp de 25 de ani fusese crezut mort. Spune că ar vrea să-l găsească pe fiul ei, Petea.

Simt că se petrece ceva foarte important și că e ceva îngrozitor să fii mamă și să-ți iubești atât de mult fiul încât să uiți drumul spre casă.

La fiecare colț, marea apare de după capătul străzii, neagră-verzuie și sălbatică. Iubesc marea ca pe sora mea. Vreau să merg să privesc furtuna pe mare, dar mătușa mea mă trage de mână și traversează. Ana îmi tot spune:

— Nu te îngrijora, Monicika, o să găsim și strada noastră.

Dar de fiecare dată când crede că a găsit-o, descoperă că e o altă stradă care doar seamănă, pentru o clipă, cu a noastră, în ploaie și în întuneric. După două ore de mers în cerc pe furtună, ude până la piele și tremurând, găsim până la urmă, drumul spre casă.

Mătușa mea Ana Colțunov îmi spune:

— Monicika, Monicika mea, cum credeai că era să ne rătăcim într-un oraș așa de mic ca acesta? N-ai știut că tanti Ana s-a dus de una singură până în Uniunea Sovietică și înapoi?

E udă de ploaie și de lacrimi și pare îngrijorată de soarta băiatului ei Petea. Mă arunc în brațele ei și îi spun că știu că e curajoasă și nu m-am gândit nicio clipă că s-a rătăcit. Îi spun că Petea va fi bine, iar ea mă strânge în brațe și continuă să plângă.

Înainte de excursia la mare când ne-am rătăcit pe furtună, tanti Ana mi-a adus o păpușă mare cu cosițe blonde, lungi, din URSS. Am botezat-o Tania. Mamei mele i-a adus un colier de chihlimbar, pe care l-a luat în schimbul unui baton de salam de Sibiu și pe o pereche de ciorapi românești. Cred că mătușa mea este o întreprinzătoare și o curajoasă că a făcut așa o călătorie lungă, într-o țară așa de mare, care ar putea cuprinde toată Marea Neagră în ea, și încă ar mai fi loc pentru un oraș sau două.

În toamna după vacanța la mare cu tanti Ana, i-am auzit pe părinții mei zicând că Petea a fost nevoit să colaboreze cu securitatea ca să-l ierte că a glumit pe seama președintelui în toiul unei defilări. Dar apoi el a dispărut din nou. Mătușa Ana l-a așteptat mereu seara, cu cina pregătită și s-a tot îngrășat până când a făcut un atac de inimă și a murit, că nu l-a mai văzut vreodată pe Petea al ei, și că a mâncat toate porțiile pe care Petea nu a venit să le mănânce. O pun pe Tania, păpușa aceea mare pe care tanti mi-a adus-o din Uniunea Sovietică, la colțul patului de unde să pot s-o văd în fiecare seară înainte de a mă culca.

Trei morți, o floare animal și cuvântul *dor*

În iarna de după dispariția lui Petea vine o perioadă tristă și mulți mor în familia mea. Bunicul meu, Victor, care mă ținea pe genunchi și îmi spunea povești cu împărați romani și viaducte, moare. Bunica mea, Virginia, mama tatălui meu, care-mi spunea povești cu merele de aur și voinicul neînfricat care le culege, moare și ea. Și unchiul Matei, soțul Nadiei, care a fost deținut politic la Jilava, unde sunt închiși și torturați toți cei care nu sunt de acord cu noua guvernare, de asemenea a murit cu câteva luni în urmă în casa frumoasă de pe strada cu castani și tei din București.

Mă ascund în dulapul mătușii și îmi tai ciorapii albaștri cu foarfecele, pentru că nu pot suporta cum mă zgârie pe picioare și pentru că mi-e teamă că toată lumea moare. Cred că dacă multe rude mor, familia mea o să dispară de pe fața pământului și eu o să rămân singură. Stau cu genunchii goi în dulapul mătușii, unde străbunica mea Paraschiva se prefăcea că merge la oraș și unde au găsit-o moartă.

Mă legăn înainte și înapoi cu speranța că nimeni din familia noastră n-o să mai moară, cel puțin vreme îndelungată de aici încolo.

O să-i pună pe bunica și bunicul în pământ, în gropi adânci. Toată lumea se îmbracă și mergem la o petrecere unde este mâncare dar nu ai voie să râzi. Acolo o văd pe verișoara mea Miruna, primul bebeluș din familie de când m-am născut eu. Are un an, și niște ochi albaștri așa de mari de parcă îi ocupă jumătate din față. Când merge, parcă e o jucărie stricată care se mișcă repede și cu pași mici. Apoi cade în față și se ridică din nou. Întră cu capul în poșeta maică'sii și îi mănâncă tot rujul. N-ar trebui să lase rujul lângă Miruna. O țin în brațe pe Tania, păpușa rusească. Ea n-o să moară. Are cosițe lungi, blonde.

Mă uit la verișoara mea, Miruna, care este un bebeluș. Ea nu moare, ea plânge și e toată rotunjoară și frumoasă ca păpușa mea. Pisoiul rătăcit care miaună în pragul ușii nu e mort. Vrea să intre. Dar mama și mătușa, și toată lumea îl alungă afară și îmi spun că nu se poate să-l lase înăuntru. Iar eu vreau atât de mult ca pisoiul rătăcit să vină în casă.

La înmormântarea bunicului vecinii fac o prăjitură specială din ciocolată care se numește *televizor*. Mătușa mea face colivă, cu grâu și cremă și zahăr pudră peste tot. Mie-mi place prăjitura *televizor* atât de mult, că ascund în dulapul mătușii o bucată pentru mai târziu. Bărbații cântă la trompetă un cântec foarte trist când duc mortul la cimitir, și e atât de trist de parcă toată lumea o să moară și o să dispară. Am de gând să mănânc prăjitura înaintea tuturor.

Simt de parcă aș avea mereu furnici în tot corpul în tot acest timp și lumea nu doarme noaptea. Nu-mi place când toată lumea moare în familia noastră și nu-mi place când toată lumea vorbește despre Stalin. Toată lumea vorbește și despre Nicolae Ceaușescu, președintele nostru, care le-a vorbit rușilor de la Sala Palatului din București și i-a spus președintelui rus că el nu va permite niciunui tanc să treacă prin România. Un om rău îl urmărește pe tata și alți oameni răi urmăresc pe oricine și mergem des la cimitir. Tata zice că bărbatul ăsta vine în amfiteatru când ține el curs la Universitate și că-și ia notițe după curs. Zice că „ticălosul și criminalul" vrea să afle dacă le vorbește studenților lui despre „influențele periculoase ale capitalismului" și despre „ideile metafizice" sau „autorii interziși". Apoi tata spune că omul rău „să se ducă la dracu'", pentru că el n-o să-și schimbe modul de a preda chiar acum. Mama îl ceartă că vorbește urât în fața mea.

Îmi place la cimitir. Mereu sunt flori acolo. Uneori mănânc din mâncarea pentru morți, din coliva de la înmormântările altora. Pe mormântul bunicii e o floare specială care se numește *floarea de la ora opt* pentru că se deschide în fiecare dimineață și seara la ora opt cu un zgomot slab ca o pocnitură. Eu și tata așteptăm mereu până la ora opt să vedem cum se deschide floarea și o privesc de foarte aproape. Petalele se mișcă încet și pe la opt și un sfert, după ceasul tatei, toată floarea e deschisă, e foarte galbenă și cu un bețișor moale și negru în mijloc.

Galbenul florii de la ora opt nu îmi provoacă mâncărime pe tot corpul, ci mă face să râd. Îmi place să merg la cimitir la mormântul bunicii. Tata mă face să-mi amintesc de bunica Virginia care purta ochelari mari și rotunzi și care scormonea prin pământ după rădăcini ca să le dea de mâncare lui și surorii lui, Matilda, în timpul războiului ca să nu moară de foame. Și ne aducem aminte de jocul pe care obișnuia Virginia să-l joace cu mine, prefăcându-ne că avem musafiri și îi servim cu dulceață de nuci, și ne amintim de vremurile în care le-am spus tuturor musafirilor imaginari să plece pentru că bunica

e obosită și vrea să meargă la culcare iar eu am mâncat dulceața de una singură. Și am mâncat o jumătate de borcan de dulceață până mi s-a făcut rău. Cred că ea face floarea să se deschidă în fiecare seară pentru că vrea să vorbească cu mine și nu poate. Dar poate vorbi cu mine cu ajutorul florii galbene pe care eu o cred o floare animal din cauză că se mișcă și face zgomot. Aș vrea să am și eu o floare animal numai a mea.

Când am aproape 10 ani, trebuie să scriu o compunere despre motivele pentru care îmi iubesc țara. Privesc încontinuu foaia albă și nu mă pot concentra să scriu de ce îmi iubesc țara. Știu că-mi iubesc țara, munții frumoși și marea și clădirile vechi și universitățile și câmpiile cu grâu, dar toată lumea o să scrie la fel. Asta ne spun și cărțile de literatură: ne spun de ce ne iubim patria și ne mai spun ce frumoasă și ce bogată e țara noastră.

Și deodată îmi vine inspirația. Îmi iubesc patria pentru că mi-e dor de ea așa cum mi-e dor de mama când nu e lângă mine. Dar trăiesc în țara mea. De ce mi-ar fi dor dacă sunt în ea mereu? Știu eu ce știu. Mi-e dor de țara pe care am văzut-o cândva în ochii tatălui meu, când ne povestea, mamei și mie, despre copilăria lui de dinainte de război, despre livada de cireși unde alerga cu câinele lui care a fost tăiat bucăți de ruși și lăsat să putrezească în camera mare în așa fel încât să-l găsească atunci când aveau să se întoarcă din ascunzătoarea lor din timpul războiului. Era câinele preferat al tatei: o cățea lup, Nera, care îl urma pe tata peste tot și care noaptea dormea lângă patul lui. Rușii au smuls până și întrerupătoarele electrice din pereți și au omorât câinii, au tăiat mâinile oamenilor ca să le ia ceasurile. Bunica Virginia a avut de făcut curat două zile în urma rușilor și casa tot arăta devastată.

— Casa noastră n-a mai fost niciodată ca înainte, ticăloșii de sovietici. I-am văzut odată la gară, cum tăiau mâinile oamenilor, imediat cum ieșeau din tren, jur, zicea tata, le tăiau mâinile, repeta el.

Apoi a vorbit despre cât de frumoase erau toate înainte de război. Primăvara, nimic nu se compara cu livada lor, cu merii și cireșii în floare, ca un colț de rai.

— Și era libertate, spunea tata bătând cu pumnul în masă.

Avea ochii în lacrimi și începu să plângă. Mă simțeam rușinată față de el, eram nedumerită și îmi era milă să-l văd pe tata plângând așa. Îl invidiam pentru copilăria în livada de cireși.

Tot ceea ce mai am acum este trotuarul prăfuit al Bucureștiului din fața blocului unde ore în șir joc șotron sau de-a v-ați ascunselea,

ascunzându-mă după mașinile parcate. Mama mă strigă mereu din balcon și-mi spune să nu mă mai ascund după mașini că e periculos, și că un copil din vecini a fost călcat de o mașină în felul acesta. Jocul meu preferat e concursul de sărit coarda, când vedem cine știe cele mai multe șmecherii și cine sare de cele mai multe ori fără să se împiedice sau fără să răsucească sfoara corzii.

Nu pot scrie despre toate astea în compunerea mea. Dar știu că pot cumva s-o spun fără s-o spun. Știu că pot să-mi descriu țara și că pot să descriu cum îmi iubesc patria pentru că mi-e dor de ea, fără să pomenesc de rușii care tăiau mâinile oamenilor și care au hăcuit câinele tatei. Mă agăț de un cuvânt, de acel cuvânt de care românii sunt atât de mândri pentru că nu poate fi tradus în nicio altă limbă. Cuvântul *dor*. Tata mi-l explică de multe ori.

— Înseamnă ceva ca și cum ai tânji, ca o nostalgie pe care n-o poți explica și nu știi de ce o simți. Te lovește când te uiți la un peisaj anume, sau când asculți o muzică anume, cântată la vreun instrument românesc cu nume intraductibil, la nai sau la tulnic. Apoi vezi munții unde trăiau strămoșii tăi și unde s-au luptat cu turcii și cu hunii și cu vizigoții și de unde priveau către cer și visau, la fel cum și tu te uiți către cer și visezi astăzi. Te uiți la toate astea și devii melancolic și tânjești după ceva. Asta înseamnă *dor*.

Tata îmi dă mereu câte ceva de citit când îi pun o întrebare. Întotdeauna ascult captivată, încercând să fiu cea mai bună elevă a lui.

Mă agăț de acest cuvânt specific care mi se pare a fi cheia motivului pentru care îmi iubesc patria. Scriu despre toate lucrurile care-mi pot da acest sentiment special, de nedescris, dacă ar fi să pierd țara cam același sentiment pe care l-aș avea dacă s-ar întâmpla să-mi pierd mama. Scriu despre țara pe care am văzut-o în ochii tatălui meu, plină de livezi de cireși și de meri și cu zăpada atât de mare și de albă încât pare albastră. Încerc din greu să evit să spun ceva despre câinele omorât și despre întrerupătoarele electrice, deși tare-aș mai vrea. În loc de așa ceva, descriu culoarea livezilor, dealurile și văile. Dar scriu puțin și despre turci și vizigoți și despre cât de curajoși erau strămoșii noștri în lupta de eliberare a teritoriului, ca să ne aducă libertate. Spun că „neînfricații noștri strămoși au apărat teritoriul de invaziile triburilor și popoarelor care încercau să ne ia libertatea și să ne ducă în sclavie, să ne ia pășunile verzi și dealurile unduitoare. Dar strămoșii noștri erau mai curajoși și mai puternici, pentru că-și iubeau pământul mai mult decât orice." Și când scriu *libertate* știu că mă refer la libertatea pe care am văzut-o în ochii tatălui meu,

pentru că nu am văzut niciodată libertatea aceea cu ochii mei. Am auzit de ea de la rude și de la tata ca și cum ar fi un soi de creatură de basm cu părul fluturând sălbatic în vânt. Tot ceea ce scriu este cuvântul *libertate*. Doar foaia albă știe ce gândesc când scriu acest cuvânt.

Câștig premiul întâi cu compunerea mea despre cum îmi iubesc țara. Sunt vremuri bune în țara noastră și se găsesc chiar și banane și caviar roșu în alimentară, fără să stai la coadă și mama poartă rochia de culoare siclamen cu margarete albe și cenușii care se rotește și foșnește ca un balon de fiecare dată când ea se mișcă.

— În curând o să fie rău iar, ține minte vorbele mele, spune tata. Ne păcălesc numai, și Occidentul de asemenea. Vor să ne facă să credem că suntem liberi. Ei zic că e o perioadă de *liberalizare* dar de fapt e numai praf în ochi ca să vadă Occidentul ce președinte *liberal* avem pentru că s-a ridicat împotriva rușilor. Dar în realitate, spune el aplecându-se către noi, tot rușii au permis și chestia asta. Ceaușescu ne dă niște firimituri ca să nu facem scandal. Liberalizarea asta nu e decât praf în ochi, ține minte ce spun.

Nu știu ce înseamnă *praf în ochi* și *liberalizare* însă mi-e teamă de partea aia cu praful. Mă gândesc că praful în ochi e ca atunci când vine duba aceea neagră în fața blocului și îi ia pe mama și pe tata sau când rușii încep să omoare câini și să taie mâinile oamenilor pe stradă și ne vor lăsa iar fără întrerupătoare, cu găuri mari în pereți în locurile lor, ca pe timpul războiului. Mi-e așa de teamă de acel *praf în ochi* că nu mai vreau nicio *liberalizare*. Tremur noaptea când aud avioane. Nopțile de vară din București miros a flori de tei și a asfalt topit. Sunt din nou fericită când aud oamenii vorbind și râzând pe stradă. Mă gândesc că sunt vremuri bune pentru țara noastră și adorm și simt că tânjesc după ceva, ca în cuvântul *dor*.

Tanti Matilda și cutremurul

Cel mai bine îmi amintesc dimineţile de duminică întinzându-se ca un lung şirag de mărgele din copilărie până în adolescenţă. Măsor timpul după rochiile noi pe care le primesc la fiecare doi ani — când cele vechi îmi sunt atât de mici încât braţele ies din mâneci, ca nişte ramuri subţiri de copac — şi după noile manuale pe care le primesc de la şcoală, în care nu mai sunt poze cu Lina şi Radu rostind propoziţii simple sub cerul albastru al partidului, ci texte de scriitori români şi analize literare complexe.

În dimineţile de duminică merg la Ateneu, în Piaţa Palatului, să ascult concerte de muzică clasică. Mergem cu colegii de liceu, ca parte a orelor noastre de educaţie muzicală. Ne îmbrăcăm cu hainele cele mai bune şi ne cufundăm în vise lungi şi colorate pe scaunele de catifea roşie, în timp ce studiile lui Chopin îşi poartă melancolia sonoră până în sufletele noastre, simfoniile lui Mozart aleargă în inimile noastre, iar simfonia a şaptea, a lui Beethoven, galopează cu neobişnuitele-i înfloriturii prin carnea noastră.

Într-o asemenea după amiază de duminică, după concert, merg în vizită la tanti Matilda, aceea care a vrut să fiu botezată Maria, pentru că ea s-a rugat la Sf. Fecioară toată ziua, când m-am născut. Locuieşte lângă Ateneu, pe o străduţă laterală mărginită de castani. Scrie piese de teatru şi face cea mai bună dulceaţă de nuci din lume. Tanti Matilda are o faţă rotundă şi albă şi ochi căprui, catifelaţi şi un păr foarte negru care îi cade în bucle pe spate. Are gesturi moi, graţioase. Când râde îşi lasă capul pe spate, ca o actriţă. Nu e măritată. Spune că eu sunt *iubirea ei cea mare* dar eu ştiu că n-a avut noroc în dragoste. Ştiu că a cunoscut bărbaţi care au minţit-o şi au înşelat-o. Ştiu că acolo, în adâncul sufletului ei, e tristă ca o salcie. Scrie piese de teatru şi poveşti pentru copii, dar cu greu le vede publicate sau jucate pentru că editorii şi regizorii cred că ea nu este îndeajuns de *contemporană*.

— Ce înseamnă, mai exact, să fiu contemporană? întreabă ea după fiecare refuz. Elena Ceauşescu?

Și râde singură de gluma ei și dă capul pe spate dezvelindu-și dinții frumoși.

Chiar în acel moment văd cum cristalele din candelabrul ei de cristal se leagănă și scot clinchete. Candelabrul ăsta e din aceeași casă din care tata a moștenit biroul de mahon negru pe care el ține fotografia cu Nora cățărată în portocal.

Tanti Matilda mai are o icoană grecească a Sf. Fecioare cu câteva picături de sânge pe față. Matilda zice că e adevărat. Spune că icoana a fost găsită plutind pe apă de un soldat grec, care a înfipt cuțitul în fața Fecioarei, ca să o salveze, și a sângerat, sânge adevărat. Deodată cristalele scot clinchete și mai puternice și toată casa începe să se legene ca o barcă. Aerul e plin de un vuiet de sfârșit de lume, de un muget de metal și rocă, și de ciudate animale sălbatice, ce ne zgârie auzul și ne amețesc. Ne ținem una de alta în mijlocul camerei. Îmi afund capul în pieptul moale al mătușii în timp ce ea se roagă disperată la icoana grecească a Fecioarei Maria care sângerează.

Aștept să mor, să dispar, să simt cea mai mare durere pe care am simțit-o vreodată. Acum casa se zgâlțâie așa de tare că abia reușim să ne ținem pe picioare. Mătușa mea mă strânge în brațe și se roagă. Țin ochii închiși, cu pleoapele strânse și o goliciune albă îmi invadează creierul, lumina strălucitoare a unui zgomot imposibil. Mă gândesc că în sfârșit ne-au invadat rușii, și bombardează tot Bucureștiul. În câteva minute doar grămezi de moloz aveau să mai rămână din casa mătușii, cu muzica și cu visele muzicii... Totul se va dărâma și se va prăbuși ca la sfârșitul lumii.

Când se oprește, înșfăcăm pardesiele și năvălim pe scara de marmură. Cărămizi dislocate, pereți crăpați, apă fierbinte țâșnind dintr-o țeavă spartă. Suntem în stradă. Sute de oameni, unii îmbrăcați, alții doar pe jumătate, aleargă în toate direcțiile. Clădirea de peste drum este doar o movilă enormă de moloz. Țipete și gemete se aud de peste tot. În aer e un praf alb și tot ce vezi prin el pare ireal, cenușiu și apos. O femeie aleargă spre noi smulgându-și părul din cap și țipând. Mergând spre bulevardul Universității, mulțimea devine atât de compactă că de-abia ne putem mișca. Ne facem drum cu coatele prin mulțime. Clădiri dărâmate sunt pe ambele părți ale bulevardului și gemetele vin de peste tot.

Clădirea în care mâncam, împreună cu tata, prăjituri cu frișcă, e acum o movilă de tencuială albă. Băcănia de unde luam brânză sau unt e acum pe jumătate prăbușită. Jumătatea rămasă arată ca un hău. Un closet atârnă de o țeavă, un dulap e gata-gata să alunece de

pe o podea strâmbă. Un picior zdrobit, cu pantof, iese afară de după un perete de piatră prăbușit. În altă parte flutură un braț, cineva strigă, altcineva se oprește din mișcare și tace. Mergem înspre apartamentul părinților mei. Nu vreau să mă gândesc ce-i cu blocul nostru, sau dacă tata e prins sub dărâmături ori dacă mama zace în stradă. De ce au mai supraviețuit războaielor, bombelor rusești, germane și americane dacă le este dat să moară într-un cutremur stupid?

— Un cutremur era ultimul lucru de care avea nevoie poporul ăsta, sunt primele cuvinte ale tatei când ne vede apropiindu-ne.

— Niciuna din voi nu e rănită? Slavă Domnului!, spune mama grăbindu-se să mă îmbrățișeze.

— Slavă Domnului și Sfintei Fecioare Maria!, adaugă mătușa mea. Dumnezeu și Fecioara Binecuvântată să ne ajute!, și se închină și face cruce.

Părinții mei stau la colțul străzii. Blocul nostru e încă în picioare, dar cel de alături e dărâmat, la fel ca și clădirea de peste drum de mătușa mea. Mama mă strânge în brațe și suspină, și chiar dacă mă doare, nu vreau să plec de lângă pieptul ei.

Aici străzile sunt ciudat de liniștite. Toată lumea a fugit spre marile bulevarde iar noi suntem singuri la colțul străzii, liniștit ca un cimitir. Un praf dens și alb alunecă în jurul nostru amestecat cu miros de sânge, de moloz și de zambile. E primăvară, e echinocțiul de primăvară, iar moartea din jurul nostru e așa de mare că nu sunt cuvinte s-o descrii. Dar noi suntem vii.

— Suntem norocoși, spune tata.

Se întoarce și face câțiva pași spre casa noastră, apoi se oprește și se uită la cerul gol, acolo unde era o altă clădire.

— Arată ca după război, vorbește el ca pentru sine. Dacă se termină războiul, urmează foametea. Dacă avem destulă pâine să ne umplem burțile, urmează teroarea. Cum începem să avem un pic de speranță, vine și asta... vine peste noi ca un trăsnet.

Aceasta e primăvara dinaintea verii în care descopăr prima iubire, răsărită din pământ reavăn, carne tânără, suferință și moarte. Iubirea mea în Carpații stâncoși și umbroși, a crescut ca o plantă încăpățânată, ca o creatură sălbatică, o dungă roz în plin curcubeu, o zambilă înflorind din pământul crăpat care sângerează.

Activități secrete și mașini de scris

În anul în care mă îndrăgostesc de Mihai, tata e implicat în niște activități secrete despre care vorbește cu mama numai în șoaptă. Nu am voie să am un prieten pentru că *nu se știe niciodată.* Mă gândesc să nu le dau atenție și să-mi văd de treaba mea cu munteanul meu cu ochii verzi. Lui Marx și Engels și Lenin și Ceaușescu le spun să se ducă naibii de fiecare dată când fac dragoste cu Mihai în camera lui și zăresc portretele lor monstruoase spionând de pe clădirea de peste drum.

Nu mai avem voie să deținem mașini de scris. Sunt ilegale. Un milițian vine într-o seară la noi acasă, să întrebe dacă nu avem una.

— Bună seara, dle profesor Manoliu, spune milițianul ceremonios. Vrem să verificăm dacă nu aveți mașină de scris. E o verificare de rutină.

Văd cum tata strânge din dinți de furie și cum îi scapără privirea. Așteaptă o clipă, trage din țigară încercând să-și controleze furia.

— De curiozitate, spune tata, de ce trebuie să faceți asemenea controale de rutină?

Intenționat rostește apăsat cuvântul „faceți".

— Nu facem nimic, domnule. Doar controlăm, atât, spune milițianul cu mândrie.

Mama se uită fix la tata apoi clipește ca și cum ar fi vrut să spună „zi că nu ai și termină toată povestea".

— Noi nu avem mașină de scris, răspunde el ca și cum i-ar fi înțeles dojana nerostită. Dar vă rog, căutați, mai spune el.

— Vă rog să mergeți să controlați, uitați-vă sub saltele, sub paturi, în veceu. Convingeți-vă dacă avem mașină de scris.

Milițianul privește încurcat și se îndreaptă spre ușă, ca și cum ar încerca să scape de batjocura tatălui meu.

— Nu, domnule, ne este cazul să vă deranjăm. Dar dacă știți pe cineva care are, sunteți amabil să ne informați? întreabă milițianul după o clipă de gândire.

Apoi scrie ceva într-un carnețel, probabil un carnețel de mașini de scris clandestine. Se răsucește pe călcâie și pleacă mormăind un „Da, domnule, la revedere, domnule." După ce milițianul pleacă, tata se bucură de propriul său tupeu și curaj.

Mă duc la cuptorul unde mama ascunsese Zinger-ul de câteva zile, auzind că vor veni să controleze cine are mașină de scris. O scot de lângă borcane și tigăi. O pun pe biroul de mahon de unde Nora zâmbește larg în poză, în gloriosul portocal din America, și scriu o scrisoare, la mașina de scris pe care n-avem voie să o deținem, prietenului meu pe care se presupune că nu-l am.

Acum că vacanța s-a sfârșit și mă aflu înapoi în București. Mihai și cu mine ne căutăm unul pe altul, ca beduinii în deșert, care caută apă și o oază. Fiica unui prieten a fost lovită de o mașină, *accidental,* pe trotuar. Nu pot pricepe de ce unii oameni merg cu mașina pe trotuar.

— E de rău, zice tata. Și o să fie și mai rău, ține minte ce spun, adaugă el privind fumul de țigară.

Trebuie să fie rău din moment ce nu mai ești în siguranță nicăieri. Nu mai poți nici măcar să ai o mașină veche de scris și te omoară pentru că mergi pe trotuar. Mai bine mergi drept pe mijlocul străzii. Aștept Crăciunul, mi-e dor de zăpada albă din orașul mătușii. Mi-e dor să merg cu Mihai pe aceleași poteci pe care umblam astă vară, și să stau întinsă pe zăpada proaspătă, sclipitoare.

În decembrie Mihai mă așteaptă la gară trist și nebărbierit, sprijinit de un perete, fumând o țigară și purtând o geacă de piele neagră. Sunt uimită preț de o clipă și vreau să fug, când mă ia de brat și mă trage de pe peron, prin mulțime. A căpătat un alt fel de încredere, chiar o aroganță, în felul în care se mișcă, în felul în care are grijă de mine iar geaca lui de piele neagră mă deranjează. Din instinct mă dau înapoi. Mă gândesc că nu numai securiștii poartă geci de piele neagră, și nu toți bărbații cu giacă de piele neagră sunt securiști. Ar fi prea bătător la ochi, chiar și pentru o dictatură mică și stupidă ca a noastră.

Scăpăm din gara aglomerată și ajungem pe stradă sub cerul de iarnă și sub fulgii ușori de nea, iar el mă strânge în brațe cu putere și mă sărută, acolo, în mijlocul trotuarului. Îl sărut și eu, fără să-mi pese de lumea din jur care se zgâiește la noi. Nu-mi mai pasă de mașina de scris Zinger și de activitatea disidentă secretă a lui taică-meu. Pe măsură ce înaintăm, străzile devin întunecate și goale. Ele îmi amintesc de noaptea aceea cu mai multe luni pe cer și visul cu Mariana știrbă rânjind la noi. Alung toate visele urâte și toate gândurile

neplăcute până când dispar cu desăvârșire. Mă concentrez la profilul lui, la felul în care fulgii de nea se agață de genele lui negre și i se topesc pe buzele roșii.

Încep naveta de du-te vino pe scări, înainte și înapoi acasă la mătușa mea. Corpul lui e mai cald și mai delicios ca niciodată între așternuturile apretate. Așa că nu mai dau atenție gecii de piele neagră. Îmi pune din nou Grieg, și uneori dansăm în camera lui pe muzică occidentală, Ella Fitzgerald, Nat King Cole, Elvis Presley și Beatles. Mă învață pașii de dans. Ne rotim și ne lovim de mobilă, cădem pe pat și râdem, transpirați de dorință. Jazzul american pătrunde în venele mele românești. Slavă Domnului că e iarnă și ferestrele sunt închise așa că nu sunt nevoită să mai văd chipurile bărboase ale celor trei zei comuniști și pe al *părintelui națiunii* uitându-se grotesc la noi de pe clădirea de peste drum.

Într-o seară discutăm politică și atât de mult îmi bat joc de *iubitul conducător*, imitându-i vorbirea prostească și tărăgănată, încât râd cu lacrimi.

Mihai se enervează și spune:

— N-ar trebui să vorbești așa, Mona.

O spune pe un ton aspru, represiv. Rămân uimită iar lunile și Mariana cea știrbă îmi năvălesc în minte iar.

Ieșim tăcuți la plimbare. Mă așez pe zăpadă în mijlocul străzii. Ca un fel de protest. Mă privește și începe să râdă.

— Cred că nu-i deloc amuzant să vorbești în apărarea unui tiran și a unui criminal analfabet, țip eu în mijlocul drumului.

Mă gândesc la fața îngrijorată a tatălui meu, la privirea plină de dispreț pe care i-a aruncat-o milițianului care a întrebat de mașina de scris. Îmi vine să vomit acolo, cum stau pe spate pe zăpadă, sub stelele iernii. Apoi Mihai se așează lângă mine și mă ia de mână.

— Nu, nu e amuzant, am vrut să te tachinez doar, spune el.

Acum sunt de-a dreptul dezorientată și nu știu dacă să-l sărut sau să-i dau o palmă. *Mă tachinează doar*, mă gândesc. *Ascultă Ella Fitzgerald și Beatles. Pot avea încredere în el. Îl pot iubi.* Aud un tren șuierând. Ceva ca apropierea morții trece prin mine cum stau întinsă pe spate, în zăpadă.

Mă ridic și îl trag sus și pe el. Așa cum stă în fața mea, îl văd iar ca în după amiaza aceea la piatra albă, deasupra norilor roz și violet, sălbatic, întunecat, mândru și cu buzele roșii, senzuale.

A doua zi dimineața sună tata de la București și-mi spune că trebuie să vin acasă imediat, că e urgent. Dar nu-l ascult. Nu există

nicio urgență în viața mea în afară de Mihai. Îmi petrec zilele urcând și coborând scările. Îi țin în brațe corpul cald, în zori și după amiaza. Mergem la brat prin zăpadă, eu având pe cap un șal albastru, așa cum avea Katharine Hepburn într-un film unde merge cu ochii în lacrimi alături de Spencer Tracy, în ceva ce seamănă cu o căruță sau cu o sanie trasă de cai. De la 5 la 7 seara, vedem uneori câte un film străin la televiziunea românească națională, programat ca un sandviș între două emisiuni de știri despre ultimele realizări ale *iubitului conducător și ale soției sale*. La aceleași ore sunt și cozile la carne de vită, ulei, banane, vată pentru ciclu.

La urma urmei e o țară bogată. Trecem pe lângă cozi și zâmbim disprețuitor. Nu avem nevoie de nimic din ce se dă acolo. Nu ne trebuie aproape nimic. Facem dragoste, ne plimbăm prin zăpadă. Uneori bem țuică direct din sticlă și mâncăm multă pâine. Evităm politica. Pentru o vreme, uit de visele mele urâte.

Până într-o după amiază, o săptămână mai târziu, când mă sună mama care, cu un tremur ciudat în voce, îmi spune să vin acasă imediat. De data asta mă sperii. Și îmi cumpăr bilet de tren către capitală.

Facem dragoste până nu mai rămâne decât o jumătate de oră înaintea plecării trenului. Nu-mi găsesc ciorapii. Mă văd nevoită să-mi bag picioarele goale în cizmele mele bulgărești. Mă dor picioarele și mi-e frig în timp ce mergem la gară, pe același drum pe care am venit și pe care ne-am sărutat în plină stradă, în ninsoare, sub privirile încruntate ale trecătorilor. Același lucru îl face și acum, chiar în fața gării. Se oprește, îmi ia capul în mâini și mă sărută în fața conductorilor de tren care și-au terminat schimbul. Țiganii cară saci grei în spate, bătrânii trag după ei, cu sfoară, valize mari.

Mi se învălmășesc toate în cap. Cețuri roz se amestecă în zăpezi albastre, în rânjete știrbe, în valize uriașe, mașini dau peste oamenii care merg pe trotuare. Luni mari și roșii, precum stelele, acoperă cerul iar cozile la mâncare înconjoară fiecare clădire de pe fiecare stradă, din fiecare oraș, ca niște șerpi respingători. Cred că-mi pierd mințile. Apoi mă gândesc că trebuie să alerg să prind trenul. Știu că trebuie să mă urc în tren și să-l las pe Mihai acolo, în mijlocul peronului, trist și nebărbierit. Îl privesc cum stă singur pe peron în timp ce trenul meu se mișcă încet și încerc să mi-l întipăresc în minte cât mai exact pe măsură ce flutură din mână iar el devine din ce în ce mai mic: își lasă capul pe o parte, are o mână în buzunar iar pe cealaltă o flutură către mine.

Securitatea și poeții simboliști

Când ajung în București, tristă că tocmai m-am despărțit de Mihai, o găsesc pe mama într-o dispoziție ciudată, conspirativă și neobișnuit de calmă. Are bigudiuri roz în păr. Spune că tata n-a mai apărut de trei zile. Știrea zilei e că mâna dreaptă a lui Ceaușescu, generalul Pacepa, a fugit în America, unde a cerut azil politic.

— Asta-i o mare lovitură pentru sistem, spune ea. Tata zicea că e timpul potrivit pentru acțiune, continuă ea cu pricepere pe un ton calm, ca și cum ar fi vorbit despre cum să mai cumperi o sacoșă de cartofi din piață.

— Cum adică n-a venit de trei zile? întreb fără să înțeleg prea bine de ce mama e calmă.

Gândul că tata ar putea fi printre cei „luați" de securitate mă scoate din visele mele de iubire.

Apoi, ca și cum ar vrea să uite, începe să turuie despre femeile din familia ei, de pe partea slavă, femei pasionale care au trecut prin inundații, foamete și bombardamente. Le simt în sângele meu: Nadia și Vera, Ana și Nina, ca și mândra Paraschiva. Străbunicele, bunicile, mătușile și stră-mătușile mele. Aceste femei care au trăit pentru iubire și au murit subit, care și-au văzut casele făcute praf de bombele americane sau rusești, femei cărora nu le-a fost frică de naziști sau de sovietici. Mă întreb dacă suntem ca ele. Avem nevoie, iarăși, de același curaj nemăsurat.

Mă gândesc mai ales la Nadia, strălucitoarea și tragica Nadia, a cărei poveste o face pe mama să lăcrimeze de fiecare dată. Mă întorc în anii '50, cu celebrele dube negre ale securității oprite în fața vreunei case, luând pe câte cineva de la masa de seară, din pat, de lângă un copil sau de lângă o mamă muribundă și închizându-l pe motive neverificabile, ba din cauza serviciului avut înainte de război, ba din cauza unei fraze rostite la o petrecere, sau o glumă făcută unui prieten, o atitudine, un gest, ceva ce altcineva a spus despre el, sau poate că nimic din toate astea. Așa este luat ofițerul Matei Varnițchi, soțul Nadiei, într-o seară, dintr-o casă frumoasă cu șemineu de marmură de pe strada cu castani.

Nadia vorbește cu unul dintre musafiri și bea șampanie. Este ora unu sau două dimineața. Deodată are un presentiment ciudat că se întâmplă ceva. Îl vede pe Matei stând în pragul ușii, el își întoarce fața către ea chiar înainte să dispară, flancat de doi necunoscuți. Îi zâmbește. „Nu-ți fă griji", îi spune el din vârful buzelor. Ultimul lucru pe care îl vede este fața urâtă a unui individ mic și îndesat, ca a unui cimpanzeu rânjind la ea, și capul chel al celuilalt, împingându-l pe Matei afară din casă.

Prin sticla ușii de la intrare ea vede cum duba aceea sinistră demarează încet. Vrea să strige, dar sunetele i se opresc în gât. Vrea să se miște, dar picioarele parcă îi sunt lipite de parchetul lucios. Prin ferestrele laterale vede duba virând după colț și dispărând. Matei a plecat și ea nu înțelege de ce mai continuă petrecerea ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Totul devine calm și pare să se miște cu încetinitorul: niște musafiri beți valsează împiedicat, alții povestesc cu voce tare prin ce-au trecut în război, iar musafirii mai potoliți vorbesc încet despre ultimele tendințe ale poeziei. Apoi, totul devine static și se lasă o liniște totală.

Mi-o imaginez pe Nadia trecând prin lungul șir de încercări care urmează. Mereu m-am gândit că ea a fost singurul membru al familiei care a scăpat din dezastre și care ar fi putut avea o viață fericită și fără probleme. O privesc pe Nadia trecând prin singurătatea anilor în care Matei e arestat. O văd mergând încet prin casa aceea frumoasă, alunecând ca într-un vis, atingând mobila din lemn de cireș și de mahon, lăsând rochia să alunece de pe ea și băgându-se noaptea singură în pat. Doi, trei, cinci ani au trecut așa. Apoi tanti Nina se mută la ea ca să-i țină de urât în casa goală cu sala de bal mohorâtă. Într-o zi, când ia corespondența, Nadia vede scrisul lui Matei pe o carte poștală îngălbenită, mototolită. O văd pe Nadia cum soarbe nerăbdătoare din priviri bucata de hârtie. De fiecare dată sper să se termine altfel. Sper ca pe ilustrata îngălbenită să scrie *Vin acasă săptămâna viitoare* în loc de ceea ce scrie de fapt: *Sunt bine. Scriu mai multe în curând. M.*

Cartea poștală nu-i aduce liniște sau siguranță. Ambiguitatea acelor puține cuvinte este de nesuportat pentru Nadia. O sperie și faptul că nu a semnat cu numele întreg. Nu a semnat niciodată un bilet sau o scrisoare altfel decât cu numele întreg. Ar fi vrut să îmbătrânească împreună. E încă tânără, dar pentru ea totul e terminat. Se tot uită la cuvintele de pe cartea poștală până când amurgul o învăluie în casa goală. Mireasma teilor intră în casă prin toate

ferestrele deschise. Urăște vara și urăște mirosul de flori de tei. Matei a fost luat într-o noapte ca asta, gândește ea. Tanti Nina o găsește mai târziu în seara aceea, moartă pe podea, sub candelabrul de cristal, cu mâna crispată pe cartea poștală de la Matei și cu pisica siameză mieunând pe umăr.

— Taică-tău e implicat într-un grup din acesta, îmi spune mama rostind cuvintele rar și apăsat. Au încercat să organizeze o revoltă. Și cred că cineva l-a turnat. L-au arestat.

Mă uit la mama și nu-mi vine să cred. Povestea palpitantă a Nadiei se zbate în mintea mea ca o pasăre nebună. Cele două femei, mama și mătușa ei, par să se contopească una cu alta. Poate că și tata o să dispară mulți ani, la fel ca unchiul Matei, iar mama o să cadă moartă în mijlocul apartamentului minuscul.

— Taică-tău are probleme, Mona. A făcut unele lucruri.

— Lucruri? Ce lucruri?

— Ce ți-am spus adineauri, nu mă asculți? O revoltă, ceva ca un complot. Voiau să-l facă pe Ceaușescu să demisioneze.

— Ce revoltă? Ce complot? o întreb. Ce tot vorbești acolo?

Nu-mi vine să cred ce se întâmplă.

— Care om întreg la minte s-ar implica într-o revoltă acum, o întreb ridicând neîncrezătoare tonul, acum când poți fi aruncat în închisoare numai pentru că ai mașină de scris?

— Exact, spune mama, mașinile de scris sunt foarte importante.

E încordată și pentru prima dată văd pe fruntea ei două cute adânci. Dar din cauza bigudiurilor roz din păr, expresia ei gravă și încruntată pare patetică. Își frânge mâinile așa cum face adesea când este emoționată și se joacă și se joacă cu inelul gros de aur de pe degetul mijlociu, inel care a aparținut bunicului Victor. Se uită o clipă către ușă ca și cum ar aștepta să se deschidă și să intre tata, iar în clipa următoare se uită la mine cu subînțeles. Îmi pare rău pentru mama. E așa de mică, de caraghioasă și de tristă în același timp, stând așa, pe mijlocul canapelei, legănându-și picioarele înainte și înapoi. Ochii ei sunt mai mari și mai rotunzi ca de obicei.

Îmi spune că mii de copii ale manifestelor anticomuniste sunt copiate la mașinile de scris. Miliția confruntă caracterele de pe manifeste cu cele ale mașinilor de scris înregistrate la guvern.

— Vechiul Zinger, spune mama. Taică-tău o avea de la Universitate. A crezut că n-o vrea nimeni. Nu și-a dat seama, mai spune ea. Fusese înregistrată înainte s-o ia el cu împrumut.

Simt că mi se învârte capul. E o chestiune de zile până când o să fim *accidental* lovite de o mașină în timp ce stăm la vreo coadă la unt sau la hârtie igienică. Sau până când o dubă mare și urâtă va opri în fața blocului nostru și ne va lua pe amândouă. Sunt convinsă că mama știe mai multe despre arestul lui tata decât lasă să se înțeleagă. Poate că îl vor omorî sau îl vor închide pentru multă vreme, așa cum au făcut și cu unchiul Matei. Mă gândesc la toate acestea și mă cutremur. Când te gândești că noi credeam că Ceaușescu avea să fie mai bun și avea să schimbe lucrurile, să se detașeze de ruși, după curajoasa cuvântare din Piața Palatului din 1968! Tata avusese dreptate atunci să spună că totul nu era decât praf în ochii Occidentului ca să-i facă să creadă că România merge pe un drum al liberalizării și că se rupe de Uniunea Sovietică. Iar acum, având în vedere jenanta fugă a lui Pacepa, cu siguranță avea să strângă lațul. Iar securitatea avea să fie și mai vigilentă decât era de obicei. Nu-mi dau seama de ce tata crede că e timpul potrivit pentru a scrie manifeste anticomuniste. Cuvintele lui din trecut, când habar nu aveam ce înseamnă cu adevărat, îmi răsună acum limpede și amenințător, în vreme ce chipul mamei seamănă ciudat de bine cu cel al Nadiei, din singura fotografie a ei, în sepia. Amurgul pătrunde încet înăuntru. Camera e învăluită în umbre. Oftez și scrumul din scrumiera tatii se împrăștie în toate direcțiile. Fac un efort să deschid gura să vorbesc, dar sunt în stare de șoc. Până la urmă mă hotărăsc s-o fac să-mi spună tot adevărul.

— Unde este? o întreb. Unde-i tata? De unde știi că e arestat? De unde știi că nu-i deja mort? Ai vești de la el? Spune-mi!, strig eu.

— Nu mai pune atâtea întrebări, rostește ea cu răceală în glas. Darius, prietenul lui de la Universitate, a venit pe aici și mi-a spus că l-a văzut într-o mașină neagră, chiar în fața Universității, luni, după cursuri. Mai erau încă doi bărbați în mașină. Mi-a spus că taică-tău era liniștit și că i-a făcut din mână când a intrat în mașină. Darius face parte din grup... am încredere în el. Cu siguranță or să-i dea drumul curând, adaugă ea cu glas stins.

Se ridică de pe canapea și aranjează lucrurile de pe biroul lui tata: stiloul Pelikan, câteva cărți de pe jos, câteva foi de hârtie albă. Apoi începe să deretice și restul camerei, care de fapt este curată.

Pur și simplu nu pot digera toate informațiile. Clipa asta mi se pare îndepărtată, în alb și negru, pe un ecran. Nu sunt implicată în povestea asta. Nu mă privește.

— Nu avem nimic altceva de făcut decât să așteptăm, sfârșește mama, cu o voce de un calm straniu, punându-și mâinile cu delicatețe în poală. Apoi, pe un alt ton, întreabă:

— Ai spus cuiva?

— Să spun ce? Și cui anume? Ce să spun?

— Prietenului tău, spune ea, mișcându-și capul cu tot cu bigudiuri.

Se uită drept în ochii mei:

— Ai grijă. Ar putea fi unul dintre ei.

— Dintre care *ei*? o întreb înfuriată. Cine, mamă? Despre ce tot vorbești? Cine-i „el"? cine sunt „ei"?

Pronumele personale și-au pierdut semnificațiile. Substantivele poate fi periculos să le pronunți, așa că le înlocuim cu pronume vagi, până când nimeni nu mai știe cine, care este și cine pe cine urmărește. Țip din nou și mama mă privește cu buzele strânse, cu un aer încăpățânat.

— *Prietenul* tău, spune ea. Taică-tău crede că Mihai este.., ar putea fi... Tu ești sigură de el?

Apoi se calmează și se așează din nou pe canapea trăgând aer în piept. După care începe iar să vorbească, de data asta cu vocea ei cea dulce:

— Știi, când l-am cunoscut pe taică-tău în anii '50, eram amândoi siguri unul de celălalt. Iar vremurile alea erau mai rele decât acum. Știam că taică-tău mai bine ar fi murit decât să... știi tu, să mă vândă, să mă trădeze.

Se uită din nou fix în ochii mei.

— Tot ceea ce te întreb, Mona, este dacă tu poți spune același lucru despre Mihai al tău? Și apropo, adaugă pe un ton ușor asprit, sper că nu faceți nimic... știi tu, prostesc sau periculos ... m-ar supăra atât de mult.

Mă înnebunește felul în care ai mei îl numesc mereu „Mihai ăsta al tău" ca și felul în care mama dramatizează faptul că eu si Mihai am fi iubiți. Cum poate fi atât de naivă de nu și-a dat seama până acum? Dar cel mai tare mă înnebunește că nu pot să răspund „da" din toată inima la întrebarea dacă sunt sigură de Mihai, în felul în care mama era de tata. Urăsc că am îndoieli și o urăsc pe mama pentru că mi le amplifică. Mă rog la Paraschiva și la Nadia, care au fost sigure de iubiții lor, până în clipa în care au murit subit. Le rog să mă ajute cu incertitudinile care mă rod, să mă ajute să fiu sigură că Mihai e cinstit și curajos și nu-i un trădător. Apoi îmi dau seama că tot l-aș iubi chiar dacă ar fi un trădător. Mi se pune un nod în stomac la gândul ăsta bolnăvicios.

În noaptea aceea, în timp ce încerc să adorm, fac un efort să înțeleg și deodată suntem acolo, pe o mare de nori, lângă piatra cea albă

amândoi, Mona Maria și Mihai, îmbrățișându-ne deasupra orașului Bisericii Negre. Ne sărutăm în timp ce istoria cu cozile ei sumbre pentru mâncare, cu accidentele pe trotuar și cu mașinile de scris se învârte în jurul nostru.

Ca prin minune, tata se întoarce a doua zi, cu barba crescută cât într-o săptămână, murdar și obosit și cu expresie sălbatică în privire. Are o vânătaie urâtă pe obraz, chiar sub ochiul drept și șchioapătă. Mama, care în cursul lungilor nopți ale absenței lui reușise să scrie un volum întreg de versuri triste, se trezește la viață când îl vede. Pune la fiert niște cartofi și niște morcovi, tot ce se mai găsește în cămară. Tata recapitulează febril ce i s-a întâmplat: cum unul dintre anchetatori s-a nimerit să fie un fost student de-al lui, unul Petrescu.

— A ajuns mare acum, e colonel, zâmbește tata disprețuitor.

Așa că n-au mai discutat decât despre poeții romantici și simboliști. L-au înșfăcat la început, l-au amenințat, povestește el, dar după aceea i-au dat drumul.

— Știi, individul ăsta, Petrescu, începu el ca și cum ar povesti o întâmplare amuzantă de la serviciu, a făcut o lucrare, la care eu am fost îndrumător, despre influența simbolismului francez asupra poeților români. Era o lucrare bună. Despre simbolismul golului la Bacovia, continuă el ca și cum ar fi avut vreo importanță ce spunea.

— Golul, râde tata. Poți să-ți imaginezi?

Pentru o clipă tata pare așa de mulțumit de parcă ar fi ținut un curs într-un amfiteatru plin de studenți silitori. Dar imediat expresia lui se schimbă. Mă uit la el neîncrezătoare. Ce crede că poate să rezolve cu manifestele, mă întreb. Și cum aș putea să-l fac să se oprească? Expresia feței sale e schimbată într-un fel care mă îngrijorează. Privește în gol cu ochii mari, ca și cum și-ar aduce aminte de ceva îngrozitor. Mă gândesc la unchiul Matei și la cum tanti Nina și cu mama îi descriau mereu chipul, în acea zi de 15 august 1957 când l-au văzut preț de câteva minute, când fusese adus la tribunalul din București pentru *trădare națională*: pustiit și cu o privire sălbatică, uitându-se la ceva ce numai el vedea. Asta era înainte ca Nadia să cadă moartă pe holul elegantei lor case, ținând în mână cartea poștală de la el. Ochii sălbatici ai lui Matei sunt ai tatălui meu acum?

Chiar dacă tata are o cunoștință veche printre securiști, care de data asta l-a ajutat să scape, nu poate să aibă încredere sau să conteze mereu pe protecția lui. Deodată îmi vine în minte că tata ar putea fi omorât. În marele lui idealism el crede că poate răsturna regimul scriind câteva manifeste și aruncându-le în Piața Universității.

Crede că o să fie norocos mereu, pentru că un student de-al lui, căruia din întâmplare îi plăceau simboliștii, s-a arătat milos după ce oamenii lui deja îl bătuseră? Dacă alții au dispărut sau au fost călcați de mașină pe trotuar pentru mai puțin de atât, cu siguranță el avea să-și găsească sfârșitul violent peste nu multă vreme.

La cină tata începe să ofteze în fața cartofilor și a morcovilor fierți, cu aceleași suspine ca atunci când ne povestea despre livezile copilăriei sale și despre soldații ruși care i-au omorât câinele. Mama își desface bigudiurile stând la masă, în loc să mănânce, și le pune atentă unele peste altele în poală, uitându-se la perete. Zdrobesc un cartof și nu-mi mai este dor de țara mea așa cum scrisesem cândva într-o compunere. În timp ce privesc lacrimile tatălui meu și părul blonziu al mamei căzându-i peste față, vreau să plec din țară. Vreau să fim cu toții în altă parte, în siguranță și unde să mâncăm mai bine. Urăsc manifestele.

Garoafe periculoase

Se întâlnesc în subsoluri și în poduri: muncitori, studenți, artiști. Se întâlnesc acolo unde sunt șobolani și gândaci de bucătărie, unde suflă vântul prin ferestrele sparte și prin ușile care nu se închid, acolo unde miroase a urină și a vomă. Așa arată noile blocuri din piața Bucur Obor, care de fapt, nu mai e piață, pentru că nu mai are de mult produse la vânzare. Uneori podul sau subsolul sunt neterminate de către constructori și devin fetide, pline de insecte, bețivi și delincvenți. Sau locuri de întâlnire pentru potențiali revoluționari. Alteori grupurile se întâlnesc în casa cuiva în vechile cartiere turcești sau grecești ale Bucureștiului, cu micile consignații și clădiri în stil brâncovenesc din sec. al XVIII-lea: stucaturi albe cu verande maro bogat ornamentate și piese de lemn. Știu despre întâlniri pentru că l-am urmărit de câteva ori pe tata în două locuri diferite și am așteptat după un colț, după o ușă de sticlă sau pe holul vreunei clădiri vechi cu casa scării scârțâind, și am ascultat ce vorbeau ei. Era noaptea târziu și mergem la o oarecare distanță de tata, simțindu-mă ca un detectiv dintr-un roman de Agatha Christie, cu inima bătând să-mi sară din piept. Se adunau de vreo două ori pe săptămână și adesea își schimbau locul de întâlnire , uneori de la o zi la alta. Cu toții aveau la ei o carte de Sadoveanu sau Arghezi, ca în cazul în care erau prinși să spună că se întâlneau ca să discute despre scriitorii noștri clasici.

Cel mai mult scriau manifeste, vorbeau despre poeziile cenzurate și pregăteau ceva. Nu era foarte limpede ce anume. Vorbeau chiar și despre arme, deși niciunul nu părea să știe cum funcționează una, sau de unde puteau face rost. Vorbesc despre răspândirea manifestelor — care sunt doar niște fițuici — de pe toate schelele din București. De la cutremur sunt multe schele. Mai pomenesc ceva și despre cum să trimită informații la Europa Liberă despre violarea drepturilor omului în România, ca „să audă occidentul, ca să știe toată lumea prin ce trecem". Aud vocea sonoră a lui tata pe parcursul întâlnirii din blocul nou de lângă piața Bucur Obor. Apoi aud voci șoptindu-i să vorbească mai încet, că poate ascultă cineva. Când aud asta, ies

afară pe vârful picioarelor ca o pisică. Ceilalți pomenesc de Pacepa și spun că probabil va încerca să ajute mișcarea disidentă din străinătate și va comunica prin Europa Liberă cu cei rămași în interior.

Toamna se lasă încet peste București iar plopii din fața ferestrei noastre își scutură vârfurile ascuțite trimițând frunzele galbene și răsucite în vânt. Tremur la gândul că vine anotimpul rece și că pericolele cresc ori de câte ori merg la culcare. Tata lipsește mai des ca niciodată. La cină privește în farfurie ca și cum ar căuta ceva. După cină își petrece mult timp cu urechea lipită de Grundig-ul lui încercând să prindă mai clar postul de radio Europa Liberă. Mai tot timpul programul de radio e supraîncărcat de paraziți, iar mama strigă la el *să-l închidă naibii odată.* Dar câteodată vocea devine foarte clară, având un ecou ca și cum ar veni dintr-un alt univers: adânc, conspirativ, pomenind autorii disidenți și acțiunile lor de rezistență sau luând interviuri scriitorilor emigranți în legătură cu abuzurile partidului și ale conducerii. Fața tatălui meu se luminează ca-ntr-un extaz. Poeziile mamei vorbesc despre moarte și locuri imaginare acoperite de zăpadă.

Într-o după amiază, imediat ce am venit acasă de la școală îl aud pe tata vorbind încet cu mama și spunându-i că vechiul lui prieten, un electrician pe care îl cheamă Dumitru Iordache, a fost arestat potrivit articolului 166 pentru că a aruncat manifeste de pe o schelă de pe Lipscani la bazarul turcesc, unde vând țiganii vase de tablă, linguri de lemn și semințe prăjite de dovleac. Manifestele instigau lumea să-l schimbe pe Ceaușescu de la șefia partidului și a țării.

— Probabil că îl vor omorî pe Iordache, rostește tata resemnat și îndurerat.

Mama tace și aud furia din tăcerea ei, în respirația precipitată și în suspine. Apoi izbucnește:

— Sunteți niște idioți cu toții. Nu-ți dai seama că o expui pe Mona?

Mama plânge iar tata își mai aprinde o țigară. O pală de vânt trântește ferestrele, iar eu cad de pe scaunul pe care m-am așezat în ascuns, ca să aud ce vorbesc ei. Tata deschide ușa livingului improvizat și mă vede chinuindu-mă să mă ridic, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Mă ține în brațe câteva clipe, îmi spune că nu-i frumos să-mi spionez părinții și începem să râdem de faptul că am căzut de pe scaun.

Vreau să uit de Iordache aruncând manifeste la bazarul turcesc de pe Lipscani și mă duc la Bilblioteca Americană să iau niște cărți

în engleză. Devorez totul fără să aleg: Steinbeck, Emily Dickinson, Eugene O'Neil, Arthur Miller, Virginia Woolf, James Joyce. Sunt intrigată de faptul că Stephen Daedalus[1] lasă totul în urmă într-un moment de nebunie, într-un gest măreț, țara, familia, religia, iubirea. Vrea să fie liber să se regăsească.

Vreau să mă prefac în pasăre, ca fata pe care el o vede pe plajă. Vreau să devin pasărea din metafora lui James Joyce. Să zbor la dragostea mea din munți, să-l surprind în zori, să fugim peste munți și peste mări. Vreau să zbor lângă dragostea mea.

Soldații români din fața Ambasadei Americane mă privesc cu ochi inexpresivi. Mă uit la ei fără jenă, ca și cum aș vrea să îi fac să le fie rușine de ceea ce fac ei acolo, adică să informeze despre fiecare persoană care intră în ambasadă. Odată m-am dus la un film la Biblioteca Americană, *Zbor deasupra unui cuib de cuci*. Încep o discuție pe tema filmului și a jocului lui Jack Nicholson cu bibliotecarul american, cu toate că nu avem voie să stăm de vorbă cu străinii. Un bărbat în civil, însă cu siguranță că este informatorul care-l supraveghează pe bibliotecar, mă privește fix și ține mâna dreaptă în sacou ca și cum ar fi pe punctul de a scoate pistolul. Bibliotecarul, un tip înalt cu mustață grizonată, mă complimentează pentru „engleza mea excelentă", eu roșesc și îi mulțumesc. Plec de la bibliotecă bucuroasă de dialogul purtat în engleză, dar amenințată de bărbatul cu mâna în sacou.

Pe cei periculoși din punct de vedere politic îi trimit în spitale mai rele decât cele din filme. Oamenii dispar la spitalul de nebuni dacă nu cumva sunt călcați de vreo mașină pe trotuar. Li se dau medicamente până nu mai știu cine sunt și până vor spune tot ceea ce li se cere să spună. De obicei, nu mai sunt văzuți niciodată.

Mihnea, psihiatrul care e prieten cu tata, a fost împotriva internării suspecților de „trădare politică" și a fost arestat, apoi eliberat după o lună, amenințat că va fi închis pentru mai multă vreme dacă se mai împotrivește. Trebuie să le dea pacienților tranchilizante, dar uneori folosește apă. Le spune pacienților să se prefacă apatici și amorțiți și să nu spună nimic compromițător. Unii dispar și așa. Nu poate face prea multe, până la urmă, îi spune tatei.

Acum am propriul meu securist, un individ tânăr și înalt care mereu poartă costum și cravată și care stă în același cartier cu noi. Securiștii sunt chiar eficienți. Probabil că din cauza frecventelor mele

---

[1] Personajul principal al romanul *Portret al artistului la tinerețe*, de James Joyce. (n.trad.)

vizite la Biblioteca Americană și a discuțiilor cu Ralph, bibliotecarul american. Poate că ei cred că am de gând să-l seduc ca să plec în America, deși el poartă o verighetă latră și mi-a povestit despre Sally, soția lui. Nu vreau să plec în America și precis nu vreau să mă mărit cu un american numai ca să plec din țară. Vreau numai să vorbesc cu Ralph în engleză și să-l aud vorbind despre Chicago. El stă la Chicago sau în apropiere, în ceea ce el numește suburbie. Îmi povestește despre Chicago Skyline și Lacul Michigan și despre cea mai înaltă clădire din lume, Sears Towers. Nu prea pot să-mi imaginez cum arată Chicago lângă un lac mare. Mereu am crezut că Chicago este un oraș de temut, colcăind de gangsteri, cu urmăriri de mașini în viteză de peste o sută de km la oră. Ralph râde din toată inima când aude ce spun eu despre gangsterii din Chicago și despre urmăririle de mașini și-mi spune că nu tot orașul este așa. Bărbatul cu mâna în haină ascultă de fiecare dată conversațiile noastre stând într-un colț în sala de lectură. Uneori se preface că citește o carte, dar sunt convinsă că nu știe o iotă de engleză.

Securistul meu personal locuiește în blocul de peste drum de noi, așa că am „norocul" să fiu sub supravegherea lui 24 de ore din 24. Când ies din casă, el așteaptă afară. Uneori mă urmărește. Alteori dă din cap ca și cum m-ar saluta, și îmi zâmbește.

Într-o seară vine în vizită la noi. Aduce un buchet imens de garoafe roșii. Sună la ușă și așteaptă cu florile în mână. Eu și părinții mei stăm în prag și ne uităm la el.

Își drege vocea și spune răgușit:

— Bună seara, sunt sergent Dimitriu, vecinul dv. Sper că nu vă deranjez. Pot să intru un minut?

— De ce? întreabă tata.

— Să stăm de vorbă puțin. Dacă nu-i momentul potrivit, pot să vin mai târziu. Am cumpărat florile astea pentru frumoasa dv. fiică.

Și se uită la mine peste capetele lor, întinzându-mi buchetul de garoafe roșii.

— Nu-i momentul potrivit, spune tata.

Eu și cu mama ne uităm speriate una la alta.

— Intrați, vă rog. Nu e niciun deranj, spune mama.

Țin garoafele la distanță de mine ca și cum ar fi otrăvite. Iau vaza de cristal de pe biroul de mahon și pun florile în ea, fără apă.

Sergentul Dimitriu intră, iar mama îl invită cu un gest să ia loc. Se așează chiar pe scaunul ei. Tata stă în picioare în mijlocul sufrageriei. Eu mă așez față în față cu sergentul.

— Tovarășe Manoliu, mă scuzați, dar... dacă nu vă deranjează aș dori să vă pun câteva întrebări.

Îl întreabă pe tata dacă știe ceva despre niște manifeste care au fost împrăștiate la Universitate și pe Lipscani. *Reacționari naivi*, îi numește el. *Huligani*. Spune că niște colegi de-ai lui se întrebau dacă nu cumva, din moment ce tata e profesor, știe pe cineva care ar putea fi implicat. Studenți, sau chiar ...

— Și cine sunt colegii dumitale? întreabă tata.

Sergentul Dumitriu râde ca de o glumă bună.

— Colegii mei, știți dv. ... cei de la serviciu.

— Tovarășe Dumitriu, nu doriți niște dulceață de nuci? Și niște apă rece? întreabă mama și pleacă la bucătărie să aducă dulceața făcută de tanti Matilda.

Tata e încordat și strânge din dinți. Își aprinde o țigară. Sergentul Dumitriu se relaxează în scaun, bucuros ca s-a schimbat subiectul.

— Da, vă rog. Dulceața de nuci este preferata mea. Și bunica obișnuia să facă.

Mă uit la tata, apoi la Dumitriu, îngrozită că ar putea să pună vreo întrebare capcană la care eu să nu știu să răspund. Ca de exemplu ceva legat de bibliotecarul Ralph.

Se lasă o tăcere stânjenitoare și singurul zgomot e acela când tata trage cu putere din țigară. Apoi îl privește pe sergent prin norișorul de fum și spune:

— Aveți câteva manifeste să-mi arătați și mie?

— Nu, domnule, nu am niciunul la mine, dar am văzut câteva. Gunoaie, pur și simplu gunoaie.

Mama revine cu dulceața de nuci și un pahar cu apă. Dumitriu mănâncă tacticos și îi face complimente mamei. Spune că este la fel de bună ca dulceața făcută de bunica lui. Tata stinge țigara în scrumiera de pe biroul de mahon și-și mai aprinde una.

— Poate știe d-ra Mona, fiica dv., spune el către mine zâmbind. Poate că dumneata ai auzit ceva discuții despre asta, printre prietenii de la școală.

Mă privește cu un zâmbet ciudat. Mă trec fiori pe șira spinării. *Sper că idiotul nu-i îndrăgostit de mine*, mă gândesc și îl privesc la rândul meu aproape cu fascinație.

Ochii tatălui meu scapără de mânie la auzul numelui meu rostit de acest individ. Tonul lui familiar mă dezgustă și mă sperie totodată.

— Fata mea nu știe nimic despre manifeste, în afară de tovarășii Marx și Engels, desigur, spune tata. Ea studiază poezia. A, tocmai

a citit Manifestul simbolist de la 1886? Spuneți-mi, tovarășe sergent, continuă el, vă plac simboliștii francezi?

— Nu prea, domnule profesor. Eu sunt ofițer. Mă tem că nu avem timp de acești domni simboliști cum îi numiți dumneavoastră.

— Da, sigur că da. Și totuși am un fost student care este și el ofițer, colonel cred, și care era foarte bun la cursul de simbolism. Chiar de curând mi-a făcut plăcere să mai stau de vorbă cu el pe tema asta. Tovarășul Petrescu, poate îl cunoașteți.

Zâmbetul sergentului pălește instantaneu.

— Doamnă Manoliu, vă mulțumesc pentru dulceața de nuci, a fost excelentă. Poate voi avea plăcerea să vă mai vizitez, cât de curând, dar acum trebuie să plec.

Dumitriu se ridică să plece, sărută mâna mamei mele și îi mulțumește din nou pentru dulceață. Întinde mâna către tata, dar el rămâne în picioare, nemișcat, fumând, zâmbind cu aceeași privire disprețuitoare. Sergentul se preface că nu observă refuzul tatălui meu de a da mâna cu el, apoi salută din cap către mine și îmi urează noapte bună. Ochii lui mai zăbovesc pe fața mea și gura i se strâmbă într-un rânjet.

— În ziua de azi te interoghează elegant, remarcă tata, imediat ce Dumitriu iese pe ușă. Acum îți aduc și flori!

Apoi se trântește pe vechiul lui scaun, iar veioza luminează pieziș. Mâna îi tremură atât de tare încât se chinuie să stingă țigara în scrumiera plină de mucuri din fața unui vraf de cărți. Se uită la buchetul de garoafe lucind roșu obscen în fața veiozei. Le privește fascinat ca și cum ar fi de foc. Mă așez la biroul de mahon cu sticlă deasupra și privesc pe peretele din fața mea pictura cu un bătrân care merge pe un câmp acoperit de zăpadă. De când mă știu acest tablou se află acolo, și întinderea albăstruie de zăpadă cu bătrânul obosit, îmbrăcat cu o haină veche și cu un toiag, traversând la infinit câmpul, mereu mi-a dat o senzație de calm. Sticla de pe birou îmi răcorește brațele iar zăpada din tablou pare delicios de rece. Sunt îmbujorată și transpirată după vizita lui Dumitriu.

— De ce o fi adus flori? șoptește tata.

Ideea că florile ar putea ascunde un microfon ne vine în minte deodată, ca într-o nebunie colectivă. Începem să rupem florile petală cu petală, frunză cu frunză, rupem și tulpinile până când podeaua e plină cu petale roșii și tulpini. N-am găsit niciun microfon, dar tata e sigur că trebuie să fie pe aici pe undeva, numai că nu știm noi unde.

— În ziua de azi sunt în stare de orice, șoptește tata.

Vorbim prin semne și în șoaptă. Desfacem hârtia în care au fost învelite florile și o rupem bucățele. Mai verificăm odată răsfirând cu degetele petalele rupte și bucățile de hârtie lăsându-le să cadă la loc pe covor. În timp ce ninsoarea moale și roșie se adună la picioarele noastre, auzim un clichet metalic slab.

Ne uităm unii la alții și scormonim iarăși prin grămada de petale, frunze și hârtii.

— Aha! Uite-l. Știam eu!, spune tata.

Și ridică de jos un obiect foarte mic de metal care arată ca un ac, dar mai fin, ca o sârmă de argint. Ne uităm mirați la obiectul acela. Tata îl strivește sub picior apoi îl îndoaie cu degetele, încercând să-l rupă. Mama îi spune că a înnebunit, că probabil e o capsă, ori ceva care a căzut de undeva, de la vreo broșă, de la bricheta lui, de oriunde.

Tata e roșu la față.

— Tu ești nebună, șuieră el. Tu habar n-ai cât de departe pot ei să meargă. Eu *știu*.

Tata pune obiectul în palma făcută căuș și îl dă în veceu trăgând apa.

— Să mai asculte și acum!, spune el satisfăcut.

Privim dezordinea de pe covor. Mama se duce la fereastră și se asigură că draperiile sunt bine trase. Continuăm să vorbim, în șoaptă și prin semne, fără să ne putem debarasa de senzația că suntem ascultați.

Tata se uită cum mama se așează în genunchi și adună petalele rupte cu fărașul și o măturică.

E extenuat.

— Și erau așa de frumoase, spune ea.

Apoi ne uităm unii la alții și izbucnim în râs. Mamei îi stă atât de bine râzând. Rareori o vedem așa, cu dinții ei frumoși, cu părul ei blond închis cu reflexe roșcate acoperindu-i umerii, cu ochii albaștri, strălucitori. Tata o prinde de după umeri și, râzând, se rostogolesc amândoi pe covor. Toți trei știm că râdem pentru că sperăm că suntem auziți undeva, de acei securiști cu microfoanele lor secrete băgate în petalele florilor. Râd și închid ochii imaginându-mi norii violet de deasupra orașului Bisericii Negre, imaginându-mi că plutesc deasupra a tot, sub forma unei creaturi mari cu aripi albe.

„E doar o lună de hârtie ..."

Muzica a început, noi suntem îmbrăcați cu ce avem mai bun, dansăm un slow. Îi simt mâna fermă pe spatele meu. Fiecare mușchi e încordat. Sunt fericită. Port o rochie de satin de culoarea piersicii; e Anul Nou. Un nou deceniu începe de mâine. Anii optzeci. Suntem plini de speranță. Avem confeti colorate. Poate că președintele nostru va muri și lumea se va schimba. Avem mâncare pregătită de părinții fiecăruia pentru petrecerea noastră, mâncare pentru care au stat zile întregi la coadă. Avem celebra piftie, sarmale, mere și gogonele murate. Cine spunea că în România se moare de foame? Cel mai mult *mă interesează muzica. Avem destulă muzică de dans?* Oricum, gelatina aia tremurătoare și grasă, n-o sufăr. Tot ceea ce mă interesează e să dansez și dacă *avem destul vin*? De-abia a început petrecerea și suntem deja piliți de la vinul roșu de Murfatlar, exportat peste tot în lume dar atât de greu de găsit în România, pentru că statul vinde vinul nostru, pielăria noastră și tractoarele pe valută.

Ferestrele sunt larg deschise și Ella Fitzgerald cântă cântecul nostru special. *Spune că-i doar o lună de hârtie, navigând pe o mare de carton. Dar nu ar fi o închipuire, dacă ai avea încredere în mine.*

Cele trei afișe cu marxiștii bărboși și al patrulea, *părintele națiunii noastre,* arată chiar umani în seara asta, pentru că suntem amețiți de valorosul vin românesc care a scăpat cumva dintr-un transport spre America. Cele patru gigantice chipuri care se ivesc sus, pe clădirea de peste drum, par cam melancolice așa cum ne privesc de sus, cum dansăm deșănțat pe sunetul muzicii capitaliste.

Toată lumea se sărută, se pipăie, dansează. Acum dansăm pe muzica românească a celebrei Maria Tănase. Cântă despre darurile pe care i le dă iubitul: cercei, eșarfă, un șirag de mărgele. Apoi iubitul o vede fără daruri, și blestemă pe acela care îi va mai cumpăra ceva, să se spânzure cu eșarfa și cu mărgelele. E un blestem ciudat, mă gândesc, pentru că omul blestemă pe cel care a cumpărat toate astea, în loc să o blesteme pe femeia care l-a trădat. Sar la melodiile ritmate și mă unduiesc la cele lente, lovindu-mă de scaune și mese. Apoi mai

vine un cântec despre un blestem de dragoste, pentru cel care-și părăsește iubita să se târască precum șarpele și să poarte povara furnicii, și apoi iar să se târască. Toate cântecele de dragoste românești sunt cu blesteme; nici nu-i de mirare că suntem nervoși tot timpul.

Toată lumea se leagănă și cântă odată cu muzica, pe voci amețite de băutură. Aerul rece al iernii pătrunde în cameră prin ferestrele deschise și ne răcorește sudoarea și corpurile pline de viață. E miezul nopții și aruncăm confeti. Eu și Mihai ne tot sărutăm în mijlocul camerei. Slavă Domnului că melodia cu blesteme s-a terminat! Urmează un cântec de petrecere, despre cât de bine e să bei cu cineva frumos. Vinul roșu ghiurghiuliu să-l bei cu un om frumos. Încă ne mai sărutăm și ne spunem unul altuia că ne vom iubi mereu. Avem și artificii colorate! Suntem atât de tineri — simt tinerețea noastră, speranțele noastre și trupurile noastre atât de transpirate și de pline de dorință. Ne vom iubi mereu, nu-i așa? Da, mereu.

Spunem bancuri de toate felurile. Bancuri politice și despre cât de prost e Ceaușescu. Pleacă la vânătoare, prinde un iepure și îl ține strâns și îi spune: „Recunoaște! Recunoaște că ești mistreț!" Spunem bancuri porcoase cu eroul nostru național, Bulă, care se însoară și nu știe ce să-i facă nevestei, așa că taică-său îl învață să-și *bage ce are el mai lung în gaură*. Două ore mai târziu Bulă este în baie cu un picior blocat în veceu. Apoi altcineva spune bancul cu Bulă și cu bunică-sa după cutremur, *care încă se ținea bine pentru vârsta ei*, țeapănă și atârnată de o grindă.

Dansez pe masă. Dansez charleston pe masa de bucătărie, lângă piftia de porc și lângă murături. Avem atâta speranță în noi, de acest Revelion, că se va schimba ceva în mai bine, că totul va fi frumos și proaspăt ca aerul cristalin al iernii cu miros de zăpadă și plin de sclipiri, și că Mihai și cu Mona vor fi fericiți orice s-ar întâmpla. Prietenii noștri vorbesc despre cum fug unii din țară, despre cei care au plecat, cunoscuți de-ai noștri, de-ai lui Mihai. Au plecat prin Turcia sau prin Iugoslavia, trecând Dunărea înot, trecând granița noaptea sau ascunși în trenuri de marfă. Mă aștept ca Mihai să se enerveze. Întotdeauna se enervează când aude asemenea istorisiri. Spune:

— Și cine naiba o să mai trăiască aici dacă toată lumea pleacă?

Scutură din cap a frustrare și pleacă în camera lui.

Ca niciodată, ne facem planuri de viitor. În curând va fi inginer. Anul viitor va lua diploma apoi va încerca să găsească de lucru în București. Sunt extrem de fericită. Vrea să rămână cu mine, să-și

petreacă viața alături de mine. O să-mi termin și eu facultatea și el va fi inginer în București. Eu voi scriitoare, actriță și profesoară. Vreau să fiu de toate! Ideile îmi vin în minte ca niște nuferi plutind pe apă. Idei rotunde, mătăsoase, opulente, ca nuferii.

Auzim șuieratul ascuțit al unui tren plecând din gară. E trecut de miezul nopții și ne uimește. Judecând după oră și după fluierul lung, tânguitor, trebuie să fie trenul de Trieste. Simt o tristețe amestecată cu bucurie. Fruntea lui Mihai e brăzdată de o cută lungă, adâncă.

— Ai să mă părăsești într-o zi, nu-i așa? spune el deodată.

Mă mir de întrebarea lui. Scutur vehement din cap.

— Bineînțeles că nu. Ai înnebunit?

Marx, Engels și Lenin ne privesc țeapăn de pe clădirea de peste drum. Doar Nicolae Ceaușescu pare să zâmbească.

— Nu, n-o să te părăsesc niciodată, spun hotărâtă.

Ne ținem de mână. Ne privim în ochi, așa, ca doi bătrâni care au trecut prin multe. De dincolo se aude din nou cântecul cu blestemul de dragoste *Cel ce iubește și lasă, Dumnezeu să-i de pedeapsă, târâișul șarpelui...*

— Hai să punem altă muzică, spun ridicându-mă de lângă el. Hai să dansăm. Hai să dansăm, iubirea mea.

Spune că-i doar o lună de hârtie, navigând pe o mare de carton...

Dansăm mai ușor ca niciodată în acest Revelion cristalin. Rochia mea satinată mi se lipește de corp. Aerul cu sclipiri de gheață care pătrunde în cameră ne mai răcorește. Vrem atât de mult să sperăm, să credem că totul se va adeveri.

Dar nu ar fi o închipuire, dacă n-ai crede...

O iapă sălbatică pe zăpadă

În prima zi de Anul Nou mergem acasă la Radu, prietenul lui Mihai, a cărui barbă groasă, roșcată, mă zgârie pe față când mă îmbrățișează. Îmi face cu ochiul și îi dă una lui Mihai pe spate și ne urează un An Nou Fericit! Locuiește în Scheii Brașovului, la poalele muntelui, și în apropiere de cimitirul unde e îngropată străbunica mea, Paraschiva. Străzile sunt abrupte și înguste, iar casele au ziduri groase de piatră ca niște fortărețe și porți mari de fier. Dansăm, ne certăm, ne învârtim. Dansăm tango, vals, rock și polca. Apoi dansăm o horă românească, și iar rock. Fulgii de zăpadă fac piruete la fereastră. Mă simt languroasă și amețită în timp ce mă uit la ei și mă unduiesc pe toate dansurile din lume. Poate că deceniul ăsta ne va aduce ceva bun, să nu mai fie cartele, ci doar *mâncare* și să nu mai fie securitatea.

Sunt cam beată și spun lucruri prostești și insulte numai pentru că e prima zi de Anul Nou. Simt că aș dansa neîncetat și aș aparge totul.

Ies afară, iar Mihai mă duce pe dealul din spatele casei. Brazii sunt plini de zăpadă. Miroase a zăpadă proaspăt căzută și a sobe în care ard lemne. Perdele de nea cad pe mine când ating o ramură și mă învăluie ca un giulgiu transparent. El mă trage și mai sus, apoi mă trântește la pământ. Panta e acoperită de zăpadă și simt solul tare, rece, înghețat. Mihai face dragoste cu mine printre fulgii care cad peste noi, unduindu-se sub fusta mea, de-a lungul coapselor. Mă uit la cerul cenușiu de iarnă de deasupra, brăzdat de crengile goale ale stejarilor și de vârfurile ascuțite, verde închis, ale brazilor. În această primă zi a anului ne învăluie perdele de zăpadă în furia și în dragostea noastră. Genele lui se zbat pe obrajii mei. Coapsele mele sunt reci, dar și fierbinți în neprețuita zăpadă.

Seara, facem iar dragoste în apartamentul lui. Amândoi suntem încinși și băuți. Ne rostogolim în așternuturile albe și apretate unde carnea mea urlă și șoptește și izbucnește în jerbe de lumină. Când plec din casa lui alunecând fericită pe zăpadă, o umbră vine după mine și mă urmărește prin întuneric. Nu-mi plac umbrele și nu-mi plac

pașii care se aud în urma mea. Mereu am crezut că scap de umbrele urmăritoare aici în munți, că de vreme ce am plecat din București totul este normal și limpede. Alerg ca o nebună până la colțul blocului unde locuiește mătușa mea, dar deodată pașii se întețesc în spatele meu și o mână mă înșfacă înainte de a putea respira din nou și mă răsucește.

Umbra e a unei femei sfrijite, o femeie brunetă cu buze subțiri și gura foarte lungă. Îmi dau seama că nu mi-e teamă — sunt furioasă. Vreau s-o lovesc și să țip la ea. *Ce naiba crezi că faci?*Am avut de-a face cu obsedați sexuali pe stradă în adolescența mea. Bărbați care mă urmăreau când ieșeam de la școală. De fiecare dată reușeam să-i sperii, ori țipând la ei în mijlocul drumului, ori lovindu-i peste cap cu ghiozdanul.

Dar femeia asta nu pare nici o hoață, nici o obsedată sexual. E foarte aproape de mine și îi simt răsuflarea pe obraz. Miroase a țigările alea grețoase, *Carpați*. Mă ține strâns de braț. Mă privește drept în ochi și îmi spune printre dinți, furioasă și totuși cu o urmă de milă în voce:

— E securist, proasto! Ferește-te de el, proasto! Ferește-te de el!

Apoi îmi dă drumul și pleacă grăbită prin zăpadă în direcția gării.

Îmi mușc buzele și mă pișc de mână ca să văd dacă nu visez, dar sunt trează. Mă simt ca într-un coșmar, luptându-mă să mă trezesc și să strig în aerul înghețat al nopții de Anul Nou. Buzele simt mușcătura iar palmele simt pișcătura, iar picioarele îmi sunt reci. O greață neagră, teamă și tristețe, se revarsă în inima mea care o ia razna să-mi spargă pieptul, pentru că o femeie arătând ca vrăjitoarea din povestea lui Hansel și Gretel a strigat la mine.

Mă grăbesc spre tanti Nina acasă și reiau în minte toată scena, un delir în zăpada strălucitoare. Femeia era adevărată. Știu că totul a fost real, pentru că-mi arde brațul de cum m-a ținut ea strâns și pentru că sunt urmele pașilor ei pe zăpadă. Poate că era o nebună care m-a confundat cu altcineva? I-o fi pronunțat numele, a zis „Mihai" sau „el"? Nu-mi aduc aminte! Dar ceva în vocea ei mă obliga să-i dau atenție și să-i iau avertismentul în serios. Îi văd chipul, privirea furioasă, sau îi era și ei teamă, și încerca să scape de cineva? De ce m-ar fi apucat în felul ăsta pentru ca apoi să fugă atât de repede? Acum în amintirea mea persistă gândul că și ea era urmărită. Încerc să ascult ecoul distinct al unor pași greoi prin aerul rece, ecou care prin zăpadă se aude ca într-un uriaș clopot alb.

Cum ajung până la urmă la colțul blocului mătușii mele și intru, simt încă o umbră lunecând pe lângă mine și dispărând. E cineva cu mâinile în buzunare, sigur pe el, sigur de teama pe care o produce, în zăpadă. Alerg mai repede către apartamentul mătușii mai repede ca oricând fără să mă gândesc la altceva decât să încui ușa, să mă bag în pat și să uit de umbre. Mă gândesc la poveștile familiei mele, poveștile alea sângeroase cu câmpuri pline de cadavrele soldaților morți și cu doi frați căutându-se și chemându-se pe nume în amurgul care se lasă milos peste trupurile ce zac în noroi. Scenele astea îngrozitoare din poveștile familiei mele mă fac să mă simt pervers de bine în timp ce tremur sub așternuturi, lângă verișoarele mele, cu gândul la umbre și la femeia cu buze subțiri care mă face proastă.

Alunec repede în somn imaginându-mi că Mihai îmi taie gâtul după ce am făcut dragoste. Fantezia mea se topește într-un coșmar. Face dragoste cu mine foarte tandru și suntem înconjurați de zăpada scânteietoare în amurgul metalic al iernii. Apoi Mihai ia un cuțit frumos meșteșugit, cu lama lungă și lucioasă și îl înfige în zăpadă apoi spune: *Trebuie să fac asta, dragostea mea, pentru binele tău. Trebuie să te eliberez.* Apoi încet, cu multă grijă, îmi despică gâtul. Eu mă transform într-o iapă sălbatică albă, o iapă mare, care aleargă cu coama în vânt ca și cum ar avea aripi. Dar nici ca iapă sălbatică nu sunt pe deplin liberă. Sunt prinsă în capcană într-un luminiș mic, frumos, acoperit de zăpadă și înconjurat de brazi întunecați, copaci negri ca zăbrelele unei închisori. Alerg înnebunită în cerc, cu coama mea albă în toate direcțiile, gâtul mă arde iar inima mă doare și se sfărâmă în milioane de bucăți, cu un zgomot ca de sticlă spartă, pentru că inima mea în trupul iepei s-a prefăcut într-un sloi de gheață care se spage cu zgomot.

Dimineața e mai cenușie decât oricare din rochiile gri ale mamei, iar eu prefer visul meu cu iepe sălbatice și gâturi tăiate în zăpadă, decât această dimineață cenușie în care mă trezesc cu senzația că îmi scapă ceva, că e ceva greșit în mintea mea și în lume. Îmi ia un timp să-mi amintesc ce, apoi imaginea femeii oprindu-mă în noapte îmi apare foarte clar în minte. Am senzația neplăcută că o tuse puternică stă să-mi iasă din gât și că un lucru important îmi scapă. Mihai e securist? Nu se poate una ca asta. Și totuși nu pot să ignor cuvintele aruncate în noapte ca o mustrare de conștiință. Oare de ce nu pot să le ignor? De ce nu mă pot duce la Mihai acum, să facem dragoste iar, să dansăm iar, și să mergem la o plimbare prin zăpadă iar, și să facem dragoste și tot așa și de la capăt?

Știu de ce nu pot ignora. Dacă există cea mai mică șansă ca femeia să mă fi avertizat pe mine, și să nu fi fost doar încă o schizofrenică

hoinărind noaptea pe străzi, atunci Mihai ar dori informații despre tata, de la mine. Mihai ar încerca să afle unde se duce, ce face, ce scrie, cu cine se întâlnește. Și dacă are *țigări Kent*, mă gândesc și râd de mine însămi. Ce i-am spus deja lui Mihai în clipele cele mai intime când capul și trupul îmi sunt pline de jerbe de lumină?

Mihai. Mihai. Vreau să-i strig numele care deja îmi sună străin. Numele lui mi se răsucește în gând până când îmi vine în minte Mata Hari. Am văzut cândva o fotografie de-a ei într-o revistă veche de-a tatii, legendara spioană din Primul Război Mondial purtând o rochie lungă, mătăsoasă, cu ochii negri, conturați cu dermatograf, cu o floare albă înconjurată de părul negru ca pana corbului. M-am îndrăgostit iremediabil de un bărbat Mata Hari care-l va trimite pe tata la închisoare. Proasto, proasto!

În dimineața asta cenușie ies la o plimbare prin împrejurimi, gândindu-mă că aerul rece al iernii mă va ajuta să-mi limpezesc gândurile. Dau peste Cristina, care e înfășurată în șaluri și pare ametită. Ochii ei căprui strălucesc mai tare ca de obicei și își mușcă buzele cărnoase. Când mă vede, zâmbește cu zâmbetul ei inocent, cald, pe care îl are neschimbat de când era mică. Dar aspectul ei ușor neîngrijit și felul ei repezit de a fi mă fac să mă gândesc că ceva nu e ordine. Mă apucă de braț și mă roagă să merg în oraș cu ea.

— Hai, fată, hai să mergem! De când ai un iubit nu ne-am mai văzut deloc, rostește ea pe un ton jucăuș, bosumflându-se.

Obrajii îi sunt roșii din cauza frigului, iar cozile ei castanii, de obicei îngrijit aranjate în jurul capului, atârnă despletite pe umeri, și se văd lălâi de sub șaluri. Sunt tentată să merg cu ea. Acum, ca stau lângă ea îmi dau seama cât de mult îmi lipsesc plimbările noastre lungi prin centrul orașului, șușotelile noastre despre băieți, sex și menstruație, șterpelitul vișinatei de la părinții ei și hohotele de râs ametite de băutură. Însă zilele mele de vacanță cu Mihai sunt mai de preț și mi-e foame tot timpul de el. Mi-am neglijat toți prietenii din copilărie numai să nu sacrific o dimineață sau o după amiază alături de el în așternuturile lui albe.

Dar întâmplarea ciudată de aseară și visele încâlcite despre Mihai îmi strepezesc gândurile. Ar fi bine pentru mintea mea dezorientată să mai aud și vocea Cristinei, râsul ei cristalin în aerul limpede, și să nu mă gândesc la Mihai preț de câteva ore. Ne petrecem dimineața plimbându-ne prin centru către piața dinspre Biserica Neagră, vorbind și râzând așa cum făceam altă dată. Mergem la cofetăria unde mergeam și când eram mici, după ce puneam deoparte destui bani

ca să cumpărăm o prăjitură și s-o mâncăm pe din două. Rafturile sunt pe jumătate goale acum, iar casierița stă la casă, adormită și deprimată. Cumpărăm prăjitura noastră preferată, cataif cu tăiței prăjiți și cu multă frișcă spumoasă. Mai este un bărbat în palton gri la celălalt capăt al cofetăriei, care stă cu spatele la noi. Un cuplu de tineri cu o fetiță care mănâncă ultimul ecler de pe raft, stă la masa de lângă noi. Deodată Cristina începe să vorbească despre Mihai.

— Și, cum este? mă întreabă ea.

— Cum să fie ce? mă prefac eu că nu înțeleg.

— Știi tu, la pat, rostește repede, roșind.

Înainte să mă îndrăgostesc de Mihai și să experimentez ce înseamnă *la pat*, îmi plăceau discuțiile noastre despre dragoste și sex, din moment ce totul era în imaginația noastră. Dar acum simt o timiditate stranie să vorbesc despre asta, chiar și Cristinei. Dar nu vreau s-o dezamăgesc.

— Este..., râd. Este ca și cum ai uita de tine și ... E într-adevăr bun, îmi simt fața arzând și simt că e roșie și fierbinte ca un homar fiert.

Apoi Cristina nu mă mai întreabă nimic în plus. Deodată devine serioasă.

— Fii atentă, spune ea privind în jos la șervețelul de hârtie albă. Doar... Fii atentă, bine?

— A, nu-ți fă griji, îi răspund. Nu suntem inconștienți. De fiecare dată mă spăl cu oțet, știi tu. În felul ăsta nu rămâi însărcinată.

— Nu, nu asta am vrut să spun, intervine ea deși acum doar ea mai roșește. Vreau să spun... tu... Ei, știi tu.

— Nu, nu știu. De fapt, habar nu am despre ce vorbești, spun eu ridicând vocea.

— Fii atentă ce spui.

Mai rostește și își umple gura cu cataiful plin de zahăr.

Rămân cu gura căscată iar bucățile de tăiței prăjiți îmi cad pe masă, ca unui copil care a mâncat destul și nu mai vrea. Femeia, umbra, visul cu Mihai care îmi taie gâtul toate îmi revin în minte și mi-e teamă să nu leșin. Nu mai înțeleg nimic.

Încerc să mă adun și mă șterg la gură cu un șervețel.

— De ce vorbești așa, Cristina? Ce ai auzit?

— Sunt îngrijorată, atâta tot. Sunt speriată tot timpul. E altceva să visezi că faci dragoste, să-ți pierzi complet capul de iubire, așa cum faci când ești copil. Uită-te în jurul tău, Mona. Deschide ochii.

Mă privește cu o intensitate pe care n-am mai văzut-o la ea. E obosită și foarte palidă. Își mușcă buzele din nou.

— Nu mai poți avea încredere în *nimeni*, spune ea adunând niște firimituri de pe masă.

Fața ei e foarte aproape de a mea și pot vedea strălucirea pielii ei, pe care am admirat-o mereu.

— Da, am încredere în tine, spun eu pe nerăsuflate.

Ea clipește des strivind lacrimile care izvorăsc brusc din ochii ei căprui.

— Poate că n-ar trebui, spune ea. Și mă cunoști de când aveam doi ani, ăți amintești? Îmi cunoști familia. Practic suntem ca două surori. Dar, Mona, de când îl cunoști pe Mihai? Ce știi despre familia *lui*?

Știu că amândoi lucrează într-o fabrică, îmi spun în gând. *Știu că mama lui gătește bine. Pune gogonele la murat și castraveți și face dulceață de trandafiri.* Dar cel mai adesea când merg la Mihai ei sunt la lucru și abia dacă am schimbat două vorbe cu ei.

— Și ce-i cu asta? întreb eu sfidător. Și ce dacă nu-i cunosc părinții, sau bunicii șau străbunicii și verișorii? Și ce dacă s-a aflat că o fată are iubit, și a fost călcată de o mașină pe trotuar? Și ce, și ce, *și ce*? Asta înseamnă că nu mai pot avea încredere în nimeni, că nu mai pot iubi? Asta vrei?

Ridic tonul iar și lacrimile se amestecă cu bucățele de cataif și probabil arăt ca o idioată. Cei doi de la masa alăturată ne aruncă priviri dezaprobatoare în timp ce fetița chicotește lângă eclerul ei.

— Las-o baltă, spune ea. Ești îndrăgostită. Mă bucur pentru tine. Pe când nunta?

Niciodată n-am văzut-o pe Cristina atât de tristă. Atât de îmbătrânită. Acolo, în cofetăria cu cinci prăjituri obosite pe raft, nu vreau decât să-l iubesc pe Mihai. Să nu-mi pese de rest.

Apoi Cristina mă trage către ea de gulerul hainei și îmi șoptește:

— Mă întâlnesc cu cineva... un străin! Nu știu ce să fac. Dar sunt teribil de îndrăgostită!

Înțeleg acum pentru prima dată că într-adevăr Cristina e speriată și are motive serioase să fie. Fața îi strălucește și are o sclipire sălbatică în ochi. De ce dintre toate lucrurile din lume s-a îndrăgostit de un străin? Asta mai poate însemna că plănuiește să plece din țară.

— De ce? e tot ce pot să întreb, conștientă că întrebarea mea sună stupid și că femeia tristă de la casă își ridică privirea din registru și ne privește pentru câteva clipe. Poate că și ea e informator. Cristina are dreptate, nu mai poți avea încredere în nimeni.

Cristina chicotește ușor și spune pe nerăsuflate, în șoapte scurte:

— De ce? Cum poți să întrebi așa ceva? Așa se îndrăgostește lumea, nu știi niciodată de unde vine! E tunisian student la politehnică. Mona, sunt nebună după el, dar știu că sunt urmărită peste tot. E îngrozitor, nu pot suporta.

Dă din cap repede în direcția ușii către bărbatul cu palton gri și înțeleg. *Noi* suntem urmărite. Acum, că se întâlnește cu un student străin iar eu sunt cea mai bună prietenă a ei, bineînțeles că sunt pe lista de suspecți. Nu am nicio șansă la o viață normală, printre manifestele tatei, Europa Liberă, povestea de iubire dintre Cristina și studentul tunisian și ideea că Mihai ar putea fi informator al securității. Simt că sunt prinsă într-o capcană și că mă învârt în cerc, într-un luminiș îngust fără posibilitatea de a ieși vreodată din el. Cândva eram cu toții niște copii jucându-ne printre gălbenelele și macii din parcul din fața blocului mătușii mele și îl ascultam pe Mihai cum cânta baladele muntenești la vechea lui chitară.

Mă uit la Cristina și văd două râulețe de lacrimi pe fața ei. Cozile ei castanii sunt despletite și pe buze are frișcă albă, ca o fetiță. Vreau s-o țin în brațe și s-o protejez. Îmi *este exact* ca o soră. În afară de sora ei mai mare, Simona, nu mai are pe nimeni pe lumea asta. Mama ei a murit anul trecut, la numai un an după tatăl ei care a murit de ciroză. Este orfană și toți vecinii șușotesc cuvinte de milă ori de câte ori o văd trecând. Sunt copleșită de impulsul de a fi mama și sora Cristinei, de a fi familia ei. O mângâi pe obraji și îi șterg lacrimile de pe față.

Când ne ridicăm să plecăm, bărbatul cu palton gri de la masa din colț ne privește pieziș. E mic și sfrijit și arată ca un rozător. Mă bate gândul să fac ceva răutăcios, copilărește, să-i arăt rozătorului că nu dau nici doi bani. Așa că scot limba la el în timp ce ies afară cu Cristina. Se uită urât la mine și am senzația ciudată că l-am mai văzut undeva.

O trag de mână pe Cristina și încep să fug pe strada acoperită de zăpadă, alunecând, în timp ce Cristina aleargă după mine așa cum făceam când eram mici, arunc cu bulgări în ea și mă dau pe derdelușul de pe stradă. Alerg și râd și refuz să cred că trăim într-un asemenea loc. Alerg ca iapa albă din vis, cu credința că există un loc pentru mine unde să iubesc și să mă joc în zăpadă. Cristina îmi ține isonul și încearcă să mă dea jos trăgându-mă de guler, așa cum făcea altă dată. Stăm pe mijlocul străzii, ude de la zăpadă, îmbujorate la față, cu lacrimi în ochi, agățându-ne încă puțin de copilărie.

Iubitul meu Mata Hari

Oricât de mult aș încerca nu pot să mă prefac că seara în care femeia care a țipat la mine în stradă și umbra care m-a urmărit n-au existat. Totul devine confuz, ambiguu, dublu. Fiecare clipă alături de Mihai este sfâșiată între confuzia dureroasă de a nu ști cine este și imposibila iubire pe care o simt pentru el.

Facem dragoste cu și mai multă furie. Închid ochii și mușc cu putere din carnea lui. Gânduri despre Mata Hari îmi vin în minte, gânduri că eu sunt la fel ca bărbații pe care ea îi seducea ca să afle secrete. Ori de câte ori îl pomenește pe tata, încerc să-i ghicesc în ochi. Mă întreabă despre cursurile pe care le predă tata și despre cartea la care lucrează. *Încă mai e anticomunist?* mă întreabă. Poate că m-a întrebat despre tata și mai înainte. Nu-mi amintesc. Nu mai știu ce să-mi amintesc. Îmi adaptez amintirile ori ca să le potrivesc cu suspiciunile mele ori ca să le șterg de tot. *Nu, nu m-a întrebat niciodată de tata. Nu i-a păsat niciodată de el.* Sau, *da, adesea mă întreba despre el și spunea mereu că îl admiră mult, așa că ce mare brânză că întreabă și acum?* Nu-i spun lui Mihai adevărul despre tata. Îi spun că e un bătrân prăfuit și țicnit, pierdut în cărțile lui despre limbi moarte. *Copil, bătrân, barză, hârleț.* Cele paisprezece cuvinte dacice. Cum poate cineva să scrie atâta *rahat*, îl întreb pe Mihai în timp ce fumăm amândoi aceeași țigară, despre paisprezece cuvinte? Devin rece și reticentă și aproape timidă. Uneori, devin răutăcioasă. Se întreabă și el ce-i cu mine.

Îl întreb ce crede despre Mata Hari. Știu că mă mișc încet, dar sigur pe tărâmul iraționalului. Îl întreb dacă ar putea deveni vreodată un spion ca Mata Hari, să seducă oamenii ca să le afle secrete. Dacă m-ar folosi vreodată și dacă s-ar preface că mă iubește, iar în realitate m-ar spiona și m-ar trăda ca Mata Hari.

Se uită la mine cu ochi surprinși și mari, de parcă aș fi beată sau aș avea halucinații. Apoi spune:

— Cine te crezi? Te crezi atât de importantă încât vreo Mata Hari s-ar deranja să te seducă pentru a afla ceva de la tine?

Mă privește ca și cum aș fi nebună.

— Ce fel de secrete ai putea să știi tu ?

— Informații foarte importante, îi spun alene. Din întâmplare știu secretul cel mai mare din lume despre toate bombele din lume și nicio Mata Hari nu l-ar putea scoate de la mine.

Se preface că e spion. Se joacă cu mine de-a spionul englez care încearcă să mă seducă. Râd când mă gâdilă pe gât și când îmi șoptește la ureche cu îngrozitorul lui accent englezesc iar eu mă lupt și îl bat în joacă să-l fac să înceteze. Încep să plâng, apoi râdem amândoi. Cred că-mi pierd mințile de tot și până la urmă n-o să mai pot face diferența dintre fantezie și realitate.

Apoi, ceva în vocea sa, într-un gest nesemnificativ, așa ca atunci când îmi dă părul pe după ureche sau când mă privește trist, când îi spun că în curând trebuie să plec acasă, mă face să înnebunesc de tristețe. Dorința și iubirea îmi pulsează prin inimă și prin trup. Îl mușc și îl ling și îl sărut ca să uit totul. Vreau să mă îmbăt de mirosul cărnii lui. Vreau să bat și să ucid suspiciunea și teama, să păstrez iubirea noastră într-un cocon fierbinte de cețuri și să arunc asupra lui văluri de zăpadă albastră, scânteietoare. Vreau să o apăr de femeia rea care țipă în noapte, să o apăr de umbra amenințătoarei a Matei Hari în rochia ei lucioasă, mătăsoasă.

Aceasta este iarna primului an al deceniului. Sunt din ce în ce mai fascinată de Mihai. Cred că sunt exact ca generalii care fuseseră cu Mata Hari, care-și deconspirau secretele pentru o atingere, un sărut, o șoaptă sau ca să-i simtă părul negru cu orhideea albă. Găsesc că fața lui e mai albă, iar părul mai negru, iar buzele mai roșii și mai proaspete. Găsesc că atingerea lui e mai dulce și mai respingătoare în același timp. Mă scufund într-o atracție adâncă, fără scăpare, ca și cum o băutură puternică mi-ar curge prin vene și mi-ar amorți conștiința.

Sunt fericită când vine luna ianuarie și trebuie să merg iar în capitală. Mă urc voioasă în tren, gândindu-mă că mă eliberez de acest chin de iubire amestecată cu teamă, de fascinație și suspiciune. Voi fi iapa liberă alergând sălbatic pe câmpia albă, fără zăbrelele negre ale brazilor. Doar câmpia albă.

În următoarele două săptămâni mă scutur de toate chinurile, de iubire și de ură pentru că învăț pentru examenul de admitere la facultate. Citesc la lumina și la căldura aragazului din bucătărie, pentru că avem căldură numai două ore pe zi și uneori nu avem deloc. Statul și partidul economisesc iar pentru a-și plăti datoriile externe și pentru

a ajunge la utopia socialismului unde toți vom fi la fel de săraci și de nenorociți. Tremur îmbrăcată în palton, în casă. Dau drumul și la cuptor, sperând să fie ceva mai cald. Într-o seară pe la sfârșitul lui februarie îl aud pe tata spunând cu voce tare că tocmai a reușit să audă fără bruiaj vocile îndepărtate ale celor de la Europa Liberă, la radioul lui, Grundig. Aflăm că în sediul de la Munchen al postului de radio tocmai a avut loc o explozie provocată de un ucigaș plătit de Ceaușescu, pentru a opri transmiterea știrilor despre generalul Pacepa. Tata e întors pe dos și fumează țigară după țigară, înjurând fără încetare:

— Ticăloșii, criminalii, aș vrea să..., și se oprește, dar privirea lui sălbatică spune totul.

Continuă să asculte Europa Liberă și știrile despre atac. În ciuda bruiajului de la paraziți care crește în zilele următoare, el reușește cumva să găsească exact lungimea de undă potrivită și să capteze vocile rezonante care parcă sună altfel, mai accentuate și mai reale decât orice post de radio sau de televiziune local care transmite știri despre realizările partidului: o nouă normă în producția de piese de buldozer, sau o nouă vizită a tovarășului Ceaușescu la cooperativele agricole din nordul Maramureșului.

Urmează încă o după amiază cenușie de iarnă în timp ce eu sunt cufundată în lectura lui *Tess of the D'Urbervilles* de Thomas Hardy iar părinții mei discută despre situația financiară problematică și se aude un ciocănit în ușă. Niște voci puternice de bărbați strigă să deschidem. Tata ne spune să plecăm în dormitor și să stăm acolo.

Deschide ușa și aud bărbații intrând în apartament și mutând mobilier, deschizând sertare, lovind scaune. Sunt înmărmurită și mă gândesc iar la povestea din anii cinzeci cu duba neagră care ia oameni. Mă gândesc că a venit timpul să ne ia și pe noi. Parcă totul merge înapoi către anii cinzeci. O țin de mână pe mama și am impresia că aud sunetul unor pumni care lovesc în carne. Mama strânge din buze și privește către perete. Îl aud pe tata înjurând apoi sunetul a ceva care sparge o fereastră.

Îl aud pe unul dintre bărbați urlând:

— Unde sunt? Unde dracu sunt manifestele? Știm totul despre tine și prietenii tăi anarhiști!

Mă ghemuiesc pe pat și mă leagăn. Cuvintele bărbatului mă lovesc. „... tu și prietenii tăi anarhiști." Le repet de câteva ori în gând încercând să le înțeleg. Mi-e teamă pentru noi toți. Mă gândesc la Cristina și la prietenul ei tunisian, la Ralph, bibliotecarul, la fițuicile care cer

un nou lider de partid aruncate deasupra bazarului turcesc, la femeia din noaptea de iarnă care mă avertizase în legătură cu Mihai. S-ar putea să lucreze pentru oameni ca ăștia care-l bat pe tata.

Mirosul de hârtie arsă umple casa. Bărbații probabil îi ard cărțile și manuscrisele tatei ca să vorbească despre manifeste. Apoi îmi amintesc de mașina de scris Zinger ascunsă în cuptor și că în seara asta am dat drumul la cuptor fără s-o scot de acolo, ca de obicei. Se pare că e mare agitație dincolo, apoi unul din ei spune:

— Foc! Arde undeva! Arzi operele tovarășului Ceaușescu, nu? Știm noi ce faceți.

Îmi amintesc cu un fior de teamă noutățile pe care tata ni le-a spus la cină acum câteva seri: doi frați pe nume Pavel au fost condamnați la 15 ani de închisoare pentru că au pus pe foc volumele lui Ceaușescu în fundul curții. Tata și prietenii lui se gândeau cum să facă să ajungă știrea asta la Europa Liberă. Poate că tata înnebunise de-a binelea și chiar arde cărțile lui Ceaușescu în cuptor. Dar singurul volum de-al lui Ceaușescu pe care îl avem în casă este cel pe care îl am eu de la școală. Mă reped la raftul cu manuale să-l caut și mă simt ușurată când îl găsesc: o carte groasă cu steagul roșu al partidului pe ultima copertă și cu poza lui Ceaușescu zâmbind fals pe prima copertă.

Mama și cu mine ieșim din dormitor și îl vedem pe tata sprijinindu-se de ușa biroului cu o dâră lată de sânge curgând din nas și din gură. Din cuptor iese fum. Probabil am uitat în mașina de scris scrisoarea pentru Mihai. Mama strigă să chemăm pompierii. Tata spune să nu-i chemăm, să aruncăm cu apă pe cuptor. Îmi dau seama că și el e îngrijorat că o fi uitat vreo scrisoare neterminată sau vreun manifest în mașina de scris. Eu țin volumul lui Ceaușescu în mâna dreaptă ca pe un trofeu. Cei doi bărbați care l-au bătut pe tata acum câteva minute îl țin de brațe și sunt fioroși. Ridic cartea și mă aud vorbind cu o voce pe care nu mi-o recunosc:

— Aici sunt discursurile tovarășului Ceaușescu! Poftiți, tocmai învățam din ele!

Ochii tatălui meu licăresc de mândrie și de mulțumire, așa cum stă privindu-mă și curgându-i sânge din nas. Știu că e mândru de prezența mea de spirit.

Un vecin probabil a chemat pompierii pentru că doi pompieri tineri năvălesc în apartament și încep să stropească toată bucătăria cu apă. Unul din ei întreabă:

— Ce găteați acolo, hârtie sau altceva?

— Da, spune tata, mâncăm hârtie, așa de disperați suntem. În felul ăsta ne căcăm mai puțin și nu trebuie să stăm la coadă la hârtie igienică.

Unul dintre pompieri râde de gluma lui tata. Mama se înroșește la față. Cei doi bătăuși ai securității îl saltă pe tata. Arată amândoi la fel de parcă ar fi gemeni: scunzi și îndesați, cu fruntea îngustă și poartă amândoi costume negre care sunt prea strâmte pe șolduri. Unul din ei poartă ochelari cu rame negre iar celălalt pălărie cu boruri. Mă uit la ei fascinată și mă întreb unde găsește partidul indivizii ăștia.

Tata stă în fața aragazului și nu-i lasă pe pompieri să se apropie, îngrijorat că vor dori să-l deschidă și vor vedea mașina de scris și-l vor denunța. Într-adevăr unul dintre ei vrea să treacă de tata, să se uite în cuptor.

Tata spune:

— Vă mulțumim, totul e în regulă. Focul s-a stins. Acum vom muri de foame. Nu mai avem nicio budincă de hârtie pentru seara asta. Mulțumim. Vă mulțumim foarte mult.

Apoi tata continuă, luându-și încă odată avânt și încearcă să-i intimideze pe securiști:

— Cum îndrăzniți să mă acuzați de așa ceva, că ard lucrările tovarășului Ceaușescu? Sunt profesor universitar și am predat din aceste discursuri, țipă el luându-mi cartea din mână și fluturând-o pe sub nasurile lor.

Cei doi se uită la tata, apoi la pompierii cu stingătoarele lor roșii, apoi la mine și la mama, cântărind situația. După care cel cu pălărie spune rânjind cu răutate:

— Punem noi mâna pe tine, profesore, într-o zi.

Face o pauză apoi zâmbește din nou:

— Eu m-aș feri, să fiu în locul tău.

Îi face un semn colegului și pleacă amândoi cu pași hotărâți, ca să demonstreze că nu sunt niște proști.

Pompierul încearcă să-l dea la o parte pe tata ca să se asigure că flăcările s-au stins de tot în cuptor. Însă îi vede privirea sălbatică și sângele curs din nas și din gură și se dă înapoi. Brusc par amândoi că nu vor să mai aibă de-a face cu noi, că și așa au văzut prea multe. Se retrag către ușă cu spatele și ies afară cât pot de repede.

— La revedere, domnule. Chemați-ne dacă mai aveți vreo problemă, domnule.

Pleacă amândoi trântind ușa în urma lor. Stăm toți trei în bucătărie cu ochii către cuptor. Mama îl deschide să vadă dacă mașina de

scris s-a stricat. Este cenușă peste tot înăuntru, dar vechea Zinger e neatinsă, puțin înnegrită de la flăcări, dar întreagă.

— Lucru nemțesc, nu are moarte, spune mama.

În casă e mai cald de la incendiu, dar fumul ne face să tușim. Sufrageria arată la fel ca după marele cutremur: cărți, scaune, hârtii aruncate peste tot pe podea, în dezordine. Mă cuprinde dorință nestăvilită să-l strâng în brațe pe Mihai și să-l sărut. Mă întorc la lectura lui *Tess of the D'Urbervilles,* încercând să-mi potolesc foamea cărnii și să-mi liniștesc inima în povestea frumoasei eroine tragice.

Luceafăr și roșii coapte

Tocmai am luat examenul de admitere la Universitatea București, după patru zile de examene istovitoare, orale și scrise, în căldura apăsătoare a verii bucureștene. La examenul scris îmi pică două dintre subiectele mele preferate, *Discipolul diavolului*, de Bernard Shaw și *Tess* a lui Thomas Hardy. Sunt pe ciclu și scriu cu repeziciune pagină după pagină, despre paradoxul personajului principal al lui Shaw și despre societatea intolerantă în care trăiește și despre Tess ca o victimă sacrificată, despre scena de la Stonehenge când adoarme pe una din pietrele templului preistoric, ca o prevestire a morții ei. Sângele și cuvintele ies din mine în același timp, în flux continuu. Sunt palidă și lipsită de putere și am slăbit zece kilograme luna trecută. Tușesc tot timpul. Parcă aș fi bolnavă de tuberculoză și mă simt frumoasă.

Nu aștept rezultatele examenului, ci mă urc în trenul de Brașov chiar în ziua următoare. Îl găsesc pe Mihai într-o stare de spirit proastă, e distant și malițios, în timp ce se așează pe scaunul lui vechi și eu mă trântesc pe pat.

— Ce înseamnă asta, să înveți ca o apucată și să ajungi în halul ăsta? mă întreabă el.

— Ce hal? Întreb și eu.

— Uită-te la tine, rostește privindu-mă de sus până jos. Arăți ca și cum ai fi supraviețuit foametei. Ce rost are?

Sunt fiartă, sângerez și sunt transpirată de la examene și de la cele trei ore de mers cu trenul de la București într-un compartiment supraîncălzit. Îi arunc în față cu o enormă satisfacție și cu un sentiment de ușurare toate felurile de înjurături care-mi vin în minte, un șir neîntrerupt de obscenități. Zâmbește și îmi vine să-i trag o palmă. Mă ridic să plec, dar mă oprește și mă sărută. Își schimbă starea de spirit și devine tandru și iubitor cât ai zice pește.

După ce facem dragoste iar are de comentat ceva despre cât de slabă arăt. Apoi îmi spune că e prea greu să mă tot aștepte, și că *al naibii distanța asta dintre noi*, ce-ar fi dacă s-ar întâlni cu o altă fată,

că *mai sunt și alte femei pe lume!* Nu prea îmi dau seama la ce se referă. Poate că m-a înșelat și ăsta e modul lui de a-mi spune noutatea. Chipul lui e întunecat și impenetrabil ca atunci când se gândea la Mariana și la accidentul de pe munte din prima noastră vară împreună. Poartă pantalonii lui în carouri și o cămașă albă îngrijit călcată. N-am mai văzut cămașa asta la el și nu l-am mai văzut niciodată cu o cămașă călcată. Cămășile lui erau întotdeauna șifonate. E mai chipeș așa, și totuși mai străin. Chiar, e aproape ca un străin. Îi cer să-mi explice cum stă treaba cu distanța și cu cealaltă femeie. Se uită la mine cu o privire ironică pe care nu i-am mai văzut-o și își aprinde o țigară, un Kent de data asta, nu o grețoasă de Carpați. Mă întreb cum de fumează Kent acum. Poate că e o favoare pentru că lucrează pentru securitate. Poate că e un străin care se preface în cineva complet diferit în clipa în care părăsesc Brașovul. Un om periculos pe care nu-l mai cunosc. Sau pe care nu l-am cunoscut niciodată prea bine.

— Mona, nu știu ce să zic, rostește trăgând din țigară. Suntem la sute de kilometri unul de altul și trăim în lumi atât de diferite. Poate că ție ți-ar trebui unul din băieții aceia cu fire de artist, din București, acum că ești studentă la universitate, mai spune și stinge țigara în scrumiera plină.

De ce vorbește așa? Răstorn scrumiera și scrumul se împrăștie pe tot patul, pe covor și pe haine. Se ridică încercând să se apere de furia mea. Mă ridic și eu și îl lovesc cu pumnii. Îl lovesc la coaie iar el cade în genunchi gemând. Îl scuip în față.

Mă dezgustă. Nu vreau să mă atingă. Îi spun că e un prefăcut, că nu-i decât un *rahat de informator* și un trădător și un șobolan. Îmi spune să ies afară din casă, ceea ce și fac trântind ușa cât pot de tare.

Plec înapoi la mătușa mea și plâng în brațele ei, apoi ea face varză și ciorbă de cartofi pentru mine. Unchiul meu aduce un pepene uriaș, iar verișoarele mele joacă rummy cu mine. Tanti Nina are chipul cel mai dulce și mai liniștitor din lume. Ochii ei mari, rotunzi și zâmbetul ei mă fac mereu să mă simt în siguranță. Îmi place s-o privesc cum gătește proverbiala ei ciorbă de varză, în timp ce buclele ei castanii cad peste fața ei, iar ea gustă din când în când ciorba să vadă dacă e destul de sărată. E ca o a doua mamă pentru mie, îi spun asta. E inginer silvic și pleacă zilnic pe teren în diferite locuri. Mereu înjură camioanele și tractoarele cu care lucrează.

Știe totul despre istoria Europei și, mai mult, știe despre marele gol de câteva secole din istoria României. Spune că între secolele al treilea și al nouălea nu se cunoaște nimic despre poporul nostru.

Părerea ei este că în perioada aceea nu eram decât niște hoarde de barbari care luptau cu alți barbari și că nimic nu merită a fi menționat de atunci.

Simt o curiozitate sălbatică atunci când vorbește despre perioada goală a istoriei noastre. Vreau să fiu un barbar așa ca românii din perioada aceea medievală misterioasă, și să călăresc pe un cal prin câmpii, să vânez și să înjunghii animale ca să mănânc și să vin prea obosită seara ca să mai fac și altceva în afară de a mă culca pe pământul tare sub stelele de acum o mie cinci sute de ani. Vreau să alerg prin gaura neagră a istoriei României unde România nu există, ci există doar barbari care vânează, care se împerechează și care dorm pe pământ și despre care cărțile de istorie nu scriu nimic.

— Ce ne-a adus bun istoria? Uite cum ne separă istoria și cum ne chinuie, îmi spune ea.

În dispoziția neagră în care mă aflu, sunt perfect de acord cu ea.

— Nu-i mai umple capul cu prostiile tale, spune unchiul. Nu vezi că devine melancolică? E tânără, las-o în pace.

Îmi mai tai o felie de pepene. Mătușa mea continuă cu lecția de istorie a României și se face că nu-l aude pe Ion.

Unchiul meu se ridică în timp ce ea vorbește și o sărută drept pe gură, de față cu toată lumea, așa cum face de fiecare dată. Mătușa mea spune:

— Încetează! Ai înnebunit?

Dar după cum zâmbește îmi dau seama că îi place să fie sărutată așa.

— Uită-l, îmi spune în timp ce mănânc pepenele și scuip semințele. Se referă la Mihai.

— Nu te-a meritat. Doar uită-l. Unchiu'tău are dreptate. Ești așa de tânără. O să găsești altul mult mai bun și care să te merite, când o să începi cursurile la universitate.

Asta încerc să fac: să-l uit și să mă prefac că miresmele verii și luna portocalie nu mă sfâșie pe dinăuntru de durere. Mă prefac că nu mă gândesc la el și că nu-i aștept telefonul. Chiar dansez cu verișoarele mele, toate cântecele pe care le-am dansat împreună cu el. mă prefac că sunt cât se poate de fericită și că lacrimile care-mi udă perna în fiecare noapte nu sunt decât expresia unei *indispoziții existențiale*, ca voma metafizică a lui Sartre sau mai bine, precum cuvântul românesc *dor*. Mă prefac până la urmă că am atins în fine o înțelegere perfectă a acelei stări de melancolie care se presupune că ne definește pe noi, românii.

Mă prefac că mi-e dor de ceva necunoscut, de cineva necunoscut, ca fata din Luceafărul lui Eminescu. Îmi spun că experimentez acel gen de dor, pentru o creatură mitică.

După zece zile de agonie poetică îl întâlnesc pe Mihai pe când mă plimbam prin cartier. Atunci inima mea e gata să explodeze în bucăți atât de multe ar acoperi întreaga stradă. Mă îndrept către el încercând să par calmă. El începe să vorbească, mă ia în brațe, îmi sărută lobul urechii, îmi dă părul pe spate și care mi-a spus că mă va iubi mereu, că așa va simți mereu, și mă roagă să-l iert, dar îl pot ierta când a fost atât de rău? Și când nu mă mai prefac și încep să plâng cu sughițuri în brațele lui și țip la el *de ce nu m-ai sunat?m-ai fi sunat dacă nu mă întâlneai azi?* Și *putem merge undeva să fim numai noi doi?*

Mă duce la periferia orașului unde locuiește o mătușă de-a lui. E plecată în concediu vreo două săptămâni și i-a lăsat cheia de la casă. Are o grădină de legume și una de flori, și un gard înalt care desparte casa de stradă. Facem dragoste printre roșii, păstârnaci și busuioc la umbra unui vișin. Mâncăm roșii și vișine acre, încălzite de soare.

— Mă poți ierta? Știi că nu te pot minți, că n-aș iubi pe alta niciodată! Am vrut să te tachinez, asta-i tot, spune el mai plin de remușcări ca niciodată. Uneori sunt disperat și nu știu ce să fac. Trec lunile fără tine...

Privește melancolic și își aprinde un Carpați. Mă simt ușurată când văd că nu e iar un Kent.

— Ar trebui să mori de rușine!, strig cât de tare am pot, spărgând liniștea grădinii însorite.

— Hai să uităm, Mona. Uite, ia o roșie. N-ai mai mâncat așa niște roșii.

Mușc lacomă din roșia zemoasă și coaptă, plină de seva pământului și de soare. Adorm în brațele lui, acolo, în grădina de legume, ascultând zgomotul mașinilor și autobuzelor care trec pe stradă. Alunecând încet în somn, îmi imaginez că sunt Tess of the d'Urbervilles și că-mi omor iubitul și fug departe și trăiesc într-o pădure adâncă, într-un loc unde în loc de fragi și de flori sălbatice sunt butuci uriași de viță de vie cu roșii pe ele. Pământul e acoperit de pătrunjel iar eu plâng noapte și zi până vine Mariana și-mi spune să-l uit, să uit tot ce are legătură cu el.

— Ai făcut bine că l-ai ucis, îmi spune ea în fantezie. Acum putem trăi amândouă în pădure și putem mânca roșii și păstârnac.

Mă trezesc încălzită, arzând de la soarele de după amiază. El se uită la mine. Mă ține în brațe și vrea să mă liniștească din vis. Îmi aduce niște apă rece într-o cană de tablă.

— Poftim, bea. E de la izvorul din spatele casei. Cea mai curată apă din lume.

Mă răcoresc, judec mai limpede și... îl iubesc așa cum îmi dă apă din cana de tablă și mă mângâie pe păr. Tremur de iubire pentru el, pentru brațele lui frumoase, pentru ochii lui languroși. Mă ține în brațe așa, multă vreme, până când se lasă amurgul și ne învăluie. Avem o singură viață scurtă, minusculă, nu una fără sfârșit, ca luceafărul din poveste. La naiba cu luceafărul! Clipa asta e la fel de plină ca o roșie coaptă în soare.

Nu există viața de apoi

În drum spre casă, venind de la casa mătușii lui cu grădina de legume, ne întâlnim cu Cristina și cu o femeie pe care n-o cunosc. Le văd de la depărtare, mergând și discutând aprins. Sunt obosită și sleită de căldura după amiezii, de ceartă și de făcut dragoste, și nu prea am chef să stau de vorbă cu nimeni, nici chiar cu Cristina.

Când mă vede, îmi face din mână bucuroasă și se grăbește către noi. Mă încearcă o senzație neplăcută în timp ce ele se apropie. Când ridică privirea îndreptând-o spre mine, o recunosc. E slabă cu buzele subțiri și cu părul negru, lins.

Pașii care mă urmăresc prin zăpadă, senzația irealității, teama și confuzia. Ce face Cristina cu femeia asta? De unde o cunoaște? Discuția noastră din cofetărie, în dimineața aceea friguroasă și cenușie de ianuarie, de anul acesta, îmi apare rapid în minte. Așadar ele două se cunosc, amândouă știu ceva. Cristina se apropie de mine cu brațele desfăcute să mă îmbrățișeze. Mă sărută pe obraji apoi mă prezintă celeilalte femei.

— Ea este Anca, Anca Șerban. S-a mutat aici de curând. Merge la politehnică. Știi tu, pe deal, la fel ca toată lumea.

Într-adevăr, parcă fiecare om în România merge la Institutul Politehnic, pe un deal la periferia unui oraș, ca să devină inginer. Știu de Cristina că e fericită pentru că iubitul ei tunisian e student la aceeași facultate, dar ce-i cu Anca asta, apărând de nicăieri, din nou în viața mea?

— De unde e? o întreb pe Cristina ca și cum femeia ar fi invizibilă.

— Din București, răspunde Anca. Sunt fată de oraș, ca și tine, spune zâmbind.

Vocea ei e foarte înceată și joasă, nu mai are nimic din timbrul pătrunzător din noaptea friguroasă de ianuarie. Cred că mă înșel, că memoria îmi joacă o festă. Și totuși buzele ei sunt inconfundabile, și părul și privirea sălbatică din ochi.

— Cred că ne-am mai întâlnit, îi spun zâmbind.

— Zău? Și unde v-ați mai întâlnit? întreabă Mihai. Bucureștiul e un oraș mare.

— Nu cred, spune Anca apăsat.

În clipa în care-o spune știu că minte și mai știu că fiecare din cei trei care stau lângă mine în drum, în după amiaza asta de iulie apăsător de caldă, îmi ascunde ceva. Fiecare îmi ascunde altceva.

— Vă cunoașteți? îl întreb pe Mihai, cu un nod în gât.

El se întoarce către Anca.

— Cred că te-am văzut pe deal odată sau de două ori în vara asta, după examenul de admitere, spune Mihai.

Reiau în minte întâmplările din ultimele săptămâni, răutatea lui când m-a văzut prima dată, gelozia mea, scuzele lui, după amiaza de azi din grădina cu roșii. Nodul din gât mă sufocă și e gata să explodeze într-un șuvoi de lacrimi.

— Anca e în an cu mine în toamna asta, spune Cristina fericită.

Nu înțeleg deloc entuziasmul Cristinei. Dar bineînțeles că aici viața merge înainte și în absența mea. Deodată mă simt ca o străină față de oamenii și de locurile astea. Cine știe ce se petrece aici în februarie sau în martie și în mai? Cine știe ce se petrece între toți acești oameni în timp ce eu învăț ca o maniacă la București și-mi fac griji pentru familia mea acuzată de a fi pus pe foc discursurile lui Ceaușescu, sau despre prizonieri ai conștiinței duși la azilul de nebuni, sau despre fițuicile compromițătoare aruncate de pe schele în centrul Bucureștiului. Poate că Cristina are de gând să plece din țară și să se mărite cu iubitul ei tunisian. Poate că Anca și Mihai sunt iubiți. Sau poate că amândoi sunt „tovarășii" securiști și iarna trecută Anca doar a încercat să mă îndepărteze de Mihai. Poate Cristina cooperează cu securitatea pentru că a fost prinsă cu iubitul ei tunisian.

Probabil că Mihai se culcă cu amândouă. Nu știu dacă asta e politică sau dragoste, sau ambele. Sau doar o mare harababură politică amestecată cu complicații sentimentale așa cum se poate întâmpla doar în țara asta tulbure și idioată. Pentru că nici dragostea nu mai poate fi dragoste. Totul este întunecat și putred. Cum soarele de după amiaza târzie mă bate în cap, fantazez despre Mihai care se culcă o zi cu Cristina, o zi cu Anca, sau poate cu amândouă în același timp. Îi urăsc pe toți. Vreau să le tai gâturile la fel cum Mihai mi-l taie pe al meu în vis. Vreau să-i văd pe toți trei zăcând morți pe asfalt. Așadar de asta Cristina mă tot avertiza în legătură cu Mihai când mâncam prăjitura aceea turcească, doar ca să-l aibă numai pentru ea. Ah, totuși nu chiar numai pentru ea ci și pentru Anca, noua ei prietenă.

— Nu-i fain că mergeți toți trei la aceeași facultate? întreb eu având senzația că gura mi se strâmbă într-un zâmbet și că ultimul strop de autocontrol e pe cale să cedeze. Sper că v-o trageți unul cu altul pe dealul acela al politehnicii.

Cuvintele nu par să fie ieșit din gura mea.

Urmează o tăcere jenantă. Cele două femei se uită una la alta iar Mihai izbucnește în râs.

Anca vorbește cu un licăr în privire:

— Acum, că ne-ai spus, *chiar* mi se pare o idee bună. Cred că o să încercăm odată.

Mă înfig în părul lung, negru și lins al Ancăi și trag de el cu toată puterea. Mă privesc din afară și nu-mi vine să cred ce fac, trăgându-mă de păr cu o altă femeie. Parcă ne mișcăm cu încetinitorul iar corpul meu nu mai e al meu, până când Mihai se bagă între noi și ne desparte. Mă trage brusc mai încolo și le alungă pe amândouă spunându-le ceva ce nu înțeleg de furioasă ce sunt.

Mergem până la el acasă, unde mă ține în brațe multă vreme, vorbindu-mi în șoapte și mângâindu-mă pe păr în timp ce lumina fierbinte a verii se revarsă prin ferestre. Îmi vorbește atât de dulce de parcă aș fi un copil bolnav.

Mihai îmi spune să mă liniștesc și să am încredere în el. Nu-l cred? Nu știu ce să spun. Nu mai înțeleg nimic și nu mai am încredere în nimeni. Inima mă doare așa de tare că simt că se frânge și inima mea chiar se va frânge. În curând voi fi toată numai praf și pulbere. Vreau să fug. Îmi aduce apă rece. O văd aievea pe străbunica mea Paraschiva în patul lui Vania bând apă rece dintr-o cană de tablă, acum mai bine de o jumătate de secol, imediat după ce și-a revenit din delir, imediat după ce era aproape să moară din cauza febrei, la inundații. Eu sunt ea, înconjurată de ape și de teamă, privindu-l pe bărbatul care pare un străin și totuși îmi este cunoscut, pe care-l iubesc și de care mi-e frică și în voia căruia mă las. Beau apă rece dintr-o cană de tablă.

Vara aceea trece printr-o frenezie de căldură, suspiciune, certuri împletite cu momentele în care facem dragoste prin poiene umbrite, în patul răcoros al lui Mihai, în secret, în întuneric, în grote umede de apă calcaroasă. Uneori îl ascult fără să crâcnesc, îl cred când spune că știe ce face, orice ar fi, că nu are cum să mă trădeze, că totul e un vis urât, o greșeală.

Mă trezesc în unele dimineți plină de furie și de neîncredere. Când îl văd pe Mihai țip la el și îi spun că e un trădător. Vreau să ne despărțim. Vreau să fug. Vreau să-l omor pe Mihai chiar după ce facem

dragoste. Vreau să mă răzbun. Vreau să-l fac pe Mihai să urle de durere. Vreau să cobor în adâncurile istoriei românești și să fiu un barbar care ucide animale și alți oameni, poate cu numai una, două clipe de poezie primitivă noaptea, când adorm pe pământul tare, sub bolta întunericului de nepătruns, țintuit cu milioane de stele.

Cum de m-am nimerit cu un bărbat care poate fi securist *și* care mă înșeală? O s-o termin măritându-mă cu un profesor amabil și plicticos și o să-mi petrec zilele ca o sărmană eroină franțuzoaică dintr-un oraș românesc de provincie, privind pe fereastră și sperând că viața mea se va schimba într-o zi. Tata ar fi până la urmă omorât de un securist sau dus într-un spital de nebuni, iubitul meu își va da arama pe față cât de curând iar cariera mea universitară va fi dată la gunoi de către securiștii care mă urmăresc din cauza tatei care lucrează pentru Radio Europa Liberă. De ce nu mă ajută Europa Liberă să devin liberă? Care-i scopul tuturor acelor activități prostești dacă devenim pe zi ce trece tot mai puțin liberi?

Mă răsucesc în patul din casa mătușii mele și transpir abundent lângă verișoarele mele care dorm până când vine vremea să mă trezesc și să-i mint iar pe toți că mă întâlnesc cu Cristina sau că merg pe munte cu niște prieteni. Cam asta le spun ori de câte ori mă duc la Mihai. Eu însămi sunt prinsă într-un păienjeniș de minciuni. Inventez excursii pe care nu le fac niciodată și tremur la gândul că tanti Nina s-ar putea întâlni cu Cristina și ar putea să o întrebe cum a fost în ultima drumeție pe munte. Cu toții trăim în propriul nostru desiș de minciuni. De ce aș fi atât de sigură de Mihai, când, la urma urmei, toată lumea minte și toată lumea merge la defilările în cinstea lui Ceaușescu și a partidului, când până și mătușa și unchiul meu a trebuit să cedeze la presiunile de la serviciu și să se înscrie în partid de teamă să nu fie dați afară, când probabil că și eu va trebui să cedez și să devin membră de partid dacă vreau să-mi mențin poziția la Universitate? Tata avea dreptate când spunea că „suntem cu toții colaboratori, într-un fel sau în altul; numai că unii sunt mai mult și alții mai puțin."

O săptămână mai târziu, pe 23 august, ziua noastră națională, Cristina este găsită moartă în patul ei. Din moment ce este orfană, nimeni din familia ei, nici chiar sora ei, Simona, nu cere o autopsie. Dacă ar fi fost călcată de o mașină, cel puțin aș fi fost sigură.

— Cum de se trezește cineva mort din cauze necunoscute la douăzeci de ani? îl întreb pe Mihai.

Vreau să-l întreb pe Mihai dacă știa ceva de iubitul tunisian al Cristinei, dar mi-e teamă de ce aș putea afla. Bănuiesc că Cristina nu i-a spus lucrul acesta lui Mihai. Ce ar crede dacă ar afla? Nici la mormântul cuiva drag nu putem avea încredere în altul.

— Poate era bolnavă de inimă și nu știa. Sau poate s-o fi otrăvit, spune el posomorât.

Mihai fumează țigară după țigară și pare sincer trist. Ne jucam cu toții împreună când eram mici, iar Cristina fusese cea mai bună prietenă a Marianei. Își împleteau părul una alteia și au învățat să fumeze una de la alta. Văd lacrimi curgând din ochii lui Mihai. Din nou mă simt străină de această lume: de când cu *Tess of the D'Urbervilles* și *Discipolul diavolului* în București, și de când tata avea de lucru cu Europa Liberă și era arestat de securiști, mi-au scăpat prea multe lucruri.

— Ești nebun? De ce-ar fi vrut Cristina să se otrăvească? întreb.

Îmi amintesc ce fericită era, în ziua aceea la cofetărie, când mi-a spus că s-a îndrăgostit.

Mihai zice că-i pare rău. Atât. Îi pare foarte rău, și o spune iar și iar încercând să mă îmbrățișeze. Îl dau la o parte.

În ziua înmormântării Cristinei găsesc destul curaj să-l întreb pe Mihai:

— Crezi că s-a sinucis?

— Nu știu, spune gânditor și răspunsul lui pare sincer de data asta.

Poate că m-am înșelat mereu în legătură cu Mihai. Poate că de vină e atmosfera generală de suspiciune și de confuzie care ne pătrunde pe toți.

Mă uit la el și încerc să citesc ceva în ochii lui verzi umbriți de gene lungi și arcuite după care am fost atât de înnebunită veri și ierni la rând. Dar ochii lui sunt impenetrabili. Vechea senzație cu Mata Hari revine și îmi vine să-i trag o palmă.

Plâng atât de tare la înmormântarea Cristinei, în cimitirul de pe deal de la marginea orașului, încât Mihai mă scoate din mulțime, pe alee, cât mai departe de mormânt. În timp ce încerc să mă calmez și mă uit la oamenii din jurul mormântului, îl văd pe individul care era în cofetărie iarna trecută când eu și Cristina am mâncat câte un cataif. Anca Șerban stă într-un colț, plângând încet. Apoi, pe partea cealaltă a mormântului remarc un bărbat chipeș cu păr negru cârlionțat și cu mustață, privind drept către mormânt cu ochii strălucind de lacrimi. Trebuie să fie iubitul Cristinei, mă gândesc, și nu sunt deloc surprinsă că era atât de tare îndrăgostită de el. Parcă-i văd unul lângă altul,

ea cu părul castaniu strălucitor iar el cu ochii negri, languroși, formează un cuplu perfect. După aceea mă uit de jur împrejur și văd cel puțin încă trei bărbați pe care nu-i cunosc și pe care-i suspectez a fi securiști. Cu un student străin prin preajmă, probabil că locul mustește de ei. Mă trec fiori pe șira spinării în ciuda soarelui fierbinte. Mă uit din nou în mulțimea din jurul mormântului, în direcția prietenului Cristinei și nu-l mai văd nicăieri. Mă întreb dacă am visat cu câteva secunde în urmă, dar chipul bine conturat cu trăsături delicate și păr negru cârlionțat îmi stăruie în memorie. Aș fi vrut să-l cunosc, să-i vorbesc despre Cristina, dar se pare că trăiesc într-o lume unde oamenii apar și dispar ca prin farmec. Halal magie!

Mi-o amintesc pe Cristina curățând zăpada de pe gulerul meu, cu fața roșie de frig încadrată de cozile-i castanii desfăcute. Cât de singură și de disperată era, cât de încolțită din toate părțile trebuie să se fi simțit dacă s-a hotărât într-adevăr să se sinucidă. Aș fi vrut să fiu mai aproape de Cristina. Aș fi vrut să mențin viu impulsul pe care l-am avut în iarna trecută, să fiu familia ei și s-o protejez. Dar Mihai parcă mi-a schimbat percepția timpului, simțul realității din jurul meu. Ca și cum aș fi trăit în iubirea aceasta ca într-un balon cu aer cald care plutește deasupra a toate și toți. Habar nu am avut de viața Cristinei din ultimii doi ani, cu excepția câtorva întâlniri fugare și a discuției avută cu ea în iarna trecută. Apoi vara a venit în goană și ea a murit. Era atât de vulnerabilă și atât de zăpăcită, semăna atât de mult cu un copil pierdut și fără părinți, cu frișca albă rămasă pe buze și foarte entuziasmată că era îndrăgostită de cineva străin, cineva din Tunisia, din vechea Cartagină, unde Dido a murit din iubire pentru iubitul său Eneas. Mă întreb dacă a suferit mult. Dacă este vreo posibilitate ca ea să se fi otrăvit, oare ce-o fi luat? O supradoză de somnifere ar fi fost suficient. Până la urmă a strigat după ajutor, când era prea târziu? I-a fost teamă? Mariana și Cristina, două prietene din copilărie, moarte în decurs de trei ani, înainte de a avea măcar timp să crească. Poate că locul acesta este blestemat și oglinda magică a străbunicii mele și-a etalat toate farmecele.

Mă simt înfrântă și obosită. Vreau să mă întind pe un mormânt proaspăt acoperit de petunii și de gălbenele și să adorm pentru totdeauna. Vreau să fug. Nu aparțin acestei lumi. Nu o înțeleg și nu-mi place. Mihai parcă e iar un străin. Nici măcar nu mă mai sperie bărbatul slăbănog în geacă de piele care e cu ochii pe noi. Mă întreb de ce oare securiștii poartă geci de piele chiar dacă e vară și cald. M-am obișnuit cu absurditatea acestor lucruri. Dar nu vreau să continui

așa. Este ca și cum ai îngheța de tot, să fii amorțit de-a binelea și totuși să ai destulă încăpățânare să reziști. Vreau să fug, vreau să fug, vreau să fug. Asta îmi tot repet în timp ce privesc cum lumea pleacă de la mormântul Cristinei.

A doua zi după înmormântare mă hotărăsc să nu merg la Mihai ci să stau acasă și să-mi petrec timpul cu verișoarele mele. Miruna și Riri aduc cărțile de joc. Pentru prima dată, de la o vreme încoace, observ că amândouă au crescut. Chipul Mirunei e mai palid și mai alungit iar ochii ei albaștri au o nuanță mai închisă. E un copil mai liniștit acum, în timp ce Riri se face înaltă și pare mai neastâmpărată ca niciodată. Amândouă vor să afle cum a fost la înmormântare. Spun că este trist că a murit Cristina așa de tânără. Se va întâlni cu mama ei pe lumea cealaltă, spune Miruna, cu ochii mari, umezi și albaștri ca floarea de cicoare.

— Nu există viață după moarte, îi spun eu.

— *Ba da*, există!, spune Riri.

— Nu, nu există. Sunt doar niște povești idioate despre cum ajungi în rai și toate aiurelile alea, spun eu.

Miruna începe să plângă și Riri aruncă o piesă de rummy în mine.

— Ești marxistă sau ce-i cu tine? țipă Riri roșie la față și cu ochii ei negri scăpărând de furie.

Mă întorc către jocul de rummy și lovesc piesele.

— Nu sunt nimic! Spun și încep să plâng. Nu sunt marxistă. Nu sunt creștină. Urăsc totul!

Mă prăbușesc în fața verișoarelor mele care nu m-au mai văzut niciodată așa. Își pun brațele în jurul meu și încearcă să mă consoleze. Îmi spun că le pare rău de Cristina și că nu-i nicio problemă dacă eu nu cred în viața de apoi. Miruna îmi dă o bucată de gumă de mestecat iar Riri pune piesele de rummy la locul lor.

Mihai sună în seara aceea să vadă dacă vreau să ies la o plimbare. Nu prea am chef. Mă simt bine cu verișoarele mele și cu tanti Nina și unchiul Ion. Mătușa mea a făcut o oală de porumb fiert iar Ion a tăiat un pepene imens. Amândoi râd și se tachinează unul pe altul.

— Da, vreau să ies la o plimbare, mă aud spunându-i lui Mihai. Unde ne întâlnim?

— Vin eu jos în zece minute, spune el.

E o raritate ca Mihai să vină să mă ia de la blocul mătușii. De obicei ne întâlnim undeva la jumătatea drumului sau în parcul de la capătul străzii. E proaspăt bărbierit, poartă o cămașă gri, curată, care se asortează la ochii lui.

— Am căpătat serviciu în București, anunță el. La fabrica de piese pentru tractoare. Încep peste o lună. Vezi? Mi-am ținut promisiunea, nu-i așa? spune el cu mândrie.

M-a lăsat fără grai. Sunt copleșită. M-am înșelat. Mihai nu m-ar trăda niciodată. Am fost paranoică să cred că mă înșeală și că e securist din cauza atmosferei generale de neîncredere. Și pentru că am citit prea multe romane englezești și franțuzești. La urma urmei Mihai vorbește adesea despre tatăl meu cu admirație. Numai că vine dintr-o altă lume decât mine. Părinții lui sunt muncitori iar el locuiește într-un oraș de provincie, dar asta îl face mai interesant decât băieții pretențioși și răsfățați din București. Își iubește țara și pur și simplu nu vrea ca toți românii deștepți să plece. Doar ce mi-a spus alaltăieri bancul despre ultimii români care pleacă din țară că „trebuie să stingă lumina, ca să economisească electricitatea". Apoi a spus trist că numai proștii și ăia prea leneși ca să plece vor rămâne. Îl văd din nou în Mihai pe eroul pe care mereu am vrut să-l văd în el, așa cum stau în fața blocului mătușii mele în această după amiază de august. Inima îmi bate atât de repede că-mi vine amețeală de la căldura soarelui. Toate miresmele primei noastre veri umplu aerul și vreau doar să mă uit la cerul albastru și să admir capricioșii trandafiri galbeni pe care i-a plantat vecinul de la parter și macii roșii care împânzesc tot parcul. Mihai se va muta la București. Eu voi începe cursurile și ne vom căsători și dacă lucrurile vor merge prost, într-o zi voi putea să-l conving pe Mihai să plecăm amândoi undeva în lume. Vom fugi în Elveția sau în Canada, ori într-o altă țară unde să fie munți frumoși și lacuri glaciare, unde să putem în sfârșit să ne iubim liberi.

Colonie proastă

Sosesc fericită în București, în ultima săptămână din august. Mihai va fi în curând cu mine și va începe noul lui serviciu, iar eu voi începe primul meu an la Universitatea din București, ca studentă la literatură engleză. Dar fericirea mea e repede năpădită de teamă și greață. Sergentul Dimitriu, securistul care mi-a adus garoafele roșii, e din nou pe urmele mele. Sună insistent, vrea să ne întâlnim numai noi doi și îmi cere „să-l ajut cu câteva informații despre colegii mei de la universitate".

Îmi cere să ne întâlnim în Piața Universității, chiar în fața celor patru statui. Ne întâlnim în fața statuii lui Mihai Viteazul, pe calul lui uriaș, cu sabia lui înfricoșătoare gata de luptă. Mă gândesc că probabil Mihai Viteazul este îngerul meu păzitor și zâmbesc când îl văd pe Dimitriu apropiindu-se plin de importanță. Ia zâmbetul meu drept un semn de bucurie că-l văd și se repede să-mi sărute mâna. Miroase puternic a colonie ieftină. Devin rigidă și distantă la atingerea lui și pe ascuns îmi șterg mâna de fustă. Pornim la plimbare în direcția hotelului Intercontinental, cu moderna sa arhitectură concavă de piatră albă profilându-se deasupra orașului. Mă îndepărtez cu câțiva pași de Dimitriu, uitându-mă îngrijorată în jur, să nu fiu din întâmplare văzută de careva cunoscut alături de acest securist. Mă împiedic și el se repede să mă prindă. Îmi trag brațul plină de repulsie iar el spune rânjind:

— Domnișoară Mona, nu mușc, să știi că în adâncul sufletului sunt un tip de treabă!

Îmi vine să râd auzind expresia „în adâncul sufletului", dar încerc să mă arăt serioasă și reținută. Mă întreb cât de *adânc* trebuie să caute cineva ca să găsească ceva bun într-un om care e responsabil de pierderea serviciului oamenilor, de arestări, de spălări de creiere în spitale de nebuni, sau chiar de omoruri.

Începe să vorbească în timp ce ne pregătim să traversăm strada.

— Nu e nimic rușinos, domnișoară Mona, spune înainte de a traversa. Ai face un mare serviciu, și țării și partidului. Și cel mai

important, ți-ai face dumitale o mare favoare. Doar să fii atentă la ce spun unii dintre colegii dumitale, atâta tot, să fii atentă. De exemplu, dacă întâlnești pe cineva cunoscut la biblioteca americană, sau dacă vreunul dintre colegi are cunoștințe printre străini. Lucruri din astea nevinovate, zău!

Se șterge de transpirație pe frunte cu o batistă pe care o scoate din buzunarul de la pantaloni. Inima îmi bate cu putere când aud de biblioteca americană și îmi amintesc de conversațiile mele cu Ralph, bibliotecarul, și de bărbatul în costum negru care stătea mereu la o masă îndepărtată prefăcându-se că citește.

— În schimb, continuă el fără să-mi dea ocazia să răspund, ne vom asigura că vei avea un serviciu bun după absolvire, ceva în domeniu, aici, în capitală, de exemplu la biblioteca americană sau la cea britanică. Știm cât de mult îți place să citești.

Trecem acum de grandioasa clădire a Teatrului Național cu treptele sale late de marmură care duc la fațada modernă de sticlă și cărămidă. Inima mea bate atât de tare că aproape nu mai pot respira. Mă uit înapoi la statuia lui Mihai Viteazul și îmi pare rău că am plecat de lângă ea, pentru că nu mă mai poate proteja. Simt cum se preling pe nas picături de sudoare de pe frunte și hainele îmi par grele și voluminoase. Sandalele mă rod și degetele sunt umflate și roșii. Mă opresc pe mijlocul trotuarului și îi spun foarte calmă și cu multă finețe:

— Vă mulțumesc, domnule Dimitriu pentru amabila dv. ofertă. Dar eu vreau să predau după ce termin facultatea. Nu vreau să lucrez la Ambasada Americană, vreau să predau engleză. Mă scuzați, am întârziat la cursuri.

Las doi tineri care se țin de mână să treacă între noi și profit de acest avantaj ca să încep să o iau la goană. Alerg pe trotuarul fierbinte al Bucureștiului fără să mă uit înapoi. O iau pe străzile laterale pe care le știu atât de bine și ajung în fața blocului mătușii Matilda. Mă reped în holul răcoros și închid cu zgomot ușa grea de fier. Ca să-mi trag răsuflarea mă așez pe treptele de marmură care duc la ușa apartamentului Matildei. Încă se mai văd pe pereți crăpăturile de la cutremur și mă cuprinde o puternică senzație de ușurare la gândul că mă desparte doar un etaj de casa mătușii Matilda, care se arată mereu surâzătoare, cu dulceața de trandafiri și de nuci în cămară. Mă reped pe scări și intru direct înăuntru, ca de obicei, pentru că Matilda lasă mereu ușa descuiată, în afară de cazul în care pleacă de acasă sau se culcă. „Dumnezeu mă ajută", spune ea, „Dumnezeu și Fecioara Maria". Stă și citește la masa lungă din lemn lustruit de

sub candelabrul de cristal. N-am fost niciodată mai fericită s-o văd pe tanti Matilda, ca acum, când am fugit de Dimitriu și de oferta lui nerușinată. O rog să-mi dea o porție mare de dulceață de trandafiri, amintindu-i că e preferata mea.

Încerc să îmi rezolv treburile de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic: cursurile de literatură, întâlnirea cu vreo două prietene la o cafea sau la o bere la cafeneaua de lângă Institutul de Arhitectură, în centru. Uneori, în drum spre facultate, îl zăresc pe Dimitriu într-un autobuz aglomerat, în spatele cuiva prefăcându-se că se uită în altă parte. Odată l-am observat la celălalt capăt al autobuzului cu care merg acasă, autobuzul 88. Se uită la mine cu fascinație sau poate cu dorință. Gândul mă umple de dezgust. Aș prefera mai mult să mă urască și să mă urmărească din motive pur politice. Nu suport gândul că mă place un securist, cineva care de fapt își spune „ofițer". Și nu pentru că ar fi în armată.

Într-o noapte mă întorc acasă după ce am învățat până târziu la bibliotecă. Aud pași în urma mea, genul acela de pași care-ți dau fiori. Te oprești tu, se opresc și ei; reiei mersul, merg și ei în spatele tău. Înainte să-mi dau seama sunt împinsă pe ușa unui bloc întunecos și pusă cu spatele la perete de un individ înalt mirosind a transpirație și a colonie proastă. Îmi vorbește la ureche. E dat cu aceeași colonie ca și Dimitriu în ziua aceea. Trebuie să fie o marcă specială de colonie, folosită de securiști, gândesc. Mă surprinde că nu sunt speriată deși e unsprezece și jumătate noaptea și nu e nimeni pe stradă. Poate că din cauza coloniei totul mi se pare o glumă. Oamenii ar trebui să miroasă a tutun când atacă pe cineva noaptea pe stradă. Îl lovesc cu genunchiul și scuip pe el. Se face covrig o clipă, de-ajuns pentru ca eu să încerc să fug, dar își revine și mă prinde trântindu-mă iar de perete cu un braț în timp ce își șterge saliva de pe față cu celălalt.

— Ești bătăușă? spune el rânjind.

Nu vreau să vorbesc. Nu vreau să țip sau să vorbesc. Vreau doar să scap. Într-un fel știu că nu e un atac sexual. Deodată mă înfurii pe toată lumea , inclusiv pe tata și pe Mihai. Toată lumea pune preț pe ceva ce pe mine nu mă interesează, dar eu par să fiu aceea care plătește încercările de eroism și de aventură ale oricui. Traiul nostru nu e mai bun din cauza tărăboiului cu manifestele și cu Europa Liberă și toate întâlnirile despre cenzură au loc în mansarde întunecate sau în subsoluri mizere. Stăm la aceleași cozi stupide pentru fiecare bucățică de mâncare și nici măcar nu putem vorbi în public. Nu simt

teamă ci doar valuri de ură și furie către întreaga lume. Chiar și față de rudele mele moarte care mă lasă baltă.

— Ce face tatăl tău, mai exact? Și cine-i sunt cei mai buni prieteni? mă întreabă el. Dacă tăticul tău continuă în felul ăsta, o s-o sfârșești și tu ca micuța ta prietenă, îmi șoptește individul în ureche. Sau mai rău.

Găsesc caraghios să spui că se poate termina mai rău decât mort și râd. Apoi tremur la auzul cuvintelor „micuța ta prietenă" în gura lui. Așadar, probabil Cristina *a fost* omorâtă, până la urmă. În orice caz, chiar dacă a fost atât de disperată încât să se sinucidă, e ca și cum ar fi fost omorâtă. Moartea ei a fost doar încă un mod, mai pervers, de a fi omorât.

— Crezi că e amuzant, nu? întreabă bărbatul apăsându-mi încheieturile ambelor mâini de perete până mă dor. Dar e adevărat. Sunt și lucruri mai rele decât să fii mort.

— De ce vorbești în șoaptă? îl întreb eu. De ce te ascunzi ca un șobolan în întuneric, durule?

Moartea Cristinei a rupt ceva în mine. Nu-mi mai pasă de nimic cu adevărat.

— VREI SĂ MĂ AUZI VORBIND TARE? țipă el, la câțiva centimetri de urechea mea. PERFECT, POT SĂ FAC ASTA.

Ecoul vocii lui se aude în josul străzii pustii. Încerc să-mi răsucesc capul într-o parte, dar mă pișcă de obraz cu o mână și îmi împinge fața către fața lui.

— Mă auzi foarte bine acum, nu? și îmi bate de două ori, tare, în tâmplă cu degetul.

Resimt ca pe niște ciocane în creier pocniturile degetului lui.

— Aici , spune el. Aici mă auzi, bine? țipă el.

Iar ecoul repetă *bine, bine, bine.*

— Da, îi spun supusă.

Este important să știu că doar *acționez* supusă.

Mă apucă de bărbie, îmi ridică capul în așa fel încât să-l privesc.

— Bravo, spune el și dă drumul bărbiei.

Când aud că-mi spune „bravo" încep să tremur și știu că nu mai acționez în niciun fel. Acum îmi *este* teamă pentru viața mea și a tatălui meu. Cuvintele lui îmi amintesc brusc de fata care a fost călcată în mod suspect. Poate că și ea era doar o piesă într-un joc de puzzle pe care ei au folosit-o ca să aibă la mână pe altcineva: părinții sau iubitul, cine știe. Sau poate că iubitul ei era în spatele poveștii. *Cine știe, cine știe*, aud cuvintele răsunându-mi în cap ca un psalm. Poate

că Mihai este un securist bun, ca fostul student al tatei, poate că mai sunt și câțiva cu suflet nobil printre ei care lucrează acolo ca să-i submineze pe cei răi. Sunt sigură că Mihai n-ar lăsa pe nimeni să-mi facă vreun rău, să mă ia de bărbie și să mă pună la perete în miez de noapte. Dar *cine știe, cine știe.* Ți se spune mereu să ai încredere în intuiție. Poate că ar trebui să am încredere în suspiciunea pe care am avut-o prima dată când am venit să-l văd pe Mihai în iarna de după vara în care ne-am îndrăgostit, când pe neașteptate mi s-a părut ca un străin, cu geaca lui de piele și făcându-mi morală din cauza atitudinii mele anti-comuniste. Cum ar putea să existe un securist bun?

Bărbatul cu fața rotofeie mă slăbește din strânsoare și se dă un pas înapoi. Apoi pleacă ridicându-și gulerul de la geacă. Se uită în sus la blocuri ca și cum ar fi strada lui.

Picioarele mele cedează iar eu alunec de-a lungul peretelui până ajung să stau pe vine. Tremur toată. Sunt obosită, nu neapărat de la efort ci din cauza fricii. Închid ochii și mă văd plutind pe Nistru în 1918, înconjurată de cadavre plutind și de cotețe de păsări iar muzica din cutia muzicală a oglinzii, cântă un șir neîncetat de note care mă poartă prin apele demente. Mă urc într-un copac și aștept. Cânt și eu melodia din cutia muzicală, Fur Elise, iar și iar. Apoi mă trezesc după o săptămână în casa unui bărbat necunoscut, bând apă rece dintr-o cană de tablă pe care o ține la gura mea. Are păr negru, moale, pieptănat îngrijit pe spate, un nas fin și un chip elegant, surâzător. Știu că ne vom căsători. O să pun lavandă în grădină ca să acopăr mirosul de cadavre în putrefacție și de fecale de la râu. Casa mea o să miroasă mereu a lavandă. Iar colonia ieftină va fi interzisă din cartierul meu pentru totdeauna.

Alegeri

Mama și cu mine ne temem în fiecare seară când se face opt jumătate și tata n-a ajuns încă acasă. Stăm pe canapeaua din sufragerie sub care se află o cutie cu toate păpușile mele de când eram mică. Ne ținem de mâini și stăm cu ochii la ușă. Uneori îmi vine să deschid cutia de sub canapea, să iau păpușile și să le pun în jurul meu și să vorbesc cu ele. Daniela, cea blondă, Mihaela, cea brunetă, și Tania, păpușa rusească pe care mi-a adus-o Ana din URSS. Cozile lungi ale Taniei mă făceau să mă gândesc că oamenii care spuneau lucruri urâte despre ruși se înșelau.

Aștept să se întâmple ceva groaznic în orice moment, să fiu călcată de o mașină, să fiu strangulată în somn, să mi se dea înghețată otrăvită de către femeia slabă în rochie galbenă de la chioșcul din colț.

Mama face în fiecare seară mâncare de praz. Acum până și pâinea e pe cartelă și mergem la toate alimentarele din cartier căutând cafea. Când nu găsim, mama face ceai negru foarte tare. Îl bem strâmbând din gură, neîndulcit, pentru că am terminat rația de zahăr pe luna asta, fără lămâie pentru că de doi ani nici nu mai știm cum arată o lămâie.

Într-o seară tata vine supărat, cu părul său grizonat în dezordine și cu ochii albaștri aproape în lacrimi, și ne anunță că a fost transferat de la Universitatea București la cea din Ploiești. Un alt coleg de la catedra de literatură comparată a fost de asemenea transferat la un liceu.

— Se presupune că sunt norocos, spune el cu un zâmbet amar.

Mama îi spune că ar fi trebuit să se aștepte la asta, având în vedere nebunia lui fățișă legată de manifeste și de Radio Europa Liberă.

— Ești într-adevăr norocos, continuă mama subțiindu-și buzele într-o expresie aspră. Puteau să te ducă la un azil, așa cum au făcut și cu alții.

Cuvintele sună dur în gura ei. Îmi dau seama că deși a fost alături de tata și de activitatea lui, de fapt a urât tot ce făcea pentru că ne-a pus pe toți în pericol. S-a purtat de parcă nimic nu se schimbase,

predând în continuare la Conservator, stând la coadă după ore pentru o sacoșă de cartofi sau ca să ia rația de ulei și zahăr, și dorind ca tata să nu mai fie implicat în ceva. Scria poezii noaptea ca să uite de grijile de peste zi.

Tata pleacă acum în fiecare dimineață la ora 4 și merge cu un tren neîncălzit, cu ferestrele sparte la noul lui serviciu de la Institutul din Ploiești. Predă studenților străini din Africa, care învață la noi în țară pentru că Ceaușescu a călătorit acolo încercând să aducă mai multă valută în țară. Pentru a uita durerea provocată de transferul lui, tata citește din nou toți poeții români, fără nicio ordine: Eminescu, Minulescu, Bacovia, Arghezi, Blaga, Barbu, romanticii, transcendentalii, folcloriștii, simboliștii, moderniștii, toate numele noastre cele mai mari. Uneori recită poeziile pe de rost, mergând prin casă. Poeziile melancolice despre a fi îngropat de viu în zăpadă, poeziile vesele despre primăvară și despre mugurii roz și albi și despre valsul trandafirilor, poeziile pasionate de dragoste în care personajul se plimbă toată noaptea disperat pe sub ferestrele iubitei, sub o lună rece de tot.

Când e într-o dispoziție mai veselă și este entuziasmat de studenții africani care învață limba română, tata ne spune bancuri politice la cină, când mâncăm stufatul de praz. Îmi place în mod deosebit acela despre doi bărbați într-un compartiment de tren când începe să plouă. Unul din ei spune, *Uite, plouă iar*. Celălalt răspunde, *Știu, lua-i-ar naiba!* Tata râde atât de tare că se înecă cu prazul și îi dau lacrimile. Tresărim ori de câte ori auzim pași pe holul de afară. Tresărim ori de câte ori telefonul sună. Uneori tata spune „Nu răspunde, lasă-l să sune."

Tata mă surprinde într-o zi când îmi spune că trebuie să mă gândesc să plec.

— Devine periculos pentru tine să rămâi aici, îmi spune în șoaptă, mă tem pentru tine, adaugă și mă mângâie trist pe păr.

Mă întreb dacă știe ceva despre individul cu față rotundă care m-a amenințat în noaptea aceea, sau poate că și el a fost amenințat că mi se va întâmpla ceva.

O văd pe mama furioasă. Știu că e furioasă pentru că el ne-a făcut asta și acum o să-și piardă fiica. Dar nu spune nimic și-mi dau seama că au vorbit despre asta. Acum e alegerea mea: trebuie să mă gândesc să plec.

Sunt atâtea moduri de a fugi din țară, tot ceea ce ai nevoie este energia de a merge mai departe și de a încerca unul din ele. Oamenii fug tot timpul. Cum fac? Mă tot întreb. Va trebui să găsesc o cale,

pe mare, pe fluviu, cu trenul, cu avionul. Mergând, înotând, călărind, târându-mă peste graniță. Oricum. Cel puțin din acest punct de vedere alegerile par a fi numeroase.

Cum stăm așa, aproape unul de altul și vorbim în șoaptă despre fuga mea, mi se pare că pericolul vine din toate direcțiile. Sunt dezorientată și detașată în același timp de uriașa ironie că Mihai se mută la București tocmai când eu mă gândesc să fug din țară. Nu mă pot gândi și la una și la alta, așa că mă ridic de pe canapea și mă duc la bucătărie ca să caut ceva de mâncare. În frigider nu mai e nimic altceva decât un castron de salată verde cu roșii rămasă de ieri. O iau și mănânc salata muiată cu ultima felie de pâine din rația pe săptămâna asta.

Într-o seară, când peste București se lasă frigul și ploaia, și când toate umbrelele sunt deschise, și când frunzele moarte se răsucesc în aer ca în poza cu toamna pe care o aveam în abecedarul de la școală, soția prietenului psihiatru al tatălui meu vine pe la noi, toată udă și tremurând. Spune că trei generali de-ai lui Ceaușescu au fost executați și că oricine este suspectat de orice „activități ilegale" este vânat. Mama pălește pentru că tata n-a venit încă acasă, e deja ora opt și trebuia să fie acasă de trei ore, după ce termina cursurile de la Institutul din Ploiești. Își aprinde o țigară din pachetul lăsat de tata pe masa de lângă patul lui, alături fiind o grămadă de fișe pentru dicționarul de neologisme la care lucrează. Îi spune Lilianei să-și scoată haina și să ia loc, o întreabă dacă vrea o cafea amestec, a găsit ieri la băcănia de lângă biserica rusă din centru. Nu, Liliana vrea doar un pahar cu apă. Apoi mama o întreabă dacă știe ceva de tata.

Liliana spune că se ascund cu toții. Uneori se întâlneau în mansarda casei ei, și recunoaște că i-a mai ajutat cu dactilografiatul și cu ținerea evidenței celor care au dispărut și a mai păzit mașinile sau însoțitorii celor care erau sus la întâlniri. Mă deranjează că ne spune nouă asta. De ce acum? De ce nu s-a prefăcut că nu a fost niciodată acolo? Nu vreau s-o aud și nu vreau să-i adresez niciun cuvânt.

— E de rău, spune Liliana. Se spune că sunt bărbați și femei de toate vârstele, și o mulțime de studenți.

Dar până la urmă, cine știe? Jumătate din ei ar putea fi informatori. Apoi într-o zi îi înconjoară pe toți și fiecare arată spre altcineva, pentru că așa suntem noi, noi Românii. Și de când cu fuga lui Pacepa, lucrurile au devenit și mai confuze. Își frânge mâinile. Liliana e atât de mică și de grasă că de abia atinge pământul cu picioarele când stă pe scaun. Are o voce aspră și pietroasă de parcă zgârie cu vârful

unui ac. Soțul ei Mihnea deja și-a petrecut șapte ani prin închisorile politice din anii cinzeci. S-a întâmplat să fie la o petrecere unde cineva a recitat o poezie transcendentalistă și într-o noapte a dispărut într-o dubă neagră. A reapărut după șapte ani, aproape de nerecunoscut chiar de către fiul său și de propria soție.

Liliana își tot frânge mâinile. Vocea ei enervantă și ropotul ploii pe geam sună ca o prevestire de catastrofă și mizerie. Mă gândesc că poate ajung cumva în Italia. Poate ajung în însorita Italie doar luând trenul de Trieste, cumpărând un bilet și trecând granița.

Tata apare la ușă ud leoarcă și semănând cu un evadat. Îi spune mamei să împacheteze ceva haine de-ale lui. O să vină unchiul Ion să-l ducă la țară, la niște rude de-ale lui. Îl duce în nordul Moldovei, acolo unde oamenii încă beau apă de la fântâna satului și își luminează casele cu lumânări, pentru că este doar o singură priză pe care o folosesc în cazuri de urgență. Nu că securitatea nu i-ar găsi și în gaură de șarpe, vorba tatei. Dar ar câștiga timp și ar permite lucrurilor să evolueze, și poate chiar i-ar păcăli pe securiști pentru o vreme. Acum tata crede că securiștii nu sunt chiar atât de deștepți și că tot sistemul de teroare se bazează pe prefăcătoria oamenilor, că știu totul așa încât toată lumea e intimidată și paralizată.

— Dacă toată lumea ar rezista și ar face ceva, nu am fi în rahatul ăsta în care suntem acum. Da' așa-i românul, spune nervos stingând țigara cu un gest brutal.

Liliana întreabă nerăbdătoare dacă tata a auzit de Mihnea, soțul ei, iar el îi spune ca „Da, e în siguranță". Ea nu mai întreabă nimic; știe că asta e tot ce-i poate spune, tot ce știe. Tata îi dă mamei numărul de telefon al fostului student care e colonel de securitate și l-a mai ajutat odată. Va trebui să-l întâlnească. Poate că îi va spune ce să facă pentru ca tata să fie scos de pe lista neagră.

Nu înțeleg de ce unii securiști sar în ajutor. De ce are tata încredere în astfel de oameni? A spus că știe, că are intuițiile lui. Colonelul Petrescu n-o să-l trădeze. Mă bucur că e plină lumea de foști studenți de-ai tatei. Va fi în siguranță și poate că și eu voi găsi protecție. Apoi mă gândesc la Mihai și acum vreau să cred că Mihai este într-adevăr securist, cineva care ne poate ține departe de închisoare, care ne poate ține în viață. Vreau să am încredere în el chiar dacă e unul dintre ei. Vreau să-l sun și să-i aud vocea spunându-mi că va avea grijă de mine. Vreau să-i spun totul.

În timp ce mama împachetează niște haine și ceva de mâncare, el ne spune un banc. Un bărbat aleargă pe stradă și se întâlnește cu

un prieten care îl întreabă *De ce alergi?* Acesta răspunde *N-ai auzit? Împușcă orice cămilă!* Iar primul zice *Da, dar tu nu ești cămilă! De ce fugi?* Iar bărbatul răspunde *Știu că nu sunt cămilă dar tipii ăștia mai întâi trag și după aia verifică.*

Râd de bancul tatii cu toate că nimeni nu mai râde. Mă îmbrățișează și-mi spune să fiu cuminte, să nu stau noaptea târziu pe afară, pentru că *nu se știe niciodată.* Așa m-am săturat de expresia asta, că-mi vine să explodez. Credeam că tata știa mereu totul. Însă descopăr că e mai dezorientat ca oricând și chiar faptul că se ascunde în munți mi se pare naiv și lipsit de sens. El era cel care-mi spunea mereu că dacă ei vor să te găsească, te găsesc oriunde-ai fi, chiar și-n gaură de șarpe, chiar și în locul cel mai ascuns de pe pământ. Poate că exagera, așa cum face el de obicei. Poate că doar se joacă de-a v-ați ascunselea cu securitatea. Sau poate că are dreptate când spune că nici măcar securiștii nu sunt atât de invulnerabili și de deștepți pe cât vor să pară.

Unchiul Ion sosește târziu în seara aceea, gata să-l ducă pe tata în nordul Carpaților unde rudele lui îl vor ascunde într-un beci sau într-un grajd laolaltă cu vacile și porcii și găinile ouătoare. Spun bancuri politice și beau ceai negru fără zahar. Râd zgomotos de parcă dintr-odată nu ar mai avea nicio importanță acest fapt. În seara asta sunt invidioasă pe tatăl și pe unchiul meu și pe soțul Lilianei. Par să joace într-un film de aventuri și pe neașteptate, simt că vreau și eu un rol în acest film.

Nu știu pe care cale să apuc. Simt de parcă aș fi forțată să fac o alegere pe care nu mi-am dorit-o niciodată. Poate că ar trebui să mă alătur studenților care se întâlnesc în subsoluri și să încerc să schimb ceva. Dacă viața mea este oricum în pericol, ar putea fi la fel de bine în pericol și pentru ceva ce fac eu însămi, pentru o cauză importantă, nu pentru ce face tata sau iubitul meu. Și după aceea? Mă gândesc iar la Cristina și la cât de disperată trebuie să se fi simțit pentru că era prinsă în capcană. Nu vreau să fiu o Cristină, vreau să iubesc, să trăiesc, să învăț, să fiu cineva. Vreau să fug și mai vreau să fiu cu Mihai. Inima mi se frânge din nou de greutatea unei alegeri imposibile.

În noaptea asta ploioasă de noiembrie stând în casa părinților mei în timp ce tata pleacă să se ascundă în creierul munților, încep să fantazez despre cum trec granița în Italia, și găsesc din nou un refugiu gândindu-mă la Mihai. În curând el va fi în București. Dar chiar și acest gând liniștitor pare otrăvit de îndoieli și de griji. E ca un vierme

care roade totul. Toate sunt impregnate de teroare, tot ce facem și tot ce nu facem, prietenia cu cineva sau despărțirea. Cel puțin tata și oamenii asemenea lui, care fug și se ascund în noaptea asta, împărtășesc aceeași teroare.

Visez la golul din istoria României despre care mătușa mea vorbește mereu. Acel loc al non-istoriei, întunecat și misterios ca un pântece fecund, unde m-aș putea răsuci ca un fetus și aș putea uita totul și aș putea să plutesc în lichidul cald și gelatinos al uitării, așteptând.

Iarnă tristă în cizme bulgărești

Mihai și-a ținut promisiunea. S-a mutat în București. Lucrează ca inginer undeva într-o jalnică margine de oraș, într-o fabrică de subansamble pentru tractoare care sunt exportate pe valută. Locuiește într-o cameră închiriată în altă parte a orașului, aproape de zona în care stră-mătușa mea Nadia, locuia cea care a căzut moartă pe podea cu cartea poștală galbenă în mână. Aici străzile sunt largi și mărginite de castani iar clădirile sunt de la începutul secolului, cenușii și pline de funingine. Camera lui Mihai e micuță, ușa și patul scârțâie, iar noi facem dragoste seara în timp ce oameni coboară și urcă scara imobilului, care scârțâie și ea. E atâta scârțâială în jur că uneori ne așezăm și ascultăm, apoi râdem, pentru că amândurora ne este dor de așternuturile apretate și de aerul curat de munte venind pe fereastra camerei lui Mihai din casa părinților lui. Scârțâiala ne face să ne gândim la bătrânețe și la trecerea timpului, uitându-ne la crăpăturile rămase în pereți de la marele cutremur.

Totul pare să se liniștească o vreme. Pun evenimentele anului trecut într-un sertar al memoriei de care nu trebuie să-mi amintesc. După ce se întoarce din ascunzătoarea din nordul Moldovei, tata devine mai tăcut ca de obicei și adesea cade pe gânduri. Rareori pleacă de acasă, ceea ce mă face să cred că grupul lui s-a risipit și că toată lumea se teme. Poate că unii au dispărut sau sunt închiși în spitalul lui Mihnea.

Gândurile cu Mata Hari pe care le-am avut, mi se par prostești acum, când îmi petrec zilele între universitate și clipele de dragoste cu Mihai în cămăruța lui cu mobilă veche. Sunt fericită că ne plimbăm pe străzile lungi mărginite de stejari și că ne târșim picioarele prin covorul de frunze veștede ca niște bătrâni.

Merg în fiecare zi la cursuri în timp ce Mihai este la fabrică. Citesc zeci de piese americane și englezești, piese medievale, de Shakespeare, din timpul Restaurației, de Tennessee Williams și de Arthur Miller și mă gândesc la toate personajele care iubesc, se deghizează și mor, sau ucid sau se sinucid și la figurinele din sticlă pe care le colecționează

femeia din *Menajeria de sticlă* și la Pădurea din Arden unde iubirea joacă cele mai sălbatice feste.

Troleibuzele cenușii care își unduiesc corpurile de vierme uriaș pe bulevardele Bucureștiului par mai suportabile și chiar dau o pată de culoare. Oamenii triști, cu chipurile parcă prăfuite și ridate, care vin de la serviciu cu sacoșele de cartofi și cu rația de zahăr și ulei, împrumută parcă o anume noblețe. Nu-mi place în mod special personajul din *Moartea unui comis voiajor*. Mi se pare banal și lipsit de importanță să te sinucizi pentru asigurarea de viață. Cel puțin în comunism avem un plan bun de pensii. Ai motive mai bune să te sinucizi pentru că nu ai reușit la facultate sau pentru că te-a prins securitatea, sau pentru că muncești zi de zi într-o fabrică de tractoare.

În unele seri îi spun lui Mihai că am de învățat pentru examene, și mă duc la teatru, în centru. Mă simt bine când mă plimb de-a lungul coridoarelor de marmură cu candelabre de cristal, uitându-mă la lumea elegantă care vine la teatru, femei în rochii de catifea neagră și bărbați cu papion.

Mă duc să văd *Iphigenia*, o piesă tristă despre o fecioară sacrificată de propriul tată ca să-i asigure gloria armatei sale în războiul Troian. Mi se pare nobilă și melancolică, așa cum este îmbrăcată într-o rochie lungă, albă și sclipitoare. Are un monolog despre singurătatea în care trebuie să se sacrifice. Mă revolt pe dinăuntru împotriva acelor bărbați care sunt atât de lacomi după victorie, cu prețul vieții ei. Și apoi cum consideră asta ca pe sacrificiul *lor*, al celor mai prețioase averi al lor — femeile, fiicele, surorile, mamele. Cum Clitemnestra plânge pe veșmintele ei cu părul despletit de disperare, încercând în zadar să-și salveze fiica de la sacrificiu. Eu nu voi fi o Iphigenie mergând către altarul de sacrificiu în robă albă, îmi spun mie însămi, aproape cu voce tare, în sala întunecată. Voi lupta pentru viața mea. Cine vrea eroism, acela să fie eroul.

Cel mai mult îmi place *Maestrul și Margareta*. Valeria Seciu joacă rolul Margaretei. Apare pe jumătate dezbrăcată la o fereastră, cântând pasiunea și revolta ei. Diavolii care plănuiesc să fure sufletul artistului sunt deopotrivă amuzanți și înfricoșători. Mă duc cu gândul la securiștii care cumpără sufletele oamenilor, doar că acești diavoli sunt mai colorați și au niște cozi caraghioase, lungi și roșii.

Nu-mi doresc nimic mai mult în viață decât să montez piese ca aceasta, cu pasiuni mistuitoare și cu poezia curgând în cânturi languroase pe scenă, cu bărbați și femei mișcându-se ca prin vis, cu chipuri grotesc machiate sub reflectoarele roșii, violete și galbene.

Când ies de la teatru străzile lucesc de burnița de noiembrie. Îmi pare rău pentru Mihai, că stă singur în camera lui cu chirie unde totul scârțâie și miroase de parcă ar avea o sută de ani.

Mihai pare mai mic fără munții lui întunecați și fără aleile ascunse printre pini. Nu-și găsește locul aici, cenușiul toamnei bucureștene i se potrivește ca o haină de împrumut cu mâneci prea scurte.

E duminică după amiaza, în acest noiembrie în care facem o fotografie amuzantă pe care o numim *tocmai evadați dintr-un lagăr de refugiați*, prin ploaie, lângă gară. Eu, cu detestabilele mele cizme bulgărești și cu o pălărie ridicolă cu boruri largi, iar Mihai cu un palton verde și o căciulă mare, rusească. Ne uităm drept la aparat. Mihai schițează un zâmbet strengăresc, eu nu zâmbesc oricum. Sunt rigidă și furioasă și îl țin de braț. Se văd siluete în spatele nostru, oameni cu umbrele, iar strada lucește ușor de la ploaie.

Îmi îngheață picioarele în cizmele mele bulgărești. Ninge fără milă iar Bucureștiul pare aproape sărbătoresc sub mantia de zăpadă. Port un șal de mohair alb pe cap.

Într-o seară iau două tramvaie și două autobuze ca să găsesc fabrica de tractoare unde lucrează Mihai. Îl aștept la poarta înaltă metalică de la intrare la ieșirea din schimb. Îl văd de la distanță, mergând încet, aproape șchiopătând, ușor încovoiat sub ninsoare. Mă tem că Mihai pe care îl cunosc, bărbatul care m-a purtat pe potecile ascunse ale Carpaților, care știa fiecare cotitură secretă, care știa numele la fiecare floare și copac, o să dispară încet sub căciula aceea ridicolă, rusească, printre muncitorii de la marginea Bucureștiului unde s-au construit fabrici din motive pe care nimeni nu le înțelege cu adevărat.

Știu că nu este nicio speranță. El nu va reuși. Noi nu vom reuși. E o iarnă tristă, tristă. Urăște totul, iar eu îl urăsc pentru că urăște totul.

Până la urmă mă vede prin perdeaua de fulgi. E furios că mă vede. Rânjește către paznicul de la poartă care strigă *Hei, Romeo* apoi redevine ursuz. Dar când mă sărută în plină ninsoare dincolo de poarta de metal, simt deodată că încep să cresc, devenind imensă în șalul meu alb. Mă simt ca Regina Polului Nord. Nu contează că n-o să meargă. Mă simt albă și mare ca un urs polar și nu mă pot stăpâni să nu mă umflu și să nu zbor așa ca *Mary Poppins* care nu se poate să nu plutească spre tavan, în timp ce râde. Mă gândesc la serile mele de teatru și la reflectoarele galbene și mov, cu actori recitând poezii în ritm languros. Merg alături de el atingând pământul, umflându-mă în pene.

Mergem acasă la el, în camera lui, și ne așezăm pe scaunele care scârțâie de la masa lui de lucru uitându-ne unul la celălalt o vreme. E nebărbierit și îl întreb dacă are de gând să-și lase barbă.

— Poate. Nu vrei să fiu la fel ca hipioții bucureșteni, sau precum colegii tăi? Nu poartă cu toții barbă și păr lung?

— Nu am prieteni hipioți. Îmi placi și cu și fără barbă, îi spun.

Se scarpină pe față, își ține capul în mâini, ridică bărbia și se uită fix la mine. Îmi spune că nu se poate adapta în orașul acesta. Nu-i place la fabrică și nici în cartierul industrial unde lucrează.

— Încerc, știi doar, încerc din răsputeri... de dragul tău. Dar nu știu cum poți trăi în orașul ăsta.

Își aprinde o țigară și se învăluie în fumul albastru, uitându-se în tavan. Îl găsesc chipeș într-un fel nou, cu începutul de barbă, cu expresia de tristețe și de angoasă. Aud pași urcând treptele de lângă ușă și știu cât de mult urăște să audă mereu oameni urcând și coborând scările acelea.

Îl iau de o mână și o țin pe fața mea în timp ce el se uită adânc în ochii mei. Îi iau țigara dintre degete și trag câteva fumuri. Are gust amar și acru, totuși gustul neplăcut se potrivește cu atmosfera monotonă a camerei. Apoi mă prinde de obraji aproape cu violență și mă sărută pe gură așa cum a mai făcut de atâtea ori în cele mai delicate momente ale noastre: încet, fără grabă, apăsându-și cu putere buzele de ale mele.

— Am vrut atât de mult să fim împreună, Mona, pentru totdeauna, spune el trist iar auzul numelui meu în gura lui mă face să mă înfior de plăcere.

Aș vrea să-l aud mereu spunându-mi Mona. Văd lacrimi în ochii lui și mă mir de ceea ce văd. Mihai mă iubește într-adevăr ca un nebun.

— Dar mă simt sufocat. Și mai sunt unele lucruri, lucruri care mă îngrijorează, lucruri pe care trebuie să le fac. Și e mai bine să plec de aici, conchide el vag.

Pentru prima oară îl aud vorbind astfel, adică pomenind că face ceva în afară de munca lui și de cățăratul pe munte. Inima începe să-mi bată cu repeziciune. Nu vreau să-l întreb ce sunt acele „lucruri" pe care le are de făcut. Nu vreau să știu despre asta. Chiar acum prefer să mă gândesc la Mihai ca la un prieten al studentului tatălui meu, al colonelului Petrescu, lucrând în securitate ca să submineze organizația din care fac parte. Mă sărută din nou și mă las dusă de val.

Facem dragoste altfel, încet, fără grabă, șoptind cuvinte de iubire și făcând jurăminte de credință veșnică, uitând de scârțâitul patului

și de lumea care urcă și coboară treptele de afară. E întuneric de-acum; de-abia ne mai vedem unul pe celălalt și plângem ținându-ne în brațe. Pe la mijlocul lui februarie Mihai își dă demisia de la serviciul lui la fabrica de tractoare și pleacă înapoi în munții lui dragi. Ne vom vedea în vacanțe, ca înainte, iar eu voi merge iar cu trenul ca să-l văd. Dar vara pare atât de departe și iarna parcă nu se mai termină. Uneori iau autobuzul până la casa în care locuia. Mă plimb prin jurul clădirii murdare de funingine unde este cămăruța și treptele care scârțâie. Picioarele mi-au înghețat în cizmele bulgărești.

Primăvară și supă maro

Într-o seară după ce am înconjurat blocul unde locuia Mihai într-o agonie nostalgică la fel de cenușie și de opacă precum amurgul de februarie, văd o umbră pe celălalt trotuar, cu mâinile în buzunare, sigur pe el. Am senzația că umbra aceea mă urmărește. Vreau să fug, dar nu vreau ca el să se ia după mine. Vreau să ajung în însorita Italie, în Bermude, Valparaiso, sau chiar în Bulgaria — sau pe alt continent, sau pe altă planetă.

În loc să mă urc în autobuzul 99 care tocmai a oprit la colțul străzii, intru în clădirea cu scara care scârțâie. Pentru o clipă uit că Mihai nu mai locuiește acolo. Mă reped la camera din stânga, care fusese a lui. Încerc zăvorul: nu e încuiat. Deschid ușa și intru, ca și cum aș ști că el e acolo și mă așteaptă.

Camera este slab luminată. În locul lui Mihai, la masa de lemn de la perete, lucrând la vreo diagramă de piesă de tractor, stă un bătrân care se holbează la mine cu ochi roșii. Ține o lingură în mână. Un lichid maroniu îi curge pe barbă.

Încep să țip. E un țipăt pe care de mult voiam să-l scot, din noaptea aceea de după Revelion, când m-am întâlnit cu nebuna, cu umbra. Am țipat într-una iar bătrânul a scăpat lingura pe masă. Pare speriat și îi tremură mâinile de panică. Mă roagă să nu-l raportez pentru că nu are cheie, e la altcineva, mă roagă să nu-l arestez. Începe să plângă.

Habar nu am cine, ce mai vrea de la mine. În clipa asta, cum stau pe scaunul camerei lui Mihai, cu bătrânul cu supă maronie pe barbă, nu știu decât că vreau să fug pentru totdeauna. Vreau să fiu în trenul de Trieste, să mă găsesc exact în clipa în care trenul trece granița către Italia, unde cresc măslini, unde pini catifelați, verde închis se profilează pe dealurile albastre și ruinele romane, unde oamenii vorbesc veseli în fraze care seamănă cu ariile din opere și spun cuvinte precum *mamma mia* și *mascalzone*.

Mă ridic de pe scaun și spun:

— Îmi pare foarte rău, domnule. Vă rog să mă scuzați că v-am întrerupt cina.

Bătrânul se uită la mine ușurat. Mă reped într-o clipă afară din clădire. Alerg fără să mă opresc. Nu iau autobuzul spre casă, ci alerg ca iapa sălbatică din visul meu, pe străzile Bucureștiului prin burnița de februarie amestecată cu lacrimile mele calde.

Câteodată îl văd pe sergentul Dimitriu în mulțime, într-un autobuz, ca altădată. Uneori chiar mă salută ca și cum am fi cunoștințe vechi. A fost cel mai fidel *urmăritor* al meu. Dau nas în nas cu el când merg la cursuri. Îl recunosc pe stradă noaptea când mă întorc de la vreo piesă de teatru sau de la bibliotecă. Întotdeauna poartă costum și cravată. Trebuie să arăți respectabil când urmărești și informezi despre cineva, nu? Nu simt că ar trebui să știe și tata câte ceva despre toate astea. De ce să-l mai împovărez și eu cu grijile mele, sau să-l incit să facă ceva necugetat și violent ca să mă protejeze. De exemplu să-l bată pe Dumitiru în plină stradă , așa cum a și făcut odată când un tip brunet m-a acostat prin București, când aveam 14 ani.

În unele nopți în liniștea apăsătoare a străzii, aud pași foarte aproape în spatele meu. Mi se pare că văd umbre pe la toate colțurile clădirilor. Dar din noaptea în care m-a pus la perete bărbatul acela și a țipat la mine, trec prin viață ca și cum nimic nu m-ar putea atinge.

Într-o după amiază, în timp ce merg pe jos până acasă, după cursuri, într-o zi de pe la începutul lui Martie când țigăncile vând primele buchețele timide de violete și zambile și când mi-am schimbat cizmele urâte, bulgărești, cu niște mocasini ceva mai frumoși, ungurești, o văd pe Anca Șerban. O văd că se întâlnește cu Mihnea, psihiatrul, prietenul tatălui meu, în fața ruinelor fostei cofetării care s-a dărâmat la cutremurul din 1978. Acum se sapă de jur împrejur pentru o nouă construcție, iar trotuarul este mereu mai aglomerat în fața ruinelor pentru că e mai îngust și plin de muncitori. De aceea probabil că se întâlnesc aici, ca să treacă neobservați. Și cine, Doamne iartă-mă!, este femeia asta fantomă care-mi bântuie existența și care e deodată în București, dându-i lui Mihnea un pachet pătrățos învelit în hârtie maro, lui Mihnea, care lucrează la un spital unde securiștii îi aruncă pe toți cei care sunt suspecți de „delicte politice", să putrezească de nebunie în cămașa de forță, amorțiți și tranchilizați?

Încerc să trec neobservată pe celălalt trotuar al străzii întorcându-mă către o florăreasă din colț ca să cumpăr un buchet de zambile. Mă uit la Mihnea cum ia pachetul și vorbește câteva minute cu femeia care m-a acostat în noapte. Mihnea arată ca un spectru, are ochii bulbucați și inexpresivi și e slab de parcă ar fi făcut greva foamei.

Cumpăr florile, le miros, și mireasma lor primăvăratică îmi pătrunde în trupul obosit în timp ce o rafală îmi ridică fusta în aer.

Zâmbesc femeii și îi mulțumesc pentru flori în timp ce-i pun banii direct în mâna ei, rece și umedă. Alerg spre casă știind că nici acolo nu sunt în siguranță și neurmărită. Dacă tata încă mai este implicat în activități ilegale și încă mai are legături cu grupul său de prieteni disidenți, atunci viața mea este la modul serios în pericol. Dacă Mihai are cea mai mică legătură cu securitatea, atunci viața tatălui meu și chiar a mea sunt încă și mai mult în pericol. Matematica asta e foarte simplă și eu o înțeleg perfect. Viața mea este oricum în pericol, pentru lucruri pe care nu le-am făcut. Nu mi-am dorit să-mi fie periclitată viața în acest mod incert și înnebunitor. Nu era mai bine să fi fost bombe, ca în timpul războiului, sau foamete? Luptai pentru supraviețuire. Supraviețuiai bombei sau nu. Pluteai pe râuri revărsate, scormoneai după rădăcini prin pământ ca să nu mori de foame, trăiai sau mureai, totul era dur și clar.

Aș fi vrut să pot spune că bunicii mei și strămătușile mele care au supraviețuit oricărei posibile catastrofe umane sau naturale au dus-o rău. Aș vrea să mă simt norocoasă că trăiesc pe timp de pace și că am pâine și cartofi și cafea de soia să mănânc și să beau în fiecare zi. Aș vrea să pot spune că e grozav că pot cumpăra zambile pe stradă, după cursuri, în drum spre casă. Însă îi invidiez. Mă gândesc la bunicii din partea mamei din fotografia sepia făcută înainte să meargă la un bal, pe timp de război, un mare bal, bunica mea, Vera e în rochie neagră lucioasă, are un șirag de perle la gâtul frumos sculptat și o floare în păr, iar bunicul Victor, elegant, cu o flore la butonieră, gata de dans, sperând că după război o să fie pace și totul va fi bine.

În luna aprilie odată cu florile galbene de forsiția și inflorescențele roz pal ale castanilor, fata unui prieten de-al tatălui meu e călcată de o mașină care n-a oprit la semafor. Tata zice că lucra la ambele capete. Nu fusese atentă. Nu mai înțeleg nimic. Ori una, ori alta, dar de ce să ai *două* vieți secrete? De ce? Îmi pare rău pentru fată, pentru corpul ei zdrobit și pentru părinții ei îndurerați. Poate că și Mihai face la fel, duce două vieți secrete. Oare la asta s-a referit când a spus că „are niște treburi de făcut"? Scrisorile lui erau mai distante ca de obicei, ca niște rapoarte scurte despre noul lui serviciu la fabrica de tractoare din Brașov și câteva rânduri scurte despre cât îi este de dor de mine și cum așteaptă vacanța de vară. Nici măcar nu spune că pe *mine* mă așteaptă, ci vacanța.

Sunt speriată acum. Merg pe lângă zidurile clădirilor și ocolesc mult ca să evit să traversez vreo stradă. Iau autobuzul și plec de lângă oricine ar vrea să stea mai aproape de mine sau împinge cu coatele încercând să-și facă loc în autobuzul aglomerat. Câteodată în câte un autobuz, îmi găsesc liniștea privind la câte o femeie sărmană hrănind un copilaș dolofan, cu buzele de coral, care sug la sânul perfect rotund.

Într-o seară mirosind a flori de primăvară și a pomi în floare de pe fereastra apartamentului nostru din București, discutăm toți trei despre plecare mea din țară. Tata e mai explicit și mai hotărât în privința asta decât în alte dăți.

— Vezi și tu ce-a pățit Rodica. Orice ți se poate întâmpla, orice ai face, spune tata.

Mama dă din cap. Amândoi șoptesc și se uită peste umăr afară, în noaptea înmiresmată.

— În plus, aici n-ai niciun viitor, Mona. Lucrurile vor merge din ce în ce mai rău, spune tata.

Știu că asta e hotărârea care va schimba totul din temelii, hotărârea care, odată luată, va schimba în mod dramatic totul, către ceva ce familia mea nu a cunoscut niciodată până acum. Ceva ce înseamnă mai mult decât războiul, Stalin, sau Ceaușescu.

Știu că sute de oameni, mii, au făcut-o deja. Știu că în fiecare zi cineva trece granița tânjind după o viață normală. În fiecare ceas, în fiecare zi, cineva face un plan. Mulți reușesc. Trenuri, vapoare, avioane, toate au câte un român disperat încercând să ajungă dincolo, cu orice risc, lăsându-se dus de valul uitării totale către alte țărmuri, mai libere. Știu asta, și nu-mi pasă pentru că nu așa mi-am dorit să fie viața mea atunci când am scris compunerea despre felul în care îmi iubesc țara. Credeam că lucrurile vor merge înspre mai bine când am cunoscut un bărbat misterios de la munte și am descoperit dragostea cea mare în văile înmiresmate ale Carpaților, pe covorul de mure și zăpezi vrăjite.

Nu-mi dau seama cum de s-a schimbat totul. Acum nu mai e cale de întoarcere. Viața a devenit o alergătură constantă. Fug de umbre și tresar la fiecare șoaptă, la fiecare pas. Vreau să distrug totul și să-i împușc pe toți securiștii și apoi, în sfârșit, să-l împușc pe tiranul care a inventat o asemenea rețea de teroare. Vreau să împușc pe oricine distruge tot ce este frumos și bun în viață. Vreau să merg încet către ei, purtând o rochie de mătase roșie mulată pe corp și o pereche de ochelari de soare și vreau să-i împușc exact în mijlocul inimii lor

negre. Și apoi, *buuuum* — o explozie mare și colorată să șteargă totul și să înceapă o nouă viață.

Mă țin de mână cu părinții mei și așteptăm câteva minute. Ascultăm freamătul străzii. Clipele trec. Poate că a trecut un înger în clipa asta de liniște. Poate o prezență nevăzută, un mesager de-al strămoșilor noștri plutește prin cameră lăsând ușor o lumină aurie peste sufletele noastre.

Tata rupe tăcerea. Începem să ne facem planuri pentru plecarea mea. O să plec în curând, foarte curând, cu trenul de Trieste. În vara asta.

La stânca noastră, pentru ultima oară

Nu era chiar trenul spre Trieste. L-am numit noi așa pentru că mergea până în orășelul românesc de la granița cu Iugoslavia, numit Jimbolia, de unde puteai ajunge la Trieste — dacă luai trenul de Belgrad și convingeai autoritățile sârbești că trebuie să ajungi la Trieste pentru că altfel vei fi omorât dacă te trimit înapoi în România. Te țineau în arest câteva zile, apoi îți dădeau drumul, dacă aveai noroc. Erai pe cont propriu, luai alt tren dacă aveai destui bani să-l mituiești pe conductor și apoi pe polițiști să te lase să treci în Italia. Așa au făcut unii oameni. Sau cel puțin așa am *auzit* că ar fi făcut, de la rude, prieteni sau cineva care știa de la altcineva.

Alții au trecut Dunărea înot și au ajuns în Iugoslavia sau în Bulgaria, vecinii comuniști mai moderați ai României. Alții au înotat prin Marea Neagră până pe țărmul Turciei. Alții s-au târât pe sub sârma ghimpată de la granița cu Iugoslavia, noaptea, dacă au putut să mituiască grănicerii să se uite în partea cealaltă. Sau pur și simplu au riscat, încercând să-i păcălească pe grăniceri, așteptând să se întoarcă cu spatele și apoi târându-se dincolo pe sub sârma ghimpată între două ronduri. Grănicerii erau cunoscuți pentru cruzimea lor, trăgeau în tot ce mișca. Și totuși unii oameni reușeau să ajungă în Iugoslavia.

Planul meu era ruta prin Trieste. Aveam de gând să încerc să ajung la Belgrad ca turistă. Asta n-ar fi atras atenția; mulți Români mergeau la Belgrad cu vize turistice, din moment ce era mai ușor să călătorești în alte țări comuniste. Românii erau atât de disperați să iasă, să mai vadă și ceva de dincolo de graniță, încât făceau excursii de o zi în Bulgaria sau de o săptămână în Rusia, numai ca să poată spune că *rușii stau mult mai rău decât noi. Găsești fără probleme chiloți, sau coliere de chihlimbar. Dar oamenii practic mor de foame.* Dacă nu puteai merge la Paris sau la Roma, măcar puteai merge la Belgrad.

Un fost student de-al tatei s-a căsătorit cu o iugoslavă pe nume Biljana care mereu purta pantaloni de mătase și avea un ruj roșu închis. Trecea granița să-și viziteze soțul odată pe lună în timp ce el

lucra la teza de doctorat la Universitatea din București. Mama îmi spune că deja a încercat să ia legătura cu Nora, prietena ei care a reușit să fugă în America mai demult, și a cărei poză, surâzând într-un portocal, se mai află pe biroul nostru de mahon. Dar Nora nu e de găsit nicăieri, nu a răspuns la niciuna din scrisorile mamei, probabil a plecat în altă parte, în Canada, sau în Australia. Sau poate că scrisorile mamei au fost cenzurate și reținute la graniță, este ceva obișnuit. Se pare că Biljana este singurul meu bilet către libertate.

Avea să mă aștepte în micul oraș românesc de la graniță și apoi aveam să ne urcăm amândouă în trenul de Belgrad. Apoi... de acolo înainte totul părea incert: trebuia să vorbim cumva cu autoritățile sârbești să mă lase să trec granița, și trebuia cumva, în mod miraculos, să mai trec o graniță către vest și să mă stabilesc în Italia.

Mai erau și cazurile acelea pe care autoritățile iugoslave pur și simplu le returnau autorităților românești, care probabil că te trimiteau la închisoare. Așa că prezența sârboaicei făcea ca planul să fie mai credibil pentru autoritățile române și sârbești: voiam numai să vizitez Belgradul și să stau cu Biljana.

— Atâta tot, asta-i tot ce ai de spus când îți vor cere actele, spune mama, încercând să-și ascundă teama și gândul chinuitor că s-ar putea să nu mă mai vadă niciodată.

Îmi petrec cea mai mare parte a acestei ultime veri în Carpați. Pașaportul meu nu a ieșit și e deja august. S-ar putea să nu iasă niciodată, și o parte din mine nici nu vrea asta. Sunt în brațele lui pe un pat din frunze pe care l-a făcut special pentru mine la umbra unor brazi, și îmi dă să mănânc afine sălbatice și îmi spune cum se numesc florile sălbatice. Ce mi-aș mai dori de la viață? Dar *vreau* mai mult. Și cealaltă parte din mine așteaptă cu înfrigurare pașaportul. Aș putea fi călcată de o mașină pe stradă, sau Mihai se putea dovedi a fi de cealaltă parte a spectrului politic. E mai ursuz ca de obicei și adesea e cu gândul în altă parte. Odată când am spus „Lua-l-ar naiba pe Ceaușescu, sper să moară în dureri", s-a uitat numai la mine și în mod surprinzător a spus:

— De acord cu tine, nu e decât un idiot.

Ceva în vocea lui suna straniu și fals. Așa fac securiștii, bănuiesc, se pretează la o înjurătură sau la un banc, o critică la adresa partidului și a președintelui pe care o spune cineva, ca să scoată și mai mult de la acela, ca să-l provoace și apoi să vadă cât de departe va merge cu atitudinea anti-guvernamentală.

Acum sunt și mai circumspectă decât atunci când Mihai apăra numele președintelui de înjurăturile mele. Am senzația de pericol iminent. Trebui să plec de aici, îmi spun în timp ce îl văd pe Mihai acordându-și bătrâna lui chitară în camera lui. Trebuie să ies de aici, cu cât mai repede cu atât mai bine. Apoi el cântă pentru mine o melodie veche iar eu nu mai știu bine ce vreau.

Inima încă îmi sângerează de fiecare dată când el se uită drept în ochii mei cu expresia aceea adorabilă pe care o știu atât de bine. Nu mai contează dacă îl place pe analfabetul nostru președinte sau dacă îl disprețuiește. Ne apropiem cu fiecare clipă care trece de ultima clipă când îl voi mai ține în brațe și când îl voi mai săruta și când mă voi uita la el, pentru ultima dată. Într-o seară oftez auzind trenul de Trieste fluierând la plecarea din gara de lângă casa mătușii mele. Mihai mă ține în brațe ca și cum aș fi bolnavă, ca și cum aș fi pe moarte.

E ultima zi din august când împachetez ca să plec înapoi în capitală și la facultate; mă sună mama să-mi spună că și-a luat niște pantofi roșii. E codul nostru, îmi spune de fapt, că mi-a sosit pașaportul. Înghețț, ca și cum aș fi fost pusă la congelator și acum mă transform în gheață. Trebuie să mă întorc acasă a două zi. Nu-i pot spune lui Mihai de ce plec din Brașov cu două săptămâni mai devreme ca de obicei. Părinții mei m-au pus să le promit că nu voi sufla un cuvânt nimănui. „Chiar la nimeni", a zis tata, și am știut că s-a referit să nu-i spun nici măcar lui Mihai.

Mergem ținându-ne de mână. E lună plină iar regina nopții își răspândește mireasma îmbătătoare peste tot. Îmi revin și valuri de căldură îmi cuprind trupul, iar tristețea mă inundă, mă arde, mă cutremură, în toate formele și elementele posibile. Tremur așa cum am văzut-o pe femeia epileptică de la parter când eram mică, și ea tremura și se zvârcolea pe jos. Nicio putere omenească n-o putea liniști odată ce atacul se declanșase până când a intrat într-un somn care dura vreo câteva zile. Mă simt scuturată la fel pe dinăuntru, iar Mihai mă privește cum mă ghemuiesc în mijlocul trotuarului. Doar stă lângă mine așteptând, aprinzându-și încă o țigară. Îmi place atât de mult felul în care el își aprinde țigara, grăbit, cu mâna ținută ceașcă în fața flăcării, apoi trăgând din ea cu furie, două sau trei fumuri la rând. Cât de mult o să-mi lipsească fiecare din aceste gesturi mici pe care le știu pe de rost.

În miezul acestui cataclism personal al meu simt așa, ca un fir subțire și strălucitor de rațiune și de putere. E mătăsos și moale și puternic, iar eu reușesc să mă calmez.

Îi spun că trebuie să plec mai devreme decât am plănuit pentru că Ministerul Învățământului ne trimite la practica agricolă la „cartofi și la ceapă" înainte de începerea anului universitar și că trebuie să facem asta în București, în orașul în care învățăm. Urmează să încep anul doi de facultate. Guvernul forțează studenții să muncească vreo câteva săptămâni pe vară la strâns cartofi și ceapă pe lângă București. Trebuie să sortăm cartofii buni de cei răi, și cepele mari de cele mici. Asta face parte din *educația* noastră *civică*. Cântăm cântece de Beatles și spunem bancuri fără perdea în timp ce sortăm cartofii și cepele. Unii dintre noi care cunoaștem bine o limbă străină, vorbim câteodată în engleză sau franceză așa încât tovarășul care ne supraveghează să nu înțeleagă. Vorbim în românește doar când ajunge în dreptul nostru și spunem lucruri de genul „hai să mai vorbim în engleză că acuși începe școala" după care comentăm în engleză prostia și urâțenia și mintea îngustă a tovarășului care se plimbă încolo și încoace printre grămezile de ceapă și cartofi. La un moment dat prietena mea Ioana spune:

— Ce păcat că guvernul nu-i învață pe ăștia vreo câteva cuvinte într-o limbă străină, după care râdem isteric.

Uneori facem bătăi cu cartofi apoi suntem scrișI în caietul special al tovarășului că am avut comportament necivilizat la practică. Alteori scrie și despre faptul că vorbim în altă limbă.

Stau în fața lui Mihai și îi spun că trebuie să mă întorc mai devreme decât am plănuit ca să merg la practică la cartofi. Îmi spun în gând că nu prea mint, pentru că dacă era să încep anul la facultate, de fapt, exact asta s-ar fi întâmplat. Este noaptea noastră, ultima noastră noapte. Îi spun:

— Hai să mergem la piatra noastră. Te rog! Hai să vedem piatra noastră la lumina lunii.

El nu e surprins, aproape că se aștepta la asta.

— Dar nu ești îmbrăcată de mers pe munte, îmi spune.

— De când este asta o piedică? râd eu.

— O să te duc în brațe, dacă trebuie, spune el.

La fel ca prima dată, îmi spun în gând.

Luăm ultimul autobuz până la capăt de linie, la poalele muntelui, acolo unde începe pădurea. Începem urcușul în noapte. Mâna lui e puternică și hotărâtă, nu-mi dă drumul.

Stânca noastră lucește maiestuos la lumina lunii. O recunosc, dar e cu totul altfel decât în după amiaza când ne-am sărutat pentru prima oară deasupra norilor. Tremur un pic pentru că mă împinge ușor până ajung cu spatele de piatră, apoi mă ia în brațe și mă sărută sub luna de deasupra orașului cu Biserica Neagră. Mă poartă în brațe până la micuța grotă de sub piatră și facem dragoste încet, pe îndelete, ca într-un vis, în aerul nopții înmiresmat de rășină, sfâșiat doar de țipătul unei bufnițe și de lătratul vulpilor. Trupul meu se preface într-o uriașă regină a nopții, pulsând în noaptea sălbatică a Carpaților unde am învățat să iubesc, unde voi dori mereu să revin, de care-mi va fi dor mereu.

A doua zi dimineața mă mai duc pentru un ultim minut să-mi iau rămas bun. Mihai nu e acasă. Nu e de găsit. Merg în spatele casei unde mă uit, prin fereastră, în camera lui. Mă cațăr pe o bucată de ciment din apropiere ca să văd dincolo de pervaz. Patul e făcut. Camera lui arată suspicios de curată, ca și cum ar fi plecat într-o excursie. Pantalonii în carouri și bocancii de munte care erau mereu într-un colț al camerei nu se văd pe nicăieri. Împing ușor geamul și descopăr că nu e pusă piedica. Împing geamul și îl deschid larg. Mă cațăr pe marginea geamului în camera lui, așa cum făceam în prima noastră vară. Mă uit după cizmele și pantalonii lui peste tot, în debara și sub pat, dar nu le găsesc. Sub pat găsesc un furou vechi pe care îl pierdusem de mult. E un furou roșu cu dantelă pe care mi l-a dat Mihai de Crăciun în anul acelei petreceri de Revelion. Este singurul cadou pe care mi l-a făcut vreodată, altceva decât flori sau conuri de brad sau fructe de pădure. Mirosurile noastre, prezența noastră, ecourile gemetelor noastre de iubire toate sunt în aer.

Mă așez pe pat și mă uit de jur împrejur prin camera unde am petrecut sute de ore de plăcere, deliciu și durere. Camera unde ne-am făurit un univers al nostru. Am o senzația ciudată, ca o gaură neagră în stomacul meu. Gândul că n-am să-l mai văd niciodată pe Mihai este de nesuportat, și se transformă într-o durere ascuțită în stomacul meu, în mușchi.

Nu înțeleg de ce nu este aici. Îmi spusese să mă opresc pe aici dimineață, înainte de a pleca la București, să-i spun la revedere. Dar simt că s-a întâmplat ceva și că va lipsi o vreme. Peste o oră am tren către București. Apoi, dacă totul merge conform planului, urmează să mă urc în trenul de Trieste în câteva zile și să-mi încep călătoria.

Aș putea să stau aici și să-l aștept să văd ce i s-a întâmplat. Aș putea să pierd trenul și toate celelalte trenuri și să uit de fuga din

țară. Cum aș putea să plec fără să-mi iau la revedere de la Mihai, fără să-l mai văd o dată? O să-i spun totul despre planul meu de a fugi din țară. Iar el o să-și dezvăluie toate secretele: de ce peste tot sunt oameni care mă urmăresc, de ce Anca m-a avertizat că e securist, de ce Mihai se poartă atât de ciudat uneori ca și cum mi-ar ascunde ceva ... o să-i cer să-mi spună adevărul, și de data asta va trebui să-mi spună tot adevărul. Strâng furoul roșu în mână. Îmi amintesc că l-am încercat imediat ce mi l-a dat, doar ca să mi-l scoată după câteva clipe.

Pun furoul roșu pe pat. Îl desfac cu grijă și mă uit la el ca și cum ar fi trupul meu pe pat. Ies din cameră tot pe geam, lăsându-l deschis larg. Camera are nevoie să fie aerisită.

Mă urc în tren și mă uit la pădurile întunecate ale Carpaților care se derulează prin fața ochilor. Este ultima mea călătorie spre București; următorul tren mă va duce departe de el, pentru totdeauna. Trenul de Trieste, care de fapt nu merge la Trieste.

Pe tren îi scriu lui Mihai o scrisoare de despărțire. Vreau să știe tot ce a însemnat el pentru mine, și tot ceea ce va însemna mereu. Îi reamintesc de cărările noastre secrete de pe munte și de cuibul pe care l-a făcut odată pentru mine la umbra unui stejar bătrân, la marginea celei mai înguste cărări acoperite de mure și flori de munte. Îi spun că mereu îmi voi aminti vocea lui joasă șoptind la urechea mea și părul lui negru mereu răvășit. Îi spun cum l-am iubit și l-am dorit cu o iubire imposibilă ca o lupoaică flămândă, ca o țărancă stând pe pământ, pe pământul tare acoperit cu mure și cu flori sălbatice. Îi scriu că puteam fi amândoi undeva la capătul lumii, în Patagonia sau Valparaiso, își mai amintește cum glumea într-o zi că vom pleca în Patagonia sau Valparaiso să vedem jaguari? Semnez cu numele meu întreg și inutil, Mona Maria.

Cum cobor din tren alerg spre prima cutie poștală ca să pun scrisoarea. Stau câteva secunde în fața cutiei, uitându-mă la oameni care se întâlnesc și se despart pe peroanele gării. În ultimul moment mă răzgândesc și nu pun scrisoarea la poștă. Nu trebuie să știe nimeni de plecarea mea. Nici chiar Mihai, sau mai ales Mihai. Rup scrisoarea în bucățele care cad pe peronul gării iar eu alerg în stradă.

Trenul de Trieste

În ultimele două zile, mă aflu într-o stare de irealitate. Încerc să mă rup de tot și să absorb tot. Mama și cu mine împachetăm valiza noaptea pe întuneric, cu draperiile trase bine, așa încât Dumitriu, securistul de peste drum să nu poată vedea ce facem noi și ce punem în valiză. Vorbim în șoaptă în caz că suntem ascultați. Împachetatul bagajului mă îmbolnăvește de tristețe.

Vreau ca totul să mi se imprime pentru totdeauna în sânge, pe retină, în carne.

Când urc în trenul de Trieste de la București într-o după-amiază de septembrie — ultimul meu tren, ultima mea trecere prin Carpați — singura imagine cu Mihai pe care mi-o pot aminti este cu el nebărbierit, posac, ducându-mă la gară, înainte de a pleca la București, la sfârșitul vacanței.

Mă uit la munți și amintirile îmi năvălesc în minte eliberate parcă dintr-odată: Carpații, cu văile lor abrupte și culmile, platourile lor de catifea verde, acoperite cu pășuni, unde pasc oile, unde cascade și râuri se rostogolesc și gonesc sălbatic prin păduri de brazi, stejari și fagi, unde se aud ecouri. Suntem adolescenți. Ne jucăm cu ecourile în fiecare drumeție. *Miruna, runa, na, aaa... Cristina, tina, ina, aaa... Radu, adu, du, uuu... Mihai, hai, ai, ai, iii... Mona ona, ona aaaa...!* Numele noastre se aud în văile largi și se întorc multiplicate în multe sunete clare, distincte și rotunde ca picăturile de apă de la spuma cascadelor. Ne aruncăm ecouri unii altora și sunetul numelor noastre ne prind în mreje și ne urmăresc.

Uneori ecourile rămân blocate într-o vale și se lovesc unele de altele până în zori. Asta e ceea ce ne spun măicuțele bătrâne cu broboade negre pe cap. Ele ne spun că nu trebuie să plecăm de pe munte până ce nu se topesc toate ecourile, altfel ele rămân blocate și bântuie valea în timpul nopții. Bebelușii vor plânge noaptea și iubiții sunt blestemați, ne spun ele tricotând la porți. Ecourile numelor noastre se îmbrățișează fără încetare dincolo de oile care pasc și de râpele

stâncoase. Mona, Ona, onaaa ... Mihai, ihai, ha, ina, ai, o, mi, mo, ha, Na, aaa...

Sunt singură în acest tren care traversează munții în drum spre frontiera îndepărtată și spre lume. Ecouri ale unui copil plângând în tren răzbat în noapte. Insistentă și ciudat de dulce, chiar lângă mine și totuși atât de departe, mama doarme. Capul i se mișcă dintr-o parte într-alta în eșarfa care-l acoperă. Când nu suge, copilul plânge și femeia se trezește, oferindu-i sânul din nou. Plânsetul de copil încetează. Eu absorb totul prin fiecare por.

Mi-ar fi plăcut să am și eu un copil al meu în această călătorie, fructul primei mele iubiri. Sunt lacomă, și-mi doresc ca acest copil care plânge să fi fost al meu, în trenul mirosind a sudoare și usturoi și oboseală, cu capetele bălăbănind pe geamurile aburite. Dar *n-a fost să fie*, cum ar spune măicuțele bătrâne tricotând la nesfârșit în porțile lor, în satele de munte românești. Sau cine știe, mă gândesc că poate în ultima noastră noapte, am fost neglijentă, și acum port în mine copilul lui Mihai, și îl voi lua cu mine în lumea largă. O să am o parte din Mihai cu mine mereu. Dar în aceeași clipă mă îngrozesc la gândul ăsta, cum aș putea să mă descurc, oriunde m-aș afla printre străini, gravidă și apoi cu un copil nou născut.

Plânsul copilului din tren își pierde farmecul și devine enervant. Număr zilele până la ciclu în minte: doar cinci zile mai sunt, n-ar trebui să rămân gravidă. Nu vreau să am un copil, nu acum, poate cândva, în viitor. Gândul de a avea un copil în viitor mă face și mai nervoasă, pentru că mă gândesc cu cine voi avea un copil, de vreme ce Mihai nu mai face de-acum parte din viața mea. Nu mai face parte din viata mea, repetă gândul, și iau bagajele și mă mut în următorul compartiment, unde nu este niciun copil plângând.

Nu am apucat să-mi iau rămas bun și să-i mai văd odată chipul. Și eu îmi amintesc de o mare tulburare, de parcă mintea mea nu se gândea decât la rău, ca și cum mintea mea era o pictură de Dali: membre dezordonate, pământul și cerul îngemănate și o furnică roșie urcându-se pe un ceas. Totul în dezordine, totul într-un galben de ceață. Vrei să țipi și nu poți. Persoana care te urmărește e tot mai aproape, și deschizi gura cât de mult poți dar nimic nu iese, și dispari în întunericul terorii propriului tău coșmar. Și înainte să știi, stai la coadă la un colț de stradă, în speranța că va mai fi un pachet de vată și pentru tine.

Sunt îmbrăcată într-o rochie roz cu dungi albe care mă face să arăt chiar mai tânără decât sunt, și stau pe locul de la fereastră, sorbind

fiecare colț de peisaj care trece pe lângă mine. Ascult ce discută oamenii, atentă la sunetul cuvintelor lor, la vocalele rotunde și la consoanele dulci sau dure. Limba mea, primele mele cuvinte, jucăușe, supărate, nu pentru mult timp. În curând voi auzi limbi străine, și mă voi uita la locuri străine și la chipuri străine. Se spune că dintre toți refugiații, românii se usucă de dorul locurilor natale și a limbii lor materne. Asta e ceea ce au spus oamenii care au vorbit cu persoane care au vizitat persoane care au părăsit țara. Se spune că atunci când un român din străinătate se întâlnește din întâmplare cu un alt român și aud limba lor maternă, se oprește și plânge chiar acolo, în public, într-o piață din Paris sau din Roma.

Unii mănâncă pâine cu cârnați. Vorbesc despre cum au fost în stare să găsească unt și brânză și chiloți în capitală. Duc totul înapoi în orășelul lor ca pe niște trofee. Văd că mai sunt șase ore de călătorie prin noapte până să ajung la orașul de frontieră unde trebuie să o întâlnesc pe Biljana, care mă va duce la Belgrad, și apoi mă va ajuta să ajung la Trieste. Am sandvișuri cu unt și castraveți făcute de mama, încercând să nu plângă, gândindu-se că atunci când voi mânca aceste sandvișuri voi fi departe și cine știe când ne vom mai vedea vreodată din nou.

Am de asemenea, un plic mic cu fotografii în poșeta pe care o țin în poală pe tot parcursul călătoriei. Am carnetul de note de la universitate ca să pot să transfer creditele și să-mi termin studiile oriunde aș ajunge.

Am o iconiță de lemn și de argint a Maicii Domnului pe care tata mi-a dat-o cu o seară înainte de plecare. A fost a tatălui său și i-a adus mereu noroc, mi-a spus el, în timp ce și-a trecut degetele prin părul lui alb, un pic mai sus de cicatricea pe care o mai are de la ultimul interogatoriu la securitate. Nu-mi place Fecioara Maria, cu toate că port numele ei. E *imposibil* de pură. Țin, totuși, iconița din lemn. Am băgat mâna în poșetă în și o ating, și apoi îmi plimb degetele pe fotografii și mai trag cu ochiul la ele.

Încerc să nu mă gândesc la Mihai. Mă gândesc la tot ce a fost urât și dureros în așa fel încât prezența mea printre oamenii care mănâncă cârnați cu usturoi și care vorbesc despre coada la pipote și rânze de pui, în acest tren care se grăbește spre granița cu Iugoslavia, să aibă un sens.

Trenul oprește într-o haltă. Văd luna deasupra Carpaților și adulmec aerul de seară. Aerul de munte, tare, cu miros de rășină de pin, îmi răcorește fața. Nu pot să mă mai gândesc la ceva urât. Întregul

inventar de lucruri urâte — **cozi la alimente, cenușiul clădirilor, fișele cu *părintele națiunii*, oamenii morți sub moloz sau călcați de mașini pe trotuar** — încă nu este suficient ca să facă plecarea mai puțin dureroasă. Las totul în urmă ... cu excepția persoanei mele. Îmi amintesc de cartea de la Biblioteca Ambasadei Americane, *Portret al artistului la tinerețe*. Mă gândesc cum Stephen cum vrea să lase totul ca să scrie în libertate, ca să se poată regăsi pe el. Pentru a-mi calma gândurile, pentru a face ca haosul din mintea mea să dispară, mă prefac că sunt Stephen Daedalus părăsind țara.

În câteva minute, trenul va ajunge la destinația sa finală. E o agitație cu bagajele și cu conductori care dau ordine. Câteva minute mai târziu trenul încetinește. Îmi iau valiza cu hainele împachetate de mama pe întuneric, haine pentru vreme rece, vreme caldă, și pentru vreme potrivită. Țin strâns geanta. Inima îmi bate mai repede. Simt aerul de munte prin fereastră și mă ating pe față ca și cum aș dori să mă asigur că toate acestea sunt reale, că eu sunt reală.

Cobor din tren și mă uit după Biljana. Este trecut de miezul nopții și mă aflu în Jimbolia, orașul de graniță cu Iugoslavia. N-am mai fost în această parte a țării. Oamenii care așteaptă pe peron au un alt accent; cuvintele lor sună mai elastic și rotund. Sunt țărani și țigănci, în fuste lungi, colorate. Nu o văd pe Biljana, și un fior de teamă trece prin inima mea. *Toată aventura mea s-a terminat aici*, îmi spun eu. *Acum va trebui să mă întorc înapoi.*

Apoi îmi dau seama că nu vreau să mă întorc înapoi. Vreau să merg înainte. Vreau să călătoresc pe creasta valului toată noaptea și să mă trezesc mâine pe nisip, ca un personaj Shakespearean, trezit din somn, pentru a mă regăsi pe un țărm cu totul nou, luminos și necunoscut, tocmai când zorii încep să sclipească pe marea care a supt trecutul în pântecul ei verde și fremătător. Uită de liniște și de claritate, uită de Stephen Daedalus și femeia lui pasăre. Vreau să-mi trăiesc aventura.

Mireasma de parfum franțuzesc mă învăluie, și ea mă atinge ușor pe umăr. Rujul ei este atât de roșu că aproape lucește în întuneric. Biljana poartă pantaloni de mătase, ca de obicei, și o bluză de mătase roșie, cu buline mici albe care flutură elegant peste sânii ei mici și talia subțire. Simt recunoștință și bucurie la vederea ei. Arată ca o zână. O îmbrățișez și aștept să-mi spună ce am de făcut. Sunt gata să o urmez la fiecare pas. Nu mă gândesc la nimic altceva, decât la trecerea frontierei, la partea cealaltă.

Îmi dă biletul de Belgrad.

— Ai pașaportul? mă întreabă ea.

— Da, da, sigur, șoptesc pe nerăsuflate, nerăbdătoare.

Vorbim în șoaptă pe peronul gării. Îmi ia mâna într-a ei de parcă aș fi o fetiță și mă conduce prin mulțimea de călători și familiile lor, la alt peron, pentru trenul de la Belgrad. Urcăm în tren o jumătate de oră mai târziu, și de-acum auzim vorbindu-se o altă limbă: o limbă slavă cu atât de multe consoane că nu știu cum pot oamenii ăștia să le potrivească pe toate în gura lor. Mă țin aproape de Biljana mergând pe coridor către compartimentul nostru. Grămada de consoane străine mă fac să mă simt singură și înfrigurată. Limba mea este plină de vocale lungi, rotunde, melodioase, de diftongi și triftongi. Avem chiar și un cuvânt care nu are nicio consoană, doar un șir de patru vocale: *oaie*. Repet cuvântul *oaie* în gând, să mă protejez de la avalanșa de consoane dure din jurul meu.

Compartimentele trenului iugoslav sunt mai elegante decât cele românești. Ne așezăm la fereastră, față în față, și Biljana îmi spune să nu-mi fac griji, că totul va fi bine. Simt că mi se taie respirația ca atunci când m-am dat într-un montaigne russe în parcul de distracții de la Mare, și am fost cuprinsă de o mare frică și plăcere în același timp.

La scurtă vreme după ce ne-am așezat în compartiment, aud vameșii români începând controlul. Am o bancnotă de o sută de dolari pe care tata a reușit să o cumpere pentru mine de la un student senegalez de la Institutul din Ploiești. Mama a cusut-o în interiorul sacoului pe care-l port peste rochia roz cu dungi albe. Românii nu au voie să aibă valută când trec granița. Dacă autoritățile descoperă valută, poți să fii trimis la închisoare. Dacă ies vie din închisoare, n-aș mai putea niciodată să plec din țară iar, nici măcar la Belgrad sau în Bulgaria, nici măcar în Uniunea Sovietică pentru a schimba un kilogram de salam de Sibiu pe zece perechi de ciorapi.

Ajung și la noi în compartiment. Doi vameși români și conductorul sârb verifică biletele și pașapoartele. Constat cu surprindere că vameșul român vorbește sârbește iar vameșul sârb, românește. Cuvintele dure, de neînțeles din limba slavă amestecate cu propria mea limbă mă fac să mă simt iar singură și îngrijorată. Vameșii români ne cer să dăm jos valizele și le deschid. Toată lumea din compartiment dă valizele jos; e plin de bagaje și pachete. Biljana are doar o poșetă de umăr pe care a pus-o lângă ea. Este o geantă mare, elegantă, din

piele și mă întreb ce-o fi având Biljana în ea, în timp ce încerc să-mi distrag atenția de la grijile cu privire la valiza mea. Cobor valiza de pe plasa pentru bagaje și simt cum picături de sudoare mi se preling pe gât.

Unul dintre vameșii români îmi spune să-i dau haina și geanta. Tata mi-a spus să pun totul în geantă. *Caută mai rar în cele mai la vedere locuri*, spunea el. Dar acum mi se pare că a greșit. Când îmi găsesc actele de la universitate, pozele de familie, iconița cu Fecioara Maria, cu siguranță își dau seama că nu am de gând să mă mai întorc. Mă vor da jos din tren și totul se va termina aici.

Pun valiza pe scaun, dar ezit să le dau haina și poșeta, poate vor uita de sacou după ce controlează valiza. Trebuie să mă gândesc ce să dau mai întâi: haina, care conține suta de dolari — de care am nevoie pentru mită, sau geanta cu fotografii, carnetul de note și iconița. Cum unul dintre ei începe să cotrobăie prin valiza mea, cu degetele lui boante umblând prin lucrurile pe care mama le-a împachetat cu atâta grijă și iubire, prin lenjeria mea de corp și prin hainele mele, celălalt cere din nou haina și poșeta. Am să-i dau poșeta, dar țin haina în mâini, nehotărâtă dacă să i-o întind sau nu.

Deschide geanta și începe să scotocească prin ea. Ia plicul cu fotografii. Carnetul de note este alături, dar el nu pare să îl observe. Se uită la fotografii, deschide plicul și le răsfoiește. Se oprește la una, derutat. Mihai și cu mine, la București, aproape de gară, o fotografie alb-negru într-o o zi ploioasă de noiembrie. Este acea *tocmai eliberați din lagăr*. Mihai, cu căciula lui rusească, eu, cu pălăria cu boruri largi, amândoi nervoși și posaci în ploaia de noiembrie. Vameșul o ține în mână și râde. O arată și colegului. Amândoi râd. Transpirația mi se prelinge pe gât în jos.

— Iubitul tău, da? mă întreabă și apoi râd.

— Da, într-un fel... mă bâlbâi și mă înroșesc.

Îmi dă geanta. Simt o ușurare. Dar nu, acum devine serios și întinde mâna după haină. Pocnește din degete. O țin ca și cum aș fi uitat că era în mâinile mele.

O dă celuilalt ofițer român și își îndreaptă atenția către bagajele altcuiva. Acesta arată mai tânăr, cu fața subțire și nasul lung. Își plimbă mâna de-a lungul hainei, strângând ici și colo. O atinge exact acolo unde mama a cusut suta de dolari. O simte și îi cere colegului un briceag. Mă și văd într-un subsol rece, într-o închisoare pentru deținuți politici și „trădători de țară." O ceață neagră mă cuprinde

și nu pot vedea foarte bine în jurul meu. Mi se pare că aud zgomotul roților pe șine și aud sunete dure într-o limbă pe care nu o înțeleg, parcă mă lovesc în cap ca niște pietricele, consoane dure lipsite de vreun înțeles. Chiar și sunetele propriei mele limbi în gura acestor lucrători vamali par dintr-o limbă necunoscută, plină de consoane. Repet *oaie* în gând, cuvântul care are numai vocale, limpezi ca un râu de munte.

Nu găsește briceagul cu care să-mi desfacă haina în interior, vameșii sunt agitați, iar semnalul de plecare tocmai a sunat. Celălalt îmi ține haina și o pipăie. Se uită drept în ochii mei și mă întreabă:

— Ce este aici, ce-ai aici?

Pare ca și cum e gata să o rupă cu propriile mâini. Nu-mi vine niciun cuvânt. Nu scot un sunet. Și brusc, apare un strop de noroc: un țipăt, ascuțit, penetrant. Nu e al meu, deși parcă ar fi al meu. Un țipăt de femeie se aude în tot trenul și pe peron, intră prin ferestrele deschise și merge înapoi ca o săgeată. Un alt conductor sârb vine și spune ceva celor doi vameși și exact când ei sunt pe cale să iasă afară din compartiment, Biljana îl întreabă ceva, în sârbește, pe conductorul iugoslav. În gura ei, pe buzele ei roșii și strălucitoare, chiar și consoanele cele mai dure sună melodios. Sunt exasperată că a trebuit să le atragă atenția lor și să-i mai rețină acolo. Omul răspunde ceva în grabă și pleacă cu toții, lăsându-mi haina pe banchetă, lângă mine.

Trenul pleacă încet. Aș vrea să prindă viteză, ca un țipăt roșiatic străpungând noaptea. Țipătul care mi-a salvat viața! Ca un miracol, aproape ireal. Nu pot să rezist curiozității așa că rămân în picioare și deschid geamul. Văd o femeie îmbrăcată în rochie de vară ușoară și multicoloră, fugind peste șine. Apoi un alt tren trece și dispare odată cu femeia în rochie de vară. E o noapte tăcută și fără lună. Am senzația acută că femeia care a trecut peste șine este cea care a țipat mai înainte; a țipat intenționat, pentru mine. Am un sentiment și mai straniu că o cunosc pe femeia aceea, era ceva în figura ei și în felul în care alerga peste șine, cu pași mari, repezi. Dar nu pot fi, totuși, sigură de nimic. Numai trenul în care mă aflu în noapte e real. Eu și bătăile inimii mele sunt reale.

Trenul prinde viteză și lacrimi mari îmi curg pe obraz ca niște râulețe pe care nu le pot opri. Plâng ore întregi. Mă gândesc la compunerea aceea despre cum îmi iubesc țara pe care am scris-o când aveam 10 ani și despre cum mi-am imaginat, ca să o pot scrie, cât de greu mi-ar fi să-mi părăsesc țara și mama, pe amândouă în același timp,

și părea că mi le pierdusem deja. Așa am scris compunerea care a câștigat locul întâi la un concurs național: m-am transpus în starea în care am simțit că sângerez, că mi se frânge inima, în care am simțit durerea pierderii atât a mamei cât și a țării, într-o singură clipă.

Acum, în acest tren care mă duce departe de tot ce-mi este cunoscut, simt la fel ca atunci când doar mi-am imaginat. Numai că este mai rău, pentru că se petrece în timp ce altcineva țipă în noapte, în trenul de Trieste, care nu merge chiar la Trieste, iar eu nu mai am cuvinte în mine să descriu ce simt.

Belgrad

Belgradul pare un oraș urât cu fabricile și clădirile cenușii care seamănă cu construcțiile comuniste din marginile îndepărtate al Bucureștiului. Mă gândesc la părțile frumoase ale Bucureștiului, la „Micul Paris din Balcani", cu marile parcuri și bulevarde, cu șirurile de castani și tei de-a lungul șoselelor largi. Și, deși de atâtea ori am fost plictisită de orașul meu natal pentru că tânjeam să mă duc în munți cu Mihai, acum, că traversez Belgradul într-un taxi lângă o femeie care mă ajută să scap pentru totdeauna, îmi dau seama că Bucureștiul este minunat. Într-o sclipire, îmi aduc aminte de femeia care vindea crizanteme și trandafiri la colțul străzii mele, în după amiaza când am plecat spre gară. Îmi amintesc de fața ei luminoasă și eșarfa roșie legată strâns în jurul capului, de ochii ei căprui strălucitori care priveau drept în ochii mei.

Sunt obosită. Rochia mea de bumbac roz cu alb miroase a transpirație. Parcă aș fi mers cu trenul zile întregi. Tremur toată și sunt istovită. Îmi închipui că merg acasă la Biljana și că dorm, apoi, mă trezesc în patul meu din apartamentul din București. O aud pe mama cum bate la mașina de scris interzisă, cum își scrie poeziile despre lebede, zăpezi și moartea care plutește ca petalele de trandafir și ca aripile de pasăre. Și când mă voi trezi voi găsi în mână un ruj de-al Biljanei. Mă voi gândi că a fost un vis, dar cum de am rujul în mână? Apoi tata va veni în cameră și îmi va povesti despre articolul la care lucrează, despre folosirea pronumelor relative în poezia lui Eminescu și îmi va spune că până și securiștii sunt doar un vis urât, că nu există organizații secrete care se întâlnesc în mansarde și în subsoluri, sunt toate doar visuri urâte.

Mă va mângâia pe creștet, așa cum face întotdeauna când este mândru de mine. Vor fi garoafe roșii peste tot în apartamentul nostru, fără microfoane ascunse, iar noi ne vom uita la ele și vom râde, amintindu-ne ce proști eram când smulgeam pe rând, petalele din aceste flori. Nu e chiar atât de rău, lucrurile nu sunt atât de rele, la

urma urmei. Vom râde mult și o rază de lumină se va strecura prin perdeaua transparentă și va forma dâre de praf colorate în aer.

Mă trezesc, dându-mi seama că am adormit în taxi în fața unei clădiri albe cu glastre cu flori roșii la pervazuri într-o zonă rezidențială, elegantă a Belgradului. Îmi văd chipul în oglinda retrovizoare și cobor din taxi. Arăt ca un pește, ochii îmi sunt umflați, buzele îmi sunt umflate, totul pe mine este umflat, dar nu mă deranjează. Nu vreau să arăt ca ieri. Nu voi mai arăta niciodată la fel. Urc pe casa scării de marmură din blocul Biljanei cu fața mea cea nouă. Foarte bine că arăt ca un pește.

În noaptea aceea, în apartamentul Biljanei m-am tot trezit din somn. În dormitorul meu este o petrecere mare și oamenii vorbesc despre politică și râd. Unii dintre ei chiar stau pe patul meu. Ei spun că Ceaușescu va cădea, că zilele îi sunt numărate. Nu mă pot mișca, nu pot vorbi și toți se poartă ca și cum eu nici nu aș fi în cameră întinsă pe pat, cu o față rotundă, de pește. Apoi toți oamenii care vorbesc și râd se transformă în jeleu și camera devine umedă. Înainte ca ei să dispară, se uită toți la mine și râd și îmi spun: „*Știi, nu trebuie să pleci. Dacă ai avea mai multă răbdare!*"

Apoi îl văd pe Mihai. Mă ține în brațe și îmi șoptește ceva la ureche. Îmi dă cu grijă părul după ureche, apoi mă sărută. Îmi spune că întotdeauna, întotdeauna mă va iubi. Chiar și când voi fi cu părul alb și voi fi bătrână, mă va iubi și atunci. Deodată pare speriat și îmi spune că trebuie să plece. Înainte să se ducă, îmi cere să ne întâlnim la locul nostru într-o oră. Dar nu îmi pot aminti unde este *locul nostru*. Alerg ore în șir pe străzi. Știu că nu îl voi vedea niciodată, dar continui să alerg pe străzi, apoi mi se pare că îl zăresc la un colț de stradă. O ia după colț. Alerg după el, dar strada dispare. Un vârtej negru mă soarbe. Cu siguranță că am țipat pentru că Biljana stă pe marginea patului încercând să-mi dea să beau niște apă rece.

Îmi dau seama ce am făcut și ceea ce urmează să fac. Până acum sunt doar o turistă prin Belgrad. Aș putea să vizitez Belgradul pur și simplu, să stau cu Biljana până ce îmi expiră viza, apoi să mă întorc. Nimic nu este bătut în cuie. Dar este. Știu că nu este cale de întoarcere. Astăzi trebuie să mergem la ambasada sârbă, îmi spune Biljana. Are acolo cunoștințe. Trebuie să mă târguiesc cu ei să îmi dea viza pentru Italia, apoi trebuie să cumpărăm biletul. Îmi dă un foarfece și mi spune să scot banii ascunși în haină, pentru viză. Pare simplu. Aproape că aș vrea să fie mai complicat, ca să am o poveste mai dramatică de povestit. Îmi sugerează să le spun totul.

Mergem într-o clădire cu multe birouri care seamănă cu poliția din București unde am fost ca să aplic pentru viza pentru Belgrad. Biljana cere să vorbească cu domnul Marish și ni se cere să așteptăm în hol. După mai mult de jumătate de oră, un bărbat care seamănă cu un actor de film, cu părul grizonat la tâmple, trăsături osoase și ochi albaștri, pătrunzători vine spre noi și o sărută pe Biljana pe ambii obraji. Ei vorbesc în sârbă mai mult timp. Uneori vocile lor sunt foarte joase. În timp ce-i privesc, am impresia că ei nu vorbesc despre mine, despre viza mea pentru Italia, ci despre ceva mult mai personal. Mă gândesc la studentul tatălui meu care s-a căsătorit cu Biljana și îmi pare rău pentru el. Se gândește să se mute la Belgrad peste câțiva ani și să trăiască fericit până la adânci bătrânețialături de Biljana. Dar poate mă înșel. Poate e doar o căsătorie de formă între Biljana și studentul tatălui meu, ca să poată pleca din România. Secretara de la birou și-a încetinit viteza de bătut la mașină ca să audă ce vorbesc ei. Apoi deodată o aud pe Biljana spunându-mi numele. E atât de ciudat să-mi aud numele, numele meu întreg, cu tot cu numele de botez, Maria, pronunțat de un ofițer de poliție din Belgrad. Cele două nume împreună, *Mona Maria*, par o glumă. Râd când îmi aud propriul nume. Prietenul cel drăguț al Biljanei îmi face semn să îl urmez. Biljana vine și ea.

Marish vorbește foarte frumos engleza, cu accent britanic. Mă întreabă dacă îmi place Belgradul și eu spun că *da, foarte mult.* În birou este un bărbat sfrijit care miroase a usturoi și care se pare că nu vorbește engleza. Pare rigid și nervos. Biljana îmi face semn să îi dau bărbatului plicul cu suta de dolari. El îl strecoară în buzunarul interior al hainei fără niciun cuvânt.

Toți trei vorbesc în sârbă o bună bucată de vreme. Continui să aștept să fiu întrebată ceva, cineva să mi se adreseze în vreun fel, dar ei continuă să vorbească în sârbă, apoi râd. Apoi, scoate o ștampilă din buzunar și îi face semn lui Marish să îmi ceară pașaportul. Pune ștampila în câteva locuri pe pașaport și mi-l dă înapoi.

Marish o sărută din nou pe Biljana pe obraz înainte să plecăm. Afară, Biljana mă îmbrățișează și îmi spune că este în ordine acum în ceea ce privește autoritățile sârbe. Am acum viza de ieșire din Iugoslavia care îmi permite să trec granița spre Italia.

Totuși nu înțeleg cum ajung în Italia — nu am nevoie e o viză italiană? Îmi închipui granița ca o crăpătură în pământ, asemeni celor făcute după cutremure. În capul meu gândurile sunt ca niște fire încâlcite. Ce s-a întâmplat cu limpezimea minții mele? Încerc să mă

agăț doar de câte un singur gând odată. Pot pleca din Iugoslavia. Pot pleca din acest oraș fără să fiu nevoită să mă întorc vreodată.

În timp ce mergem, o întreb pe Biljana dacă urmează să mergem la ambasada italiană.

— Cu pașaport românesc? râde ea. Nu, nu are rost. Italienii vor ști dintr-un foc ce ai de gând. Nu mai vor alți emigranți în țara lor. Toți s-au săturat de emigranți.

— E altfel când ai ajuns acolo, spune ea. Odată ce a găsit o cale să ajungi în Italia, ei te ajută. Ce pot ei face, să te trimită în lanțuri înapoi la comuniști? Nu au de ales decât să îți ofere azil, la urma urmelor e o țară liberă.

Ne întoarcem cu taxiul acasă la Biljana. Belgradul pare mai frumos în dimineața asta decât în prima zi când am sosit aici. Dunărea strălucește în soarele dimineții și marile catedrale gotice și clădirile medievale se reflectă în ea. Pe străzi este un aer proaspăt nou pentru mine: mașini străine, femei elegante. Unele bulevarde îmi amintesc de București, dar clădirile sunt mai deschise la culoare, străzile mai puțin murdare, pe pervazurile ferestrelor sunt ghivece de flori. Când trecem prin portul aglomerat, îmi dau seama dintr-o dată că mă uit la aceeași Dunăre care curge prin România și se varsă prin delta plină de pelicani și cormorani în Marea Neagră. Sunt tentată să o rog pe Biljana să mă mai lase să stau o zi cu ea ca să văd mai mult din oraș și să mă uit la Dunăre, să mă plimb puțin pe străzi.

Dar imediat ce ajungem în apartamentul ei, ea îmi spune să mă pregătesc pentru că este un tren spre Trieste chiar în seara aceea.

— Sunt gata, spun eu.

Mai avem doar să cumpărăm biletul de tren spre Trieste. Biletul pentru *adevăratul* tren spre Trieste.

— Dar nu am viză, spun încăpățânată, uitându-mă la Biljana. Ce voi face când îmi vor cere actele?

Ea râde.

— Ce crezi că fac ceilalți?

— Nu știu. Ce fac?

Oftează exasperată. Mă întreb dacă nu cumva a ajuns într-un impas.

— Se urcă în tren și așteaptă. Când ajung la Trieste și vin vameșii italieni să verifice pașapoartele, îi așteaptă pe hol și îi roagă să îi lase fără viză pentru că încearcă să scape. Sau nu spun nimic, așteaptă doar și speră că vameșii sunt ocupați și nu vor verifica toate actele. Știu o grămadă de oameni care au scăpat în felul acesta.

Mă simt prea obosită și mi-e frică să îi rog pe vameși să mă lase să intru în țară fără viză. Dacă nu îi pot convinge? Dacă mă trimit înapoi la Belgrad cu același tren, apoi în România însoțită de poliție?

— Sunt două puncte de control a pașapoartelor, unul pe partea iugoslavă pentru ieșirea din țară, iar celălalt pentru intrarea în Italia. Deja ai trecut de primul. Poate că italienii vor presupune că ești în regulă, ridică din umeri Biljana. Trebuie să găsești o cale, insistă ea. Multă lume face asta, insistă ea. Poți încerca să te ascunzi în baie sau poți sări din tren când acesta oprește sau...

Nu o mai ascult pe Biljana. Oboseala mi se răspândește în corp ca o otravă lentă. Mi-e somn. Nu înțeleg de ce m-am hotărât să plec. Știu că acum, dacă am început, trebuie cumva să ies din asta și să continui până ajung la destinație. Dar care este destinația mea? Ar putea fi încă atâția kilometri, atâtea puncte de control, atâtea abisuri înaintea mea, până să încep din nou, până să pot începe noua călătorie.

Fiatul galben

Gara din Belgrad ne așteaptă ca un monument cu zidurile sale, cu ornamente sculptate, cu poarta de fier forjat și cu ceasul neiertător. A plouat peste noapte și părți din fațadă se reflectă în bălți și sclipesc în soarele după-amiezii, asemenea unor piese misterioase dintr-un puzzle. Mulțimi de oameni intră și ies din gară într-un ritm constant. Tocmai când era să traversăm strada, o mașină a poliției sârbe a parcat în fața gării. Ne uităm cum doi ofițeri în uniformă conduc un bărbat și o femeie în jos pe scări și îi bagă în mașină. Își țin mâinile în jos. Aș vrea să știu dacă sunt români, dar știu că nu are importanță. Mă întorc spre Biljana. Fața îi este palidă, buzele țepene.

Văd trecând câteva mașini cu număr de Italia. Zâmbesc la gândul meu și mă simt trează pe deplin. Am poșeta într-o mână și valiza cu haine pentru toate anotimpurile în cealaltă. Știu că trebuie să aleg. Știu că poșeta este mai prețioasă, dar ce voi face fără haine, doar cu cele pe care le am pe mine?

Arunc valiza mai încolo. Pășesc de pe trotuar pe stradă, îmi scot jacheta de pe mine și o pun aruncată pe umăr, ca și cum aș fi la plimbare. Cu o mișcare rapidă îmi scot funda din tafta albă care îmi prinde părul în coadă de cal. Îmi las părul pe spate. Simt confortul senzual al părului ce îmi vin pe față, pe gât și pe umeri. Simt o undă de energie sălbatică ce îmi cuprinde trupul, ca și cum aș fi iapa sălbatică din visul meu. Mă năpustesc peste granițe, cu coama de culoarea grâului săltând în aer. Mușchii mei de pe spate, pulpele, umerii încordați și simt furnicături, ca înainte de o partidă de sex. Mașinile trec pe lângă mine și unele mă claxonează ca să mă dau deoparte din drum. Văd fața încurcată a Biljanei. O iubesc atât de mult. Ea este cu adevărat zâna mea din povești. Văd un Fiat galben mic, cu plăcuțe de înmatriculare italiene, atât de galben că strălucește. Încerc din răsputeri să văd cine este la volan. Este un bărbat de vârstă mijlocie, cu părul cărunt, cu ochelari, costum și cravată. Nu mi-e frică.

— Fă-o, spune Biljana, înțelegându-mi imediat gândul sălbatic.

Stau în mijlocul străzii și flutur jacheta alb ca un steag. Totul se întâmplă în câteva secunde. Ca prin minune, el oprește. Nu am făcut autostopul niciodată în viața mea. Mor de emoție. Întreb:

— Trieste?

Mașina se oprește și tot ce strigă el prin geam este „*senza la valiggia.*" Știu ce înseamnă, sună aproape românește. Sunt așa de bucuroasă că înțeleg italiană, „*senza la valiggia.*" înseamnă fără valiză. Mașina lui este foarte mică și este deja plină de bagaje.

O îmbrățișez pe Biljana și văd lacrimi în ochii ei. Mă uit la valiză și îi spun să o ia ea, valiza pe care mama mi-a făcut-o cu atâta grijă, punând chiar și o carte de poezie românească printre hainele pentru toate anotimpurile.

— Ai grijă, spune Biljana și îmi strânge mâna pentru ultima dată.

Mă urc în mașină lângă el și nu mi-e frică. Nu sunt obosită. El accelerează prin Belgrad spre autostrada care ne va duce la Trieste. Gândul că el mă va duce în altă parte îmi trece prin minte o dată sau de două ori în primele momente de liniște ale călătoriei. Nu vreau să mă gândesc la asta și când zăresc pe degetul lui o verighetă mă simt ușurată. El este primul care începe conversația.

Așa învăț să vorbesc italiana: adaug *O* cuvintelor românești și repet cuvintele când mă corectează. Pun unele lângă altele cuvinte pe care le-am auzit la bărbații italieni de la mare, pe plajă. Simt italiana delicioasă în gura mea. Ca un fruct copt, dulce — acrișor. Inima îmi bate cu putere. Mă concentrez în acest moment în Fiatul galben, lângă bărbatul italian de vârstă mijlocie care mă va trece cumva granița. Nici măcar nu-mi fac griji în legătură cu asta, când îl văd că schimbă vitezele și turează motorul când intră pe autostradă. Numele lui este Mario, îmi spune.

— *E Lei, come si chiama?* Mona, Mona Maria. *Ah, che bello!*

Am auzit despre bărbații italieni că sunt cu toții niște gigolo și Don Juani, că nu se gândesc la altceva decât să seducă femei. Dar Mario îmi vorbește despre soția lui, *mia moglie* și îmi oferă un sandviș pe care spune el că l-a făcut soția lui. Trebuia să vină și ea, explică el, dar s-a răzgândit. *Le donne*, ridică el din umeri. Femeile. Îmi zâmbește. Încetul cu încetul aflu că este comis voiajor, dar nu îmi închipui ce vinde. Călătorește mult și a fost chiar și în România. Îmi spune că țara mea este *molto bello, molto, molto bello*, dar Ceaușescu este *pazzo*, luând mâna de pe volan ca să deseneze cercuri cu degetul la tâmplă.

Mă gândesc la Biljana cu tristețe. Nu aș fi în drum spre Trieste dacă nu ar fi fost ea. Mă gândesc la vocea ei moale și liniștitoare, la moliciunea și zâmbetul ei. Mă liniștesc în scaunul vechi al Fiatului și încep să moțăi în bâzâitul micului său motor. Îmi imaginez trenul spre Trieste. Este un tren pe care niciodată nu va trebui să îl iau, un șarpe negru care dispare în munți.

Trecem prin noapte cu Fiatul galben pe lângă păduri și fabrici, și alte păduri și alte fabrici și puține sate și câmpii și orașe ale căror nume sunt înghițite de consoane, cum ar fi *Sremska* și *Bijelnja*. Ajungem în zori la granița italiană. Adormisem în mașină și îmi deschid ochii să văd primele raze ale soarelui care străpung norii. Aud voci vorbind în italiană, mă întorc și mă uit la Mario care scoate două pașapoarte și le întinde ofițerului vamal. În starea mea semiconștientă îmi amintesc că Mario mi-a spus că soția lui se răzgândise în ultimul moment și probabil că are ambele pașapoarte, trebuie să trec drept soția lui. Vameșul se uită la primul pașaport în timp ce schimbă niște cuvinte încâlcite în italiană, apoi i le dă înapoi pe amândouă. Îmi țin în brațe geanta, e tot ce am. Carnetul de note, icoana, un teanc de fotografii.

Apoi deodată aud și simt ceva nou, ceva ce nu îmi amintesc să fi auzit sau simțit vreodată. O ușurare, un val de prospețime, în felul în care vameșul spune *Grazie,* în vocile fără grijă ale oamenilor care vorbesc și râd, în zâmbetul încrezător al lui Mario în timp ce pune în buzunar cele două pașapoarte. Îmi țin capul întors de la ofițerul vamal care nu arată nici cel mai mic semn că s-ar îndoi că eu sunt soția lui Mario.

— *Siamo in Italia*, spune Mario. Suntem în Italia.

Probabil că așa se simte libertatea, acesta este mirosul ei, sunetul ei. Este pur și neașteptat. Chicotește și plutește în aer. Nu găsesc termen de comparație, nicio metaforă care să descrie această libertate. Nu am mai trecut prin asta niciodată, doar am auzit. Mi-am imaginat-o: asemeni unei creaturi sălbatice cu păr ciufulit. Dar nu e așa. Este sunetul râsului, o inflexiune în voce, în felul în care Mario a spus grazie.

Tutto Sara Bene

Îmi petrec următoarele două săptămâni în casa lui Mario. Mă dă în grija soției sale, Luciana, și a cumnatei sale, Letizia, ca și cum aș fi în convalescență, un pacient cu cancer, în vindecare. În prima zi ambele femei mă primesc cu brațele deschise, ca și cum exact asta ar fi așteptat, o refugiată din România cu toate lucrurile într-o poșetă și mirosind a transpirație să le apară la ușă. Îmi dau să mănânc supă cu legume. Sunt așa de obosită și dezorientată, că încep să plâng deasupra castronului cu supă. Lacrimile îmi cad peste supa de legume, împreună cu părul când îmi aplec capul peste farfurie cu un suspin. Nu am mai mâncat supă de un an, când mătușa mi-a făcut una delicioasă de roșii și varză. Plâng și mai tare pentru că e ridicol să plângi aplecată peste o farfurie de supă. Nu sunt flămândă, dar parcă aș fi. Este prea greu să recunosc faptul că îmi era așa poftă de supă.

Îmi amintesc mâncarea și fructele atât de delicioase încât amintirea îmi aduce un nou val de lacrimi. Fructe de pădure mici de toate culorile, fructe de pădure cu care Mihai m-a hrănit în păduri. Roșii coapte în soarele de munte și prăjitura „televizor" ascunsă în dulap când eram mică. Brânza specială de oaie făcută de ciobani la munte, unde pășunile alpine se întind fără sfârșit, iar iarba este o lumină verde de catifea printre stâncile albe și clopoțeii albaștri. Dar pe acestea nu le-am mai gustat de atâta timp... plâng pentru că îmi este foame și nu vreau să recunosc asta în fața mea sau a italiencelor care vorbesc în trilurile lor de operă și își fac griji pentru mine.

Timp de două săptămâni, în Trieste, în casa Lucianei, a Letiziei și a lui Mario mănânc și dorm într-un ritm constant, încercând să mă conving că sunt într-o vacanță și încercând să nu mă gândesc la ce am de făcut în continuare. Ciudat, dar nu vreau să văd orașul, cu excepția doar a clădirii Berlitz, unde James Joyce a fost profesor cât a trăit aici. Mario și Luciana îmi spun unde este clădirea, întrebându-se de ce nu vreau să vizitez și restul din frumosul lor Trieste.

Am văzut Trieste în zori, în dimineața când am venit aici în Fiatul galben, cu mintea undeva pe creste, între foame de nedescris și o

emoție ametitoare. Nu mă așteptam la un oraș frumos, cu canale, cu clădiri renascentiste roz și portocalii și pizzerii unde oamenii stau și vorbesc voioși. Reflecții ale clădirilor vechi și ornate se unduiesc leneș pe suprafața ca oglinda ale canalelor strălucind în soarele dimineții. Mă gândisem că Trieste este un orășel cu clădiri mici construite în grabă la frontiera cu Iugoslavia pentru a-i întâmpina pe refugiații care au trecut granița. Într-un fel, am văzut orașul în mintea mea ca un loc de trecere unde oprea trenul spre Trieste, apoi trecea prin orașe adevărate, ca Veneția sau Roma. Dar nu era deloc așa.

M-a durut să descopăr că este un oraș frumos pentru că știam că excursia mea nu se poate sfârși aici. Trebuia să ajung cel puțin la Roma. Așa a spus Mario. Trebuia să îmi reîncep viața, să trăiesc undeva, să mă duc la școală, să îmi găsesc un serviciu, să câștig bani, să îmi fac prieteni, să obțin un act de identitate, un început nou pe un teren virgin, după ce am fost aruncată pe culmea unui val și salvată de un bărbat într-un Fiat. Când l-am întrebat pe Mario în acea primă dimineață în mașină dacă el crede că aș putea să mă stabilesc în Trieste, în primul oraș unde am simțit libertatea în aer, în urechi. El a râs și a spus *Non e possible* scuturându-și capul. Este greu pentru refugiații din Italia, mi-a explicat Luciana. Să înțeleg că nu sunt bineveniți?

— Guvernul este sătul de refugiați. Trebuie să mergi la Roma, îmi spune ea. Trebuie să ceri azil politic, apoi să mergi în America.

Nu mă gândisem să merg atât de departe, până în America. Tot ce voiam era să scap de securiști și să mă asigur că am cel puțin două granițe între mine și toată acea nebunie ca să nu dea peste mine din întâmplare, dar în mod intenționat, în Piața Universității. Italia era destul de bună pentru mine. Înainte de a pleca din România am studiat ore în șir o carte despre un băiat care a crescut într-un loc magic din Italia, numit San Michele. Era un orășel cu străzi abrupte și înguste, case albe, frumoase, aliniate una lângă alta și o vilă în vârful unui munte cu un balcon plin de trandafiri agățători albi și roz. În fundal erau dealuri albăstrii încețoșate. Da, Italia era destul de bună pentru mine. Nu mă gândeam că valul meu mă va purta peste ocean. Nu știam că refugiații erau ca o ciumă pe care europenii încercau să o țină în afara granițelor lor. Nimeni nu îmi spusese nimic despre asta. Deodată nu mai vreau să văd nimic din Trieste. Care-i rostul, de ce să mă așezez de un alt loc frumos când tocmai m-am îndepărtat de propria mea țară și familie, de toate locurile frumoase și de toți

cei iubiți de câte cineva sau ceva? Nu mă mai pot despărți încă o dată de ceva.

Dar Letizia insistă că trebuie să vizitez Trieste, măcar în trecere. Luciana este de aceeași părere și adaugă că le-ar întrista foarte tare dacă nu vreau să fac un tur al orașului lor mult iubit. Nu vreau să le supăr pe gazdele mele, așa că le răspund că mă voi duce cu siguranță să vizitez Trieste. Într-o dimineață luminoasă cu cerul atât de albastru încât pare violet, așa cum nu am mai văzut niciodată în viața mea, ne pornim să vedem portul, bisericile, Piața Italiei Unite, Castelul Miramare, și să ne plimbăm pe chei, de-a lungul Mării Adriatice. Piața Italiei Unite este la fel de maiestoasă ca și numele ei: clădiri de marmură în stil baroc, un grup statuar ce sugerează unitatea, chiar în mijloc, palate portocalii și roșii. Toate se deschideau spre Marea Adriatică. Doar că nu vreau să le văd. Nu vreau să simt nimic din toate acestea. Nu-mi pasă că mă plimb de-a lungul aleilor care se întind de-a lungul mării mov argintii. Pentru un moment mă imaginez pe mare, uitându-mă spre Piața Italiei Unite de pe o navă în mișcare, până când țărmul pare ca o ceață, ca un vis — o amintire. Presimt că mă va cuprinde tristețea. Trieste ar fi putut fi destinația finală în călătoria mea, nu doar un punct de trecere. Mă aflu în mijlocul orașului Trieste: o inimă care bate în liniște, pentru că sunt deja departe pe mare. *E la nave va* și vasul merge mai departe. Sunt propriul meu vas de înstrăinare și dezrădăcinare.

Le spun Lucianei, Letiziei și lui Mario că m-am răzgândit în legătură cu Berlitz și James Joyce și următorul lucru pe care vreau să îl văd este gara. Luciana își scutură cârlionții negri și râde de această idee, Letizia își lovește palmele a dezacord dar toți iau în seamă dorința mea și luăm un autobuz spre gară. Vreau să văd unde aș fi ajuns dacă aș fi luat trenul spre Trieste. Adevăratul tren spre Trieste care vine de la Belgrad, așa cum ar fi vrut Biljana.

Sunt cuprinsă de un amestec de tristețe și surpriză când văd construcția elegantă in piatră de culoarea piersicii care seamănă cu un castel. Aș fi putut coborî aici pe acest peron și aș fi mers prin această sală de marmură strălucitoare. Aș fi alunecat pe sub coloanele corintiene și pe sub tavanele rozii ale acestei gări, cu geanta în care aveam toate lucrurile mele, în zori. Apoi m-aș fi uitat la ceasul mare din partea stângă și aș fi observat că deja a trecut o zi, e ora șapte dimineața, începând totul într-o lume liberă. În Trieste. Și apoi? Ce aș fi făcut pe urmă, unde m-aș fi dus, fără să știu nici măcar un suflet în acest oraș de graniță care mă surprinde dureros cu frumusețea

lui melancolică și canalele languroase spre Marea Adriatică? Poate totul a fost cum trebuie, pentru că astfel am ajuns să îi știu pe Mario, Letizia și Luciana și faptul că îi știu e mai prețios decât să fi alunecat în zori pe marmura acestei gări. Și am simțit și am auzit libertatea când m-am trezit în mașina lui Mario la vamă. A fost și acesta un mod bun de a ajunge în Trieste.

Un bărbat mai în vârstă cu părul alb și îmbrăcat ponosit stă sprijinit de una dintre coloanele groase de marmură în mijlocul sălii principale a gării ținând în mână un radio cu tranzistori. Îmi amintește de tatăl meu, doar că el este mai în vârstă și mai ponosit, poate că e o persoană sărmană din Trieste. Deodată o muzică cerească umple gara din radioul lui mic: o voce de soprană care cântă în italiană cu atâta dor, încât inima mea aproape se oprește din bătut. O amintire slabă mă cuprinde pe furiș. Îmi amintesc de dimineața de duminică de la Ateneu unde mergeam la concertele de muzică clasică când eram în liceu și un student al mamei mele de la Conservator a cântat aria Susanei în grădină din *Nunta lui Figaro*. Mă mișcă acum când îi pot prinde pe deplin frumusețea. Susana este nerăbdătoare în așteptarea lui Figaro. Vrea să îl păcălească. Se deghizează în contesă și se preface că îl așteaptă pe conte și cântă pentru el, dar în secret îl cheamă pe Figaro. Îi vorbește despre plăcerile dragostei în aerul proaspăt. Stau transpusă în mijlocul sălii și nu mă pot mișca. Tot ce am lăsat în urmă și nu voi mai vedea și nu voi mai atinge vreodată strălucește dureros în mintea mea: macii roșii și gălbenelele portocalii din fața casei mătușii Nina, pinii și brazii din Carpați și lanțul lor albastru fără sfârșit, apele verzi violet ale Mării Negre cu scoicile cu perle. Mama cu gesturile ei delicate, care întotdeauna și-a făcut griji, tata cu fruntea lui înaltă și cu ochii albaștri pătrunzători și cu felul lui tandru de a-mi mângâia creștetul capului.

Și în centrul tuturor, Mihai stă pe stânca noastră albă, privindu-mă în ochi cu adorare. Mă ține în brațe într-o noapte răcoroasă de vară la fel ca cea despre care cântă Susana. Îmbrățișările noastre înflăcărate pe câmpii și la malul izvoarelor noaptea, înconjurați de cântec de greier și de strălucirea hipnotică a licuricilor. De ce a trebuit să părăsesc toate acestea și să mă rup de tot? Niciodată nu vor mai veni înapoi. Vocea Susanei se unduiește, se ridică și coboară în triluri ademenitoare pe când îl așteaptă pe Figaro, dar pentru mine totul s-a terminat. Măcar dacă aș fi știut ce însemnau toate acestea în noaptea când m-am urcat cu nerăbdare în trenul către Trieste. Stau

și mă uit la bărbatul cu radio. Luciana, Letizia și Mario mă înconjoară, încercând ușor să mă facă să mă mișc.

Fața îmi este udă și o aud pe Luciana spunând *poverina,* biata fată. Mario îmi atinge geanta încet și îmi spune *dai, dai,* să merg, iar Letizia mă apucă de umeri, mă privește în ochi și îmi spune hotărât: *Corraggio ragazza, che è fatto, è fatto!* „Curaj, fetițo, ce a fost, a fost!" Apoi Luciana îmi spune că îmi va face o supa cu legume când ajungem acasă și că supa de legume vindecă toate durerile de inimă din lume. Mă forțez să mă opresc din plâns și încerc să mă gândesc doar la supa de legume. Îmi frec ochii și îmi promit că nu voi mai avea niciodată căderi din acestea în mijlocul unui loc public. Ce a fost, a fost. Îmi întorc capul și mă uit la bătrânul cu radio. Aria Susanei este gata și Figaro a venit.

În autobuz la întoarcere Luciana arată spre Castelul Miramare: *Guarda, guarda che bello. Uită-te cât este de frumos.* Mă uit la castelul alb maiestuos ce se ridică în zare spre Adriatica. Îi spun Lucianei că este *molto bello,* de fapt *bellissimo,* și aștept răbdătoare să trecem pe lângă el, să trecem pe lângă canale biserici și străzile înguste și să ajungem la casa Lucianei și a lui Mario. Refuz să mai părăsesc casa cât timp rămân în Trieste. Luciana își tot face cruce și repetă *poverina* și *Madonna mia,* Letizia este mândră de mine pentru că sunt puternică și Mario le spune la amândouă *lasciatela in pace per l'amor di Dio, lăsați-o în pace, pentru numele lui Dumnezeu.*

Luciana și Mario au prieteni în Roma care mă vor ajuta. Mă vor duce acolo unde trebuie și mă vor ține la ei acasa, într-o suburbie a Romei, până când voi primi răspuns. Totul va fi bine, *tutto sara bene,* mă asigură Luciana și Mario. Mă trimit la drum cu un bagaj mic cu câteva haine noi și niște sandvișuri cu șuncă și mozzarela. Îmi fac cu mâna de pe peron în timp ce trenul pleacă. Îmi scot capul pe fereastra trenului și le fac semn cu mâna până când par trei puncte colorate în amurgul ce învăluie gara din Trieste.

Roma, Amore Mio!

Prietenii din Roma ai Lucianei și ai lui Mario sunt un cuplu frumos, cu o fetiță de șase ani, Roxana, care are părul negru și ochii verzi. Mi-o arată pe păpușa ei Ninneta, și îmi spune că este *cattiva,* adică păpușă răutăcioasă și că mușcă. Mă prefac că păpușa m-a mușcat și Roxana râde, arătându-mi noul ei dinte. Apoi Roxana spune foarte repede niște propoziții pe care eu nu le înțeleg și mă simt pierdută și încurcată pentru că nu înțeleg o fetiță de șase ani. Mama ei Mariana îmi traduce că Roxana vrea să o ajut să-i facă Ninettei baia de seară, apoi să o ducă la culcare.

Aflu că trebuie să am grijă de Roxana când Mariana și soțul ei Vittorio sunt la serviciu. Când, peste câteva săptămâni va începe școala, va trebui să o iau de la școală și să am grijă de ea până vin părinții ei acasă. Se pare că voi sta o perioadă aici în Roma, înainte să merg mai departe. În timpul zilei trebuie să fac curat în casă și uneori să fac cumpărăturile.

Mă întreb ce aveau de gând să facă cu Roxana și cu cumpărăturile înainte ca o refugiată din România să apară la ei acasă. Nu întreb; încă nu am învățat destulă italiană ca să formulez această întrebare complicată. Spun *si, si* la aproape tot și *grazie* înainte să mănânc *spaghetti con vongole.* Încerc din greu să înghit pastele și mă simt înecată de singurătate și confuzie de fiecare dată când mă așez la masă cu ei, în apartamentul lor mic, dintr-o clădire cu balcoane imense, într-o suburbie a Romei, între dealuri albăstrii și pini.

Noile mele gazde sunt arhitecți și pleacă la serviciu foarte devreme în fiecare dimineață. Mariana are propriul ei dulap pentru încălțăminte, un perete întreg de pantofi de toate formele și culorile. Ea spune că încălțările sunt principalele accesorii ale unei femei, chiar mai importante decât hainele și niciodată nu poartă aceeași pereche de pantofi două zile la rând. O privesc fascinată cum încearcă mai multe perechi până se decide și cum Vittorio se enervează, se agită și se preface că pleacă fără ea. Mă gândesc la cizmele mele bulgărești și la pantofii unguresti. Mi se pare ciudat că are același nume cu

Mariana, fata care a murit pe munte înainte ca povestea de dragoste dintre mine și Mihai să înceapă. Nu știu dacă e un semn bun sau rău, sau dacă măcar cred în seme. Dar mă agăț de fiecare coincidență sau detaliu cunoscut. Prima dată când ies în balconul imens este prima zi când simt ceva care seamănă cu incitarea. Dealurile care înconjoară orașul în care locuiesc Mariana, Vittorio și Roxana sunt albăstrii precum dealurile pe care le-am văzut în cartea despre San Michelle. Pinii întunecați, drepți și de un verde catifelat se proiectează pe cerul roziu al dimineții, iar acoperișurile sunt roșii și strălucesc în soare. Clădirile din jurul nostru sunt de diferite culori pastelate: portocaliu, mov, galben. Aud glasuri ce cântă arii din operete, dar de fapt ele spun: *Mută-ți mașina din drum,* sau *Domnișoara Rinaldi s-a dus la Roma să cumpere paste pentru astăzi. Școala va începe în curând.* Sunt fermecată de sunete și culori și încerc să înțeleg și repet în minte fiecare cuvânt pe care îl aud de la balcoanele oamenilor sau din stradă. Îi fac semn cu mâna femeii de peste drum care își întinde hainele la uscat în balcon. Totul este foarte colorat. Este ca și cum aș fi trăit într-un film alb — negru înainte să vin în Italia, doar cu câteva puncte colorate, cum ar fi strălucirea Mării Negre, zmeura roșie, sau brazii de un verde închis din Carpați.

Îmi spun că trebuie să o iau încet , să iau lucrurile așa cum vin, că totul este bine. Sunt, la urma urmei, în Italia, în Roma. Aventura mea n-a avut deloc un start rău, și sunt norocoasă că i-am găsit pe oamenii aceștia gata să mă găzduiască, să îmi dea de mâncare și să mă ajute, ca și cum aș fi fost prințesa călătoare din povestea pe care mi-a citit-o odată mama mea. A bătut la niște uși, oamenii au primit-o și i-au dat să mănânce și au trimis-o mai departe. În final ea ajunge pe un tărâm magic unde o așteaptă prințul visurilor ei, într-o trăsură de aur înconjurată de porumbițe albe. Numai că eu am lăsat dragostea vieții mele în urmă, fără să știu dacă este prinț sau căpcăun.

Zilele trec aproape pe nesimțite cât am grijă de Roxana. Ea se agață de mine și adesea vrea să mă joc cu păpușile ei, vrea să îi desenez, să îmi pieptene părul. Uneori vreau doar să mă odihnesc și să mă gândesc sau să fac o plimbare cu Roxana prin împrejurimi, dar părinții ei mi-au spus să nu o scot niciodată la plimbare fără ei. Ei spun că nu cunosc orașul, că am putea să ne rătăcim, că s-ar putea întâmpla ceva rău.

A trecut deja o lună și este încă vreme de vară, chiar dacă e octombrie. Vittorio îmi spune că a doua zi mergem la autoritățile italiene. Îmi spune că mai întâi trebuie să mergem la poliție să-mi declar

statutul, să declar că nu mă întorc, să îi asigur că nu am de gând să mă stabilesc în Italia.

— Nu mai vor alți emigranți în Italia, spune Vittorio, dar te vor ajuta să te duci în Canada, în Australia sau în State.

În dimineața următoare îl rog să mergem întâi pe la Colosseum și apoi la poliție și în celălalt loc legat de azilul politic. Vreau să vă Colosseumul pe care romanii l-au construit în setea lor feroce pentru glorie. Romanii care apoi i-au invadat și colonizat pe daci, le-au furat cuvintele și i-au lăsat cu numai paisprezece din ele și au dat naștere poporului meu! Poporul meu chinuit, violent, dat peste cap, poetic, de care am fugit întotdeauna. Mă alină ideea că originile mele sunt aici, în acest oraș ametitor. Nu sunt chiar atât de departe, la urma urmelor. Vittorio zâmbește fermecător și este de acord. Pare mai relaxat și mai vorbăreț ca altă dată, ceea ce îmi dă încredere. Port o rochie de un roșu strălucitor pe care mi-a cumpărat-o Luciana din Trieste, prima mea rochie roșie și o pereche de pantofi pe care mi i-a cumpărat Mariana. M-a dus dintr-un magazin într-altul până când a ales o pereche anume — albi cu fundă din material negru. Sunt cei mai frumoși pantofi pe care i-am avut vreodată, dar mă strâng.

Stau în fața Colosseumului și mă simt de parcă aș putea să mă ridic în aer, să alunec și să plutesc deasupra orașului. Privesc la zidurile vechi ce se curbează în jurul pieței uriașe. Briza călduță de septembrie îmi ridică rochia și îmi mângâie părul.

Vittorio mă duce la cele mai frumoase locuri ale Romei. Piețe unde oamenii strigă și se ceartă și râd printre picăturile de apă care țâșnesc în jeturi puternice din carafe ținute de satiri și nimfe. Mașini micuțe și colorate se învârt în jurul parcurilor și a piețelor, a fântânilor și statuilor și mă învârt și eu odată cu ele prin oraș. Lumea este deodată larg deschisă pentru mine și sunt lacomă să o am toată. Pot să fac tot ce îmi pun în minte. Vreau să fac totul. Sunt tânără și drăguță în rochia mea cea roșie și pantofii albi cu funde negre.

Vittorio îmi oferă o masă delicioasă cu paste mici rotunde, umplute cu brânză și ciuperci și apoi comand cea mai mare înghețată pe care am mâncat-o vreodată, o înghețată cu multe culori, precum casele pe care le pot vedea din balconul Lucianei și al lui Vittorio: fistic verzui, afine mov, zmeură rozie. Mă înec într-un vârtej de gusturi, sunete și imagini colorate. Mă simt ușoară ca vata de zahăr.

Polițiștii italieni zâmbesc tot timpul, mai ales când aud că nu cer azil politic în Italia. Mă servesc cu cafea și prăjiturele și îmi spun că sunt *una bella ragazza*. Vittorio mă corectează când italiana mea dă

greș. Îmi arată locurile unde trebuie să semnez, un teanc de hârtii și cu fiecare semnătură pe care o pun pe hârtie, simt cum Roma, frumoasa, grandioasa, amețitoarea Romă, se îndepărtează de mine. Îmi imaginez cum termin studiile la Università degli Studi Roma și devin jurnalistă sau actriță sau ambele, dar imaginile devin cețoase și dispar. De ce încearcă toată lumea să mă trimită atât de departe, de parcă poveștile cu securiști și rații de mâncare și acțiunile dizidenților pe care le povestesc au atras un blestem asupra mea? Trec peste tristețea mea ca prințesa hoinară din poveste și merg în următoarea stație din călătoria mea: organizația care ajută refugiații politici din Europa de Est.

Toată lumea din această organizație este serioasă și vorbește pe un ton jos. Aud în jurul meu vorbindu-se engleză, franceză și rusă în vechiul birou dezordonat. Din nou sunt o grămadă de hârtii de completat, în care să explic de ce am fugit din țară și de lângă părinții mei, ce am făcut în România, cum am ajuns în Italia. Vittorio îmi scrie răspunsurile în italiană, completând uneori spusele mele cu ceea ce își amintește el din poveștile pe care i le-am spus. Răspund la toate întrebările lui încercând să nu zăbovesc prea mult în mintea mea asupra fețelor și evenimentelor. *Minimum*, spune Vittorio. *Acești oameni înțeleg.*

Transpir și mă simt foarte obosită. Totul pare obositor, fără sfârșit, încurcat. Sunt atâtea lucruri care încep să mă îngrijoreze: cum voi trăi în America unde nu cunosc pe nimeni, ce voi face acolo, cine îmi va da acolo un colț de pâine, atât de departe, pe un continent străin?

Apoi o femeie cu ochelari prinși cu un lanț după gât mă duce într-un birou îngrijit și mă intervievează. Îmi spune că îi pare rău că nu vorbește românește și că translatorul nu este astăzi la birou. Încercăm alte limbi și ne hotărâm să vorbim în engleză. Mi se pare că acesta este un test și trebuie să dovedesc că știu engleză înainte să fie de acord să îmi găsească un loc unde să stau în America. Mă întreabă despre perioada în care tatăl meu a stat în închisoare și despre planurile mele de viitor. Încerc să fiu clară și să nu vorbesc prea mult, dar ea schimbă subiectul de discuție atât de rapid încât mă amețește. Nu am vorbit atâta în engleză de când aveam cursurile de literatură engleză la universitate și deodată mă întreb câtă engleză știa profesorul meu și dacă engleza mea sună ca dintr-o carte veche. Mă întreabă de momentul când bărbatul acela m-a prins în ușă noaptea pe strada pustie și mi-a spus că sunt lucruri mai rele decât moartea, pentru că povestea pe care nu am spus-o nimănui,

nici măcar părinților mei, este scrisă în formular. Engleza mea pâlpâie ca o lumânare și buzele încep să îmi tremure. Ea închide dosarul din poala ei și spune:

— E bine, cred că ajunge.

Îmi spune pașii următori: trebuie să găsească un sponsor pentru mine în America, pentru că în formularul pe care tocmai l-am completat, cel cu trei căsuțe, una pentru Australia, una pentru Canada și una pentru Statele Unite, eu am bifat-o pe cea pentru Statele Unite. Fiecare refugiat trebuie să aibă un sponsor, o persoană care va răspunde pentru el, până când refugiatul o poate porni la drum și să aibă grijă de el. Totul pare foarte bine organizat, dar cumva îngrijorător. Cine știe peste ce sponsor voi da și în ce oraș? Îmi spune că cel mai bine ar fi să spun un oraș unde cunosc pe cineva, ori unde alți oameni pe care îi cunosc au plecat, ca să poată să îmi găsească mai ușor un sponsor acolo. Întregul proces poate dura chiar și câteva luni, așa că trebuie să am răbdare. Apoi, când ei vor găsi un sponsor și când toate formularele vor fi completate în întregime, agenția asta din Roma îmi va plăti biletul de avion și *te va trimite acolo*, spune femeia.

— Vreau să merg la Chicago, spun repede, într-o suflare, ca și cum m-aș fi temut să nu mi-o ia altcineva înainte și să îmi ocupe locul într-un rând imaginar.

Este singurul oraș american cu care am o oarecare legătură datorită lui Ralph, bibliotecarul de la Ambasada Americii din București. Vreau să văd the Chicago Skyline și Sears Tower.

Femeia notează. Spune că va face tot ce îi va sta în putință.

— Chicago este o alegere bună, spune ea.

Simt că asta a fost cea mai lungă zi din viața mea. Sunt acum un refugiat politic în drum spre America. Asta voi fi eu pentru tot restul vieții mele.

Aceasta este ziua în care oamenii vor începe să caute peste tot prin gigantica țară ca să găsească persoana potrivită care mă va susține și se va asigura că am ce mânca și mă va ajuta să ajung să fiu pe propriile mele picioare.

Aceasta este ziua în care văd Colosseumul și Fontana di Trevi. Când mănânc înghețata ca un curcubeu, îmbrăcată în rochia mea roșie și cu pantofii albi cu fundă neagră.

Vittorio mă așteaptă lângă sala de interviu. Pare obosit și cred că a ațipit. Mă întreabă ce vreau să fac în după amiaza care a mai rămas. Ne mai plimbăm sau mergem acasă că sunt prea obosită?

— Luciana ne așteaptă cu masa, spune el.

Este surprins când spun că vreau să merg la coafor să mă tund. Pare supărat.

— De ce să te tunzi? mă întreabă el.

Îi spun că acum sunt o altă persoană. Îi spun că părul meu lung este fără sens și ridicol și nu-l mai vreau așa.

Privește, cu regret și amuzament totodată, cum șuvițele de păr cad pe podeaua salonului în care am intrat. Privesc în oglindă cum părul îmi dispare, buclele blonde ca ale mătușii Nadia care a murit din dragoste cu o vedere îngălbenită în mână și cu pisica mieunându-i pe umeri, ca ale străbunicii Paraschiva plutind pe Nistru în 1918. Acesta este părul în care Mihai și-a îngropat fața atât de des în momentele noastre de pasiune și pe care l-a dat după ureche cu un gest tandru. Îl privesc cu satisfacție cum cade pe podeaua strălucitoare de marmură roz. Când frizerul se oprește și ține o oglindă ca să-mi pot vedea ceafa îi spun: și mai scurt. Îmi amintesc de visul pe care l-am avut, în care Mihai îmi spintecă ușor gâtul și eu mă transform într-o iapă albă. Mai bine să ai părul tuns decât gâtul spintecat, mă gândesc eu.

Îmi văd trecutul românesc în minte, toate pasiunile și temerile, toți oamenii, toate sunetele și gusturile împachetate în celofan ca un pachet pe are să îl duc cu mine înspre viitorul meu. Îmi văd trecutul românesc așa cum am văzut Trieste în acea primă dimineață, oglindindu-se cu susul în jos în oglinzile strălucitoare ale canalelor.

În timp ce aștept ca organizația pentru refugiați să îmi găsească o persoană sponsor și să îmi spună când formularele de emigrare sunt gata mă atașez de rutina zilnică cu Roxana, Vittorio și Mariana, ca și cum aș fi fost din familie. Îmi place să mă trezesc cu priveliștea caselor colorate și munții albăstrii în lumina dimineții, să beau cafeaua Marianei, să mă uit la ea cum încearcă duzini de pantofi și în cele din urmă cum alege o pereche: cei bej, cu cataramă metalică sau cei roșii cu toc înalt sau cei gri moi. Imediat ce pleacă mă apuc să fac curat în casă, să strâng ceștile de cafea din care au băut Mariana și Vittorio, să pun la loc pe raft pantofii pe care Mariana îi încercase înainte să se hotărască, apoi trebuie să o iau pe Roxana de la școală. Îmi place să fiu ocupată și să mă simt utilă cât trăiesc printre atâtea culori.

La o petrecere pe care o dau Mariana și Vittorio în apartament, îl întâlnesc pe unul dintre clienții lor, un italian a cărui soție a murit cu un an în urmă. Stă în fața mea și îi simt ochii atât de insistenți

pe mine încât mă fac să vreau să îmi ascund chipul. Îl privesc peste masă când își bagă friptură în gură. Îl privesc cum ridică paharul de vin spre buze și soarbe din el, când mușcă din felia de pâine, când scuipă un sâmbure de măslină în furculiță. Mă uit la părul din urechi, la părul cărunt de la tâmple, la stropul de sânge de pe bărbie, unde sigur s-a tăiat când se bărbierea.

Începe să îmi facă tot felul de complimente: felul în care vorbesc italiana, culoarea părului și a ochilor, până când Mariana îi spune:

— Vincenzo, bestie ce ești! Nu o mai necăji pe fată! Nu vezi că o faci să se simtă prost?

— Nu mi se pare așa, spune el.

Mă uit din nou la el până clipește.

În timpul mesei beau două pahare de Chianti și mi se dezleagă limba. Vorbesc în râuri de cuvinte în italiană și mă mir de abilitatea mea. Fac chiar și o glumă, un joc de cuvinte. Mă simt acasă, ca și cum aș fi trăit în Italia întotdeauna.

Când ceilalți oaspeți pleacă, văduvul italian mă oprește pe hol și mă întreabă dacă poate să mă invite să îmi arate Roma a doua zi. Îi spun că *si, certo*. Ce altceva am de făcut decât să aștept ca unul dintre milioanele de oameni din Chicago să se hotărască dacă are de gând să ajute o refugiată?

În următoarele săptămâni Vincenzo mă duce peste tot. Uneori îmi vorbește despre soția lui și despre cât de mult a iubit-o, dar și despre cum și cu câte femei a înșelat-o când trăia. Încep să mă gândesc că este un colecționar de femei, așa cum Mariana e colecționară de pantofi, toate aranjate în șir, după culoare, formă și ocazia în care îi vor face să arate cel mai bine. Mariana și Vittorio îmi spun să am grijă cu Vincenzo. Roxana este geloasă când ies seara în loc să îi fac părul sau să joc cărți cu ea, sau să mă joc cu păpușa ei cea rea, Ninetta. Îmi spune că Vincenzo este un om rău și că și-a ucis soția. Mariana și Vittorio o ceartă că vorbește așa și o trimit la culcare.

Într-o seară Vincenzo îmi propune să mă căsătoresc cu el. Îmi spune că nu îmi va lipsi nimic, că mă va trata ca pe o prințesă. Vom merge în croaziere, vom călători oriunde vreau. Suntem într-un restaurant în aer liber pe un deal deasupra orașului. Muzica italiană se răspândește în aer.

Simt un fior romantic care nu seamănă a dragoste sau nostalgie. Imaginea lui Mihai și a ochilor lui verzi umbriți de genele închise la culoare prinde contur în mintea mea cu mai multă claritate decât oricând, din seara când am făcut dragoste în peșteră sub stânca

noastră albă. Mă uit la bărbatul acesta care tocmai m-a cerut de nevastă, al cărui chip este atât de cunoscut încât nu mă simt rușinată, nimic din ce ar spune sau ar face el nu m-ar face să mă simt stingherită. În schimb, știu că îl pot face să clipească oricând. Îi pun că nu vreau să fiu o prințesă. Vreau să fiu jurnalistă sau actriță sau amândouă. Poate el să facă asta pentru mine? Îi spun că mă duc în America, la Chicago, nu vreau să merg în nicio croazieră.

Îi spun că deja am un iubit, un *fidanzato*, o mare, mare dragoste în România. Vom fi împreună din nou într-o zi când voi fi la Chicago. Ne vom căsători acolo, în Statele Unite. Îmi dau seama că este pentru prima dată când am avut acest gând.

În plus, îl întreb câte alte femei ar avea odată ce am fi căsătoriți de un an, sau poate numai de o lună?

Îmi spune că toate acestea ar înceta, că mi-ar fi credincios și că m-ar iubi doar pe mine. Aceasta îmi pare drept cea mai mare minciună de când *Părintele națiunii noastre* ne-a spus că trăim într-un paradis al muncitorilor.

— Mulțumesc, Vincenzo pentru cererea ta în căsătorie și e foarte drăguț din partea ta să te oferi să îmi fii credincios, spun în cea mai elegantă italiană. Dar nu pot accepta.

— Ești o femeie pe cinste, Mona. Vei ajunge departe, nu am nicio îndoială. Dar poate într-o zi îți vei aminti de mine și vei regreta decizia pe care ai luat-o.

Pentru un timp, Vincenzo continuă să mă scoată în oraș și să îmi ofere mese scumpe, sperând că mă voi răzgândi. Într-o zi îmi cumpără o poșetă roșie. Pun în ea pașaportul și fotografiile pe care le-am adus din România, când agenții vamali aproape au găsit suta de dolari cusută de haină. Scot tot ce aveam în Fiatul galben când am venit în Italia și țineam strâns la piept când ofițerul vamal a controlat pașaportul lui Mario și a crezut că sunt soția lui. Pun totul cu grijă în noua mea geantă roșie. Arunc geanta veche într-un coș de gunoi lângă Piața Spaniei. Mă opresc la capătul treptelor de marmură ce duc spre o catedrală magnifică înconjurată de flori târzii de toamnă și cafenele mici unde poți să bei expresso care îți curge prin vene și poți mânca înghețată și mici porții de pizza cu anșoa.

Muzicanți cu chitare și mandoline cântă piese care îți frâng inima. Un tânăr spune că e îndrăgostit de iubita sa brunetă cu un trandafir roșu în păr, dar apoi se supără și o părăsește când aceasta îi spune că nu îl iubește.

Într-o noapte foarte târziu îi sun pe părinții mei din apartamentul Marianei. Mama mea răspunde și vocea îi tremură de emoție și lacrimi. Îmi dau seama că tocmai am trezit-o. O altă zi întunecată începe în micul apartament din București: făcutul cafelei din năut, mersul cu autobuzul supraaglomerat până la serviciu, privitul înapoi peste umăr ca să vezi dacă te urmărește cineva. Mă întreabă timid dacă sunt bine. Îi spun că *da, sunt foarte bine.* Tata vine la telefon și mă simt ușurată că nu este arestat sau nu se ascunde pe undeva. Este acolo, lângă mama, care probabil că are bigudiuri în păr. Îl aud cum fumează în timp ce vorbim, cu pufăituri scurte și furioase. Nu putem vorbi prea multe pentru că presupun că telefonul lor este ascultat. Nu pot da nume sau adrese. Spun doar că *începe să se facă frig aici.* Le mai spun că mi-e foarte dor de ei. Închidem telefonul. Stau pe scăunelul de lângă telefon în casa Marianei. Îmi dau seama pentru prima dată cât de mult din mine s-a dus pentru totdeauna.

Este frig, umed și plouă în Roma. Beau caffe latte sau expresso în fiecare zi în baruri micuțe sau cafenele pentru a mă încălzi. Într-o zi stau în fața Colosseumului și mă uit la zidurile sale de piatră nobile,vechi și curbate. Vincenzo stă lână mine tremurând, în trenciul său, sperând că poate frigul și ploaia mă vor face să am mai puțină încredere în viitorul meu și că îmi voi schimba părerea în legătură cu cererea lui în căsătorie. Vântul suflă prin mine și prin haina de lână albă pe care mi-a dat-o Mariana, una din hainele ei vechi. Stau în fața Colosseumului și mi-e frig.

În ziua următoare primesc vestea că agenția mi-a găsit un sponsor în Chicago *un cuplu mai în vârstă,* și mai am o săptămână până când pleacă avionul. Plâng când părăsesc fața fină de porțelan a Marianei, cea cu mulți pantofi și pe Vittorio cel visător și agitat care mi-a arătat Colosseumul pentru prima dată, m-a ajutat să devin refugiat politic și m-a privit cum mă tundeam. Știu că niciodată nu voi putea răsplăti pe acești oameni din Trieste și din Roma care s-au întâmplat să îmi treacă prin cale ca ființe magice și care m-au ajutat, m-au susținut și m-au hrănit doar pentru plăcerea de a o face. Știu că ei nu așteaptă nicio recompensă și că sunt triști că plec.

La prânzul de adio, Vincenzo mă duce la un restaurant cu muzicanți pe Via Venetto. Dansăm pe muzica lui Adriano Celentano. Mă cuprinde nostalgia când aud cântecul *Azzurro* cântat de un cântăreț italian care încearcă să îl imite pe Celentano. Vincenzo mă mai cere o dată în căsătorie și eu îl refuz din nou în timp ce ne unduim pe podeaua de marmură a restaurantului.

La aeroport Roxana plânge și îmi spune că vrea să vină să mă viziteze la Chicago. Îi îmbrățișez pe Mariana și pe Vittorio și o țin în brațe pe Roxana încă o dată. *Tutto sara bene.* În depărtare, după un grup de turiști americani îl văd pe Vincenzo îmbrăcat cu trenciul lui și fumând. Îmi face semn cu mâna și îmi trimite sărutări. Înaintez prin mulțime și ajung la avion, primul meu avion din viața mea. O familie cu copii trece prin fața Marianei, Roxanei și a lui Vittorio, apoi nu-i mai văd deloc. Intru în panică și vreau să alerg după ei să-i mai îmbrățișez încă o dată, să-i implor să mă ajute să mă stabilesc în Roma, *Roma amore mio.* Să mă lase să mai rămân măcar un anotimp. Dar deja sunt la rând la controlul pașapoartelor și o femei în uniformă care pare ofițer de poliție a aeroportului mă împinge și îmi strigă să înaintez *Dai, dai, presto.* Țin strâns poșeta roșie și mă mișc repede.

Partea a doua

Într-o suburbie din Chicago: o luptătoare pentru libertate

Cei doi care m-a ajutat să vin la Chicago sunt Gladys, o femeie de vreo 50 de ani, și Ron, un bărbat cam tot de 50 de ani. Amândoi au părul alb.

Gladys are o expresie încordată, de parcă i-ar părea rău de ceva, iar fața lui Ron este roșie și rotundă. Lucrează la o societate de asigurări. Merge cu mașina toată ziua, nu chiar ca să muncească pentru bani, dar se întâlnește cu alte femei și lucrează ca voluntare pentru biserică, apoi pregătește cina pentru Ron. Descopăr că au aflat de mine, și de nevoia mea de a fi sponsorizată ca să vin în America, prin intermediul bisericii lor. Aceasta mă uluiește. În micile biserici ortodoxe intram numai când aveam nevoie să-mi liniștesc gândurile și să scap de imaginile cu *părintele națiunii* și cei trei *zei marxiști* bărboși, pentru că acolo erau doar preoți bătrâni cu bărbi lungi, albe și femei, îmbrăcate în negru, sărutând icoanele și închinându-se la altar. Sfinții de pe fresce și icoane se uitau la tine derutați, cu privirea fixă. Înțeleg că sunt o operă de caritate pentru Gladys și Ron. Acesta este motivul pentru care mă iau cu ei peste tot, la petreceri și la biserică și la mese festive, și mă prezintă drept *domnișoara din România.*

Ei locuiesc într-o suburbie din Chicago, nu printre clădiri înalte și trafic infernal cum am sperat, ci într-un mic sat aproape de Chicago, unde sunt case enorme și străzi pustii. De fiecare dată când spun că merg la o plimbare, Gladys și Ron se uită unul la altul amuzați. Nimeni nu se plimbă pur și simplu, pe-aici. Trotuarele sunt doar niște benzi înguste la marginea drumului. Uneori trebuie să mergi pe mijlocul străzii, și oamenii trag cu ochiul la mine din mașinile lor. Uneori, câte un șofer se oprește și mă întreabă dacă m-am rătăcit, dacă mă poate ajuta cu ceva.

La petrecerile lor, toată lumea vorbește despre cele bisericești apoi despre subiecte precum vremea sau afacerile cu asigurări, despre cina pe care au de gând să o pregătească de Ziua Recunoștinței când toată

lumea mănâncă curcan și piure de cartofi, apoi discută iar despre vreme.

Toți îmi pun întrebări politicoase despre țara mea și părinții mei. Mă întreabă ce limbă se vorbește în România, și dacă există McDonald's în țara mea. Când le spun că nu există, ei răspund că precis România este o țară frumoasă, dar ei nu ar putea trăi acolo fără McDonald's. Toată lumea râde la gluma lui Ron pe seama lipsei de hamburgeri în țara mea. Nu sunt sigură de ce acest lucru este amuzant, dar pentru a fi politicoasă merg mai departe cu gluma și spun că nu pot să cred cum am supraviețuit în toți acești ani, fără să mâncăm un hamburger. Toată lumea râde și de gluma mea.

Într-o zi, Ron mă duce la un McDonald's aproape de casa lor ca și cum ar fi un mare eveniment. Îmi cumpără un dublu Mac și mi-l dă ca pe un trofeu. În timp ce mănânc sandvișul muiat în ulei și chifteaua uscată, pe care aș mânca-o cu o furculiță și un cuțit, nu ca pe un sandviș ca Ron, sunt uimită. Îi spun lui Ron că e grozav, dar de fapt mă gândesc că e ciudat cum în America, peste tot unde te uiți, sunt munți de mâncare cu un gust nu prea bun, pe când în țara mea aproape murim de foame și totuși atunci când facem ceva de mâncare, chiar dacă e vorba de cartofii prăjiți ai mamei și o salată de roșii cu castraveți sau o felie de pâine cu unt, întotdeauna are gust bun. Sau poate că numai eu sentimentalizez totul pentru că sunt atât de departe de țară și un vechi proverb românesc spune că fie pâinea cât de rea, tot mai bine în țara mea, își dobândește sensul său adevărat acum. Mihai îmi spunea acest proverb uneori, atunci când discutam despre cei care pleacă din țară. O amintire ca un flash apare în mintea mea: Mihai și cu mine mâncând pâine cu roșii, el sărutându-mă, atingerea mâinilor lui pe spatele meu dansând în brațele sale, în rochia mea de satin de culoarea piersicii, la petrecerea de Anul Nou atunci când am început noul deceniu. Îi văd fața zâmbind trist și de fapt *nu* spune proverbul, sau orice altceva, atunci când ceilalți musafiri povestesc întâmplări despre plecarea din țară. Apoi sunt îngrozită că mă vor năpădi amintirile și că-mi va fi dor de fiecare și de toate așa cum mi s-a întâmplat în gara din Trieste. Înghit furioasă hamburgerul într-un efort disperat de a închide ușa, care s-a deschis periculos de mult în mintea mea, ca să ascund toate amintirile, pentru moment. Ron ia gestul meu ca pe un semn că mi-a plăcut foarte mult hamburgerul și se oferă să-mi mai cumpere unul.

— Nu, mulțumesc, îi spun cu gura plină.

Îmi vin gânduri urâte la petrecerile și cinele lui Ron și Gladys și la mesele de duminică. Spun lucruri șocante precum *sunt oameni care mor de foame pe străzi în București* și *unii chiar ar ucide pentru mâncare*. Le spun că am fost o luptătoare într-un grup ilegal. Când se uită uimiți la mine, ridic din umeri și spun că am scăpat din România într-o pătură de camuflaj într-un camion care transporta carne de vită pentru Turcia, pentru că România este una dintre cele mai mari exportatoare de carne de vită din Europa. De aceea mor oamenii de foame și ucid pentru un pic de carne de mărimea celei de la McDonald's.

Dar chiftelele noastre de carne de vită sunt mai gustoase, le spun, când reușim să punem mâna pe așa ceva . Apoi spun că am lucrat ca actriță în cel mai mare teatru din București și că am studiat Științele Politice și Economice la Universitatea din București. Toată lumea este derutată de faptul că universitățile și sălile de teatru funcționează încă, în timp ce oamenii vânează porumbei și pisici pe străzile Bucureștiului pentru carne.

Pe parcursul acestor petreceri mă apucă o mare plictiseală, și mă simt insuportabil de tristă. Cele mai rele sunt diminețile de duminică în care toată lumea ascultă predica despre cum să nu faci păcate și despre cum să ne încredințăm viața noastră și sufletele Domnului Iisus Hristos. Când așteptam în Italia ca sponsorul meu să apară ca să pot merge la Chicago, mi-am imaginat viața într-o mie de posibilități. Dar în niciun caz nu mi-am imaginat că o să fie așa. Nu m-am gândit niciodată că o să fiu dusă la biserică să ascult tot timpul predici despre Iisus, și că lumea o sa fie atât de politicoasă încât mă sperie, și că-mi vor da broșuri cu fotografii de fetuși ciopârțiți și plini de sânge, cu titluri mari în care scrie că *avortul este crimă*. Habar nu am ce legătură are avortul cu toate celelalte. De ce oamenii vorbesc din senin despre un astfel de lucru ca avortul? De ce, din toate posibilitățile în lume, am ajuns să fiu găzduită și hrănită de niște oameni care îl folosesc pe Iisus Hristos și avortul în aceeași frază mereu?

Mă sperii cu adevărat, atunci când Ron și Gladys îmi cer să mă convertesc la religia lor și să-l accept pe Iisus Hristos în viața mea, și când mă iau la reuniunile lor în subsolul bisericii unde vorbesc despre avort și despre cum negrii și evreii sunt anticriști și corup țara cu droguri și avorturi și homosexualitate. Vorbesc despre o conspirație evreiască.

Spun că puterea va fi preluată de comuniști. Îl venerează pe președintele Reagan. Eu nu știu nimic despre o conspirație evreiască,

dar toate ciudățeniile astea de la subsol cu siguranță că mi se par un fel de conspirație bisericească. La televizor se dau știri despre bombardarea unei clinici pentru avorturi de cei pe care prezentatoarea îi numește „activiști pro-viață." *Explozia*, spune zâmbind prezentatoarea excesiv machiată, ca și cum ar anunța construirea unei noi școli sau sosirea echinocțiului de primăvară, *a dus la moartea unui doctor și la rănirea gravă a mai multor asistente medicale și a altor membri ai personalului clinicii.* Cum ne uităm la știri în sufragerie, Ron și Gladys se uită unul la celălalt cu o privire ciudată, aproape un zâmbet. Expresia „activiști pro-viață", în asociere cu știrile despre atacul de la clinică, uciderea și rănirea unor oameni, mă lasă fără replică. Mă întreb ce apucau să facă în America oamenii care nu sunt „activiști pro-viață"?

Mă simt la fel de îngrozită ca atunci când securitatea mi-a cerut să devin informator, dar este chiar mai rău acum, pentru că ar fi trebuit să încep aici o viață nouă, să merg liberă pe jos pe străzile din Chicago, să ascult jazz și să învăț ca să devin jurnalistă. Asta ar trebui să fie experiența mea de libertate.

Într-o zi, Gladys îmi spune să merg cu ea să *răspândim vestea cea bună*. Mă întreb dacă cineva din familia ei tocmai s-a căsătorit sau are un copil sau i s-a dat un loc de muncă la Casa Albă. Mă bucur pentru șansa de a ieși la o plimbare, chiar dacă e doar în jurul micului oraș cu străzile goale. Poate dacă am noroc, o să întâlnesc oameni noi. Dar Gladys ia Biblia și o grămadă de broșuri. Începe să bată pe la ușile oamenilor și le spune să-l accepte în inima lor pe Iisus și că avortul este crimă. Oamenii îi închid lui Gladys ușa în nas. Destul de repede ea are o privire jalnică, de parcă toată lumea ar fi împotriva ei. Merge pe drum ținând strâns la piept Biblia și broșurile. Pentru o clipă aproape că îmi pare rău pentru Gladys. Mă întreb ce-a greșit atât de mult în viață ca să-și dorească atâta umilință. Dar mila dispare rapid atunci când mă gândesc la propria mea jenă de a fi cu ea. Vreau să mă topesc în asfaltul negru al străzii doar ca să fiu oriunde în altă parte, dar nu aici. Aș vrea să fiu mai degrabă înapoi la București cu toată securitatea.

Cel puțin acolo am simțit o anume incitare auzind pași în spatele meu și apoi gustul victoriei când am ajuns la apartament, am închis ușa în spatele meu, și m-am așezat jos cu mama și tata în jurul mesei din bucătărie, peste tocana de praz sau cartofii fierți vorbind despre poezia metafizică. Totul aici pare așa de plicticos și de jenant. Mă simt lipsită de orice speranță și mă gândesc la Hamlet: *lumea întreagă*

este o închisoare. Chicago, este chiar mai rău decât Danemarca lui Hamlet, unde cel puțin au existat crime, sinucideri, pasiuni, și castele întunecate, bântuite. America acestei suburbii pare afundată într-o clisă otrăvitoare care se răspândește ca o mlaștină. Nicio măreție, nicio frumusețe, niciun fel de viață trepidantă.

O urăsc pe Gladys. De ce ea și Ron a trebuit să facă un caz de caritate din mine? Mă întreb dacă organizația de la Roma are idee de ce fel de sponsori au pentru oameni. Nu cred că știu, amintindu-mi de femeia cu ochelari pe un lanț în jurul gâtului, sunetul atâtor limbi și culorile țesăturilor și obiectelor făcute manual în diferite țări, de pe pereți. Vreau să le scriu să se ferească de *cupluri drăguțe*, ca să se asigure că refugiații nu ajung în grupuri religioase ciudate în loc de a fi corect sponsorizați, oferindu-li-se castron de supă și un pat unde să doarmă.

Gladys mă ia furioasă de braț și se întoarce acasă, mormăind ceva despre decăderea morală. Trebuie să fug, trebuie să fiu liberă. Am să iau trenul de Chicago, pe care de fapt nu l-am văzut încă. Trebuie să găsesc de lucru, să văd oameni mergând pe stradă, să văd clădiri înalte, și să mă curăț de predici despre negri și evrei și avorturi.

Într-o seară, la cină, le spun lui Gladys și lui Ron că sunt evreică și că am făcut sex cu poștașul cel negru în timp ce ei nu erau acasă, și acum cred că sunt gravidă. Îi întreb unde pot să fac un avort. Poate că așa, mă vor da afară din casa lor împodobită cu tapet floral și cu tapițerie bleu deschis pe canapea. Dar sunt drăguți și miloși. Ei mă cred când le spun despre faptul că sunt gravidă, și spun că Iisus Hristos mă va ierta, și că ar trebui să dau copilul spre adopție. Spun că Iisus Cristos va accepta și un evreu, dacă mă căiesc.

Știu că ar trebui să simt măcar recunoștință față de Gladys și de Ron pentru că m-au ajutat să ajung la Chicago, dar chiar nu pot să simt nimic altceva decât greață și plictiseală și teamă, senzații pe care nu le-am mai simțit niciodată în această combinație.

Într-o zi, atunci când Gladys pleacă cu mașina la munca ei voluntară, plec de-acasă și merg în gara unde oprește trenul de Chicago. Am câțiva dolari din alocația pe care mi-o dă Gladys. Cumpăr un bilet dus-întors la Chicago pentru o zi.

Trenul mă lasă undeva în locul numit la *the loop*, printre clădiri gigantice și un labirint de străzi suspendate. E un întreg vacarm în jur, abia aștept să ajung undeva, să urc până la cerul cenușiu de noiembrie care se vede printre ametitoarele clădiri. N-am mai văzut atât de mulți oameni de diferite culori într-un singur loc, cu excepția

unei cărți de geografie de la școală, din România. Avea o pagină cu un mare cerc de oameni care dansează în jurul globului, toți îmbrăcați diferit și cu diferite culori ale pielii, pentru a arăta că toate rasele trăiesc în armonie.

Presupun că trebuia să reprezinte o utopie comunistă în care toată lumea trăiește laolaltă în pace și armonie sub steagul roșu al Partidului Comunist. În România, singurii oameni cu o culoare a pielii ușor diferită, sunt țiganii care trăiesc în tabere la țară sau în clădiri urâte, de la marginea orașului. Toată lumea îi înjură. Câteodată, studenți din țări africane, la fel ca studentul senegalez al tatălui meu care a schimbat bani românești pentru suta de dolari pe care o aveam la mine în trenul de Trieste. Toată lumea îi înjură și pe negri, pentru că sunt și mai întunecați decât țiganii.

O senzație puternică mă năpădește, că acesta este orașul unde trebuia să mă nasc, că sunt victima unei greșeli cosmice, că nu am crescut aici, printre toate aceste zgomote și culori. Dar apoi, gândindu-mă mai bine, cred că dacă aș fi trăit aici de la început nu aș purta în mine povestiri ale rudelor mele care au supraviețuit bombelor mâncând rădăcini și plutind pe râuri cu oglinzi și cutii muzicale. Nu aș fi cunoscut iubirea din Carpați pe covoare de fructe de pădure sau de zăpezi albastre. În toată învălmășeala, în nepătrunsa aranjare a lucrurilor, probabil că totul este așa cum ar fi trebuit să fie.

Mă simt ciudat de familiarizată cu Chicago, ca si când aș mai fi fost aici înainte, ca și cum aș mai fi văzut aceste străzi aglomerate mărginite de clădirile gigantice care arată ca niște tablouri cubiste, undeva într-un vis, ca și cum puzderia de oameni mergând cu pași repezi și cu hotărârea de a scoate tot ce-i mai bun din cenușiul acestei zile ar fi trecut prin subconștientul meu cândva, cu mult timp în urmă. Hoinăresc pe străzi cu o aprigă curiozitate și bucurie. Sunt copleșită de Lacul Michigan. Mă uit la trecători, încercând să-mi întipăresc fiecare chip în memorie. Acesta este un oraș pe potriva lăcomiei mele.

Buenas Noches, Mi Amor!

După multe ore de mers pe jos prin Chicago, intru într-o farmacie cu un afiș pe care scrie *Căutăm ajutor*. Presupun că asta înseamnă că e un serviciu plătit, dar nu sunt sigură. Dacă am de gând să fug de la Gladys și Ron, primul lucru de care am nevoie sunt banii. *Vezi Manager înăuntru*, spune afișul. Intru înăuntru și îi spun unei femei care pune sticle de șampon pe un raft că vreau să vorbesc cu directorul, pentru că vreau să ajut. E o negresă într-un pulover roșu, și-mi spune că ea este managerul. O întreb dacă plătește pentru ajutor.

— Dragă, firește că plătesc, spune ea.

Pentru prima dată, de două luni de când sunt în America, râd. Modul în care rostește cuvintele este încântător. Mă conduce într-o cameră în spate și îmi ia un interviu de aproximativ zece minute. O cheamă Rhonda. E surprinsă când îi spun că sunt în America, de numai câteva săptămâni. Spune că engleza mea este excelentă, chiar dacă îmi ia mult timp pentru a completa formularul pe care mi l-a dat.

— Să-l aduci înapoi mâine, dragă, și vom vedea ce putem face pentru tine, îmi spune ea.

— Vă rog, puteți să-mi spuneți acum, dacă am obținut slujba? Pot începe imediat. Vreau să lucrez, pentru că am nevoie de un loc unde să stau și pentru a merge la școală. Eu sunt refugiată politic, am statut de rezident permanent și toate documentele mele sunt în ordine și vă rog, pot să iau slujba? Mi-ar plăcea să lucrez într-o farmacie.

Rostesc totul pe nerăsuflate. Ea se uită la mine pentru câteva momente cu brațele încrucișate, și aproape că-i pot auzi gândurile rostogolindu-se în mintea ei. Mă gândesc cum trebuie să-i par eu: o nebună dintr-o țară ciudată, care rătăcește pe străzile din Chicago, într-un soi de disperare. Ea nu are de unde să știe că mă înec încet într-o mocirlă. Deschide gura într-un zâmbet mare, ca zâmbetul mare și alb al prietenei mamei mele, Nora în poza în care stă într-un portocal, undeva în America, pe același continent unde sunt în chiar această clipă. Ar putea fi foarte bine pe Lună, pentru că nu am nicio adresă sau număr de telefon de-al Norei. Știu că trebuie să mă agăț

de oricine îmi arată bunătate, pentru că nu cunosc pe nimeni în Statele Unite ale Americii.

— Dragă, ai luat-o, spune ea cu o voce catifelată.

Sunt atât de ușurată că prind curaj și o întreb dacă știe vreun loc unde aș putea să stau, un apartament de închiriat. Îmi spune că se va gândi la asta, apoi mă duce la casieria farmaciei și îmi face cunoștință cu Marta, care este din Mexic. Fața rotundă a Martei îmi amintește de femeia frumoasă cu colier din monede de aur de la care am cumpărat buchețelul de zambile în acea zi nemiloasă de aprilie. Când Ronda îi spune că tocmai am fost angajată și caut un loc unde să stau, Marta zice că, bine, poate o să mă ajute cumva.

Marta vorbește engleza altfel decât Ronda. Îl pronunță pe *r* mai dulce, la fel cum îl pronunțăm noi, românii, și transformă *v*-urile în *b*. Vorbirea ei este jucăușă, delicată. Mă gândesc la mișcarea unei fuste, la mișcarea grațioasă a mâinii în aer într-un moment de entuziasm, ca acesta în care mă aflu acum, într-un amurg în Chicago, printre forme atât de colorate, într-o farmacie unde am obținut prima mea slujbă și un loc unde să fiu pe propriile mele picioare. Simt că încep să prind rădăcini în pământul acesta pietros din Chicago, primele rădăcini fragile.

A doua zi în timp ce Gladys este la biserică, îmi împachetez cele câteva lucruri pe care le am din Italia de la cele două familii la care am stat: rochia roșie, pantofii albi cu funde negre, două pulovere și o fustă albastră. Scriu un bilet pentru Gladys și Ron mulțumindu-le pentru ospitalitate, spunându-le să nu-și facă griji pentru mine. Le spun că am găsit de lucru și un apartament în Chicago și că îmi iau rămas bun. Mă mai uit odată prin sufrageria cu tapițerie bleu. Mă aștept să simt vreun regret sau tristețe, dar nu simt nimic. Înainte de a ieși pe ușă, mă întorc și mai scriu pe bilet că le sunt recunoscătoare pentru tot ce au făcut pentru mine, pentru că m-au sponsorizat să vin în America. Mă gândesc să scriu la Organizația Refugiaților de la Roma și să le spun că am ajuns cu bine și să-i avertizez în legătură cu Gladys și Ron.

Mă mut la Marta și la fiica ei de 6 ani, Daniela, până mă mut într-o garsonieră din aceeași clădire unde locuiește ea, care se eliberează la sfârșitul lunii. Mirosurile iuți și condimentate de mâncare mexicană se ridică din bucătăria ei, și a altora, și umplu toată clădirea. Holul face ca râsetele și certurile în spaniolă să se audă cu ecou. Uneori seara se aude muzică de undeva din clădire, muzică despre iubire și moarte, *amor y muerte*, care mă umple de dor. Îmi amintește de muzi-

cienii italieni care cântă despre iubire și moarte prin piețe, într-o altă limbă.

O ajut pe Marta să facă niște avocado. Tai roșiile și ceapa în ritmul muzicii mexicane. Fac un piure verde din fructul de avocado, verde închis și în formă de ou. Mă delectez cu mirosul bucătăriei Martei și cu gustul piureului verde.

Uneori Marta ia câteva înghițituri de tequilla direct din sticlă. Gust și eu, și îmi amintesc de țuica de prune. Ambele parcă îți dau un șoc electric prin corp ca și cum ai fi fost lovit de trăsnet. Uneori Marta și cu mine dansăm în bucătărie pe muzică de *amor y muerte* iar Daniela ni se alătură, ținându-se de fusta mamei. Marta o ia în brațe și o sărută pe toată fața și dansează cu ea, în cercuri, în bucătărioara care miroase a ceapă și a mazăre.

Dorm pe un pat de campanie chiar lângă patul în care Marta doarme împreună cu Daniela. Noaptea, pe când mă cufund în cel mai adânc somn pe care l-am avut de când eram copil, după o zi petrcută la farmacie și apoi plimbându-mă prin vântul ascuțit din Chicago și schimbând două trenuri, după ce am gătit alături de Marta și am băut tequilla și am dansat, le aud vorbind încet una cu cealaltă. Mi se pare ca un ciripit melodios în liniștea apartamentului din Chicago, misterios și plăcut totodată: *buenas noches mi amor*. Dimineața, Marta și cu mine luăm trenul ca să mergem la lucru. În curând peste Chicago va veni iarna.

Iarnă la Chicago în sepia

Pe parcursul primei mele ierni la Chicago îmi degeră picioarele. Am un abces la un dinte. Sunt umflată la față și arăt iar ca un pește. Mă zvârcolesc de durere vreo trei zile până când abcesul se sparge și durerea dispare, după care am un dinte mort în gură. Încă mai lucrez la farmacie, la casă. Mă înscriu la cursuri ca să-mi termin facultatea și mă mut în schimbul de noapte ca să pot merge ziua la cursuri. Schimb două trenuri și un autobuz ca să ajung la universitate. Sunt desenate graffiti pe trenuri, de genul *viața e o cățea și după aia mori.* Cuvântul futu-i e peste tot. De pe pereții acestor trenuri afli că *Jose o fute pe Maria.* Mă distrez în fiecare dimineață în tren în timp ce încerc să mi-i imaginez pe acești oameni care au așa o viață sexuală intensă încât trebuie s-o știe tot Chicago-ul și sistemul regional de transporturi în comun. Câștig bani și învăț magazinele de pe State Street și Michigan Avenue. Mi-e dor de Italia. Mi-e dor de bulevardele largi ale Romei, de luminile sale speciale, de pini, de cafeaua espresso de la barurile înguste. Nu mi-e dor deloc de țara mea, doar de Italia. Dar nu e un dor mistuitor, e un fel de surogat, pentru că mi-e mai ușor să-mi fie dor de Italia decât de țara mea cu toate persoanele și lucrurile pe care le iubesc.

E cenușiu și frig la Chicago, atât de frig încât se pare că și viața se va opri și toată lumea de pe stradă va îngheța pur și simplu ca niște manechine, pentru totdeauna. Femeia de afaceri în haină de blană neagră și adidași va îngheța în timp ce caută prin poșetă după cheile mașinii. Bărbatul care cântă la saxofon în fața unei pălării goale va îngheța așa, cum ridică saxofonul către cerul întunecat al orașului. Boschetara va îngheța cu mâna în coșul de gunoi; polițistul de la circulație va îngheța în trafic cu mâna ridicată. Totul, taxiurile, limuzinele, copilul care aleargă în urma mamei sale — care duce câte o sacoșă de la băcănia Dominic în fiecare mână — va îngheța în timp ce încearcă s-o ajungă din urmă. Așa văd eu orașul Chicago în iarna asta rece: în imagini statice alb-negru. Știu că ar trebui să simt ceva,

dar nu simt. Nu las să mă învăluie niciun sentiment care m-ar putea distrage de la a răzbate prin această iarnă.

Îmi place micuța mea garsonieră mobilată. Le vizitez des pe Marta și Daniela, când mă simt singură, când ea se simte singură. O ajut pe Marta să facă guacamole, și gustăm câte un pic de tequilla direct din sticlă. Într-o zi Marta mă duce la colegiul unde a absolvit acum mai mulți ani, în partea de nord a orașului, lângă parcul Lincoln, și mă prezintă celor de la Biroul de Administrație și Ajutor Financiar. Mă ajută să mă înscriu cu jumătate de normă. Până când pot obține ceea ce ea numește „taxa de școlarizare și ajutor financiar" și până mă pot înscrie cu normă întreagă.

Învăț până noaptea târziu: literatură engleză, religie și filosofie. Platon, Leibnitz, Biblia, William Butler Yeats. Merg la școală foarte devreme dimineața în așa fel încât să stau în bibliotecă și să iau orice carte vreau și să mă uit la alți studenți și la profesorii care merg la bibliotecă. Profesorii mei sunt uimiți că am citit toată opera lui Shakespeare și că pot recita pasaje întregi pe de rost. Am citit și *Tristam Shandy*. Nu sunt sigură că cei de aici vor înțelege asta, că pentru noi acasă e o problemă de supraviețuire, să citești până devii euforic. Ei nu știu că oamenii se aruncă pe fereastră sau se spânzură în sufragerie dacă nu pot trece examenul de admitere la facultate. Uneori am scurte conversații particulare cu profesorii de la cursuri. Nu m-am simțit niciodată atât de importantă. Inima mea o ia razna doar ce discut despre Ms. Dalloway cu profesorul meu în timp ce alți studenți se uită invidioși la noi.

Merg zilnic la Biroul de Ajutor Financiar ca să completez formulare pentru burse, formulare de venit și pentru venitul părinților. Completez multe zerouri, rotunde și grase, în fiecare rubrică în care se cere venitul, câștigurile și declarația de venit. Nu înțeleg conceptul de declarație de venit. Îi spun femeii de la birou că sunt refugiată și că nu am bani — adică nu am bani, cu adevărat — ca să plătesc cursurile și că părinții mei sunt persecutați în România. Îi povestesc până și cum am fugit din țară cu trenul de Trieste care nu era chiar trenul de Trieste, și cum am reușit să trec granița în Italia doar cu poșeta.

— Nu aveam bani, îi spun. Doar poșeta și foaia matricolă de la facultate și niște poze.

Face ochii mari.

— Aveți foaie matricolă? mă întreabă. Adică o traducere? Ați făcut facultatea în România?

Știu că toate femeile din acel birou vor discuta despre mine după ce plec.

Câteva zile mai târziu, ajung să vorbesc cu decanul facultății, care este foarte amabil și plin de admirație. Mi se pare că visez, toată lumea mă ia atât de în serios și este atât de amabilă. Au tradus toate notele din foaia mea matricolă, de zece și de nouă, și un singur șase, la economie politică. Decanul îmi dă un document oficial cu mulți de *A* și un *C*.

— E foarte bine, îmi spune decanul. Suntem mulțumiți să te avem printre noi.

Știu că lui tata nu i-ar veni a crede când i-aș spune despre toate astea. Ar fi atât de mândru că toate notele mele românești înseamnă atât de mult în America. Ar spune *Uite ce bună este educația din România! Ce păcat că ticăloșii ăștia și-au bătut joc de țara asta!*

Nu-mi mai place munca la farmacie. Îmi place să fiu cu Marta și cu Ronda. Îmi place să mă distrez pe seama clienților în timp ce luăm prânzul toate trei în cămăruța din spatele magazinului. Dar nu am stare, vreau să mă mișc, să fac ceva ieșit din comun, cum ar fi să scriu o piesă care să devină celebră, să-mi iau doctoratul și să fiu profesor universitar. Vreau să fiu și să fac ceva care ar face să merite toată munca mea în America, ceva care să justifice pe deplin faptul că m-am rupt de țară și de familie. Uneori, chiar înainte de a merge la culcare, mă gândesc ce-ar fi să-l sun pe Mihai chiar acum, că e ziuă în România. Dar ce să-i spun, cum să-i explic totul, plecarea mea fără un cuvânt? Și dacă ar fi rece și distant la telefon, ar fi mai rău decât să nu-i mai aud vocea. Nu am avea nimic să ne spunem în afara vidului de peste oceanul Atlantic. M-am rupt de el și de dimineața în care am stat singură în camera lui uitându-mă la pat și la furoul roșu întins pe el, și m-am hotărât definitiv să ies pe fereastră și să alerg la tren.

Nu-mi place când lumea mă întreabă de accent și de unde vin și cum am plecat de acolo. Nu înțeleg de ce, când spun că sunt din România mi se răspunde întotdeauna cu *Ooo, ce interesant !* sau *Vai, ce grozav !* Cred că nu e nimic măreț în a fi dintr-o țară sau alta. Totuși, nu am spus-o niciodată. Poate când o să am 40 de ani o să spun doar *Și ce-i așa de grozav să fii din România sau Albania sau Patagonia sau de oriunde altundeva?nu e treaba voastră de unde sunt !*, numai ca să văd cum reacționează lumea. Dar acum zâmbesc doar și spun mulțumesc ori de câte ori îmi spune cineva că am un accent *așa de drăguț*. Dacă le-aș pune că am fost securistă în România americanii ar spune *Vai, ce grozav. Îmi place accentul tău.*

Uneori cineva a auzit de Nadia Comăneci sau de Dracula, sau cineva spune că mai cunoaște un român și că poate o să-l cunosc. Înțeleg că țara mea e cunoscută pentru gimnastică și vampiri. Nu vreau să cunosc alt român. Puținii pe care i-am întâlnit vorbesc numai despre cum să facă bani și să-și cumpere apartament. Amestecă trei cuvinte românești cu cinci englezești, prefăcându-se că au uitat limba maternă. Până acum n-am întâlnit niciun sentimental care să plângă pe mijlocul străzii când aude vorbindu-se românește. Poate că voi întâlni, într-o zi, dar chiar nu-mi pasă.

Îmi place să hoinăresc prin Chicago și să observ oamenii, să mă uit la vitrine. Câteodată mai intru în vreun magazin și cumpăr câte ceva inutil cu banii pe care îi câștig la farmacie — o curea de piele naturală neagră, sau o cutie cu trandafiri pictați care se deschide când apeși un buton și înăuntru este pudră de față pe o parte și o oglindă pe cealaltă. Sau merg la câte un restaurant și comand o masă cu denumire lungă, de exemplu *cordon bleu de pasăre* și mănânc în timp ce citesc o carte. Fiecare zi e o aventură, chiar și munca de la farmacie și vântul rece și teama că nu-mi vor rămâne destui bani până la plata următoare.

Uneori se aude o muzică dulce în tunelul de la metrou, curgând unduitoare ca un geamăt de iubire, ca o lacrimă ce cade pe fața unui îndrăgostit. Omul cu saxofonul cântă și când este inuman de frig pe State Street, iar muzica seamănă cu tânguirea și tristețea cuvântului *dor*. Așa mi se pare mie, așa înțeleg exact ce înseamnă acest cuvânt intraductibil. Asta spune el cu saxofonul său. Stau și îl ascult după cursuri, dacă nu trebuie să mă grăbesc la lucru. Într-o zi îi spun ce minunat cântă și că ar trebui să cânte într-o sală de concerte. Râde atât de tare încât se aude de la un capăt la celălalt al tunelului, și spune că n-o să cânte niciodată într-un rahat de sală de concert, ci numai pe mama ei de State Street. Spun că nu e chiar așa de rău, pentru că toată lumea îl aude aici, iar el răspunde *Yeaaah!*

Încet, în frigul din Chicago, învăț cum să mă descurc în libertate. Îmi fac un locșor al meu în imensitatea ei sălbatică. Și iată-mă, ca o piesă mică în mozaicul american. Mă vezi ? sunt aceea cu haină maro luată de la un second hand și cu cizme gri, prea strâmte pentru picioarele mele degerate. Sunt chiar aici, pe State Street, între rusoaica aceea care vinde mere și banane și mexicanul cu taraba de hot dog. Acum mă vezi ? Sunt atât de entuziasmată că aș putea să strig chiar aici, pe mijlocul străzii State, așa de tare încât să se audă până în

România, până în bucătăria mătușii unde lumea mănâncă gogonele murate și se întreabă pe unde o mai fi și Mona acum ?

Tot ceea ce am nevoie acum este să mă descurc în timpul iernii. În unele dimineți, în secundele dintre somn și trezie deplină, mă năpădesc violent imagini amestecate din trecutul meu: părinții mei vorbind în șoaptă lângă farfuria de tocană de praz, Mihai în camera închiriată din București privindu-mă cu ochii în lacrimi, trupul lipsit de viață al Cristinei în cimitirul de la poalele muntelui. Am senzația foarte clară că visez și sunt trează în același timp.

În acele momente sinistre, un sentiment copleșitor de pierdere mă topește. Mai am încă o oră până să trebuiască să mă ridic și să încep o nouă zi în Chicago, așa că mă culc la loc. Când ceasul târâie prin somnul meu de dimineață, mă ridic instantaneu și îmi impun un program neiertător de uitare pentru psihicul meu. Exact ca un regim: nu mâncăruri prăjite, nu mă gândesc la părinții mei, nu dulciuri, nu am fantezii cu Mihai și cu ce ar putea să facă în acest moment, nu cărnuri semipreparate și nu-mi amintesc de visul avut cu numai o oră mai devreme. Mă bucur de dușul fierbinte de dimineață și nu-mi permit să mă gândesc că părinții mei probabil nu au apă caldă, sau că mama mi-ar spune să nu ies din casă cu părul ud, în frigul de afară. Îmi spun că sunt norocoasă că pot să fac un duș fierbinte în fiecare zi. Îndes toate cărțile de școală în geanta purtată pe care mi-a dat-o Marta și ies din clădire în vântul care-mi suflă în față. Reușesc eu să trec de iarna asta. Totuși câteodată nu mă regăsesc. În zilele în care nu mă gândesc la trecutul meu, mi se pare că am inima înghețată ca și picioarele în cizmele ieftine pe care le port.

Trebuie să mă gândesc la ce-am lăsat în urmă, trebuie să mă agăț de ceva și să încerc să nu mă pierd în aglomerația rece din Chicago. Trebuie să mă țin de ceva și să supraviețuiesc.

Mă gândesc la nașterea mea. Vara în București, când străzile sunt pline de miros de tei, atât de puternic și de dulce încât ai vrea să te mai naști odată, iar și iar, pe o noapte ca asta, plină de parfumul de tei. Pe frigul din Chicago încerc să-mi amintesc o clipă din acea vară din București când sunt în pântecul mamei, lacomă după lumină, pregătită, speriată, nerăbdătoare să fiu în lume. Mi-o imaginez pe mama plină de lichid amniotic, stând cuminte pe marginea patului în singura ei rochie de doliu pe care a purtat-o la înmormântarea mamei ei, cu o lună înainte. Așteptând dimineața. Așteptând să mă nasc.

Ca să nu mă pierd în acest oraș al străinilor, port o țară întreagă în mintea mea. Amintirile părinților mei au devenit ale mele, ca și

cum eu aș fi trăit copilăria lor, adolescența lor. Am adunat și amintirile mătușilor și unchilor mei, și ale verișorilor, și amintirile personajelor din cărțile pe care le-am citit. Râd când îmi amintesc cum alergam la cea mai apropiată cabină telefonică într-o noapte de vară plină de miros de tei în București, trăgându-mi pantalonii, încercând să-mi aprind și o țigară, în același timp. In rolul mamei mele Dorina, sunt derutată de propria mea seninătate, stând pe marginea patului așteptând dimineața în care se va naște copilul meu. Țip, nu de la contracțiile travaliului, ci pentru că mama mea Vera, tocmai a murit acum o lună și n-am apucat s-o mai văd odată. Sunt bunica, sunt mama, sunt eu. Ne naștem fiecare așa cum o jelim pe fiecare din noi în noaptea mirosind a tei din vechiul București.

America, America — țara mea de refugiați

Deja nu mai lucrez la farmacie când vine vara. Fac cursuri de vară și am o slujbă în Uptown, predau engleză la refugiații din Cambodia, Laos și Vietnam. Ei îmi spun domnișoara *profesoară* și îmi aduc mărgele să le pun la gât și farfurii de tăiței și mici broderii roșii și albastre cu oameni și păsări la munte. Aceste tapițerii sunt brodate de femeile Hmong din munții Laosului. Deși modele diferă destul de mult, nuanțele strălucitoare de roșu și albastru îmi amintesc de fețele de masă și carpetele de perete cusute de țărăncile din România. Așez tapiseriile Hmong în jurul patului ca să fie primele lucruri pe care le văd dimineața când mă trezesc: broderii colorate cu oameni și maimuțe, animale exotice și păsări printre munți stilizați și copaci.

În Chicago vara izbucnește cu o căldură umedă și amețitoare, cu muzică răsunând pe străzi, cu alarme de mașini, cu yachturi albe aliniate de-a lungul Lacului Shore Drive. Lucrez seara pentru că toți studenții mei muncesc în fabrici ziua. Unii au 18 ani, alții au 50 sau 60. Câteodată vin la ore cu copii. Câteodată ațipesc la oră și toată lumea râde, arătând cu degetul către cel care mișcă din cap și ține gura deschisă. Participii trecute, *ring rang rung, sing sang sung*, adjective posesive, *aceasta este geanta mea, acela este creionul tău.* Cuvintele sunt dulci și amuzante în gura mea, iar studenții le primesc ca pe niște daruri prețioase, cu încredere în engleza mea de refugiat.

Conduc un Oldsmobile mare și cafeniu pe care l-am cumpărat cu 800 de dolari din primul meu salariu de profesoară. Prietenii mei americani îmi spun că ar trebui să fiu atentă când merg pe jos prin cartierul acela noaptea. Mă simt așa de bine după fiecare oră că nu-mi este frică să merg până la mașină. Mă simt ca regina cartierului Uptown, transpirată de cursul de patru ore, cu mărgele colorate, ieftine, care se leagănă la gâtul meu. Uneori câțiva studenți merg cu mine până la mașină, și atunci, fiecare cuvânt e un motiv de râs. Râdem în plină noapte de mașinile noastre vechi și urâte în timp ce sirenele poliției vuiesc ritmic în aerul tare al verii.

Am auzit de Vietnam când eram mică, ascultând știrile și pe părinții mei și prietenii lor vorbind despre războiul din Vietnam. Știam de Cambodia că era un loc unde oamenii o duceau și mai rău decât în România și unde celebrul scriitor francez André Malraux a făcut niște săpături arheologice și a furat niște statuete Khmere. Am învățat despre Laos la orele de geografie — încă o țară asiatică unde oamenii de asemenea o duceau mai greu decât la noi și despre care mama spunea, când nu voiam să mănânc toată ciorba de fasole: „Sunt copii care mor de foame în Laos și în Cambodia care ar da orice să aibă farfuria asta de ciorbă." Tata și toți prietenii lui poeți și artiști au deplâns întotdeauna preluarea puterii de către comuniști în aceste țări îndepărtate și își doreau mult ca America să câștige războiul din Vietnam.

Aflu cu mare surprindere de la prietenii mei absolvenți că soldații americani au făcut tot felul de atrocități în Vietnam, că au omorât femei nevinovate și copii și că au devastat satele vietnameze. În ciuda cunoștințelor mele de literatură europeană, mă simt atât de naivă și de ignorantă în legătură cu multe alte lucruri și sunt aproape jenată acum că am avut noroc și am venit în America, cu istoria sa recentă de atrocități. Vreau să pot jongla cu conceptele și cu argoul politic așa cum fac prietenii mei când vorbesc despre politica externă imperialistă a Americii. Dar, culmea ironiei, toți mă avertizează că e periculos să ieși noaptea în cartierul de la periferie, unde locuiesc atâția săraci și refugiați. Dacă ei sunt alături de toți săracii și refugiații din toate țările, mă întreb cum se face că le este frică să meargă pe jos și nu au serviciul în aceste cartiere. În aceeași zi trebuie să îmi scot două dintre măsele de minte, dar nu vreau să-mi anulez orele. Niciodată nu anulez orele. Port o rochie roz strălucitor de bumbac, iar părul meu proaspăt spălat și uscat stă înfoiat în toate direcțiile, ca blana pisicilor din desenele animate, care și-au băgat coada în priză. Intru în clasă cu pansamentul însângerat în gură. Încerc să predau lecția: condiționalul. *Dacă aș fi bogat, aș călători în toată lumea.*

— Dacă aș fi bogat, mi-aș cumpăra o mașină nouă și aș aduce-o pe mama din Cambodia în America.

Simțind gustul sângelui care iese din cele două găuri din gingia mea, proaspăt și acru, după ce înghit sângele spun:

— La dracu' cu condiționalul. Hai să vorbim despre voi!

Ei râd și spun:

— Aha, profesoara spune 'dracu'!

Aflu de la studenții mei că soldații lui Pol Pot tăiau inimile celor prinși că voiau să fugă din țară prin junglă, de fapt, le spintecau pieptul și scoteau inima pe viu, și unii dintre ei au membri ai familiei care au avut o așa soartă îngrozitoare. Spun că ei sunt norocoși. Nu știu cum să sfârșesc această lecție care trebuia să fie despre modul condițional. Spun că „nu am mâncat niciodată un fruct de mango". Câțiva se oferă să-mi aducă un mango a doua zi.

— Mango e foarte bun, spun ei.

Știu că le place să ofere cadouri.

Câteodată vreau să fur țara altcuiva și să-mi fie dor de ea. America înseamnă numai refugiați, din câte îmi dau seama. Dar nu pot fi o refugiată românca autentică și să-mi fie dor de propria țară. Conversațiile telefonice cu părinții mei sunt forțate și întrerupte de pauze lungi pe parcursul cărora nu mă gândesc decât la întinderea oceanului care ne separă. Oceanul mișcător în imensitatea lui verde: rechinii fioroși, delfinii argintii, algele și miriadele de pești colorați plutind ca niște curcubee. Îmi revin din reverie când mama mă întreabă ceva simplu ca de exemplu „Îți plac orele ?" Ceva parcă îmi stă în gât. Îmi ia ceva timp să-i răspund pentru că nu vreau să plâng la telefon în timp ce vorbesc cu mama care probabil că face același lucru, încearcă să nu plângă. Întrebarea cod: „Ți-ai luat pantofii roșii?" care înseamnă *ai putut obține pașaportul pentru America?* primește de fiecare dată același răspuns șoptit, negativ, din partea mamei mele.

Marta spune:

— Fato, ar trebui să cauți biserica românească și să te întâlnești cu ai tăi. Să știi că ți-ar face mult bine să vorbești pe limba ta.

Dar eu vreau să stau deoparte de cei pe care ea îi numește „ai mei", pentru că mi-e într-un fel teamă că dacă m-aș apropia de ei, aș fi împinsă la loc în vârtejul coșmarurilor mele și aș sfârși pe un trotuar murdar din București, uitându-mă la tractoare într-o vitrină.

Îi spun Martei că *ea* este de-a mea și râdem amândouă.

Într-o zi merg în centru înainte de ore ca să le vizitez pe Marta și Rhonda la farmacie. Dar nu mai ajung niciodată înWalgreens colț cu Michigan și Chicago, pentru că trec pe lângă magazinul Marshall Fields din clădirea maiestuoasă de marmură Water Tower, și mă simt deodată atrasă de sclipirea rafturilor de cosmetice și mă hotărăsc să vizitez raionul acela ca și cum ar fi un muzeu.

Femeile strălucitoare care încearcă să atragă clienții și să vândă produsele Clinique și Estée Lauder arată ca niște păpuși mecanice: au obraji perfect machiați cu roz lucios, buze roșii strălucitoare, gene

lungi și negre care par ca niște fluturi derutați când clipesc și păr care lucește. În fața acestui spectacol am o ciudată senzație de bine, ca și cum deodată aș fi intrat să văd o piesă de teatru, versiunea americană a piesei *Maestrul și Margareta*, și în orice clipă o splendidă Margaretă americană se va da jos într-un coș de flori din tavanul sculptat în auriu, pe jumătate goală, cântând, cu voce guturală, jazz, un cântec despre consumul american și despre „iubi" al ei care n-o mai iubește. Însă în loc de asta, una dintre femeile păpușă se apropie de mine și mă întreabă dacă nu vreau un „makeover[2]". Stau în mijlocul magazinului și mă uit nedumerită la ea pentru că în toate piesele, poeziile și romanele englezești și americane pe care le-am citit, nu am întâlnit niciodată cuvântul „makeover" și nu vreau să par ca o refugiată consternată, ceea ce de fapt și sunt.

Așadar spun:

— Sigur, mulțumesc!, gândindu-mă că „makeover" probabil înseamnă atunci când ți se dă o poșetă mică plină cu mostre de parfumuri și creme gratuite, cum am văzut că au alți clienți. Mă duce la tejgheaua lucioasă plină de parfumuri și creme pentru fiecare parte a feței și cu atât de multe farduri de pleoape câte arome de înghețată am văzut în gelateria din Roma unde am mâncat prima mea înghețată italiană cu Vittorio în ziua în care am cerut azil politic.

Începe să-mi curețe fața cu niște fețe de bumbac și cu diferite loțiuni astringente apoi aplică strat după strat de creme și de fonduri de ten și farduri de obraz și de pleoape. Mă relaxez; mișcările moi ale fetei pe fața mea mă fac să mă simt atât de tulburată cum de mult nu am mai avut timpul sau starea necesară. Mă gândesc că nu am mai făcut sex cu nimeni de multă vreme, și că nu am pe nimeni cu care să fac sex și că nici nu voi avea pe cineva, prea curând. Sunt singură în acest oraș cubist și nimeni nu mă iubește. Chipul languros al lui Mihai, așa cum arăta mereu după ce făceam dragoste, cu șuvițe de păr negru pe frunte și cu sclipirea unui zâmbet apărea în ochii mei de dincolo de suprafața apoasă în care l-am împins cândva, de mult, în acea după amiază în Roma, când m-am dus la un bărbier să mă tund.

Un dor copleșitor mă cuprinde până încep să mă cutremur. Produsele Clinique și Estée Lauder se perindă prin fața mea și intru în panică de teamă că acest sofisticat machiaj mă va costa toți banii

---

[2] Ședință demonstrativă de machiaj. (n. trad.)

pe care îi am la bancă până la sfârșitul acestei luni. Deodată lacrimile încep să-mi curgă șiroaie pe obrajii mei consistent machiați iar femeia păpușă se uită la mine înspăimântată că tocmai i-am distrus munca asiduă de jumătate de oră.

Reușesc să șoptesc aproape de neauzit:

— Cât costă ?

Specialista în makeover spune că e gratuit. Nu-mi mai pot controla șuvoiul de lacrimi care strică machiajul deși sunt în extaz la auzul cuvântului „gratis". Vreau să cumpăr un produs ca să îmi arăt că apreciez amabilitatea femeii și a companiei Marshall Fields. Nu mă pot hotărî ce să iau, mintea mea rătăcește dureros de la un produs la altul și mi se pare imposibil de ales. Râuri de fond de ten și munți de farduri colorate pentru ochi îmi dansează prin cap până când privirea îmi cade pe o sticlă de cremă de picioare. Costă 15 dolari, ceea ce este oricum mai mult decât îmi pot permite, dar în fericirea mea, că nu trebuie să dau tot salariul pentru un machiaj, suma mi se pare aproape nesemnificativă.

Ies din magazinul Marshall Fields cu pachetul ca un trofeu. Simt o apăsare pe piept și un șuier ciudat răzbate din gât. Marta și cu Rhonda mă ajută cu rândul să beau înghițituri mici de sirop de ghimbir pe care îl scuip imediat. Și mie mi-e dor de Marta și de Rhonda, deși se află chiar lângă mine. Mi-e dor de Mexico, de Laos și de Vietnam și de toți munții Indochinei și de junglă. Văd menestreli mexicani cu eșarfe roșii la gât cântând cântece languroase la mandolină în timp ce inimile copiilor cambodieni atârnă ca niște piersici în copacii junglei.

Mă aflu în apartamentul meu, arzând de febră și pendulând între veghe și somn. Uneori văd niște tractoare în camera mea care se uită la mine cu ochi uriași, negri și tăcuți. Plutesc undeva peste oceanul verde și sunt gata să mă avânt în apele sale adânci și să mă las mâncată de rechini. Rămășițele trupului meu vor fi sfâșiate în bucățele printre peștii multicolori. Cineva mă hrănește cu supă de pui. Cred că trebuie să fie Rhonda care mă tot strigă „dulceață". E singurul cuvânt pe care reușesc să-l înțeleg. Dragă, dragă, dragă. Totul s-a tranformat într-o miere[3] dulce și cremoasă în care mă scufund.

Poate că nici nu m-am născut în România ci doar așa mi-am imaginat, după ce am citit atâta despre cultura românească într-o carte pe care am cumpărat-o cândva de la Barnes and Noble. Poate că de

---

[3] Joc de cuvinte în lb. engleză, *honey* înseamnă și *dragă* și *dulceață*. (n. trad.)

fapt sunt mexicană, din însoritul oraș Mexico City, unde străzile sunt mărginite de case tencuite și de cactuși înfloriți. Marta era vecina de lângă mine și am crescut împreună jucându-ne de-a v-ați ascunselea pe după cactuși și agave. Poate că am crescut în Nairobi[4] printre milioane de scâșnete și de culori și de femei care vând în piețe coșuri strident pictate. Merg printr-un tunel întunecos în care se aude muzică de jazz la saxofon și apoi ies din tunel și mă văd plutind pe Nistru cântând *Fur Elise*. Stau cocoțată într-un copac și privesc apele murdare cum trec năvalnic pe lângă mine, numărând orele care mi-au mai rămas de trăit.

Gura îmi e uscată și beau apă rece dintr-o cană de porțelan. Încet, camera mea începe să prindă contur și îmi aduc aminte că mă cheamă Mona Manoliu, că m-am născut în București într-o zi de vară și că asta e camera mea cu chirie din Chicago, care acum este casa *mea*. Îmi aduc aminte că iubesc Chicago. Marta și Daniela stau lângă mine pe pat. Rhonda vine de la bucătărie cu o farfurie de supă. Întreb unde este crema de picioare, iar Daniela mi-o dă spunând:

— Aici, Tia Mona.

— Ai ținut-o mult timp în mână, de parcă îți depindea viața de ea, adaugă Marta.

Toată lumea din cameră începe să râdă și îmi vine și mie să râd.

---

[4] Capitala Keniei. (n. trad.)

Dansând cu Tom

În câțiva ani de viață americană, visul avut cândva în timp ce eram la spectacolul *Maestrul și Margareta* într-un teatru din București începe să devină realitate în timp ce urmez studiile postuniversitare de teatru la somptuoasa universitate de lângă lacul Michigan. Învăț despre sistemul de iluminare și despre cel de sunet. Învăț un limbaj cu totul nou ca să creez lumi strălucitoare pe scenă, dialoguri și mișcare scenică, universuri de sentimente și gesturi în tonuri de galben și violet. Intrare și ieșire progresivă. Sunetul furtunii, a apei care curge, țârâitul telefonului, plânsul copilului, mieunatul pisicii. Pot face orice. Pot să dau viață unui spațiu gol, întunecat, fac lumea și apoi *buuum*! Desfac și refac lumea iar și iar. Cu fiecare lucru nou învățat, îmi dau seama că merită totul, că eu îl fac să merite.

Îl întâlnesc pe Tom McElroy la fișierul bibliotecii căutând *Frații Karamazov* de Dostoievski. Are un profil chipeș, un nas acvilin, păr negru pieptănat pe spate și o mustață sexy. Se întoarce și se uită la mine în timp ce cărțile noastre sunt înregistrate. Observ culoarea ochilor lui: albaștri, un albastru închis. Ochii îi licăresc a joacă. N-am mai conversat cu un străin până acum, dar de data asta mă las în voia intuiției.

— Îmi place *Frații Karamazov*. E una dintre cărțile mele preferate.

— Iar mie îmi place teatrul occidental, spune el trăgând cu ochiul la cartea pe care o împrumut.

Vorbim o vreme la fișier despre literatura Rusă, cu aprindere, entuziasmați că amândoi am citit aceleași cărți. Femeia de la ghișeu ascultă ce vorbim noi. El îmi spune că se dă o petrecere în seara asta pentru studenții noi. N-am auzit de ea. Nu știam că se dau asemenea petreceri. Mă întreabă, în caz că nu am un *rendez-vous*, dacă nu vreau să..?

— Ce este un *rendez-vous*? îl întreb.

— Atunci când ieși pentru prima dată cu cineva care-ți place, răspunde zâmbind. Ori, a doua oară.

Mă bucur că nu spune nimic despre accentul meu sau nu mă întreabă de unde sunt. Îl întreb dacă plănuiește o a doua întâlnire.

Începe să râdă, și apoi râd și eu de râsul lui. Femeia de la ghișeu se încruntă.

La petrecerea studenților dansez ore în șir cu Tom, așa cum n-am mai dansat de când eram cu Mihai la petrecerea de Anul Nou în camera lui. Trupul meu e plin de viață iar brațele și pieptul lui Tom sunt puternice și mă fac să mă simt bine în timp ce se unduiește pe diferite ritmuri: rock'n roll, salsa, reggae. Ritmurile muzicii îmi vibrează în corp și mă fac să uit de griji. Îmi dau seama că tânjeam după așa ceva de multă vreme, să fiu ținută în brațe și rotită și ținută din nou, iar Tom McElroy este exact omul de care aveam nevoie. Îi place literatura rusă, nu a spus nimic deocamdată despre Dracula sau Nadia Comăneci, îi place să danseze și mă ține în brațe de parcă m-ar ține așa toată viața. Își dă doctoratul în psihologie și este consilier școlar cu jumătate de normă, ca parte din instruirea lui.

După o lună mă mut la Tom, în apartamentul lui de o cameră dintr-o clădire de cărămizi roșii în partea de nord a orașului, pe o stradă cu locuințe, liniștită și mărginită de arțari. Aproape de strada noastră este o mică zonă verde pe care Tom o numește parc, cu diverse structuri din lemn pentru joacă și pentru cățărat. Îmi place strada asta din Chicago și vecinii de lângă noi, o familie de portoricani care au un băiețel de cinci ani care mereu spune *hola Senora*[5] apoi chicotește.

Către sfârșitul anului ne hotărâm să ne căsătorim în primăvară. E mijlocul anilor optzeci, mai am un an și pot aplica pentru cetățenia americană. Mă simt bine și sunt mulțumită pentru prima dată după mai mult timp, poate chiar pentru prima dată până acum. Încep să port sacouri bărbătești și pantaloni negri, strâmți, de parcă nu mi-ar mai păsa de feminitate. Adopt siguranța de sine și nonșalanța unui bărbat, a unui american. Cu asta explorez o nouă latură a mea: băiețească, cu părul zburlit, ireverențioasă și neîngrijită. Învelesc imaginea lui Mihai în folie de celofan și o depun adânc în mintea mea, unde să nu-i pot vedea ochii verzi umbriți de cele mai lungi gene din lume. Este bine ascuns la fundul pachetului unde țin trecutul meu românesc.

Colindăm barurile din clădiri ferite în partea de sud a Chicago-ului, plini de curaj, de viață și de ritm. Gătesc mâncare românească inventând pe măsură ce mă specializez, descoperind aproape cu pricepere plăceri casnice pe care nu le-am mai simțit. In goana noastră după rația de făină și zahăr, în umbra dansului cu securitatea, viața

---

[5] *Bună ziua, doamnă*, în lb. spaniolă, în original (nota trad.)

domestică din România era improvizată și haotică, pendulând de la monotonia aceleiași mese sărăcăcioase de cinci ori pe săptămână, la plăcerea intensă de a fi găsit ceva nou după două ore de stat la coadă: două sute de grame de brânză, o cutie de sardele sau un kilogram de piersici. Apoi sunt vacanțele, în care întreaga familie se mobilizează să petreacă zile în șir stând la cozi, colindând prin oraș, doar ca să pună deoparte diverse ingrediente pentru cina de Crăciun sau pentru masa de ziua cuiva. Lui Tom îi place tot ce fac. Câteodată pregătește și el masa, *caserole* din cartea de bucate sau rețete trimise de mama lui ori o specialitate irlandeză din cartofi numită forl care e galbenă și seamănă cu mămăliga noastră. Între cursurile mele de teatru și jobul lui, ritmul amețitor al bluesului și plăcerea modestă de a tăia ardei grași și roșii cot la cot cu Tom, simt cum firavele mele rădăcini pătrund și mai adânc, înțelenindu-se cu o hotărâre de buruiană care încolțește pe trotuarul orașului Chicago.

Tom și prietenii noștri absolvenți mă învață cum să fumez marijuana și mă educă în legătură cu tot ce este mai rău în America: imperialismul capitalist al marilor companii petroliere, ura și inegalitățile pe criterii de rasă și sex. Îmi spun că libertatea presei este o iluzie. Sigur, poți să-l înjuri pe președinte în piața publică, ei și? Nu poți schimba nimic, pentru că media este oricum în proprietatea marilor corporații. Descopăr muzica lui Bruce Springsteen și a lui Sting.

Într-o noapte, la o petrecere unde am fumat multă marijuana, execut un stând pe cap în mijlocul unei camere pline de oameni, cu fusta mea de satin albastru căzându-mi peste față. Gesturile îmi sunt discontinui, sacadate, cu mișcări de de marionetă, ca și cum văd secundele și minutele desfășurate în fluxuri separate, ca floarea de la ora opt de pe mormântul bunicii mele înflorind cu un pocnet. Mă văd când eram copil stând cu mama în roata mare din parcul cu lebede în care ne-am dus în ziua în care rușii au invadat Praga, ca și cum prin fața ochilor s-ar derula un videoclip. Roata se învârte din ce în ce mai repede. Alte clipuri de acest fel nu mă afectează, dar cel care se tot reia la nesfârșit e cel în care Mihai conduce o mașină albă ca să mă întâlnească în București în fața Casei Scânteii, sediul ziarului *Scânteia*. Este principalul ziar al partidului despre care tata spune că-i plin de minciuni, pagină cu pagină. Stau în fața enormei clădiri albe purtând o rochie galbenă cu buline, prea strâmtă și scurtă și Mihai conduce în cercuri în jurul meu fără să se oprească, doar flutură o eșarfă roșie pe geamul mașinii, apoi clipul se reia, iar camera e plină cu oameni care vorbesc despre președintele Reagan.

Îmi place cântecul „Inimă flămândă", și îl cânt cu capul în jos și sângele în cap pentru că am cea mai flămândă inimă pe care ai văzut-o vreodată, ca Lady Lazarus în poemul Sylviei Plath — *Cu părul meu roșu mă voi ridica și voi sorbi bărbații ca pe aer.* Voi mânca toate florile din cartier, ca atunci când aveam șapte ani și vomitam bilă verde ca floarea de tei, și-i voi mânca pe capitaliștii răi și pe imperialiști și pe reporterii incorecți, și îi voi vomita înapoi împreună cu fierea mea verde, ca lupul cel mare și rău din poveste. Soțul meu zice că trebuie să plecăm acasă, că nu mă simt bine, dar eu zic că mă simt *foarte bine*, și poate vom auzi „Inimă Flămândă" din nou.

Cetățenie

În cel de-al șaselea an al meu de rezidență în Statele Unite, mă pregătesc pentru interviul de obținere a cetățeniei, pentru a deveni un cetățean american. Port cea mai bună rochie a mea, o rochie de mătase roșu cu albastru, pe care am cumpărat-o de la Carson Pirie Scott de pe State Street înainte ca eu și cu Tom să mergem la o nuntă. Cred că trebuie să arăt bine și prosper pentru interviu, pentru a arăta că merit: că sunt un rezident permanent respectabil. Tom se oferă să mă însoțească la Biroul de Imigrări din Daley Plaza, dar îi cer să mă lase să mă descurc singură.

Cum stau înaintea ofițerului de la imigrație, deodată îmi vine în minte mătușa mea, Ana Kolțunov. Marea Neagră sălbatică și verde, în acea după-amiază furtunoasă când ne-am rătăcit, îmi apare în fața ochilor, chiar aici, la masa la care cer cetățenia. Ofițerul tocmai m-a întrebat ceva chiar de la sfârșitul chestionarului, că dacă aș lupta într-un război, în caz că Statele Unite ar fi implicată.

Întrebarea mă ia prin surprindere. Spun:

— De partea cui?

Ofițerul se uită urât la mine și-și șterge sudoarea de pe fața lucioasă și inexpresivă înainte de a răspunde. Mă corectez și îl întreb:

— Ce armă?

— Poftim? Puteți repeta vă rog?

— Ce armă aș folosi? îl întreb. Știu cum se trage cu pușca. Am tras cu pușca în fiecare săptămână când eram la liceu făceam pregătire militară, și pot face asta. Pot trage cu o armă.

Nu este atent la ce spun. Nu așa trebuie să se desfășore un interviu pentru cetățenie.

— Asta înseamnă că da? Răspunsul la întrebarea dv. e „da", ați merge?

Spre oroarea lui, îi spun:

— Oh, îmi pare rău. Nu, bineînțeles că nu aș merge la război. N-aș lupta într-un război dacă America ar fi implicată.

Răspunsul meu îl derutează. Mă irită că trebuie să pronunț de trei ori cuvântul *război*. Mă gândesc la cei doi frați pe câmpul de luptă însângerat, rătăciți și căutându-se unul pe altul în timp ce soarele strălucea pieziș pe cadavre. Mă gândesc la Ivan luat ca prizonier de război și dispărut timp de 25 de ani. Mă gândesc la mătușa mea din Basarabia care m-a ținut la piept pe ploaie și la fiul ei, Petea, de care era atât de îngrijorată încât a uitat drumul spre casă.

Îi spun iar ofițerului:

— Nu, nu. Nu aș lupta în război.

Apoi mă întreabă dacă aș ajuta în vreun fel, în caz de război „să ai grijă de răniți. Să fii soră medicală, de exemplu."

Când răspund pozitiv la această parte a întrebării, pare satisfăcut că am ajuns la o înțelegere.

Scena este lipsită de sens: camera pătrată, fără ferestre, neoanele, bărbatul cu fața lucioasă și inexpresivă care completează un formular și îmi pune întrebări despre război și răniți. Mă gândesc la ce-mi istorisea tata despre război, când a fost ajutorul unei sore medicale în război, la 15 ani. A văzut creierele soldaților cu răni la cap. A văzut creierele pulsând prin craniile sparte.

Nu mai vreau să primesc cetățenie. Oricum, cuvântul ăsta nu are niciun înțeles pentru mine, e ca și cum n-aș fi naturală[6]. Vreau să ies afară. Mă gândesc să-i spun că am rude care au fost în URSS și s-au obișnuit cu populația de acolo, și alții care și-au petrecut ceva timp în închisorile politice din România, și încă alte rude care au căzut moarte pe podea doar pentru că au văzut scrisul celui drag pe o carte poștală și că o țigancă cu zmeură îmi era și ea rudă — dacă aș fi spus toate astea, ar fi terminat interviul, m-ar fi deportat și niciodată n-aș mai fi obținut cetățenie. Însă când mă gândesc care mi-ar fi soarta dacă aș fi deportată înapoi în România, îmi dau seama că este ceva atât de sumbru și de înfricoșător că numai gândul ăsta mă face să tremur în fața ofițerului, simțindu-mă prea elegantă și ridicolă.

Mă gândesc când l-am văzut ultima oară pe Petea, fiul Anei. Era acum mulți ani, noaptea târziu, când s-a oprit pe la noi să întrebe dacă-l putem găzdui peste noapte. Era tras la față și părea chinuit. Securitatea era pe urmele lui, dar nu știa de ce. Ana Kolțunov a avut lacrimi în ochi tot restul vieții. Mă gândesc la sergentul Dimitriu și la umbrele care mă urmăreau în fiecare seară când veneam de la

---

[6] În limba engleză primirea cetățeniei se numește *naturalization* adică naturalizare. (n.trad.)

școală. Mă gândesc la bărbatul uscățiv de la cofetărie, la bătrânul care avea supă maronie pe barbă și la arestarea tatălui meu. Unde să fiu deportată? Unde să mă trimită? *Mona Manoliu*, îmi spun, *e mai bine să primești cetățenie decât să fii deportată înapoi în coșmarul din care ai scăpat acum șase ani.*

Ofițerul merge în camera de alături și îl cheamă pe colegul său. Vorbesc în șoaptă o vreme într-un colț al biroului, și apoi revin surâzând.

Primul ofițer spune:

— Sunteți un *conscientious objector*. Asta sunteți.

Notează lucrul ăsta ca răspuns la ultima întrebare. Până la urmă primesc cetățenie în calitate de *conscientious objector**. Șirul lung al rudelor mele, cu poveștile lor de război și de inundații, despărțiri și împăcări prin gări, se uită încruntate la mine, un șir de chipuri încruntate, femei cu ochii verzi și bărbați cu părul negru, reflectate limpede de oglinda bunicii mele.

* adversar al războiului, persoană care refuză să presteze serviciul militar di convingere politică sau religioasă. (n.trad.)

Dezintegrare, reintegrare

Încep să apară probleme în căsnicia noastră. Tom devine mai distant și mai iritabil, de parcă acum, că suntem căsătoriți de vreo doi ani ne putem în sfârșit vedea de ale noastre și putem aștepta să îmbătrânim ca doi străini. Nu pot să spun exact când a început Tom să se poarte cu mine ca și cu o colegă de cameră în loc de soție. Poate era în noaptea când m-am aplecat peste el să-l sărut iar el citea o carte de Karl Jung despre „subconștientul colectiv" și m-a împins la o parte spunând că are mult de lucru. Examenul de doctorat bătea la ușă, nu știam asta? Până la urmă ne-am certat. Am mai spus că citindu-l pe Jung și toate lucrurile alea despre vise și sexualitate, despre masculin și feminin ar trebui să-l facă să mă sărute mai des, apoi mi-a scăpat ceva despre prima mea iubire din România, de când eram tânără. Atunci el a izbucnit că ar trebui să mă duc în România la iubirea mea. În acel moment am simțit ceva ca o ruptură neașteptată. Eram singură, insuportabil de singură, în apartamentul nostru din Chicago. Voiam să-mi fac valiza și să plec. Dar nu prea aveam unde sau la cine să mă duc. Așa că nu m-am mișcat din fotoliu, dar m-am gândit să-i mai las timp lui Tom, că totul va fi bine.

Micile certuri care ne făceau să râdem și care erau un pretext pentru a ne strânge în brațe și mai tare — *Îmi pare rău. Nu, e vina mea, uită,* — acum se prelungesc cu ore, cu zile uneori, de resentimente și discuții, de priviri ostile, țipete și tăceri. Mereu tăcere. Parcă ceva îmi scapă, parcă greșesc mereu sau ceva nu e la locul lui. Cuvintele sunt demodate, își pierd înțelesul și devin niște sunete goale. *Stinge lumina. Controlez contul. Scaunul de la toaletă. Tonul acela al vocii. Tu faci curat. Nu, tu. Curat, curat, curat.*

Cred că am făcut o greșeală. Nimic nu mai merge. Orice lucru devine motiv de ceartă. Cum s-a întâmplat asta, când a început? Sunt derutată pentru că nu văd cum pot rezolva situația. *Aceasta* este o căsătorie și mă întreb cum o să supraviețuiesc încă 40, 50 de ani.. sau chiar încă un an. Într-un fel, pare ceva mai greu decât să scapi din România sau din casa lui Ron și Gladys. Soarta, niște legi cosmice

m-au pus în situațiile astea. Însă *aceasta* este ceea ce am creat și am planificat și mi-am promis, cu inima curată și cu mintea limpede.

Mi-e dor de primele luni cu Tom, când râdeam tot timpul, ascultam blues, tăiam zarzavat și vorbeam despre gloriile literaturii rusești sau ale teatrului avangardist. Nu înțeleg ce se petrece cu viața mea și nici cum să o rezolv. Câteodată mă gândeam că totul urmează un fel de plan clasic, că după ce depășești multe obstacole, prințesa ajunge în sfârșit la destinație, în caleașca de aur stă un prinț înconjurat de porumbițe albe, care o duce cu el în regatul lui pașnic. Un regat unde poate să se odihnească după toată hoinăreala ei și să-și dea licența în teatru și să se bucure de micile plăceri casnice. Nu înțeleg toată această goliciune.

Uneori Mihai îmi apare în vise, cu spatele la mine, stând pe o bancă în fața casei mătușii mele, sau întors pe jumătate așa încât îl văd din profil cum se uită undeva în depărtare, pe partea cealaltă a străzii. Mă trezesc în unele dimineți și nu știu unde mă aflu, și mă uit la spatele bărbatului care doarme lângă mine, am iluzia, pentru o fracțiune de secundă înainte de a deveni pe deplin conștientă, că este Mihai, al cărui spate se mișcă ușor în sus și în jos în ritmul respirației. În sfârșit suntem împreună, nu mi-e clar în ce țară și în ce oraș, suntem suspendați undeva, în sfârșit ne trăim liberi iubirea, așa cum am visat cândva.

Când Tom se răsucește sau spune *bună dimineața*, simt ceva ca o cădere bruscă, ca un ghiont în conștiința mea care aduce cu el o tristețe fadă, o senzație monotonă de înstrăinare, totul e monoton, monoton, monoton ca o nuntă fără muzică.

Cam în perioada asta mă suna mama să-mi spună că au sosit pantofii roșii. Au venit actele de imigrare, au obținut pașapoartele. Vor veni luna viitoare. Pare salvarea mea. Vor veni părinții mei și vor face ca totul să fie bine, vor rezolva toate problemele din căsnicia mea și Tom se va îndrepta.

Merg singură cu mașina până la aeroport. Nu vreau ca Tom să vină cu mine. Vreau ca reunificarea aceasta să aibă loc doar între noi trei, la fel cum și dezmembrarea familiei s-a făcut tot între noi trei în acel aprilie crud cu zambile și narcise în apartamentul nostru din București. E luna mai în Chicago și adie un vânticel dinspre Lacul Michigan unduind yachturile de curând scoase în port pe Lake Shore Drive.

Transpir și mă trec fiori, ca niște replici de după un cutremur uriaș. *Se așează pământul*, auzeai oamenii spunând după cutremurul din

'77 ori de câte ori se mai simțeau mici zguduituri și eram gata să ne repezim pe scări sau să sărim pe fereastră.

Stau în fața porților mari, automate, de metal de la terminalul Sosiri Internaționale, alături de alte sute de oameni care-și așteaptă rudele din toată lumea și care se uită insistent în direcția porților. Rude din Polonia și Senegal, din Vietnam și Burkina Faso, din Italia și Algeria, toată lumea e adunată aici, la porțile sosirilor internaționale. Îmi vâjâie capul din cauza limbilor vorbite în jurul meu pe care le număr în românește, în gând, *unu, doi, trei, patru, cinci, șase,* numărând secundele până când îi voi vedea pe părinții mei, nedorind să-mi iau privirea de la porți nici măcar pentru a clipi, până când ochii mei lăcrimează de efortul de a nu clipi.

Îi văd înainte ca ei să mă recunoască. Apoi mă vede și tata, iar chipul îi radiază. Părul este mai alb iar fața mai lăsată. E slab și bătrân. Mama e aproape neschimbată, deși ochii ei mari și albaștri strălucesc mai albastru decât oricând. Scot un strigăt și tata începe să plângă cu sughițuri.

Primul lucru pe care-l spune tata este:

— Avionul ăsta aproape că s-a prăbușit și am căzut în ocean. Nu mai merg niciodată cu avionul, niciodată.

— Te-ai țicnit. Nu-l asculta, exagerează, îmi spune mama. N-am avut decât niște turbulențe.

— Turbulențe? întreabă tata. Era aproape să ne răsturnăm și să cădem în ocean. Asta mai lipsea, după toate prin câte am trecut.

Râd cu lacrimi. Parcă am fi stat departe doar o zi, o zi lungă, lungă, în care eu m-am mutat de vreo douăsprezece ori, m-am măritat, mi-am dat licența și am început să învăț pentru încă una, mi-am luat o slujbă, apoi încă una și am început să am probleme în căsnicie. Și în aceeași zi lungă, părinții mei au făcut cerere pentru reunificarea familiei potrivit legii celor care au rude de sânge de gradul unu în străinătate. Tata a fost dat afară de la Institutul din Ploiești, la un mod foarte umilitor în fața întregii universități și tratat ca un trădător de țară și de partid, pentru că pleca să-și reunească familia cu fiica din America. Părinții mei au trebuit să supraviețuiască fără serviciu până când au sosit actele de imigrare, doi ani mai târziu. Tanti Nina, unchiul Ion și tanti Matilda i-au ajutat să supraviețuiască și să treacă de chinul așteptării fără să aibă serviciu, fără să aibă bani. Tata târâie după el vechea și enorma valiză de piele pe care o lua mereu când mergeam la mare, iar mama duce o valiză neagră, nouă, pe care n-o știu.

Vorbim fără încetare în mașină pe tot drumul spre casă, poveștile noastre se împletesc pe măsură ce încercăm să spunem totul deodată.

— Securiștii sunt mai răi și mai proști ca oricând. De-abia mai avem ce mânca. Practic am făcut foamea timp de doi ani, am supraviețuit cu cartofi și cu pâine, dar până și astea erau greu de găsit. Ceaușescu construiește o monstruozitate, Casa Poporului. Până și robinetele sunt aurite și bătute cu diamante, imaginează-ți! E în ultima fază de nebunie, spune tata, clipind des din ochii lui albaștri ca oțelul.

— Securiștii mișună și răscolesc totul ca niște șobolani pe un vas care se scufundă, continuă el.

Apoi râde și, ca și cum ar spune cea mai bună glumă din lume, rostește:

— Până la urmă și-au luat gheara de pe mine, tâmpiții, după ce s-a aflat că urma să imigrez. Nu mai prezentam niciun interes pentru ei. Gata, adaugă întristat. Dar ceva o să se întâmple curând, spune în vechiul său stil profetic, ține minte vorbele mele, ceva plutește în aer.

Întreabă ce vești din România avem aici, în America și e uluit să afle că nu prea se aude de România.

— Asculți Europa Liberă?, mă întreabă.

— Nu prindem Europa Liberă aici, spun aproape jenată. Însă avem sute de posturi de radio și de programe.

— La ce bun dacă nu prinzi Europa Liberă ? spune tata și mă bucur să văd că anii de umilințe din România la limita subzistenței nu i-au stins furia și verva.

— Uite, mamă! Acolo e Sears Tower, vezi? Și uite, tata, acolo e limita orașului Chicago, La Nord, vezi? Spun cu mândrie, ca și cum orașul ar fi al meu.

— Oo, e atât de mare și de modern, spune tata. Așa arată tot Chicago?

— Nu, nu chiar. Este un oraș mare, mare, găsești de toate în el.

— Pot găsi de lucru? În domeniul meu?, întreabă tata.

— O să vorbim mai târziu despre asta, Miron, lasă fata să-și tragă răsuflarea, spune mama.

Mă mir de întrebarea tatei și de propria mea neputință de a-i da un răspuns măcar informativ. Ce să facă tata în Chicago, la vârsta lui, cu studiile lui de latină, literatură și lingvistică românească fără să știe o boabă engleză?

Tom ne așteaptă la parter, făcându-ne din mână de la fereastră. Îi fac și eu semn, înghiontind-o pe mama care se uită prin parbriz.

Încearcă un zâmbet și flutură și ea din mână. Dar tata stă pe scaunul din față privind parbrizul fără să vadă nimic.

— Am lăsat totul pur și simplu, o viață de om... am încuiat ușa și am plecat cu câteva lucruri. Ticăloșii probabil că au și intrat, au și luat totul și au sigilat la loc apartamentul. Mă gândesc la el, la biroul mamei, la cărți... la tot.

Ochii îi sunt plini de durere, furie, teamă și orice alt sentiment dur de pe fața lumii.

Mama încearcă să fie politicoasă și îl privește pe Tom care-și mișcă brațele mereu și zâmbește la fereastră.

— Termină cu astea acum, îi spune ea. Ce-a fost, a fost, tu ai vrut să plecăm mai mult ca orice, ți-amintești?

Ce-a fost, a fost, exact așa cum spunea Letizia în gara din Trieste, că soarta ne e pecetluită, că rădăcinile sunt tăiate și am lăsat trecutul în urmă. Îl îmbrățișez pe tata. Îmi spune să nu plâng, acum suntem împreună cu toții, pentru ce am plânge, la urma urmei nu era decât niște mobilă. Tom vine să ne întâmpine și să ne ajute cu bagajul.

Sosirea părinților mei nu a adus magia pe care o așteptam pentru mariajul meu. Acum, părinții mei locuiesc în apartamentul nostru și dorm pe canapeaua extensibilă din sufragerie, până când își vor lua un apartament al lor, eu și cu Tom suntem obligați să ne certăm în șoaptă, în dormitor. Tom este excesiv de amabil cu părinții mei și face tot ce-i stă în putință să-i ajute cu engleza, îi duce cu mașina prin împrejurimi și le explică știrile de la televizor.

Până la urmă tata cedează și ia cursuri la același colegiu unde predau engleza ca a doua limbă străină. În fiecare zi ia trenul când se duce și când vine de la cursuri, ținând biletul pe care i l-a luat mama ca pe un obiect de preț, la buzunarul de la piept al sacoului. Se îmbracă în cel mai bun costum de fiecare dată când merge la cursuri, ca și cum el le-ar preda. Uneori luăm amândoi trenul, dar cel mai adesea eu merg la lucru direct după orele mele de doctorat de la universitate. Într-o zi fac niște comisioane după orele de teoria actoriei și ajung în Gara Howard unde toată lumea face transferul între Chicago și suburbii. Aproape de casele de bilete văd lume adunată și aud gălăgie. Îl văd pe tata în mijlocul mulțimii, luat pe sus de unul dintre conductori, iar ceilalți privind la ei, în timp ce el țipă în românește la conductor să fie lăsat în pace și să se ducă la naiba cu toții. E roșu la față, fălcile îi tremură de furie sau poate că e gata-gata să plângă. A luat trenul într-o direcție greșită ca să ajungă la orele de engleză, a folosit biletul și încearcă să treacă de bariera

rotitoare în direcția greșită. E atât de disperat și de neajutorat, părul lui alb e în dezordine iar transpirația i se prelinge pe față în ziua aceea arzătoare de septembrie.

Îi împing la o parte pe toți cei din jurul lui, mă duc drept la el care se uită la mine ușurat ca și cum l-ar fi văzut pe salvatorul său personal. Îi spun conductorului să-l lase naibii în pace pe tata și să învețe să fie mai politicos cu lumea pe viitor, îl iau pe tata de brat și îl duc la linia care trebuie. Tremură de furie și de umilință și-mi spune că nu are de gând să moară pe pământ american. Cum intrăm în tren și găsim o banchetă liberă, ne așezăm și el îmi spune că vrea să fie îngropat alături de ai lui. Mă privește calm, apoi își pune biletul de tren la loc în buzunarul de la sacoul albastru închis.

Janusz, iubitul meu din Belgrad

E o vară în care confuzia mea lovește mai tare ca niciodată. Sunt peste tot autostrăzi, iar eu merg pe ele, noaptea târziu, către casa iubitului meu, la o periferie a Chicago-ului. Încă îl iubesc pe soțul meu, în ciuda certurilor. Mă simt în siguranță alături de el, dar ceva nu mai merge.

Dau vina pe diferențele culturale. Dau vina pe prima mea iubire care nu mă lasă să iubesc din nou așa cum ar trebui. El dă vina pe copilăria și adolescența lui. Dăm vina unul pe celălalt, dăm vina pe noi înșine, pe părinții noștri, și tot așa. Ne luptăm, ne certăm, țipăm, ne împăcăm. Sunt ca Emma Bovary: *Oh, Doamne, de ce m-am măritat?* Dar nu prea sunt o Emma. Am crescut într-o țară marxistă, la urma urmei. Cea mai mare fantezie a noastră nu era iubirea, era uciderea președintelui nostru. Mi se pare amuzant că oameni care nu au trăit într-o dictatură încă mai găsesc modalități de-a-și face viața mizerabilă unul altuia. Mi se pare amuzant că Tom este psiholog și totuși are el însuși atâtea probleme. Marta îmi spune că este tipic, că mulți dintre cei care vor să devină terapeuți au multe probleme și că de aceea aleg să lucreze în acest domeniu: ca să scape de propriile lor probleme. Îi spun Martei că are dreptate, dar eu nu vreau să am de-a face cu problemele lui Tom, el poate fi propriul lui terapeut.

Soțul meu e furios mereu fără motiv. Eu mă enervez din cauza lui. După aceea el spune că mă enervez prea ușor. Îi spun că asta se întâmplă pentru că am trăit într-un regim totalitarist și acum sunt în exil. De ce n-aș fi întoarsă pe dos? Nu înțeleg ce vrea de la mine. Îmi spune că trebuie să învățăm să comunicăm mai bine iar mie nu-mi place să „discut" discuții. Certurile noastre sunt fără noimă și îmi amintesc de certurile celor din *Dallas*, serialul pe care îl urmăream în România, marțea de la cinci la șapte. Deși ne uitam fascinați la actori, la ținutele lor superbe și la mașini, mereu spuneam lucruri de genul *oamenii ăștia nu se ceartă pentru ceva interesant, au nevoie de o lună de comunism românesc, după aceea vor avea ce discuta.* Iar marțea următoare eram din nou cu toții în fața televizorului aștep-

tând ca Pamela sau Sue Ellen să-și dea ochii peste cap și să se certe cu JR sau Bobby.

Mă *întâlnesc* cu altcineva. Ies din casă cu vreun pretext și rulez pe bulevard nerăbdătoare să-mi văd iubitul. E un sârb, un antreprenor pe care l-am cunoscut pe ploaie într-o seară.

Mă plimb prin ploaie și trec pe lângă o clădire de interes istoric care e în renovare, când mă împiedic de o grămadă de cărămizi. Înjur în românește, cu cele mai dure obscenități din limba română pe care le știu. Mă ajută să mă ridic și îmi spune pe românește că am vorbit *foarte urât*. Apoi spune:

— Tu din România. Știu puțină românește. Eu din Iugoslavia.

Cuvântul *Iugoslavia* mă șochează puțin. O văd pe Biljana și cele două zile în Belgrad, fuga mea cu autostopul care a început la gară. Totul mi se perindă prin fața ochilor în timp ce stau în fața acestui sârb cu față osoasă și bronzată, puțin ridat și asimetric dar irezistibil în felul lui, în timp ce îl aud rostind, cu accent sârbesc, cele câteva cuvinte românești pe care le spune. Engleza o vorbește cu un accent chiar mai puternic.

— Te duc acasă. Ești bine? Te doare piciorul. Îmi pare rău. Lucrez aici, dar muncitorii nu fac treabă bună și lasă materialele în stradă.

Îi răspund:

— N-am nimic, n-am nimic. Trebuie să plec. Noapte bună.

Dar el își face griji și se oferă să mă ducă acasă. Îi spun:

— Mulțumesc. Mă simt bine, înțelegi? Te rog, mă așteaptă soțul meu, și mă îndrept spre casă.

În următoarele câteva zile, imaginea sârbului îmi tot revine în minte. Un dor uitat s-a deschis în mine, o nostalgie ciudată și neverosimilă pentru Blegrad, unde n-am petrecut mai mult decât câteva ore. În zilele care urmează mă tot învârt pe lângă clădirea în renovare sperând să-l întâlnesc. Ceea ce se și întâmplă de câteva ori. De multe ori. Bem cafeaua pe care el o toarnă din termos, apoi într-o zi bem o cafea la cafenea. Apoi luăm un sandviș, apoi un prânz, apoi un pahar de vin. Îi spun povestea mea. E mândru că țara lui a avut un oarecare rol în fuga mea din România și că mi-a plăcut Belgradul, ceea ce de fapt nu e adevărat. Am spus asta numai ca să fiu politicoasă. Ceva în felul lui de a fi mă face să mă simt familiară cu el și disponibilă. Un fior care ne străbate în timp ce stăm prin cafenele și râdem de amintirile evenimentelor absurde de sub conducerile comuniste din țările noastre și ceva anume din felul în care flirtează cu mine și îmi sărută mâna peste ceașca de cappucino, mă face să-mi dau seama ce

îmi lipsește în relația cu Tom. Devenim amanți în camera lui închiriată pe o străduță de la celălalt capăt al orașului, dincolo de multe bulevarde și șosele de centură, și destul de curând devin foarte atașată de Belgrad.

Locuiesc într-o casă ciudată a oglinzilor. Cum stau pe canapeaua galben cu verde din sufragerie și mă uit la Tom cum citește literatură rusă și germană și cărți de psihologie, imaginile multiple ale oglinzilor reflectă multele mele vieți în luciul lor apos. De fiecare dată sunt doi de Mihai. Unul are fața întoarsă de la mine și știu că este ursuzul, imprevizibilul Mihai, acel Mihai Mata Hari care mă trădează pentru că are afaceri dubioase cu securitatea și care ne denunță și se folosește de informațiile despre tata pe care le transmite superiorilor lui securiști. Se culcă cu Anca Șerban și probabil că este vinovat de moartea prietenei mele din copilărie, Cristina. Celălalt Mihai se uită la mine iar ochii lui strălucesc în soare ca smaraldele. Surâde cu cel mai ispititor surâs al său și este un nobil disident care lucrează pentru o organizație ilegală, nepăsător în curajul lui.

Janusz vine spre mine dintre imagini și mă invită la dans într-un restaurant rusesc slab iluminat. Facem piruete printre mese în ritmul fluid al unei melodii pop despre o femeie în roșu iar fața lui asimetrică și osoasă aduce cu aceea a unui actor hollywoodian. Un fel de Clint Eastwood sârb. Mă las în voia piruetelor pe ringul de dans alb cu negru. Sunt plăcut ametită și îndrăgostită lulea, în timp ce rochia mea roz din șifon mătăsos, luată de la un second hand de pe Hallstead Street se rotește în cercuri largi dezvelindu-mi coapsele. După aceea mergem în camera lui închiriată din vestul îndepărtat al orașului Chicago și facem dragoste până la ora două dimineața. Bulevardele sunt umede când mă întorc la casa mea și a lui Tom, luna are un luciu metalic iar farurile mașinilor mă avertizează intermitent ca niște fluturi enormi. Sunt un ciob, la fel ca oglinda bunicii, iar cutia muzicală a încetat să mai cânte Für Elise.

Lună portocalie deasupra autostrăzii

Aceasta este vara când rămân însărcinată cu fiul meu Andrei. O secetă nemiloasă se întinde peste America de Vest. Temperatura crește la 40° și cerul este ca un lipici alb în fiecare zi, fără nicio speranță de ploaie. La radio spune că nu ai voie să uzi iarba sau să îți speli mașina. Parcurile sunt galbene precum lanurile de grâu, când trec în viteză pe lângă ele pe autostrada spre casa lui Janusz, iubitul meu sârb, un refugiat ca și mine. Este confortabil să iubești pe cineva care nu este american, pe cineva a cărui engleză este plină de expresii ciudate pe care le traduce direct din limba lui slavă. Spune lucruri cum ar fi *îți dau mâncare acum așa ca în țara mea.*

Nopțile fierbinți de vară miros a iarbă aprinsă, a pavaj supraîncălzit și a benzină. Luna are o nuanță ciudată de galben așa cum stă ea aproape de pământ, imensă, deasupra autostrăzii. Fiul meu este conceput în cea mai grea secetă a secolului, când acri întregi de lanuri parcelate de porumb, plante maronii fragile, înconjoară orașul ca un deșert și nimic nu vrea să crească. Cu excepția nucii rotunde și rozalii din uterul meu. O sămânță încăpățânată. Într-o seară mă cert foarte tare cu Tom, un alt nod psihologic pe care nu-l pot descurca. Este ceva în legătură cu lumina pe care să nu o stingem, fapt ce într-un fel atrage emoții dureroase din copilăria sa. Mă plâng că întotdeauna eu fac curat și totuși e dezordine în casă.

— Soț afurisit ce ești!

Înjurăturile în engleză nu îmi vin prea ușor pe limbă, așa că mă apuc să sparg porțelanurile. Compensez lipsa mea de engleză cu trântitul farfuriilor nespălate din chiuvetă.

Farfuriile zboară prin toată bucătăria și una dinte ele trece razant pe lângă Tom, aproape nimerindu-i capul.

— Ieși dracului afară din casă, caută-ți un amant, sau ceva! țipă Tom.

— Deja am unul, mulțumesc pentru sugestie. Și sunt însărcinată cu el, țip eu.

Chiar în secunda când pronunț cuvintele, știu că aceasta este o greșeală foarte, foarte mare. Îmi amintesc imediat ce mi-a spus întotdeauna Vincenzo, văduvul italian care voia să mă căsătoresc cu el: *Amintește-ți asta întotdeauna, Mona, chiar dacă soțul tău te găsește goală făcând dragoste cu un alt bărbat, niciodată, dar niciodată să nu recunoști asta. Să nu recunoști că l-ai înșelat. Acesta este sfatul meu pentru tine, pentru viitorul tău.*

Mi-a spus de asemenea: *Chiar dacă nu vrei să te să te căsătorești cu mine, voi veghea asupra ta.* În momentul acela mi s-a părut amuzant, în timp ce îi ascultam pe menestrelii italieni cântând la mandolină cântece de dragoste, dar acum sfatul lui Vincenzo îmi sună în minte ca înțelepciunea lui Solomon și gafa mea răutăcioasă răsună în marea ei prostie completă și de neiertat. Sunt roșie toată de furie și surprindere. Tom a rămas cu gura căscată și împrejur este o liniște apăsătoare, fără sfârșit. Aș vrea să existe un mod de a-mi lua cuvintele înapoi, un mod convingător de a spune *Ce am spus? Las-o baltă. Am spus asta doar ca să mă întorc la tine.* Dar gura mea stă închisă și îmi dau seama că de vreme ce cu adevărat sunt însărcinată, nu mai pot da înapoi. Suspiciunea este deja aici, otrava deja s-a împrăștiat peste noi, peste grămada de vase sparte de la picioarele noastre. Ce rost are să mai zic ceva?

Îmi pare rău pentru Tom când îl văd umblând prin cameră ca un leu în cușcă. Fața lui este roșie și acum strigă cele mai urâte cuvinte la care se poate gândi. Mă gândesc că poate ar fi fost mai bine să rămân în țara mea comunistă stupidă, acolo unde îmi era locul. Nu aș fi intrat niciodată în viața acestui bărbat ca să îl dau peste cap.

Îi sună pe părinții mei și le spune să vină imediat. Le spune la telefon că sunt o târfă și că vrea să divorțeze. Înainte să termine de vorbit, părăsesc casa ca să îmi limpezesc gândurile și încerc să mă hotărăsc ce să fac. Mă trezesc că merg în direcția apartamentului Martei lângă Ashland Avenue. Marta citește cu Daniela dintr-o carte cu povești mexicane. Ca întotdeauna, se bucură să mă vadă și mă întreabă dacă vreau ceva de mâncare. Mirosul de fasole prăjită, a sosului de avocado și a clătitelor *tortilla* mă întâmpină și îmi trezește amintiri din prima mea iarnă în Chicago. Îmi face o băutură cu tequila Margarita și îmi încălzește un *burrito*, iar Daniela mă îmbrățișează și îmi spune: *pari tristă, tanti Mona.* Marta mă ascultă când îi povestesc ce s-a întâmplat.

— Drăguță, spune ea, ai cam intrat în belele, dar un copil e un copil, dacă vrei să îl ai, bucură-te de el. Nu contează cine e tatăl.

Lucrurile se vor aranja de la sine. Și Tom nu este un om rău, știi asta. Va fi un tată bun.

Sfatul vag, dar pozitiv al Martei mă ajută să mă liniștesc și, în timp ce stau pe pat în sufragerie, simt deodată un val de sentimente noi, un fel diferit de bucurie și anticipare. Ca și cum dorința ascunsă de a avea un copil, pe care am trăit-o în trenul spre Trieste, când îmi părăseam țara și ascultam plânsetul copilașului și îl priveam cum suge la sânul mamei sale, s-ar fi trezit deodată din nou la viață. *Un copil e un copil*, repet cuvintele Martei în gând, acesta nu este un moment mai nepotrivit decât altul, părinții mei sunt aici, cu mine și căsătoria mea cu Tom poate încă fi salvată. Îmi continui studiile de doctorat și în curând voi avea un post de profesoară. Nu mai sunt ciulinul răzleț, fără țintă care am fost odată. Mă grăbesc înapoi spre casă simțindu-mă mai bine și pregătită să rezolv problemele cu Tom și să fac planuri pentru bebeluș.

Dar când ajung acasă, Tom și părinții mei sunt aliniați pe sofa în sufragerie, ca la priveghi. Părul nepieptănat al tatălui meu se ridică fără noimă. Nu îndrăznesc să rup tăcerea apăsătoare. Mă uit la gleznele mele umflate. Apoi Tom începe să-mi spună *whore, whore*[7].

— Ce-i aia *whore?* întreabă tata.

— Las-o în pace, îi spune mama, apoi se întoarce spre Tom. Calmează-te. Vom găsi o soluție, spune ea cu voce joasă și conspirativă.

— O soluție? strigă Tom. Nu vreau nicio soluție cu această târfă.

Apoi Tom începe să plângă. Îmi rod unghiile. Amândoi părinții mei își aprind câte o țigară. Tom plânge cu suspine adânci și îmi spune:

— Cum ai putut? Am avut atâta încrede în tine, te-am iubit atât de mult — acum totul s-a sfârșit.

Încep și eu să plâng și mama îmi spune în română că orice s-ar întâmpla, ea mă va ajuta să-mi cresc copilul. Tata mă privește cu supărare adâncă în ochi, dar într-o strălfulgerare, că aproape nu îmi dau seama, îmi face cu ochiul și zâmbește ca și cum mi-ar spun *Nu-ți fă griji, totul va fi bine, te vom ajuta, indiferent ce va fi.*

— Să mergem la un consilier marital. Îmi pare foarte rău că te-am rănit, îi spun lui Tom.

Sunt atât de mândră de mine. Am învățat toate cuvintele importante pentru situații ca aceasta. Sunt o americancă adevărată.

El își șterge ochii și îmi spune:

— Pentru ce? Pentru ce ai făcut-o? Nu ești fericită cu mine?

---

[7] târfă, în limba română. (n.trad.)

— Ba da, sunt fericită, dar tu te înfurii atât de des. Am vrut să văd cum este să fii cu cineva care nu este supărat tot timpul. Mă simțeam singură, lipsită de iubire.

El continuă să plângă și spună că poate a meritat-o.

— Nu, nu ai meritat asta, îi spun eu. Sunt doar dezorientată. Dar vreau să fiu cu tine.

— Dar copilul? întreabă el.

— Îl vom avea și îl vom crește, asta-i tot, spun cu hotărâre.

Tata se duce spre Tom și îl lovește în glumă peste spate și îi spune: *whore*, apoi râde. De fiecare dată când tata învață un cuvânt nou, trebuie să îl repete de câteva ori. Mama îi spune să înceteze să mai pronunțe cuvinte prostești, așa că tata îi cere să îi spună din nou ce înseamnă exact cuvântul *whore*. Mama roșește și își întoarce privirea, apoi îi traduce cuvântul în română.

Tata își aprinde o altă țigară pentru că nu îi place ca cineva să îi spună așa fetei lui. Dar îl înțelege și pe Tom și îi pare rău pentru el și de aceea preferă să fumeze decât, de exemplu, să-l pocnească. Cu toții suntem îmbujorați. Căldura din Chicago este de nesuportat. E cea mai lungă secetă a secolului. Încercăm să ne răcorim cumva, iar eu îmi simt trupul dilatat.

Tom hotărăște să rămână. Spune că va încerca să uite ce s-a întâmplat. Știu că nu va uita niciodată. Dar ne continuăm rutina zilnică de parcă totul ar fi revenit la normal, indiferent ce ar fi însemnat această linie a normalității până acum. Sunt din ce în ce mai cuprinsă de mișcările și ritmurile propriului meu trup. Găsesc o plăcere deosebită în noua apăsare greoaie a trupului meu și în pașii mei grei pe pământ de parcă acum aș putea fi sigură că nicio rafală de vânt și nici soarta nu mă vor putea da deoparte.

Pe măsură ce trec săptămânile, văd că tatăl meu nu este fericit în America și faptul că nu sunt sigură cine este tatăl primului meu copil îmi roade creierul noaptea când încerc să dorm. Tata nu este mândru de mine. Dar nu mă ceartă. El este alături de mine pentru că ar fi fost alături de mine chiar dacă aș fi comis o crimă. Dar îmi dau seama că nu este mândru așa cum a fost când am scris la școală compunerile acelea frumoase sau când am luat examenul de admitere la facultate, fiind între primii zece. Dintre toate lucrurile pe care le aștepta de la mine să le fac în America, faptul că voi avea un copil fără să știu cine e tatăl nu se număra printre ele. Mama predă toate limbile pe care le știe în regim part-time la facultățile din zonă: italiană, rusă și franceză. Nu-i convine că mi-am bătut joc de viața

mea. Îi spun repede că toată lumea își bate joc de viață în America, apoi merge la psiholog. Dar ea se înfurie din cauza atitudinii mele frivole și îmi spune că acesta nu este un motiv de glumă, că este vorba despre o altă viață pe care eu o aduc pe lume. Tata îi spune să înceteze. E supărat toată ziua pentru că nu are niciun comunist împotriva căruia să lupte și pentru că nu este înconjurat de muzicalitatea limbii lui și pentru că nu îi plac roșiile de la supermarket. Sunt toate roșii rele, fără gust, rele, rele. Uneori mă duc cu tata la cumpărături în magazine mici pe strada Clark sau Devon, unde indience în sariuri colorate sau ruși și rusoaice umplu strada. Cumpărăm un fel special de roșii care se cheamă hidroponice și care sunt mai gutoase și mai suculente decât cele din magazine normale ca Dominick's. În aceste ocazii chipul tatălui meu se luminează și îmi cere să cumpăr lucruri neobișnuite pe care nu le-a văzut niciodată în viața lui, ca tulpină de palmier sau star fruit, sau alte lucruri după care a tânjit ani la rând, cum ar fi smochine, curmale sau salam italian. Îmi povestește despre ultimii lor ani în România despre cât de îngrozitor a fost totul.

— Dumnezeu știe ce s-a ales de toți oamenii aceia cu care am muncit, cine știe, spune el, poate unii dintre ei continuă munca, poate că acum pregătesc ceva cu adevărat măreț. Dar nu am de unde să știu, spune el dând din cap.

A simțit nevoia să rupă relațiile cu toate cunoștințele înainte să plece, să nu riște să nu primească pașaportul.

— Tot ce am vrut a fost să vin să te văd, Mona, spune el.

Într-o zi când cumpărăm roșii dintr-o prăvălie de pe strada Devon tata mă privește și îmi spune că sunt așa de frumoasă însărcinată, apoi adaugă, fără nicio legătură:

— Băiatul acela, Mihai al tău, era un tip de treabă.

Aproape că scap din mână roșia de formă ciudată, cu două capete și coșul plin de borcane de icre, curmale și brânză feta. Mă uit la tata și îl rog să îmi explice de ce spune asta acum, să îmi spună dacă l-a văzut pe Mihai de când am plecat, dacă știe ceva despre el ce eu nu știu. Tata refuză să îmi răspundă. Doar repetă *Mihai a fost un băiat bun, asta-i tot.* Apoi face un alt comentariu. *Am o singură dorință. Vreau să îmi văd țara încă o dat înainte de a muri.*

Lunile trec. Vine ploaia, iar vremea se răcește. Mă simt călduță, învelită în grăsime. Visez la eschimoșii care taie gheața la Polul Nord și mănâncă ochii cruzi ai focilor pe care le vânează, așa cum am văzut într-un documentar la televizor. Nu mă mai întâlnesc cu Janusz. I-am spus că s-a terminat. Uneori încă mă sună, dar îi spun să mă lase în

ɔace și că vom schimba numărul de telefon. Încerc din răsputeri să ĩu fericită cu soțul meu american. El îmi spune că m-a iertat, că a ːost și vina lui, că nicio femeie nu se duce să își caute fericirea în altă ɔarte dacă este fericită acasă, spune el. Așa că el va face tot posibilul ɜă mă facă fericită, spune el mângâindu-mă pe pântece.

Execuția de pe State Street

Am nevoie de niște daruri de ultim moment pentru Crăciun, așa că mă duc, ca întotdeauna, pe State Street. E devreme în ziua de Crăciun și sper cu disperare să găsesc un magazin deschis, un butic cu electronice, de exemplu. Am o burtă imensă de la sarcină și mă simt ca un ou uriaș în timp ce mă plimb pe trotuar, dar mă simt bine să ies în aerul înțepător. Îmi place să vad vitrinele de la Carson's și Marshall Fields decorate cu scenete animate mecanice. Un grup de copii bate la tobe africane în vântul rece *bud-um, bud-um, bum, bum.* Mă umple cu un sentiment de entuziasm, familiaritate și lumină. De ce tobele africane care răsună pe State Street într-o după amiază rece de iarnă mă fac să mă simt ca acasă? Ca și cum țăranii români care aduc apă de la fântână în amurgul albăstriu au legătură cu Africa, cu căldura și cu culorile sale de neimaginat, purtate jumătate de drum în jurul lumii de acești copii ce cântă în vântul ca un bici.

În timp ce merg pe State Street, mă opresc și stau nemișcată în față la Woolworth's. Președintele României, Nicolae Ceaușescu, este pe ecranul unuia dintre televizoarele deschise expuse în vitrină. În România cred că este după amiaza Crăciunului. Ceaușescu și soția lui stau de o parte și de alta la un birou slab luminat și neagă tot ce îi întreabă grupul care îi interoghează. Ceaușescu își lovește pumnul de masă. Elena se uită derutată. Apoi sunt trași amândoi afară în ceea ce pare o curte macabră și sunt puși în fața plutonului de execuție.

Acele figuri care ne priveau de sus de pe fiecare zid al fiecărei clădiri importante sunt acum speriate și pustiite, implorând îndurare pentru vieților lor. Niște oameni — românii mei — îi împing și le leagă mâinile. Nicolae și Elena, care ne-au privit în cele mai intime momente ale noastre, a căror poliție secretă ne-a ținut supuși sub teroare, acei doi omeni care ne țineau adunați în piețe și ne făceau să stăm ore în șir în soare, în ploaie, în zăpadă ca să ne audă cum îi aclamăm, sunt târâți de români supărați în ceea ce pare o curte împădurită, undeva la periferia Bucureștiului.

Copiii continuă să bată la tobe , *bud-um, bud-um.* E frig și vânt pe State Street. Îmi amintesc de halucinațiile mele din apartamentul Biljanei, în somnul meu fără liniște, în acea noapte în Belgrad, când toți oamenii care stăteau și vorbeau pe patul meu, spuneau că zilele lui Ceaușescu sunt numărate. Și acum, Elena și Nicolae sunt puși la zid, înfricoșați, de oameni simpli care se roagă pentru viețile lor. Un grup de soldați ochesc cu armele, urmează mai multe împușcături la rând. Multe împușcături, una după alta, ca și cum soldaților nu le-ar fi ajuns cât i-au împușcat pe Ceaușești. În vitrina de la Woolworth's execuția președintelui țării mele este reluată iar și iar. Acum ei sunt acolo pe pământ, o grămadă de corpuri răsucite și haine însângerate. Apoi sunt pe CNN, zăcând într-o baltă de sânge, sângele lor în sfârșit.

Ce ciudat — în loc de satisfacția maximă și bucuria fără limite, pe care întotdeauna am crezut că le voi simți când acest moment va veni, tot ceea ce simt este dezgust și milă. Îmi țin burta imensă și simt cum copilașul îmi dă cu picioarele, o izbitură încăpățânată a vieții.

Apoi văd imagini cu tancuri care trag în Piața Palatului din București și cu oameni care aleargă în toate direcțiile. Filmul de la CNN este făcut în așa fel încât într-un minut vedem ultimul discurs al lui Ceaușescu în marea piață, întrerupt de zgomotele mulțimii care strigă „Jos tiranul!", apoi vedem mulțimi imense în stradă strigând împotriva partidului și a lui Ceaușescu și mergând mână în mână într-o masă imensă compactă și aprinsă. În următorul moment vedem din nou oameni alergând să se adăpostească în timp ce alții trag. Și apoi din nou — execuția lui Nicolae și a Elenei și corpurile lor zăcând pe pământul din grădină. O revoluție sângeroasă reluată din nou și din nou la televizor în vitrina de la Woolworth's.

În ultimele zile mi-am petrecut majoritatea timpului în apartamentul părinților mei și aproape imediat ce ajungem acasă la Tom îi sunam să vină și să vedem împreună știrile. „Acum România este la știri în toată lumea" îi spun tatei mândră. Dar el nu părea să audă nimic din ceea ce i se spunea și tot repeta ce mult ar vrea să se întoarcă în România dacă ar putea mama să îi ia un bilet chiar atunci. Era sigur că toți vechii lui prieteni din grupul la care se alăturase pentru câțiva ani, când noi toți locuiam în România, pregătiseră calea.

După o altă reluare a execuției, cum stau în fața televizorului pe State Street, aud voci aproape imperceptibile ale comentatorilor care menționează în trecere Brașovul ca pe unul dintre orașele unde oamenii au luptat în stradă. O imagine cu centrul orașului clipește

rapid, cu oameni care aleargă pe lângă zidurile clădirilor pe care le cunosc atât de bine. Îmi simt inima ca și cum ar fi pe cale să explodeze. Mă țin de pântece cu mâinile ca și cum mi-aș căuta echilibrul. Nu mă pot gândi decât la Mihai. Îmi imaginez filmulețe scurte cu el: Mihai în camera lui meditând și fumând nervos Carpați, Mihai pe străzile Brașovului încălțat cu bocancii de alpinism, trăgând în cineva, Mihai pe străzile Brașovului din nou cu bocancii de alpinism, doar că acum se trage în el. Mihai plimbându-se pe străzi fără grijă, nepăsător, printre gloanțe.

Mă mai plimb puțin pe State Street și mă opresc în fața vitrinei de la Marshall Fields. Mă uit lung la sania moșului și la renii care se mișcă în vitrină. Mă întreb ce e în neregulă cu mine, de ce nu pot să simt nicio ușurare. Tot ceea ce simt este supărare și epuizare. Stau fără să mă mișc, cu mâna pe geamul rece de la Marshall Fields, în timp ce spiridușii și renii se rotesc și se întorc mereu către sania aurită, în miniatură și tobele bat un ritm susținut.

Un nou destin

Sunt din nou în București, pierdută într-un cartier industrial într-o după amiază gri de noiembrie. Nu sunt oameni pe străzi. În visul meu, am amintiri despre America, despre Chicago, vara la marginea lacului și despre cursurile de la facultate, când stăteam în clasă și ascultam cursul profesorului despre teatrul avangardist. Pot să văd lacul pe fereastră, mă simt liberă și entuziasmată când briza trece prin clasă și îmi atinge părul. Dar aceasta este doar o amintire și știu că niciodată nu voi mai putea să plec din nou. Asta e, totul s-a sfârșit. Mă vor prinde acum. Nu voi mai putea pleca din nou niciodată. De ce, Doamne, m-am întors? Nici măcar nu știu de ce m-am întors la București. Poate pentru a-mi lua foaia matricolă de la universitate, sau poate ca să-l văd pe Mihai. Dar Mihai nu mai există. A fost strivit într-un cutremur, sub o clădire unde se fac eclere. Mă înec într-o gelatină gri și țip atât de tare încât mă trezesc. Tom e în pat. Sunt toată udă.

Mi s-a rupt apa și îmi dau seama că s-a declanșat nașterea. Dar mi-e așa de somn, sunt așa de lenește. Parcă nu prea îmi e să nasc acum. Cine poate să nască acum! Cine poate să nască la ora unu noaptea când se trezește dintr-un coșmar! Nu vreau să mă duc la spital. Mă duc la culcare. Mă voi simți mai bine dimineață.

Tom deja se îmbracă și îmi spune să mă îmbrac și eu. Îi răspund că nu vreau, că vreau doar să dorm. Dar Tom insistă. Îl înjur. Apoi o crampă ascuțită mă taie prin burtă. Mă rostogolesc din pat și încep să mă îmbrac.

Când contracțiile încep cu adevărat, mi se taie răsuflarea. Ațipesc zece secunde între dureri. Nu e nimic de zis, nu te gândești la nimic, nu e nimic ce poți să îți dorești decât să se termine. Tom mă ține de mână. Sora medicală mă întreabă dacă vreau o înghețată Popsicle și îi răspund:

— La dracu cu Popsicle!

Spatele, burta, toate mi se desfac. Nu țip, ci doar suspin și le spun tuturor să se ducă dracului. Tom râde.

Sora medicală spune:

— Acum poți să împingi. Mai ai doar jumătate de oră.

Îmi simt ochii umflați de efort. În mod sigur vor exploda. Ochii mei, venele mele, gâtul meu, toate se deschid. Ceva mă taie în două și apoi acel lucru iese afară, alunecând. În mai puțin de câteva secunde, toată durerea încetează. Am un băiat. Am un băiat grăsuț, perfect, lacom după viață și lacom după laptele meu. Un întreg nou destin ce explodează pe pământ.

Sunt ametită și emoționată, recunoscătoare că durerea a trecut. Părinții mei vin tremurând de emoție. Tata, care spera să fie fetiță, este surprins că am un băiat. Spune că e un bebeluș frumos, ca un mănunchi de lumină și spune că nu a văzut niciodată un asemenea copil.

— E normal? mă întreabă el.

Tom ține copilașul în brațe.

Îi dăm numele de Andrei, pentru că acest nume este frumos în toate limbile. După îngrijorarea devastatoare a ultimelor nouă luni, sper din tot sufletul ca Tom să fie tatăl copilului. Părul negru al bebelușului mă liniștește. Dar, într-un fel, nu contează pentru că mă umflu ca un balon în mulțumirea mea. Sunt grasă și tare și acesta este băiețelul meu, născut în America, într-o zi de primăvară din 1990. Un nou deceniu, un alt copil. Îl țin pe Andrei în brațe toată noaptea așa încât, atunci când îi este foame, el trebui doar să deschidă gura. Suptul avid al gurii sale din sfârcul meu în timpul nopții mă fixează în cel mai crud dar și dulce colț al realității.

Flamingo roz

Când verișoara mea Miruna sosește din România la câțiva ani după Revoluția din 1989, Tom, părinții mei, fiul meu și cu mine mergem să o întâmpinăm la aeroportul O'Hare într-o dimineață luminoasă de noiembrie. Părinții mei rămân în urmă, iar noi înaintăm pe sălile lungi de la terminalul internațional. Andrei are doi ani și a-l ține sub control devine o adevărată bătălie, în timp ce așteptăm avionul care în cele din urmă trage la poarta terminalului cu trei ore întârziere. Tresar când o văd pe Miruna venind dinspre poarta terminalului cu pas voios și cu privire încurcată după mai mulți ani decât pot număra. Zâmbește cu zâmbetul ei unic, ochii ei albaștri ca cicoarea sunt umezi și pare mai mică decât mi-o amintesc eu. Imediat ce ne urcăm în mașină, cu Miruna înghesuită între părinții mei, cu Andrei în spate, în scaunul lui de mașină și Tom la volan, propun să mergem la grădina zoologică. Nu știu pentru ce motiv anume vizita aceasta devine foarte importantă pentru mine. Trebuie să mergem la grădina zoologică. Vreau ca Miruna și Andrei să vadă ursii polari, cimpanzeii și păsările flamingo. Am un milion de întrebări pe care abia aștept să i le pun. Cum a fost prima ei experiență sexuală? Cine este el? Are un iubit? E adevărat că oamenii trăgeau pur și simplu la întâmplare, sălbatic, pe străzi la revoluție? Și cel mai important lucru, voiam să o întreb dacă l-a mai văzut pe Mihai. Dar nu prea știu cum să încep după atâția ani. În plus, sunt atât de mândră de copilașul meu mic, grăsuț, cu părul castaniu, încât vreau să o duc pe Miruna într-un loc care să fie mai mult al lui Andrei decât al nostru, unde copilul să se poată desfășura, să râdă și să folosească noile sale cuvinte, cum ar fi girafă, dovlecel și zăpadă.

Îmi dau seama din privirea Mirunei că nu înțelege de ce insist să mergem la grădina zoologică, ochii îi sunt încețoșați. E obosită de la zborul lung și tulburată de aglomerația de pe autostradă, dar văd altceva pe fața ei: e sătulă de toate. Încet, încet, după ce ajungem acasă, începe să povestească. Îmi povestește cum în ultimii ani înainte de Revoluție, când își termina studiile de inginer în București, lucrurile se înrăutățiseră atât de mult, încât oamenii erau aproape

de pragul înfometării. Ea a reușit să supraviețuiască în acea perioadă mâncând covrigi și mere. Nu era aproape nimic de mâncare, dar ea găsise un magazin în București, „știi, lângă blocul în care locuiați voi ultima dată", spune ea, unde încă se făceau covrigi buni ca aceia pe care obișnuiam să îi mâncăm când eram copii. Și tatăl ei încă putea să îi dea mere din livada familiei din nordul Moldovei, unde odată îl ajutase pe tata să se ascundă de securiști. Îmi povestește despre prima ei slujbă ca inginer geolog la țară, unde a lucrat într-o baracă mică și neîncălzită în mijlocul unui câmp atât de mizerabil și plin de noroi, încât trebuia să poarte cizme de cauciuc până la genunchi ca să poată ajunge acolo în fiecare dimineață. Vreau ca ea să îmi povestească din nou despre merele și covrigii și biroul din marea de noroi. A supraviețuit muncind în frigul amar. Mergea două mile pe un drum de țară plin de noroi, ca să ajungă la un birou neîncălzit. Purta cizme mari de cauciuc ca să ajungă la serviciu. Simt respect pentru Miruna, când îmi amintesc de fetița cu care mă jucam, care a supraviețuit tuturor acestor greutăți. Certurile mele cu Tom par din nou neînsemnate.

Îi spun Mirunei cât de neîncrezătoare am fost în acele zile de decembrie în legătură cu faptele care se întâmplau în România și cum Revoluția noastră a fost cea mai violentă dintre toate din Europa de Est și cât de mândră am fost de poporul meu. Dar după asta adaug că nu am fost mândră de felul în care au procedat românii cu Ceaușescu.

— De ce a trebuit să îi omoare în felul acesta, fără un proces adevărat? întreb eu.

— Știi, Mona, când locuiam în București — spune ea în timp ce o servesc cu o ciocolată caldă, amintindu-mi că era băutura ei preferată; chiar și vara, în zilele fierbinți, ori de câte ori ieșea în oraș cu sora ei Riri și cu părinții lor, toată lumea cumpăra înghețată și apă minerală rece, iar ea întotdeauna lua ciocolată caldă. — Da, când locuiam în apartamentul din centru, lângă Casa Armatei și uneori stăteam în balcon și Ceaușescu trecea dimineața în drum spre Adunarea Națională, povestește ea, sorbind din ciocolată și închizând ochii de plăcerea gustului, aveam următoarea imagine clară în minte: eu turnam ușor benzină pe mașina lui Ceaușescu și imediat după asta aruncam o torță aprinsă asupra ei și priveam cum mașina explodează și cei doi ard de vii chiar sub balconul meu. Iar eu eram cea care înfăptuise totul și eram satisfăcută.

Mă uit la Miruna cu gura căscată. Aceasta e Miruna pe care nu am cunoscut-o niciodată, foarte diferită de acea fetiță dulce și drăgălașă din copilăria mea

— Poți să mă ții aici o vreme? mă întreabă ea. Adică, nu vreau să mă întorc, aș vrea să încerc să rămân aici, dacă mă poți ajuta. Lucrurile se mișcă foarte încet acasă. Va dura foarte mult, spune ea. Și nu mai am răbdare. Sunt obosită.

Sunt uluită, dar și extaziată de faptul că Miruna s-a hotărât să rămână cu mine în America; totul va fi mult mai luminos și mai vesel cu Miruna lângă mine.

— Dar Nina și Ion? întreb eu. N-or să fie devastați dacă rămâi aici?

— Ei bine, vor trece peste asta, răspunde ea și din nou sunt surprinsă de această nouă Miruna care este deopotrivă teribilă și puternică. Știi, o au pe Riri. Ea e mai puternică, poate să treacă peste asta și poate să aștepte până când lucrurile se vor mai îmbunătăți. În plus, ea nu vrea să plece din țară cu niciun chip, are o căsnicie fericită. Ca tine, îmi spune și zâmbește.

Îi zâmbesc înapoi și nu spun nimic. Când îi arăt Mirunei dormitorul pe care îl va împărți cu Andrei, văd cât de obosită este și îi dau seama că nu vrea să meargă la grădina zoologică, că ar vrea doar să se bage în pat. Dar cu cât îmi dau mai bine seama de acest lucru, cu atât mai mult fac caz de asta, ca și cum în acest moment nimic nu este mai important decât să mergem. Pot să spun că Tom este exasperat, dar de când avem copilașul, încearcă din răsputeri să se abțină și să fie de acord cu mine. Chiar și părinții mei intră în discuție, explicându-mi că trebuie să fiu nebună să o târâi pe biata Miruna după mine la grădina zoologică într-o asemenea zi friguroasă.

Mirua nu comentează nimic, dar pare din ce în ce mai încurcată, încercând să urmărească această discuție aprinsă în engleză amestecată cu frânturi de română. Mă privește ca și cum ar încerca să ghicească ce e în neregulă cu mine dacă am înnebunit sau ceva de genul acesta din cauza vieții din Chicago, dar când mama o întreabă ce vrea să facă, e politicoasă și spune că nu contează, apoi îmi dau seama că ar prefera să rămână acasă. Îi spun că *nu*. Dacă vrea să stea în America, trebuie să vadă cum e America. Așa că mergem la grădina zoologică, cu mașina noastră Mercury Marquis pe care părinții lui Tom i-au dat-o pentru că *ai o familie acum*. Andrei este extaziat și se cațără pe scaunul din spate ca să se joace cu părul Mirunei. Le arăt împrejurimile asemenea unui ghid.

— Vezi, acesta este drumul spre Lake Shore, spun emoționată. Uită-te la clădirile înalte. Nu sunt frumoase? Acolo jos este facultatea unde predau ESL. Asta înseamnă engleza ca a doua limbă străină.

Acesta este Lincoln Park, îi explic, în timp ce mergem în spatele taxiurilor și a autobuzelor, privind copacii fără frunze. Și acum am ajuns la Grădina zoologică.

Ne punem fularele, mănușile și căciulile. Vedem urși polari și girafe, așa încât Andrei poate să folosească noile sale cuvinte iar și iar și elefanții și pinguinii al căror mers îl imită Andrei cu o precizie uimitoare, spre amuzamentul unei familii din apropiere. La urmă mergem la păsările flamingo, așa cum facem întotdeauna. Sunt favoritele lui Andrei. Păsările flamingo stau iarna într-o cușcă imensă cu geamuri de sticlă, luminată cu lămpi galbene de încălzire, iar rozul lor puternic de după sticlă o face pe Miruna să exclame de uimire. Nu a mai văzut niciodată păsări flamingo adevărate.

Privim păsările roz cum stau ca niște statui într-un picior și cum își răsucesc gâturile lungi ca să se uite la noi. Andrei aleargă în jurul cuștii de sticlă, arătând înspre păsările flamingo, când aud o femeie aproape de noi spunând în română fiicei sale:

— Uite, mami, ce frumoase sunt!

Mă face să râd. Părinții români folosesc uneori diminutive pentru mama și tata când se adresează copiilor lor. O familie românească este aparent formată dintr-o mamă mare și o mamă mică, un tată mare și un tată mic. Nu am putut niciodată să înțeleg logica acestui lucru cât timp am fost o mamă mică și mă frapează și acum, mi se pare absurd, dar și drăguț în același timp. Apoi conștientizez că femeia a vorbit românește. Mă întorc să mă uit la ea. Are o figură fericită. Îi zâmbesc și o întreb dacă este româncă, apoi ne întrebăm una pe cealaltă din ce oraș suntem. Ciudat, ea este din Brașov, orașul Mirunei, orașul lui Mihai. Miruna îi spune că tocmai a sosit din România în acea dimineață și femeia este impresionată, iar ochii larg deschiși îi strălucesc. Locuiește în Chicago de cinci ani. Este atât de fericită ca a găsit încă o familie din România în Chicago! O simt pe Miruna tremurând de emoție lângă mine în timp ce începe să discute înflăcărat cu femeia al cărei nume este Lucia Vlad, despre orașul lor iubit, despre străzile pe care locuiau, despre școlile pe care le-au frecventat.

În același timp îl văd pe Andrei cum devine mai neastâmpărat ca niciodată și strigă:

— Mami, mingo dovlecel!

El numește păsările flamingo *mingo*, dar nu înțeleg ce vrea să spună. În mijlocul stolului, două păsări se împerechează. Andrei continuă să strige din ce în ce mai tare:

— Mingo dovlecel! Mingo dovlecel!

Poate încearcă să explice că cele două păsări lipite una de cealaltă sunt rotunde ca un dovlecel. În jur zboară pene roz, plutind în aerul rece. Miruna spune că păsările flamingo sunt ca niște berze roz, iar românca încuviințează. Ele încep să vorbească despre satele dimprejurul Brașovului și despre faptul că sunt multe berze care stau într-un picior pe acoperișurile de țiglă sau stuf ale caselor. Femeia spune că poate acelea sunt păsări flamingo albe. Miruna adaugă că a zburat peste jumătate de lume ca să vadă niște berze roz, apoi râd amândouă.

Fetița femeii arată și ea spre cele două păsări flamingo care se împerechează. Sare în sus. Andrei continuă să spună:

— Mingo dovlecel! Mingo dovlecel!

Peste tot în aer plutesc pene roz și noi râdem atât de tare încât trebuie să mă ghemuiesc ca să nu fac pe mine de atâta râs. Miruna râde și se lasă și ea pe vine, Tom e scuturat și el de hohote de râs în timp ce-l urmărește pe Andrei, încercând să îl prindă. Andrei vrea să se ducă la păsările flamingo și să le atingă, dar Tom îl prinde și îl ridică pe umeri.

Mă uit la fiul meu. Părul său castaniu îi strălucește în soarele după amiezii care pătrunde prin sticla de la cușcă. O pană roz s-a oprit în aer și ochii lui albaștri strălucesc de bucurie. Românca o ține de mână pe fetița ei și râde. După zece ani, acesta a fost primul meu contact cu o altă exilată românca. Verișoara mea Miruna este chiar aici, lângă mine, râzând de berzele roz. Privind păsările flamingo, îmi imaginez ca într-o fotografie acele berze albe care stau într-un picior pe hornurile caselor țărănești din satele românești. Știu că Miruna simte deopotrivă și bucurie și tristețe, asemeni mie. Se gândește cum i-a părăsit pe toți și pe toate chiar ieri. Poate că aceste păsări flamingo delicate și ciudate sunt un semn de bun augur pentru începutul călătoriei sale în exil. Lacrimi de râs curg pe obrajii ei. Știu că sunt și lacrimi de tristețe în prima sa după amiază în America.

Dar apoi, când mergem să îi luăm pe părinții mei de pe banca lor din parc, Miruna mă ia de mână și se uită la mine cu un aer vinovat, ca și cum mi-ar ascunde ceva. Îmi șoptește cu vocea sugrumată:

— Știi, a murit...

Nu înțeleg.

— Cine?

Aproape că nu îi dau atenție pentru că mă uit la Andrei cum aleargă spre bunicii lui. Tom aleargă după el prin grămezi de frunze sfărâmicioase care acoperă aleea.

— Miruna, despre cine vorbești?

— Mihai a murit, spunea ea cu aceleași șoapte răgușite. A murit. A murit la Revoluție.

De ce trebuie să rostească *a murit* de trei ori? Într-un fel, nu înțeleg. A murit, a murit, a murit. De trei ori, acest verb la trecut. Ce înseamnă?

În drum spre apartament, în mașină, privesc valurile lacului Michigan. Mă întreb*: De ce călătoresc cu un Mercury Marquis de-a lungul unui lac verde alături de acest bărbat de lângă mine, cu copilul meu, cu părinții mei, cu verișoara mea?* Apoi, dintr-odată, înțeleg. Niciodată nu îl voi mai vedea pe Mihai. Niciodată în viața mea. Încep să plâng în mașină, dorindu-l, tânjind după el. De ce toate trebuie să fie atât de încurcate în viața mea, întotdeauna cu o clipă mai târziu sau cu o clipă mai devreme? Plâng în mașină în timp ce trecem pe lângă clădirile înalte de pe Lake Shore Drive. Tom mă privește în timp ce conduce. Habar nu are despre ce se întâmplă. Probabil că se gândește că e din cauza vizitei Mirunei, că ușurarea și bucuria că o am lângă mine s-au transformat în cele din urmă în altceva.

— S-a sfârșit, îmi spun printre suspine. S-a sfârșit.

Andrei începe și el să plângă pentru că eu plâng și pentru că nu înțelege s-a sfârșit. Crede că Miruna pleacă deja sau că nu vom mai merge la grădina zoologică. Întreabă printre lacrimi:

— Ce e, mamă?

Nu știu ce să-i spun. Îl strâng în brațe și îi spun să nu își facă griji, pentru că nu s-a întâmplat nimic. Îi spun că vom ajunge în curând acasă. Mai târziu îl duc pe Andrei la culcare și privesc apusul timpuriu pe fereastra de la dormitor, cu Miruna lângă mine. Mă gândesc că în piesele clasice de teatru, cum ar fi Iphigenia, pe care am văzut-o odată la București, când Mihai lucra la o fabrică de tractoare, totul se întâmplă în timpul unei rotații complete în jurul soarelui, de la răsărit la apus: sosiri, plecări, sacrifici sângeroase, crime, sinucideri, morți, schimbări politice, dragoste. Totul în timpul unei rotații complete în jurul soarelui.

Micile mele lupte

E dimineață devreme, o dimineață sumbră de iarnă în Chicago, la o lună după sosirea Mirunei și după aflarea veștii despre moartea lui Mihai. Adorm și mă trezesc, ieșind fără odihnă din coșmarurile obișnuite și alunecând din nou în alte vise și mai mohorâte. Mă văd în Piața Italiei Unite din Trieste. Cu siguranță că toată lumea m-a așteptat pe mine pentru că atunci când apar în piață tot zgomotul dispare și sutele de oameni adunați acolo mă privesc.

Doi bărbați se apropie de mine și fiecare mă apucă de câte un braț și mă duc chiar în centrul pieței în fața unui palat mare și somptuos. Aflu că voi fi decapitată în public. Sunt cuprinsă de teroare și încerc să scap, dar ei mă țin bine și mă forțează să urc cele cinci trepte care duc la eșafodul care e făcut din aur și cu catifea roșie în partea în care are loc decapitarea. Tremur și mă gândesc la Andrei care nu va mai avea mamă, mă întreb ce-i vor spune despre mine când se trezește și mă cheamă, cum îi vor spune că mama lui a sfârșit prin a fi decapitată în piața din Trieste.

Cel care mă va executa stă cu spatele la mine, poartă o glugă clasică de călău și așteaptă. Se întoarce încet spre mine, își ridică gluga și văd că e Mihai, proaspăt bărbierit, zâmbind. Se uită lung la mine, cu o privire dulce dar înfricoșătoare, așa cum o făcea în visul meu în care îmi spinteca gâtul. Știu că sunt decapitată pentru că mi-am părăsit țara, iubitul și părinții și pentru că am uitat de toți și că această execuție reprezintă un act de răzbunare. Oameni aceștia sunt poporul meu, sunt răzbunători și cruzi și și-au executat președintele și pe soția lui pe o alee din București în ziua de Crăciun. Îl întreb pe Mihai dacă el a fost cel care l-a ucis pe Ceaușescu și el dă din cap cu același surâs pe chip. *Asta facem noi cu dușmanii țării*, spune el încet, *pe toți dușmanii și trădătorii îi ucidem, dar am pregătit aceasta special pentru tine, pentru că tu ești specială, dragostea mea.*

Mâna lui Tom se odihnește peste pieptul meu și el sforăie tare. Încerc să inspir adânc și să-mi calmez apăsarea din piept. Împing mâna lui Tom de pe pieptul meu și mă reped în camera lui Andrei.

El doarme adânc pe spate, cu gura ușor deschisă și cu un zâmbet angelic pe chip. Mă uit lung la el și încerc să îmi revin din coșmar. Îl ating ușor și mă asigur că este acolo cu adevărat și că este în siguranță. În timp ce mă duc la baia din noul nostru apartament de pe Irving Park Road, simt un val de greață urcându-mi în gât și o amețeală pe care o recunosc. Ca atunci când eram însărcinată prima dată. Vomit ce am mâncat la cină și plâng în același timp pentru că urăsc să vomit și nici nu vreau să fiu iar însărcinată.

Îmi amintesc de visul meu și îmi este dor de Mihai, chiar dacă este în haine de călău, de fața lui proaspăt bărbierită, încadrată de părul său negru și cu ochii lui verzi care strălucesc în timp ce mă privește pe eșafodul din Piața Italiei Unite. Mihai este mort, Mihai este mort, îmi repet în timp ce mă spăl pe față, așa cum îmi repet în fiecare dimineață de când Miruna mi-a dat vestea după vizita noastră plăcută la grădina zoologică, în ziua sosirii ei în America. Îmi repet această propoziție în fiecare zi ca să mă pot obișnui mai bine cu ideea. Câte puțin în fiecare zi, dar niciodată pe deplin, ca și în paradoxul lui Zeno, în care niciodată nu se ajunge la capăt.

Mă îmbrac în grabă și mă duc la Walgreens, în apropiere, ca să îmi iau un test de sarcină. Aerul de iarnă din Chicago pare stătut pentru această perioadă a anului. Mă întorc încet în casă, încercând să nu fac zgomot ca să nu-i trezesc pe Tom și pe Andrei. În ciuda mea, am totuși un sentiment ciudat de mulțumire când testul iese pozitiv. Poate că datorită acestui copil, care e cu siguranță al lui Tom, familia noastră va fi mai puternică și mai unită, o adevărată familie americană, iar căsnicia noastră se va îmbunătăți și Andrei va avea o soră sau un frate și îl voi uita pe Mihai o dată pentru totdeauna. El este mort și aș putea trece peste toate acestea, aș putea trăi în prezent și aș putea fi fericită cu Tom, cu Andrei și cu copilașul nostru nou născut.

Dar cu fiecare lună ce trece din perioada sarcinii, mă simt tot mai îndepărtată de Tom Dacă aș fi putut să-l văd pe Mihai măcar o dată! Totul e atât de neterminat, niciodată nu mi-am luat la revedere cu adevărat! Mă cufund în munca mea, încercând din greu să îmi termin teza de doctorat înainte să nasc și mă concentrez ca data trecută asupra fiecărei mișcări a lichidului și a vieții dinlăuntrul meu. Trec prin mișcările vieții noastre zilnice și mă prefac că este bună și fericită și că am tot ce mi-am putut dori vreodată.

Îmi susțin teza despre teatrul avangardist european, în perioada Anului Nou, într-o zi rece din Chicago, încercând să îmi controlez

arsurile amestecate cu starea de greață care mi se ridică în gât în timp ce profesorul din comisie îmi pune întrebări complicate despre alegerea tehnicilor de punere în scenă a pieselor. Curând după ce termin cu lucrarea de doctorat reușesc să îmi găsesc o slujbă la catedra de teatru a unei universități particulare din Indiana. *Răscrucile Americii* scrie pe plăcuțele de înmatriculare a mașinilor din Indiana. Este un lucru care mi se potrivește. Sunt făcută pentru răscruci, întotdeauna alegând o direcție sau alta, întotdeauna alergând împotriva obstacolelor sau creându-le eu însămi. Acest pământ întins, cu răscruci îmi mângâie sufletul. Indiana este la o aruncătură de băț de Chicago, îmi consolez familia în timp ce vizitez campusul. Andrei își poate vizita bunicii în fiecare week-end. Am un post de profesoară, un băiat cu părul castaniu și ochi albaștri, aștept al doilea copil și vom închiria o casă într-o zonă rezidențială, într-un orășel universitar din America.

Și Mihai a murit în Revoluția română, mă gândesc deodată în drumul de întoarcere spre Chicago. Un glonț răzleț l-a lovit în cap în timpul împușcăturilor din ziua de Crăciun, a spus Miruna. Un erou. Dar nu chiar un erou, de vreme ce glonțul a fost tras la întâmplare. Ar fi trebuit să fie împușcat cu un glonț tras special pentru a fi erou? Nu este adevărat faptul că l-am pus pe Mihai să se odihnească undeva în mintea mea, pentru că nu l-am văzut mort, nu i-am văzut niciodată mormântul. Nu i-am simțit niciodată lipsa în orașul de la poalele Carpaților.

Mihai și Mariana au fost amândoi uciși, cu răni la cap, accidente ciudate — mă gândesc în timp ce cobor din mașină în fața blocului nostru de pe Irving Park Road. Aproape că sunt geloasă. E ca și cum asemănarea morților lor face povestea lor compactă și coerentă, pe când propria mea poveste cu Mihai atârnă ca o mână ruptă peste anii, oceanele și tărâmurile străine peste care am trecut. Îmi ating burta și stau în fața mașinii, încercând să par mulțumită. Îl sărut pe Tom și îl întreb ce avem la masă și îi spun că vreau ca și părinții mei să vină să ia cina cu noi. Tom pregătește paste cu brocoli și mama face pârjoale românești pe care Andrei le adoră. Stau lângă tata și îi spun că ar trebui să ne gândim să vizităm curând țara, acum că Ceaușescu și comunismul au căzut. El e de acord, dar vag.

În vara când trebuie să ne mutăm în Indiana, înainte să înceapă școala, se anunță inundații în Midwest. Vor continua și vara următoare. Inundație după inundație, până când pământul ajunge să fie mlăștinos și roșcat, iar recoltele, casele și grădinile să plutească

pretutindeni. Se pare că am adus cu mine dezastrele cu care s-au confruntat strămoșii mei la începutul secolului. Într-o seară, pe când mă simt atât de îndepărtată de Tom, încât aș putea să trăiesc la fel lângă unul din vecinii noștri de pe Irving Park Road, îmi spun că trebuie să mă eliberez cu totul de această căsătorie pentru că în caz contrar mă voi sufoca încet și voi muri. În timp ce îi citesc lui Andrei o poveste de frații Grimm, Tom începe să mă cicălească în legătură cu un credit pe care îl făcusem eu și atunci i-am spus că vreau să divorțăm, că nu mai vreau să fim împreună, că nu are rost să se mute cu noi în Indiana, că vreau să fiu liberă, liberă, liberă. Nu-mi pasă că sunt însărcinată cu copilul lui, simt că vreau să o fac acum, nu să aștept alt moment, iar dacă aștept până se naște copilul s-ar putea să nu mai am niciodată curajul să o fac. Acum e momentul. Îmi vreau acum libertatea. Tom se uită lung la mine și răspunde cu un ton supărat dar resemnat:

— Bine, vei fi liberă, dacă asta vrei.

Totul pare să se dezintegreze, să devină mâlos și moale. Niciodată nu am reușit să am o limpezime în gânduri, limpezime la care am visat când călătoream cu trenul prin Carpați spre Trieste cu mulți ani în urmă. Doar mai multă confuzie. Să nești, să divorțezi toate acestea sunt mai aspre când nu ești pe pământul natal. Naști și porți doliu și divorțezi, toate într-o limbă străină. Plâng în hohote când în cele din urmă Tom pleacă. Noi toți trebuie să părăsim apartamentul până la fârșitul lunii, când mă mut în Indiana cu Andrei. Tom va trebui să stea încă un an în Chicago să își termine facultatea și apoi încă un an pe un post de consilier la un liceu. Apoi, poate va încerca să se mute mai aproape de noi și să înceapă să practice meseria de terapeut, spune el când îl ia pe Andrei în brațe și îl sărută pe ambii obraji. Amândoi plângem în ciuda tuturor certurilor și incriminărilor de-a lungul anilor. Am un gust rău, acru în gură. El spune că va veni în Indiana când va fi să nasc. Îmi dau seama că acesta este cel mai nebunesc moment din întreaga mea viață. Câte femei trec printr-un divorț când sunt încă însărcinate cu copilul soțului, mă întreb în timp ce îl privesc pe Tom umblând fără țintă prin apartament, și nici măcar nu e un soț rău, așa cum întotdeauna a spus Marta.

În timp ce stăm în mijlocul sufrageriei și Tom își ia la revedere de la Andrei și îmi văd familia împărțită în pachete și bagaje, nu mă pot abține să nu mă întreb ce e cu viața mea. Plâng toată noaptea având sentimentul că am eșuat amarnic. Adevăratul sens al faptului că ești refugiat este să o iei de la capăt și să reușești, să îți faci o viață

nouă care e mai bună decât cea pe care oricare dintre strămoșii tăi și-au putut-o imagina vreodată, mai bună decât orice altceva ce ai putut realiza vreodată pe pateticul tău tărâm natal închistat de comunism și dezastre. Rudele tale din România au fotografiile tale de la absolvire și de la nuntă așezate pe rafturile din casă. Cred că ești fericită și că viața ta e perfectă pe când tu nu ai niciun mod de a le spune adevărul. Când Tom merge la camion să-l încarce, îmi dau seama că nimeni din familia mea, nimeni de o sută de ani încoace nu a divorțat și nu a avut un copil fără să știe precis cine e tatăl. Și iată-mă pe mine, în mijlocul Midwest-ului plat, noroios și inundat, singură cu un copil mic în brațe, neavând habar ce voi face în continuare.

Dar încep să îmi găsesc drumul meu. Mulțumesc lui Dumnezeu că sunt scutece și piureuri de copii și literatură care să mă ajute să îmi țin mintea în frâu.

Mă întreb ce ar fi zis bunica mea într-o situație ca asta, ea, care și-a găsit casa dărâmată de ruși, cu găuri mari în locurile unde erau prizele și cu câțiva câini scăpați în cameră, bunica mea care a scormonit pământul după rădăcini în timpul foametei de după război ca să își hrănească copiii. Ar fi zis *Mulțumesc lui Dumnezeu că suntem în viață.* Acesta este lucrul pe care femeile din familia mea l-au spus întotdeauna.

Și mă întreb ce ar fi zis străbunica mea care și-a văzut casa spulberată de bombele americane în timpul celui de al doilea război mondial și care a săpat prin dărâmături după cutiuța ei muzicală. Ar fi spus:

— Nu-ți fă griji, suntem în siguranță. Și uită-te la copilașul acesta minunat!

Tatăl meu regretă fiecare zi în care nu a fost acolo să ajute la Revoluția română. Se simte ca un laș pentru că a părăsit totul ca să locuiască într-o țară care nici măcar nu-i place. Mama crede că prietenii lui dizidenți și-au abandonat activitățile secrete acum mai bine de zece ani, după execuția generalilor care au pus la cale o lovitură de stat. Ei au dispărut sau au fost uciși.

După prânz, de fiecare dată când îmi vizitez părinții, tata se retrage în dormitor să scrie poezii. Are o mașină electrică de scris doar pentru el. Scrie poezii despre suferințele exilului. Era mai fericit când scria manifeste la mașina de scris interzisă. Marțea și miercurea predă în particular lecții de română unei femei pe nume Molly care se pregătește să meargă în România, nu se știe pentru ce motiv. Tata crede

că e posibil ca ea să lucreze pentru CIA și muncește în secret să aducă un guvern nou mai bun în România.

— Pentru că acest guvern nou, spune el, este format dintr-un grup de vechi comuniști reciclați.

El vorbește despre copilăria lui mai mult ca oricând: livezile de cireși și meri, războiul în timpul căruia era agent sanitar și a văzut creierul unui soldat rănit pulsând sub țeasta zdrobită. Iernile când se dădea cu sania pe dealurile din apropierea casei. Momentul când sărea în lacul înghețat să își salveze prietenul care alunecase prin gheață. Doar poveștile copilăriei par să îi mai ofere plăcere.

Poveștile tatălui meu mă liniștesc în timp ce mă îngrop în procesele care îmi înghit toți banii și mă împing la depresie. Poveștile despre al doilea război mondial mă ajută să mă simt mai puțin intimidată de avocații lacomi în costumele lor Ralph Lauren. Îmi imaginez că dacă familia mea a supraviețuit lui Hitler și Stalin, cutremurelor de pământ, inundațiilor și foametei, atunci și eu pot să țin piept câtorva avocați americani. Într-o zi mohorâtă, fierbinte și umedă de vară din Chicago, mă urc în camioneta U-Haul ca să mă mut în noua noastră casă din Indiana. Tata este cel care îmi dă curaj să merg mai departe și mă ajută să îmi mențin echilibrul de data aceasta.

— Du-te, Mona. Pentru asta ai muncit toți acești ani, nu-i așa? Apoi citează din Caragiale: *„Zoe, Zoe, fii bărbată!"*

Îl sărut, îl pun pe Andrei în scaunul de la mașină și plec spre Autostrada 95.

Vara târziu, pe când ne stabilim în noua noastră casă închiriată, procesul de divorț și de custodie a copilului se mută la Tribunalul din Indiana. Totul devine amestecat. Avocații se hrănesc din vulnerabilitatea și temerile noastre, ale lui Tom și ale mele, cereri și hotărâri judecătorești ne umplu cutiile poștale. Chiar după ce am reușit să îl învăț pe Andrei să meargă singur la baie și să vorbească bine cu propoziții în română și engleză, primesc o hotărâre trimisă de avocatul lui Tom prin care amenință că o să mi-l ia pe Andrei și o să i-l încredințeze lui Tom. O citesc în bucătărie, în timp ce vreau să pregătesc cina. Andrei se murdărește cu bulion pe față și îmi povestește despre un băiat pe nume Steen de la grădiniță care este rău și scuipă pe toată lumea. Hotărârea spune că nu am destulă grijă de copilul meu , pentru că l-am dat la grădiniță și pentru că am bonă pentru el. Mă întreb câți avocați, câți judecători și câți guvernanți americani știu cum e să ai singură grijă de un copil și în același timp, să ai și un serviciu cu normă întreagă. Nu văd ce e în neregulă cu grădinița,

unde desenează desene amuzante cu rechini și cu noi doi în grădină, cu un soare mare și galben în colțul paginii și cu lalele roșii care sunt la fel de mari ca și noi.

Mai mult ca oricând, vreau să îi sfâșii pe acești capitaliști și avocați răi împotriva cărora m-am înfuriat în acea noapte când eram băută și m-am dat peste cap în fusta albastră de satin. Mă simt ca o lupoaică, flămândă de sânge, de sângele avocaților.

Cad printr-o gaură de gheață. Eschimoșii mă salvează. Mă hrănesc cu ochi cruzi de focă. Nu îl găsesc nicăieri pe Andrei. Ies din iglu și în depărtare îl văd pe Andrei îmbrăcat în hăinuța albastră pe care i-a dăruit-o bunica lui de Crăciun. Pașii mei sunt din ce în ce mai grei și mă transform într-un bloc de gheață. Îngheț de vie, dar totuși nu pot să simt nimic și nu pot gândi clar. Văd cum silueta albăstruie dispare în depărtare cu pași mici, nesiguri. Mă trezesc țipând. Andrei doarme în pătuțul de lângă patul meu. Mă strecor lângă el și îl iau în brațe. Se trezește și mă întreabă în română:

— Ce-i mama?

— Nimic, totul e în regulă, îi spun. Culcă-te, te iubesc.

Mă întreabă dacă e deja mâine.

— Nu, e încă azi, îi răspund, dar în curând va fi mâine și va trebui să te trezești.

Inundațiile din Midwest

În vara în care fiul meu Ionică se naște, plouă o săptămână în orașul din Vestul Mijlociu (Midwest), unde trăiesc și sunt profesoară. Un semn incert, ca într-un roman latino-american. Așa cum s-a întâmplat în 1918 în orașul basarabean Cetatea Albă. Ploaia bate zi și noapte în olane până când acoperișul cedează și începe să picure. Stăm în sufragerie cu o găleată sub picurul care vine din mijlocul tavanului, țeapăn și nemilos.

Cinci zile stau în sufragerie, îngrijindu-l pe Ionică, privind crăpătura și citind cereri, depoziții, moțiuni și ordine judecătorești semnate de domni și judecători onorabili. Andrei încearcă să prindă picăturile pe vârful limbii. Miroase a tencuială umedă și a pereți stricați. Sentimentul dezastrului îmi insuflă o stare de indiferență mai adâncă decât în orice clipă a vieții mele de până acum. Acum, că ploaia vine în casa noastră direct din cer, întreaga mea situație capătă o altă lumină. Dezastrele naturale, alături de teancurile de cereri și hârtii de la tribunal, îmi dau un sens ciudat al echilibrului Mă simt mai curajoasă ca niciodată, concentrată asupra gândului purei supraviețuiri.

O dată pe zi mă duc în oraș și privesc, cu un sentiment răutăcios de eliberare, râurile umflate și lanurile de porumb care se topesc sub apa mâloasă. Suptul concentrat la sân al lui Ionică, împinsul delicios al gurii lui pe sfârcurile mele zi și noapte îmi oferă un punct de sprijin în realitate, în spațiu și în mine însămi. Totul pare foarte clar: picuratul din tavan, suptul cu regularitate la sân, gura deschisă a lui Andrei prinzând picăturile de ploaie, cuvintele din hârtiile de la tribunal și semnăturile avocaților și judecătorilor, sunetul ploii pe acoperiș.

După ce un bărbat cu barbă lungă și albă care mestecă tutun și mă strigă *micuță doamnă* vine să repare acoperișul, stau în sufragerie cu cei doi fii ai mei, bucuroasă că acoperișul nu mai curge și soarele începe să strălucească asemeni unei mingi portocalii.

Imediat după ce încep să lucrez ca profesoară, Tom mă sună să îmi spună că vine în Indiana să îi vadă pe Andrei și pe bebeluș. Sunt emoționată din cauza întâlnirii și m-am hotărât să fac curățenie în

întreaga casă, în casa noastră închiriată, cu un gard alb și tuia în fața grădinii. Folosesc toți detergenții pe care i-am adus din Chicago și mirosul de tencuială umedă de la inundație și de la scurgerea din tavan se amestecă cu mirosul înțepător de Clorox și Windex și cu cel de la voma copilașului. Mă simt ușor dezgustată din cauza amestecului de mirosuri.

Tom sosește seara și mă cheamă de la recepția motelului unde stă și mă întreabă dacă poate să ne viziteze. Pare mai durduliu decât mi-l amintesc eu, cu părul mai lung și are barbă. Intră în salon cu încredere, trecând peste cutiile cu cărți și haine și peste lucrurile bebelușului și Andrei îi sare în brațe, strigând *Tati, tati*! Îl lasă jos din brațe pe Andrei și se întoarce către Ionică ce doarme în brațele mele, cu capul pe umărul meu și îi mângâie obrajii spunând că este un copilaș frumos, atât de frumos. În spatele lui Tom intră o femeie puțin mai în vârstă, cu părul roșcat și cu pantaloni tip jeans foarte strâmți, care, mergând prin casă cu aceeași încredere ca și Tom, trece de mine și se duce direct la Andrei încercând să îl sărute. Andrei își ferește obrajii și îi acoperă cu mâinile, ca și cum s-ar fi protejat. Stau în mijlocul sufrageriei noastre noi, printre toate cutiile și lucrurile noastre, ținându-l pe Ionică în brațe și mă adresez femeii:

— Nu vă supărați, cine sunteți dumneavoastră?

Tom îl lasă pe Andrei și mă informează că e prietena lui, Sandy și mă roagă să pregătesc hainele și lucrurile lui Andrei pentru că plănuiește să îl ia o vreme înapoi cu el la Chicago și Sandy ar putea să stea cu el dimineața când este el plecat la serviciu. Ea nu are de mers la serviciu dimineața, pe când eu da și cu cine am de gând să las copiii cât sunt plecată?

Detaliază și spune că de fapt i-ar plăcea ca Andrei să locuiască cu el și cu Sandy la Chicago, iar eu să țin bebelușul.

— E un târg corect, concluzionează.

Transpir puternic și simt cum laptele începe să o ia la vale din piept. Da, hai să împărțim copiii, așa cum am făcut-o și cu lămpile, gândesc în timp ce încerc să-mi țin echilibru în mijlocul camerei. Tu iei copilul mai mare, iar eu iau copilul mai mic. Tu iei lampa verde de la mama ta, iar eu o iau pe cea veche cu picior de fier. Mi se pare destul de improbabil că de fapt m-am căsătorit, am trăit câțiva ani și am doi copii cu acest om care stă în fața mea și spune asemenea lucruri ciudate. Sandy se holbează la mine cu privire impertinentă și observ conturul gros al ochilor. Este atrăgătoare într-un mod pe care mama mea l-ar numi vulgar. Simțind tensiunea din cameră,

Andrei vine la mine și, agățându-se de bluza mea roșie tricotată, spune:

— Mama, vreau să fac caca.

Iau asta ca pe o ocazie foarte bună pentru a mă scuza și a câștiga puțin timp. Spun cu politețe:

— Mă scuzați, luați loc, vă rog, mă întorc imediat.

Îl împing pe Andrei în baie ținându-l încă pe cel mic în brațe. Mă așez pe marginea căzii în timp ce Andrei stă pe toaletă și mă gândesc că poate nimic din ce am făcut vreodată de la acel nenorocit de tren spre Trieste a valorat vreodată ceva, că poate mai bine l-aș fi lăsat pe Mihai să intre în viața mea, chiar dacă ar fi fost securist, decât să mă aflu în această situație idioată, în această scenă dintr-o piesă proastă: ascunzându-mă în baie cu cei doi copii ai mei, în timp ce soțul meu care s-a transformat într-un necunoscut peste noapte, îmi asediază viața împreună cu o roșcată, care seamănă cu o prostituată de vârstă mijlocie. Dar Mihai este mort, rece și țeapăn ca marmura de sub picioarele mele.

Mă uit lung la fereastra băii mele și la nucul care se unduiește în vântul de vară și îmi închipui cum e să sar pe fereastră cu cei doi copii ai mei și să încep să alerg prin lanurile de porumb și grâu și printre căpițele de fân până obosesc și ajung într-un alt stat, Kentucky, de exemplu. Poate în Kentucky totul va fi mai bine pentru noi. Ionică își schimbă poziția pe umărul meu și începe să scâncească. Mă apuc să îl alăptez ca să nu plângă. Ies din baie ca să iau telefonul fără fir din hol. Mă mișc pe furiș ca un hoț în propria mea casă, sperând ca Tom și Sandy să nu mă audă sau să mă vadă. Ei stau pe canapeaua din camera din față ținându-se de mână și privind pe fereastra principală, parca în transă. Unde a găsit-o Tom pe această femeie, mă întreb în timp de mă furișez în baie cu telefonul într-o mână și cu Ionică în brațe, simțindu-mă ca un acrobat de circ. O sun pe Marta. Întâi spune:

— Vai, vai, nenorocitul, cum a putut el sa-ți facă asta?

Apoi, în stilul ei tipic, practic și rațional, Marta continuă:

— Știi ce se spune, că proprietățile sunt jumătate din lege. Îl ai pe Andrei, drăguță, și pe bebeluș. Fii fermă și spune-i că nu poate face nimic până nu vorbești mai întâi cu avocatul tău. Refuză pur si simplu să îl lași pe Andrei să meargă cu el. Nu te simți intimidată, el nu poate face nimic acum, nu are niciun motiv sa ia copilul de la tine, ești o mamă bună. Fii tare, vei reuși.

Când îi spun Martei despre Sandy, ea răspunde:

— Cel puțin nu este convențional, să se ducă după o femeie mai tânără, cum ar face alți bărbați.

Mă simt mult mai tare când vorbesc cu Marta care, înainte de a închide, spune încă un lucru:

— Mona dragă, el se simte înnebunit acum, așa sunt bărbații, înnebunesc când se văd deodată fără nevastă, fără copii, când familia lor dispare deodată. Amintește-ți, așa greu cum e, ai copiii lângă tine, viața ta e mai plină. Dar el e deodată singur în acel apartament. Dă-i timp, va fi totul mai bine, vei vedea.

Ies din baie cu copiii și îi spun foarte politicos lui Tom că trebuie să vorbim cu avocații noștri întâi despre vizite, și că Andrei nu poate merge cu el la Chicago chiar acum. Andrei spune că vrea să stea cu copilașul și începe să plângă și să tragă de piciorușele lui Ionică. Tom se uită la mine supărat așa cum a făcut când a aflat că l-am înșelat și că s-ar putea să fiu însărcinată și să port copilul altui bărbat și spune printre dinți:

— Vei avea în curând vești de la avocatul meu, Mona. O să vezi tu.

Mă uit la el și la Sandy și încerc să nu spun nimic și să nu mă simt intimidată, așa cum m-a sfătuit Marta. Spun doar la revedere. Andrei, care este trist că tatăl său pleacă, se duce după el și spune:

— Tati, tati, când te întorci să ne vezi?

Inima mea bate cu putere pe când îl împing pe Andrei, încercând să îl țin în casă. Mă simt epuizată de efort și tensiune și, pe când mașina lor pleacă, mă arunc pe sofaua din sufragerie ținându-mi copiii aproape și întrebându-mă ce altceva îmi mai rezervă viitorul.

Balauri și asistenți sociali

Un asistent social vine să servească prânzul cu noi, să vadă cum o duc copiii în casa noastră, astfel încât să poată depune mărturie în procesul de divorț. Toți trei facem activități dintr-o carte. Mă duc la bucătărie să pregătesc masa. Tocmai am terminat de corectat o sută douăzeci și două de lucrări astă noapte. Ionică m-a trezit de trei ori în noaptea asta, o dată a vomat hot dog-ul pe care l-a mâncat la cină, a doua oară ca să bea puțină apă, apoi a treia oară ca să-l schimb pentru că se murdărise din cauza diareii de care suferă. Sunt atât de obosită, încât asistentul social care își șterge politicos pantofii pe preșul de la intrare, pare un personaj negativ din poveștile fraților Grimm, pe care le citesc copiilor mei seara la culcare. Sau poate chiar balaurul solzos din povestea românească pe care mi-a citit-o maică'mea, din povestea cu merele de aur. Acest balaur, care trăia într-o grădină de sub pământ, a răpit o prințesă minunată. În cele din urmă el este tăiat în bucăți de cel mai mic și mai isteț dintre cei trei fii ai împăratului. La sfârșit, prințul ia merele de aur fermecate .

Asistentul social, cu părul său castaniu tuns cu grijă și cu jacheta de tweed, cu atitudinea lui de băiat de treabă pentru că încearcă să-i facă pe copii să se simtă în largul lor alături de el ca să se deschidă, pare o linie între un personaj din desene animate și un balaur. Sper ca băieții mei să nu se muște de burtă sau să se împroaște cu muci sau să se scuipe, așa cum fac când sunt prea obosită ca să mai pot avea grijă de ei. Ajung să se bată în legătură cu cine să ia coarda pe care au găsit-o în grădina din spate, sau cine e cel bătut în cap și cine nu. Ionică a învățat de curând expresia *bătut în cap* la grădiniță de la un băiat pe nume Dante.

Pentru prânz, am pregătit salată românească de castraveți și spaghete cu sos Alfredo pe care l-am cumpărat gata pregătit într-o punguță. Asistentului social îi place așa de mult sosul, încât mă laudă de câteva ori. Când îmi cere rețeta, îi spun că e o veche rețetă românească, prea complicată ca să i-o pot explica.

Îl întreb pe Andrei dacă își amintește povestea cu sarea în bucate.

Andrei îi spune povestea asistentului social în timpul mesei. Este povestea lui preferată. Apoi îi povestește despre unul dintre vechile mituri grecești pe care îl știe, acela al lui Hermes, care a furat vitele lui Apolo. Și acesta este favoritul lui. Asistentul este din ce în ce mai impresionat și comentează din nou despre salata de castraveți și sosul Alfredo. Mai vrea niște spaghete. Îmi spune că trebuie să îi dau rețeta neapărat.

Nu mă pot gândi decât la raportul pe care îl va înainta curții despre *gospodăria mamei*. Andrei începe să amestece miturile grecești cu poveștile de frații Grimm, apoi începe să povestească despre rechini care mănâncă oameni vii. Ionică începe să țipe în scaunul său înalt pentru că se gândește că urmează să fie mânat de rechini, iar eu trebuie să îl iau în brațe și să îl liniștesc.

Nu prea îmi amintesc multe din ce s-a întâmplat după aceea. Îmi amintesc despre oboseala care m-a cuprins după ce a plecat asistentul social și cum mă uit spre chiuveta plină de vase murdare. Trei erau ale asistentului social. Urmează să dea curții recomandări în ceea ce privește creșterea lui Andrei și viața noastră. Raportul asistentului social, după un prânz cu noi, va hotărî dacă voi obține custodia fiului meu. Greața și epuizarea mă cuprind ca o otravă.

Vreau zăpezile albăstrii ale Munților Carpați și ecourile lor cristaline. Dacă aș putea să fug cu copiii mei în munți și să ne ascundem în casa vreunui cioban, pe pășunea unde pasc oile. Stau în fața chiuvetei, strâng din dinți, și mă uit la vasele murdare. Am trăi în căsuța ciobanului, pe vârful Carpaților, unde aerul de iarnă este atât de pur și atât de curat, încât îl poți simți cu vârfurile degetelor. Și am mânca brânză de capră care e fină și albă și dulce-sărată. Cei doi fii ai mei și cu mine am dormi pe un pat înalt de paie sub plapuma umplută cu puf de gâscă. I-aș simți, împăcați și în siguranță, respirând lângă mine pe patul de paie, sub plapumă, în căsuța ciobanului pe vârful munților. Departe de asistenți sociali, avocați și judecători, de depoziții și audieri și sosul Alfredo în punga de plastic. Sub stelele copilăriei mele, în aerul limpede sunând de clopotele vitelor și behăitul oilor și mirosind a zăpezi albastre și a regina nopții. Și aș putea vorbi cu copiii în sunetele dulci și tari ale limbii mele, fără să trebuiască să explic totul unui judecător morocănos care mormăie cuvintele în barbă.

Copiii încep să se joace de-a hoții și vardiștii. Nu mă pot duce să spăl vasele. Mă alătur jocului lor. Andrei și cu mine suntem hoții, iar Ionică polițistul. Eu am o sabie și încerc să scap de polițistul care mă urmărește. La un moment dat, Ionică iese din casă și începe să

alerge pe stradă cu propria sabie aurită în mână, încercând să prindă alți hoți care ar putea scăpa prin vecinătate. Alerg la vale pe stradă după el cu sabia mea în mână, strigându-l isteric în aerul rece de noiembrie. O vecină se uită la noi de la fereastra sufrageriei sale. Sunt în șlapi, urmărindu-l pe băiat, cu o sabie de jucărie în mâini, strigând din străfundul rărunchilor într-o limbă care nu a mai fost auzită înainte, în acest oraș, de 17000 de locuitori, din vestul mijlociu.

Avocatul lui Tom a spus la tribunal că eu adesea foloseam obscenități de față cu copiii când le vorbeam în română și că era sigur de ce foloseam româna ca să le vorbesc în fața vorbitorilor de engleză, ca să-mi pot înjura copiii în voie. Odată, propriul meu avocat m-a întrebat dacă adulterul era ceva obișnuit în România. Era un lucru cultural, voia el să știe, și de aceea am făcut-o și eu? Dar am destule înjurături în engleză pe care le-am învățat pe când mergeam cu metroul în prima mea iarnă în Chicago și îi spun *Du-te dracului, domnule nu românii au inventat adulterul.* Cel puțin avocatul mă strigă pe numele de familie, în timp ce avocatul lui Tom arată spre mine la tribunal și îmi spune *femeia aceea.* Mă tot întorc în timpul audierilor să văd cine este acea femeie spre care arată el.

Aerul de noiembrie este curat și rece și Ionică, cu trupușorul lui plinuț și cu părul blonduț alergând înaintea mea pe covorul de frunze în culori de roșu aprins și roșu cafeniu este o apariție frumoasă. Pare imposibil să îl prinzi. Pașii mei sunt greoi, iar el pare ca și cum s-ar fi înălțat și planează în seara răcoroasă de noiembrie cu sabia sa aurie de jucărie ridicată spre cer, asemenea lui Mihai Viteazul ținând sabia ridicată împotriva turcilor invadatori și care cu siguranță că păzește și acum piața în care părinții mei locuiau când m-am născut eu.

Apoi Ionică se împiedică și cade și începe să se văicărească. Frica îmi cuprinde inima, teama că vecinii privesc și că vor povesti poliției această scenă ciudată a *abuzului asupra copiilor*, teama că bărbații în costume închise la culoare vor intra în casa noastră și îi vor lua pe Andrei și pe Ionică, teama că timpul le fură minute din copilărie, grăbindu-i spre un viitor american necunoscut. Alerg spre Ionică ținând încă sabia mea și îl duc înapoi în casă. În mai puțin de o secundă el a trecut cumva de la plâns la râs și fața sa este roșie de la aerul rece al serii. El îmi vorbește în limba păstorilor români, în cuvinte puțin dulci și tari, cu l în loc de r, așa cum toți copiii români fac atunci când încep să vorbească. *R*-ul românesc este puternic și rotunjit asemenea roților de car pe pietroaie. Copiilor români le trebuie multă muncă înainte să pronunțe corect pe *r*, dar odată ce reușesc

să o facă, ei cunosc încântarea permanentă a curgerii cuvintelor iar și iar pe limba lor, rotițe rapide, *rrrr*, dure și greoaie. Ionică poate să îl spună doar pe *l* și își suge întruna degetul mare. Poate să alerge mai rapid decât mine sau fratele lui.

Andrei mă ajută să fac curățenie și se oferă să spele vasele. Folosește prea mult detergent de vase, iar chiuveta se revarsă din cauza munților de spumă. Se uită la mine de parcă ar vrea să îl cert, dar îmi întorc privirea. Un munte de spumă Palmolive este o priveliște mult mai încântătoare decât cea oferită de vasele murdare ale asistentului social. Spuma se împrăștie peste tot pe podeaua din bucătărie. Lui Ionică i se pare minunat. Andrei și-a pus spumă pe obraji ca să-și facă barbă albă și ochii lui albaștri și rotunzi par mai mari ca de obicei. Aș vrea să putem locui cu toții în căsuța ciobanului pe vârfurile Carpaților. În loc de asta, le spun înainte de culcare o poveste despre ciobani care locuiesc în colibe, în munți foarte înalți, care poartă haine mari făcute din blană de oaie și poartă ciomege pentru a se apăra de lupii cei flămânzi și de hoții de oi. Ionică îmi cere un ciomag de la un cioban să-l ia la grădiniță ca să se poată bate cu Dante, băiatul care l-a învățat expresia *bătut în cap*. Dormim cu toții în același pat în noaptea aceasta, cu săbiile noastre de argint și de aur alături, ca să ne protejeze.

Indiana, răscrucea Americii

Alesesem să locuiesc în cea mai plată și plictisitoare regiune a Americii Mijlocii și puteam să mă declar mulțumită că locuiam într-un oraș unde era o universitate la care predam cursuri de teatru. Îmi plac lanurile de porumb, plane și fără fârșit, unde soarele răsare și apune în fiecare zi ca o răzbunare, fără munți, fără văi, fără dealuri după care să se poată ascunde ceva. Această priveliște îmi alină sufletul. Am iluzia, în această imensitate, că pământul meu natal se află exact după linia orizontului. Iluzia că imediat după linia lanurilor de porumb se află grădina din spatele casei unchiului și a mătușii mele, din Carpați.

Mi-am cumpărat casa după o toană de-a mea, pentru că se potrivea cu pălăria de pai pe care o purtam în ziua aceea, când mă plimbam pe stradă și am văzut semnul *de vânzare*. O casă albă, delicată, construită la începutul secolului, cu coloane albe, cu ferestre cu arcadă și o terasă mare în față. M-am imaginat în ea, cu pălăria albă de pai și în rochia roz de in, ca o femeie din America anilor 1920, scriind scrisori de dragoste la masa ei din lemn de trandafir. M-a făcut să vreau să fiu o americană ce avea un trecut american, femeie într-o rochie de in și pălărie de pai, să stau la biroul de lemn de trandafir și să visez cu ochii deschiși, așa cum făcea străbunica mea. M-a făcut să vreau să am o străbunică, o femeie care s-a eliberat de dictatură, care niciodată nu a mers cu un tren de vite căutând refugiu în timpul războiului, și nu a văzut corpuri omenești puhave plutind pe râul umflat. I-am dat un nume: Jessie Gibbons. Avea părul negru, bogat, tuns tip bob și pielea atât de albă și moale, încât voiai să îi atingi fața când te uitai la ea. Războaiele europene erau doar un zvon îndepărtat pentru ea. Preocuparea ei principală era balul de la pensiunea lui Ricky Danford, de pe strada Sycamore. Voia să poarte rochia scurtă din satin de culoarea fucsiei, dar mama ei nici nu voia să audă de așa ceva.

Am bătut la ușa casei și am întrebat-o pe femeia durdulie de vârstă mijlocie care a deschis, dacă pot să arunc o privire înăuntru. Tavanele

înalte, ferestrele, lumina de după amiază invadând camera, șemineele sculptate și ușa secretă de la bucătărie care se deschidea spre grădina interioară ascunsă în care creștea peste tot, nestăpânită, iederă cățărătoare — am știut imediat. O văzusem undeva într-un vis. Adesea, mă plimb noaptea prin casă când Ionică și Andrei dorm, fiecare în camera lui și ating balustradele, pereții și pervazurile. Îmi reamintesc toate lucrurile pe care le-am făcut, lucruri pe care nimeni din familia mea nu le-a mai făcut vreodată, cum ar fi munca în teatru, divorțul, fumatul de marijuana, autostopul cu un Fiat galben, cumpărarea casei cu ferestre arcuite de la marginea lanurilor de porumb. Adesea mi-o imaginez pe Jessie Gibbons gata să meargă la balul lui Rickie Danford în rochia ei de culoarea siclamen și cu un șirag lung de perle, cu ochii închiși la culoare, strălucind jucăuș. Își face vând cu evantaiul. Nopțile de vară din Indiana sunt fierbinți și umede și miroase peste tot a caprifoi.

Când este liniște și singurătatea mea este mai mare decât oricând, atâtea mile, atâtea lumi care mă despart de ținuturile mele natale, îmi simt brațele întinzându-se în forme ciudate. Ele trec dincolo de pereții casei, dincolo de strada mea, dincolo de semnul de bun venit care are desenat pe el logo-ul de la Elk's Club and Rotarian care anunță o populație de 17000 de oameni și se duc în lumea largă, peste lanurile de porumb și capișoanele albe ale Atlanticului. Dar brațele mele, întinse fin asemene cârceilor de plante se fărâmițează pe pământ când ajung să atingă liliacul din fața geamului nostru sau să culeagă tulpinile de regina nopții. Aproape reușesc să ating stâncile albe de pe vârful muntelui unde soarele strălucește deasupra norilor scăldându-i pe Mona și Mihai într-o lumina roz — albăstrie.

Brațele mele redevin simple brațe și îmi cuprind trupul cu ele. Ascult ritmul ușor al respirațiilor copiilor. Mă întind pe rând alături de ei. Le cuprind cu brațele trupurile calde și adormite.

Mă trezesc obosită și morocănoasă din aceste patrule de noapte. Scap lingurile pe podea când pregătesc micul dejun și pe copii să meargă la școală și la grădiniță. În timp ce stăm în jurul mesei de la bucătărie îmi place să cred că suntem o mică națiune formată din trei oameni, o enclavă vorbitoare de limbă română în acest orășel din vest. Ionică se enervează pe mine pentru că nu îi răspund când îmi cere încă o sticlă de suc. Mă face *păianjen*. Este un alt cuvânt urât pe care îl folosește când nu-i acord atenție. Ionică mă face „de zece ori păianjen, de zece ori păianjen negru și mare".

Mă târăsc spre universitate la cursuri. Apoi este timpul să fug de la universitate să îi iau pe băieți de la școală și de la grădiniță. Judecătorul a decis, în cele din urmă, după o evaluare psihologică, să îi lase pe Andrei și pe Ionică să stea cu mine și să se viziteze cu tatăl lor la sfârșit de săptămână, în vacanțe și o jumătate de vară. Tribunalul a angajat un psiholog, o femeie obosită, cu păr lung și nespălat, care îmi arată pete desenate în formă de fluturași, iar eu trebuia să îi spun cu ce seamănă, adică înțelesul desenului împroșcat în formă de fluturași și lilieci. Mă simțeam de parcă eram iar în clasa întâi când ne jucam cu desene făcute cu degetele, luând culori dintr-un tub și amestecându-le când împăturam hârtia. Am inventat grădini minunate și păsuni și scoici, iar psihologa și-a luat multe notițe. Aparent, eram potrivită să îmi cresc copiii la urma urmei. Mă întrebam dacă existau părinți, chiar și parțial sănătoși la minte care au spus că au văzut părți amestecate de avocați în costume închise la culoare, după ce au plătit două mii cinci sute de dolari pentru serviciile acestei femei care părea depresivă. Când judecătorul a mormăit decizia mi-a părut rău pentru toți. M-am uitat la Tom care era îmbrăcat în cel mai bun costum al său și m-am gândit la copiii mei care dormeau lângă mine noaptea. Tom părea și el trist, și arăta ca Tom din zilele noastre mai bune. În cele din urmă arăta sigur pe sine în ciuda aerului său melancolic. Am auzit că își dăduse doctoratul și își deschisese propriul său cabinet de consiliere familială în Chicago. Pentru o secundă aproape m-am întrebat de ce nu ne străduisem mai mult, de ce nu am avut eu mai multă răbdare? Poate că totul ar fi mers bine până la urmă, așa cum le place americanilor să spună. Totul, cu excepția faptului că nu eram tocmai îndrăgostită de el. Dar foarte repede am abandonat gândul acela, ce a fost, a fost, să ne continuăm viețile.

Uneori mă dor mâinile când mă aplec peste chiuveta de la bucătărie și încerc să mă adun ca să pregătesc alt prânz care să conțină toate sau aproape toate alimentele scrise într-o schemă pe care Andrei a adus-o acasă de la un curs de sănătate: carne, orez, lactate, fructe și legume, fără grăsimi sau zahăr prelucrat. Apoi fac simplu o mămăligă mare, alimentul țăranilor români. O mâncăm eu și cei doi fii ai mei, în bucătăria noastră în serile în care nu dau nici doi bani pe grupele de alimente care se predau în școală. O mâncăm cu smântână și unt, elemente ale grupei de lactate, dar și ale grupei de grăsimi, iar sufletul meu pare liniștit, cel puțin în timpul mesei. Un răgaz scurt în timp

ce cerealele mă umplu cu căldura lor galbenă și grea. Băieți își umflă obrajii, se strâmbă unul spre celălalt și râd.

Uneori mă înfurii că le fac pe toate astea de una singură. Unde este tot acel stat care are grijă de copii atunci când ai nevoie? Trupul meu imploră pentru puțin odihnă, se prăbușește pe pat și se întinde lacom după somn. Uneori îmi vine să mă dau cu capul de pereți.

Marta vine cu mașina de la Chicago. Este farmacist șef la farmacia unde am lucrat împreună. S-a mutat într-un apartament mai mare. Danielei îi plac matematica și desenul. Ea ne face portrete haioase mie și băieților mei ori de câte ori ne întâlnim.

Marta se duce la bucătărie și pregătește o farfurie de orez cu legume. Daniela și Ionică o ajută, iar Ionică vrea să o sărute încontinuu și vrea ca ea sa-i deseneze un diavol tazmanian. Ionică îi spune fratelui său că dacă va continua să îi stea în cale, diavolul tazmanian pe care Daniela i-l desenase îl va mânca. Mă liniștesc puțin. În seara aceea suntem o familie fericită care vorbește română, spaniolă și engleză. Marta și cu mine bem puțină tequilla și râdem în timp ce luăm masa.

— Vei găsi pe cineva care să te merite, mă asigură Marta. Te vei recăsători și vei fi fericită.

— Nu vreau să mă căsătoresc cu nimeni, îi spun Martei. Nu din nou... Poate că dacă ai fi fost bărbat, m-aș fi căsătorit cu tine.

Râd și îi dau sticla.

— Ești puternică. Nu știu ce se va întâmpla, dar știu că vei reuși. Nu-ți fă griji, îmi spune Marta și mă îmbrățișează.

Simt că Marta îmi este rudă de sânge, una dintre acele femei apropiate din familie. Dacă ar putea să stea cu mine, dacă ea și Daniela ar putea să se mute cu noi! Dar trebuie să se întoarcă la Chicago la serviciu. Plâng ore în șir după ce Daniela și Marta pleacă și trebuie să înfrunt ziua de mâine singură. O altă săptămână de scrâșnit din dinți, sperând că nu o să fac vreun accident cu mașina sau că nu o să mor în timpul unui curs și să zac acolo, cu studenții uitându-se la mine. Șeful de catedră ar veni în sala de curs și mi-ar analiza corpul și ar spune:

— Știam că nu trebuia să o angajez pe această româncă nebună. Știam că îmi va face necazuri. Acum ce facem cu trupul?

Ceva nu merge bine. Viața mea devine prea complicată. Este prea mult. Am fost prea lacomă și acum a venit vremea să plătesc pentru asta. Sunt obosită și creierul îmi arde. Un nod tare îmi stă tot timpul în gât. Întotdeauna mi-a fost frică să nu fac vreo greșeală, să nu trec

cu vederea ceva dezastruos. Visez, am viziuni. Mă zvârcolesc în somn, iar seara visez cu ochii deschiși ore întregi. Dar în timpul zilei îmi urmez programul cu strictețe. Micul dejun pentru copii, serviciu, luat copiii de la școală, dus copiii la lecția de pian, la fotbal și la petreceri, pregătit masa și dus copiii la culcare. Corectat lucrări, ținut socotelile casei.

Mă trezesc cu un simțământ ciudat, greu și strident. Mă mișc printre nori de cuvinte stranii și gesturi stacojii care miros a mămăligă, ca Marea Neagră pe care a descris-o poetul roman Ovidiu, ca oregano portorican care crește în curtea casei mele, asemenea cancanului francez, ca petuniile pârjolite în lumina nopții. Ideile au forme și culori și trupuri. Ideile dansează în papuci de balet și fac piruete în jupe de balet roz și albe. Ideile sunt albastre și roșii și albe și par crini de apă violeți care se deschid pe crengi pe suprafața rece și netedă a helesteului.

Slavă domnului că lucrez într-un teatru unde nebunia poate fi un lucru valoros. Ce aș face dacă aș fi ingineră ori o specialistă contabilă? Mă mișc printre cuvinte cu ușurință, între limbi: limbi romanice, germanice, slave. Cuvintele îmi curg ușor de pe vârful limbii și creează modele iradiante și incandescente asemenea unor mici focuri de artificii în aer. Le las să plutească în aer, în sala de clasă, spre studenții cu ochii larg deschiși. Le eliberez ca pe niște baloane în sălile de conferințe către învățați serioși, cu barbă și cu părul grizonat care consideră că sunt *încântătoare*, dar niciodată nu ascultă ceea ce vreau eu să spun. Le lansez pe scenele de teatru de la școală spre publicul obosit care cască și moțăie.

Oceanul Atlantic

Mama mea mă privește jucăușă dintr-o fotografie pe care a făcut-o tata pe plaja din Florida. Au fost în Florida odată vara, la câțiva ani de la sosirea lor în America, pentru a vizita un vechi coleg al tatălui meu de la universitate care emigrase și el din România și se stabilise în Florida. Acest prieten despre care credea tata că era tot un refugiat, asemeni lui însuși, se pare că lucra în străinătate pentru securitate. La un an după ce părinții mei l-au vizitat, un asasin i-a tras un glonț în cap pe când servea masa cu soția sa și cu copiii. Se pare că guvernul și-a trimis de fapt pe unul dintre polițiștii săi secreți în străinătate să urmărească oamenii care denunțau abuzurile care aveau loc în România. Un an după Revoluția din 1989, un profesor universitar român a fost împușcat în baia de la o universitate din Chicago[8]. Tata a spus că securitatea e în agonie.

— Știa prea multe, spune tata despre prietenul său. Trebuia să scape de el.

Tatălui meu îi pare rău pentru moartea violentă a prietenului său, deși este șocat să afle că prietenul lui fusese informator tot timpul. Se simte trădat, slăbit și trist să descopere cum o prietenie se poate pierde în mai multe feluri deodată.

Tata nu se simte bine: inima, plămânii și rinichii, totul i se înmoaie ușor, totul se oprește. Pare tras la față și își pierde memoria. Uneori nu este sigur dacă este în Chicago sau în București și o roagă pe mama să meargă cu el în Parcul Universității, la tutungeria lui preferată, unde prietenul lui, Lucian, care are picioarele amputate din cauza unui accident de tren, vinde țigări și pipe. Alteori este foarte lucid și vorbește trist despre cât de mult a vrut să se întoarcă în țară să vadă ce fac românii cu libertatea lor și să își vadă vechii prieteni.

— Țara mea, țara mea, repetă el într-una. Trebuie să te duci tu în locul meu, Mona. Și pentru tine, îmi tot spune. Trebuie să vezi și să afli tot.

---

[8] Referire la moartea lui Ioan Petru Culianu. (n.trad.)

Tușește foarte rău uneori noaptea și i se înroșește fața.

Într-o zi când vizitez Chicago vara cu copiii, mă cheamă în camera lui și începe să îmi spună ceva despre un manuscris.

— Știi, în tot acest timp am scris câte ceva. Știi, un fel de carte... Aș vrea să afli ce s-a întâmplat cu ea.

Se oprește din vorbit și începe să tușească. Când mama intră să îi dea medicamentele, el își aprinde o altă țigară. Mama se înfurie și îi ia pachetul, mototolindu-l în mână. Dar apoi tata îl cheamă pe unul dintre prietenii săi români de la biserica românească și îl roagă să îi aducă un alt pachet de Merits. Niciodată nu îmi spune mai mult despre acea carte misterioasă, deși mor de curiozitate să mai aflu și alte amănunte. Dar de fiecare dată când încerc să aduc vorba despre ea, tata începe iar să fumeze, apoi să tușească cu frenezie. Mă decid să o las baltă. Poate va avea chef să vorbească despre asta mai încolo, în altă zi, când va tuși mai puțin. Când va suferi mai puțin. În cele din urmă, unul dintre prietenii lui vine și îi dă pe furiș pachetul de țigări și stă cu el în camera lui, vorbind despre cum comuniștii au distrus țara și despre cum toți românii de acolo, din Chicago, sunt îngrijorați că revoluția nu reușise să schimbe prea multe.

— Acest nou președinte, acest Iliescu, era mâna dreaptă a lui Ceașescu, predica tata în camera lui. Pun pariu că acum securitatea este precum lupii în haine de miel, ascunzându-se și apărând apoi cu un chip nou.

Prietenii tatălui meu, dintre care unii s-au dus în cele din urmă în vizite scurte în România, îi spun că are dreptate și că sunt copii pe străzi în București care trag pe nas aurolac și că inflația este atât de mare, încât oamenii care erau profesori, medici sau ingineri, abia supraviețuiesc acum, unii dintre ei rămânând chiar fără casă.

— Zi mersi că ești aici, profesore!, îi spun prietenii lui.

Într-o zi prietenul său, Mitică, îi povestește că sunt oameni care spun că era mai bine în timpul lui Ceaușescu ca acum.

— Poate că au dreptate, Miroane. Măcar atunci era ordine, concluzionează Mitică.

Tata se înfurie atât de tare, încât începe să țipe și să tușească. Îi spune prietenului său să plece și să îl lase în pace, cum poate să fie așa de prost să spună sau să creadă așa ceva, uitase cum era Ceaușescu, uitase?

— Ordine? țipă el cu glas răgușit... Ordine? Și Stalin a impus ordine, și Hitler.

Prietenul tatălui meu pleacă încurcat, spunându-i mamei că va mai veni în vizită când Miron se va simți mai bine.

Dar în ziua în care mă întorc de la Chicago mă uit din nou la acea fotografie din Florida, mama cu ochii ei albaștri ca oceanul este cea care îți atrage privirea, cu zâmbetul ei misterios. Ea îmi dăduse dragostea sălbatică pentru mare, dragostea adâncă, irezistibilă care atrage marinarii pentru încă o călătorie pe apă. Calmă și reținută, așa cum a fost întotdeauna, mama se transformă într-o înotătoare nesăbuită în ocean. Când eram mică, mă ducea la lungi partide de înot atât de departe în mare, încât plaja părea o linie galbenă subțire. Tot timpul, când marea era lăptoasă și violacee la lăsarea serii, molatică și strălucitoare la răsărit, agitată în miezul zilei, înotam alături ignorând fluierele salvamarilor, zgomotele de pe plajă ajungeau la noi ca sunete înfundate, apa se rostogolea în unduiri fine peste trupurile noastre. Mă vedeam alături de ea departe, alunecând departe către răsărit, în apele verzui strălucitoare ale mării.

Împachetez bagajele, unul pentru mine și unul pentru Andrei și Ionică. Mergem în prima noastră vacanță la Oceanul Atlantic în prima noastră aventură americană pe coasta Carolinei de Nord, într-un loc al cărui nume nouă ni se pare comic, Nagg's Head, *ca un loc al vrăjitoarelor*, spuse Ionică. Servim micul dejun în balcon, privind oceanul. Stăm ore întregi pe plajă alergând, înotând și plimbându-ne. Andrei aleargă după toți pescărușii și le imită țipetele, Ionică se îngroapă în nisip. Să se rostogolească valurile peste el.

Cumpărăm o piatră mexicană pe care este pictat un chitarist trist. Mâncăm pentru prima oară Tex-Mex: gustoasă, picantă, delicioasă. Andrei îl păcălește pe Ionică, îi spune că mănâncă mușchi în sos de ardei iute și, ca să se răzbune, Ionică îi pune lui Andrei un crab hermit[9] în pat. În camera de hotel sunt nisip, scoici și viețuitoare marine. Râdem și îi cert și le spun să se liniștească.

Înot în Oceanul Atlantic și mă joc în apa mării cu băieții mei neastâmpărați și plini de energie. Seara ne plimbăm pe faleză și ne prefacem că suntem pe un vas de croazieră mare și puternic luminat. Visăm că mergem în Patagonia sau în Malta. Scormonesc înlăuntrul meu pentru toate resursele, puterea și echilibrul psihic în timp ce valurile și spuma mării și algele mă înconjoară și îmi împroașcă trupul.

---

[9] Specie de crab cu cochilie (n.trad.)

Ne întoarcem în orașul nostru bronzați și mirosind a apă sărată. Îmi fac cu ochiul în oglinda din dormitor. În ziua în care încep să plantez gălbenele, petunii, pătrunjel și roșii în prima mea grădină mă gândesc la mlădițele colorate. Cârcei întortocheați, șerpuitori și spiralați care cresc din vârfurile picioarelor și ale degetelor mele și care formează o boltă dantelată în jurul meu, în mijlocul căreia sunt chiar eu, un păienjeniș în nuanțe de galben, roziu, stacojiu și verzui. În afara acestei pânze puternic colorate cresc roșiile rotunjoare, pepeni rotunzi, salată bogată, busuioc puternic mirositor. Mă aflu chiar în mijloc, ca un cocon la căldură și în siguranță. Pe când mă plimb pe străzile din oraș, oamenii mă salută cu vioiciune, iar avocații în costume închise la culoare, cu voci pițigăiate cad la pământ la vederea mea, ca mușchii secerate.

Arunc toate antidepresivele la toaletă. Plantez tot ce îmi poate aprinde imaginația, fără vreun plan anume: roșii și gălbenele, pepeni și salată. Lucrez fără mănuși de grădină, pământul îmi intră sub unghii și îmi murdărește mâinile. Când mâinile mi se înfundă adânc în pământ printre atâtea rădăcini, îmi este dor de pământul meu natal și de mirosul lui special. Mă hotărăsc că trebuie să mă întorc să ating, să miros și să simt totul din nou ca să mă asigur că totul a fost real, că de fapt eu m-am născut și am fost crescută în țara aia nebună, alinată de curbura Carpaților și scăldată de apele verzi ale Mării Negre. De la feronerie cumpăr semințe și fertilizatori și acea unealtă pe care o știu după numele său românesc, unul dintre cele paisprezece cuvinte dacice: *târnăcop* și sapă. Spusele tatălui meu că nu va fi în stare să se întoarcă în țara lui înainte să moară îmi tot sună în urechi. Gândul că Mihai a murit mă umple de tristețe când mă uit la pământul negru plin de rădăcini încârligate. Mihai trebuie să fie îngropat în cimitir la poalele muntelui, acolo unde am îngropat-o pe Cristina. Cred că trebuie să văd mormântul lui Mihai ca să înțeleg pe deplin moartea lui. Trebuie să văd totul din nou. să văd, să simt și să miros totul. Vreau să mă întorc.

Ultimul dans

Tata este mai slăbit, iar boala lui se adâncește pe zi ce trece. E trist și nu își poate aminti lucruri recente, deși își amintește în detaliu tinerețea și copilăria. Anii de exil în această țară străină nu i-au adus bucurie sau împlinire. Nu a vrut niciodată să se elibereze de cuvintele dulci ale limbii sale natale, iar libertatea lui a venit prea târziu pentru el. Chicago este rece și aspru de Crăciunul acesta, în prag de nou mileniu, ca și în prima mea iarnă, când mi-au degerat degetele.

Îmi spune că suntem dragostea vieții lui, eu și cu mama. El este atât de slăbit, atât de mic și de plăpând. Îl țin în brațe mult timp, în timp ce el plânge și îmi spune că va muri curând. Îmi zice să nu uit țara noastră, „e locul unde te-ai născut și ai crescut, fata tatii. Du-te, Mona du-te să vezi mormântul Matildei, nu uita să vezi toate mormintele", spune el. Apoi, după câteva zile din acest an nou, tata moare în somn, în urma unei crize cardiace, la Chicago, într-o dimineață rece, cu vânt.

Vremea e urâtă, la fel de urâtă ca în anul când aveam șapte sau opt ani și toți din familia mea păreau că mor. Dar acum e și mai rău pentru că el e tatăl meu și noi ne îngropăm mortul în pământ străin, pentru că nu pot să mă ascund în dulapul mătușii mele și să îmi cuprind genunchii goi pentru alinare. E mai rău pentru că tata a murit trist și confuz.

Ne întoarcem la Chicago pentru înmormântare. Andrei și Ionică sunt încurcați de această moarte, prima moarte pe care au întâlnit-o. Izbucnesc în lacrimi din când în când, iar alteori în hohote de râs. Se agață de mine. Înțeleg că bunicul lor a murit și nu le va mai spune povești amuzante, povești pe care el le-a inventat pentru ei pentru a le spune înainte de culcare, povești despre copilăria sa din satul din nordul Moldovei. Nu le va da lecții de geografie și de istorie despre țările din Europa, dar în mod special despre țara lui, răscrucea tuturor invaziilor și calamităților lumii. Totul este crud, aspru și neiertător. Frigul din Chicago, trupul ca de piatră, fără viață al tatălui meu, în sicriu, la casa funerară, în cel mai bun costum albastru închis al său.

Camera lui din apartamentul din Chicago, cu toate lucrurile lui aranjate cu grijă: stiloul Pelican, poeziile triste pe care le-a scris cu el, mini dicționarul englez-român, cărțile de poezie românească, bricheta de aur. Pe perete, icoana Maicii Domnului pe care o avea din apartamentul surorii lui din București, cea cu sânge pe față, de la un marinar grec care își implântase pumnalul în ea acum mai mult de o sută de ani. Toți prietenii lui români din Chicago au venit la înmormântare. Sunt uimită de cât de mulți sunt. Poate că, la urma urmei, nu era chiar atât de singur, îmi spun. Poate că a apreciat măcar puțin libertatea pe care a avut-o.

Nu există alinare pentru mama mea. Este răvășită de supărare. Cineva sună de la spital în legătură cu *sfaturile pentru îndurerați.* Este singurul lucru pe care îl consideră aproape amuzant. Nici măcar nu înțelege, sunt așa de străine pentru ea cuvintele acestea americane. Mama închide telefonul fără niciun cuvânt. Facem aranjamentele pentru ceremonia funerară prefăcându-ne că totul este corect și conform tradiției, la biserica românească din Chicago. Nu știu ce să-i spun mamei ca s-o mai alin, decât că e o binecuvântare că a murit în somn. Oamenii întotdeauna vor să moară în somn.

Avem chiar colivă, făcută din grâu și zahăr pudră. Miruna este și ea cu noi, plângând și ținându-mi mâna. Ea stă jos și citește cu copiii, în timp ce eu cu mama facem ultimele aranjamente pentru înmormântare. Nu ne-am mai adunat niciodată așa în Chicago, familia și prietenii, iar acum toți suspinăm. Mă bucur să o am pe Miruna aici, ca pe o soră, să nu mă simt atât de străină și îndepărtată. Îi spun despre timpul în care eram atât de mică și atât de multă lume murea în familia noastră, cum era un bebeluș rozaliu si durduliu care mânca rujul din geanta mamei ei și despre pisica pierdută care mieuna la ușă. Ochii ei albaștri ca cicoarea îmi dau curaj. Andrei și Ionică par triști și frumoși în costumele lor de bărbățel. Sunt mândră de ei când îi văd printr-o ceață de lacrimi. Ei sunt în viață și sunt aici, alături de mine. Sunt șocați să vadă trupul țeapăn al bunicului în sicriu. Ionică se ascunde înapoia mea, iar Andrei pare necăjit. Le spun să își ia adio de la bunicul lor pentru ultima oară. Îmi îmbrățișez tatăl și nu vreau să îl las să plece. Pentru copiii mei ar trebui să fiu o persoană adultă matură, dar nu prea sunt sigură ce înseamnă asta. Eu îl țin în loc, mama îl ține în loc. Vreau să mă târăsc într-un dulap. Moartea întotdeauna este urâtă, dar e și mai urâtă când ești departe de casă.

Îi văd pe părinții mei dansând la o petrecere de Anul Nou, cu ghirlande colorate și confeti, unul dintre cele mai frumoase cupluri din București, obișnuiau oamenii să spună. Îi văd dansând la aniversarea de douăzeci și cinci de ani de la căsătorie, anul dinaintea plecării. Amândoi sunt fericiți, în ciuda greutăților, a mașinii de scris ascunse și a arestărilor tatălui meu. Ei dansează în micuța noastră sufragerie, atât de ademenitor și de demodat, încât ai impresia unui moment fericit, de lux, fără griji.

Sicriul este coborât în pământ. Vântul de ianuarie suflă cu răutate prin hainele noastre și peste fețele noastre acoperite cu lacrimi. Copiii mei se țin de mine și tremură. Aruncăm primii bulgări de pământ. Tot noi aruncăm și pe ultimii.

Și tata și Mihai sunt morți. Cei doi bărbați care mi-au modelat cel mai tare viața. Acum este timpul să mă întorc și să înfrunt fantomele.

Drumul înapoi spre casă

M-am întors spre pământul meu natal într-un tren adevărat spre Trieste, în direcție opusă. Am zburat cu avionul spre Italia, cu băieții mei, de unde am urmat în sens invers drumul parcurs acum douăzeci de ani. Ne-am plimbat pe străzile Romei și le-am arătat Colosseumul în fața căruia am stat odată într-o rochie roșie și pantofi albi cu funde negre și ușoară, ca un balon roșu. Am mâncat înghețată asortată și *pizza con vongole*, am băut cafea expresso și băieții au băut suc italian de fructe de pădure într-o cafenea pe o stradă lăturalnică de lângă Fontana di Trevi.

Apoi am mers cu trenul multe ore, iar Andrei și Ionică au jucat cărți și multe alte jocuri, s-au hârjonit și s-au împroșcat în timp ce o italiancă mai în vârstă se uita sever la ei, iar eu priveam cu nesaț peisajele care se derulau înaintea ochilor, încercând să retrăiesc sentimentele de acum douăzeci de ani. Încercând să mă întorc în timp. Când am ajuns în gara din Trieste, mi-am luat băieții de mână și am alunecat pe podeaua de marmură strălucitoare a sălii elegante, încercând să retrăiesc după amiaza când eram în același loc cu Luciana, Letizia și Mario și m-am topit de tristețe la auzul ariei Suzanei din Nunta lui Figaro care rula la un aparat de radio al unui bătrân care mi-a amintit de tatăl meu. Acum erau câteva grupuri de studenți italieni care ascultau hip-hop umplând sala rezonantă cu vocile lor vesele și puternice.

Ne-am plimbat prin Piazza dell'Unita d'Italia, unde Andrei și Ionică s-au cățărat pe un grup statuar reprezentând unificarea Italiei. Am mâncat măsline verzi și *scampi* în *Café degli specchi*, cafeneaua oglinzilor și m-a amuzat de ironie: să îmi vad reflecția în oglinzi într-o cafenea în Trieste, la douăzeci de veri după trecerea mea grăbită și neliniștită prin Trieste în cealaltă direcție. De data asta am ascultat inima orașului, un sunet scurt și regulat, pașii sacadați și siguri ai locuitorilor din Trieste, și pașii greoi, grăbiți ai valurilor de refugiați din Albania, Turcia și România.

În dimineața în care trenul nostru a trecut în România, zorile se furișau prin pădurile umede de pin ale Carpaților și mi-au trezit trupul cu șocul recunoașterii. Deși nu era niciun semn de-a lungul căii ferate, nicio stație cu nume românesc, știam că sunt pe pământ natal. Îl simțeam în felul în care zorii se filtrează prin brazii înalți și simetrici, în felul în care floarea soarelui se unduia în aerul călduț de vară care îmi mângâia fața prin geamul deschis. Știam din mirosul scoarței ude a copacilor, a rășinii de pin, și din mirosul unic al florii de regina nopții ce se deschide la lăsarea serii și umple aerul cu parfumul său amețitor până în zori toată vara. Știam, pentru că brațele mele au simțit măsura potrivită și pentru că am putut auzi ecourile numelui meu, râsul și plânsul prinse pentru totdeauna în văi. M-am întors avidă după mirosurile și gusturile copilăriei mele. Românii răsturnaseră guvernul comunist și îl omorâseră pe fostul conducător. Vameșii erau politicoși și nu ne-au cotrobăit prin bagaje. Găseai la magazin pâine și unt, fără să stai la coadă, sau să ai nevoie de cartela pentru rație. Mămăliga se servea acum în restaurante unde puteai să plătești cu carduri de credit și unde oamenii vorbeau la telefoanele mobile despre afaceri dubioase. 23 August nu mai însemna nimic pentru tinerii aflați la vârsta pe care o aveam eu acum douăzeci de ani, când m-am îndrăgostit de băiatul a cărui prietenă murise într-un accident pe munte, băiatul cu buze roșii și parfumate, ochi verzi și păr negru.

Dosarele securității erau acum studiate oficial de public. Oamenii erau împărțiți între cei care doreau dreptate și răzbunare și cei care se temeau că *munca* meticuloasă pe care o făcuseră în timpul lui Ceaușescu — informări, amenințări, intimidări, distrugerea *inamicului poporului* — urma să fie înfierată și ei și-ar fi pierdut funcțiile în noul guvern.

Mai mult decât punerea la dispoziția publicului a dosarelor poliției secrete, mai mult decât explodarea ratei inflației, românii erau entuziasmați de telefoanele lor mobile. Atât de entuziasmați, încât familiile își îngropau morții cu telefoanele mobile lângă ei — în cazul în care nu erau morți de-a binelea și ar vrea să îi sune cineva. Telefonul începea să sune noaptea, în mormânt. Soneria suna în fiecare noapte timp de o săptămână, iar paznicul cimitirului credea că sunt fantome. Lua legătura cu familia. Ea trebuie să dezgroape sicriul, să deschidă mormântul și să ia telefonul de acolo. Oamenii care nu știau că omul a murit încă îl sunau la numărul acela. După incident, o declarație de guvern dată la televizor îi ruga pe oameni să se abțină să-i îngroape pe cei dragi cu telefoanele mobile la ei. „Telefoanele

mobile sunt pentru cei vii", a concluzionat prezentatorul. M-am oprit la Brașov la casa mătușii mele, direct din Italia, fără a-mi bate capul să merg la București. Acum că tanti Matilda era moartă și toți prietenii părinților mei plecați în alte părți sau dispăruți de pe lumea asta, nu aveam de vizitat pe nimeni și îmi era frică să vizitez orașul de una singură.

După câteva zile în Brașov, care acum îmi părea și mai colorat și mai frumos decât mi-l aminteam, am vizitat stânca noastră albă de deasupra orașului. Clopotele Bisericii Negre băteau mai tare decât oricând și ne-am văzut îmbrățișați în crepusculul purpuriu care învăluia acoperișurile de țiglă ale orașului de deasupra noastră, așa cum a mai fost la un 23 August, acum mulți ani. Am stat aici de-a lungul vremii, mulțumiți și încrezători. Am strigat numele noastre, *Mona, Mihai*, peste văile și pădurile largi. Ele au explodat în toate direcțiile în ecouri sălbatice, ascuțite ca stâncile, împrăștiindu-se peste vale și oraș. De data aceasta am așteptat. Am stat și am așteptat ca ele să se retragă în clopotul imens de liniște cuprins între munți. Astfel, somnul copiilor va fi liniștit, și iubiții nu vor mai fi blestemați.

Pepene după douăzeci de ani

Sunt cu douăzeci de ani mai în vârstă și, cum a spus odată un poet francez, „am mai multe amintiri decât dacă aș fi trăit o mie de ani." Urc scările spre casa Ninei din munți. Trupul mi-e greu de la sarcini, în colțul ochilor am câteva riduri și o privire puternică în ochi de la ambiții și dezrădăcinări. Am încercat să trec peste toate. Brațele îmi sunt mai puternice și mușchii mai tari, părul mi-e mai nestăpânit ca niciodată, doar că au apărut câteva fire fine, argintii. Aud vocile lui Andrei și Ionică afară la joacă, acolo unde obișnuiam eu să mă joc și unde îl ascultam pe Mihai cum cânta la chitară în nopțile de vară atât de înmiresmate, încât voiam să mă întind pe pământ și să țip de bucurie. Pășesc pe treptele de marmură gri și albă, am urcat de atâtea ori pe aici, în grabă și cu răsuflarea întretăiată. *Sunt ei, copiii mei*, îmi spun. Acum am o întreagă viață trăită în America mijlocie. Când au trecut toate?

Urc scările spre apartamentul mătușii mele. Băieții mei se joacă afară cu copiii celor care erau colegii mei de joacă acum vreo douăzeci și ceva de ani. Țipetele lor din după amiaza de vară au ecouri în întreaga vecinătate și în timp. Se amestecă cu mirosul petuniilor și a ardeilor copți. O amintire puternică mă încearcă atunci când deschid ușa. Unchiul meu tocmai vrea să taie un pepene uriaș, așa cum făcea întotdeauna când eram noi mici.

— Ia bucata asta de ici, mă îndeamnă el, dându-mi o bucată de pepene pe vârful cuțitului.

Mănânc pepenele zemos cu o bucată de pâine. Țipetele copiilor mei și cele ale copiilor vecinilor răsună în aerul de după amiază. Mă văd pe mine alergând așa ca ei, în după amiaza de vară, înghițind miresele de vară, cu o sete nestinsă. Jocul de-a v-ați ascunselea — emoția de a-ți ține respirația după ușa beciului care miroase a varză, a vecinului cel rău. Fuga grăbită spre primul copac pentru a fi primul, pentru a câștiga, pentru ca să nu fii prins, amurgul lăsându-se încet și mamele noastre strigându-ne la masă.

Unchiul meu mă întreabă despre viața mea amoroasă cu un zâmbet malițios. Mătușa îl dojenește pentru că este atât de băgăreț.

— Ce treabă ai tu? spune ea.

— Discut cu nepoata mea, atâta tot, îi spune el râzând.

Nu le-am spus că de fapt am divorțat de Tom; încă au poza mea de la nuntă în vitrina de mahon din sufragerie. Le spun doar că Tom încă lucrează la Chicago și pentru moment face naveta în Indiana ca să vadă copiii și mă duc eu în Chicago în timpul vacanțelor. Nu dau prea multe amănunte și schimb subiectul de conversație, întreb de vecinii de dedesubt, despre ce mai fac. Mătușa zâmbește și amestecă în supa de varză pe care copiii mei o consideră cea mai bună supă din lume.

Obișnuiam să mâncăm pepene înainte de cină, așa cum facem acum. Mesele întotdeauna au fost haotice în casă la mătușa mea. Începem cu desertul, apoi servim supa, apoi intră un copil și vrea să mănânce doar pâine cu unt, apoi vine celălalt și vrea cartofi prăjiți, așa că mătușa începe să curețe cartofii.

O vecină vine la ușă și unchiul meu o invită înăuntru și o întreabă dacă vrea o gură de vișinată.

— Ar putea să trezească și morții, spune unchiul meu. Dar morții mai bine să fie morți, adaugă el. De ce ar vrea ei să se întoarcă la această, această..., și unchiul meu face un semn cu mâna care arată toată această lume.

Vecina ia loc și unchiul îi toarnă niște vișinată. Curând capul mi se învârtește. Număr patru conversații diferite în același timp: cum e mai bine să îți vezi soțul doar în week-end, pentru că în cazul acesta nu te certi cu el în legătură cu tot felul de lucruri, cum au crescut iar prețurile la pâine și la benzină, cât de frumoși sunt copiii mei și cât de bine vorbesc românește și că ar trebui să mergem la cimitir să udăm florile de pe mormintele Verei și al lui Victor și al Paraschivei. Vecina pleacă cu un castron de supă pe care mătușa a insistat să îl ia pentru mai târziu. Apoi, amețită de la vișinată, îmi iau inima în dinți și îmi fac curaj să întreb eeea ce muream de nerăbdare să întreb încă de când am ajuns în gară. Să întreb despre Mihai.

— Este adevărat că a murit? Cum? Ce făcea înainte să moară?

— Da, este adevărat. Ce moarte fără sens, spuse unchiul meu.

Nimeni nu știe niciun detaliu. Nimeni nu vrea să vorbească despre Mihai. E ca și cum ar fi vorba de un subiect tabu. Îmi aud copiii țipând și râzând afară în curtea din spate și pentru o clipă, amețită cum sunt din cauza vișinatei, cu perdelele dantelate umflându-se de la briza

după amiezii, cu lucrurile aproape neschimbate din bucătăria mătușii mele, am impresia că totul a fost un vis și tocmai m-am trezit dintr-o ațipeală de după amiază. Curând îmi pregătesc minciunile de după amiază ca să pot pleca din casă pentru câteva ore ca să mă întâlnesc cu Mihai și voi spune că mă duc să mă întâlnesc cu Cristina în oraș, sau că o echipă de copii din vecini are un meci de volei. Dar țipătul străpungător al vocii lui Ionică mă trezește la realitate.

Vreau să întreb mai multe. Dar fălcile îmi sunt încleștate și gândul că primul meu iubit a murit în stradă lovit de un glonț tras la întâmplare spre mulțimea sălbatică în timpul Revoluției mă paralizează. În timp ce stau la masa mătușii mele, îmi amintesc cele două luni portocalii. Mi-o amintesc foarte bine pe Mariana. Îi văd zâmbetul știrb din visul meu, deși sunt mai bine de douăzeci de ani de atunci.

După ce am mâncat pepenele, cartofii prăjiți și supa de varză, toate în ordine inversă, unchiul mă anunță că are să îmi dea ceva. Se duce în cămară unde ține murăturile, varza murată, dulcețurile și merele pentru iarnă. Se întoarce cu un pachet gros cu scrisorile mele și fotografiile pe care mama i le dăduse spre păstrare înainte să vină în America. Iau pachetul și îl țin aproape de inimă, mulțumindu-i încontinuu și plângând. Mă duc în dormitor și deschid pachetul cu degete tremurânde.

Prima scrisoare este datată în 1979. Mihai îmi răspunde la o scrisoare a mea, în care cred că i-am mărturisit că cineva, un băiat, era interesat de mine. Îmi spune să nu îmi fie frică, că el are încredere în mine, că nimeni nu poate înțelege cu adevărat ce vrem și cum gândim noi și că el știe că sunt tânără și vreau să dansez și să merg la petreceri, dar ceea ce avem este atât de prețios... Pot să aștept, voi fi în stare să aștept? Mă întreabă Mihai în scrisoare. Mai este un desen cu mine plângând la fereastra unui tren, lacrimi uriașe care cad pe peron. El este acolo, pe peron, să prindă lacrimile, ele îi cad în cap asemenea unor mingi mari și are o spărtură în cap. Râd de desen.

Găsesc o scrisoare care nu fusese deschisă niciodată. Este îngălbenită și are câteva picături de grăsime pe plic. Numele și adresa mea sunt scrise pe plic cu litere mici. Deschid plicul curioasă și încep să citesc o scrisoare de dragoste deosebit de serioasă de la un bărbat care povestește toate lucrurile pe care ar vrea să le facă cu mine și pe care ar vrea să mi le facă și felul în care îmi iubește trupul și chipul. Scrisoarea ajunge până la obscenitate. Finalul îmi promite o viață încântătoare alături de el în orașul lui natal, ca soție și lucrând ca

profesoară. Semnătura de pe spate mă miră la început: Ștefan Dumitriu. Securistul meu cu garoafe roșii! Umbra mea. *Era* îndrăgostit de mine în felul lui vulgar. Băieții se năpustesc în apartament, transpirați și roșii, cerând de mâncare, uitându-se curioși la pachetul din mâna mea. Mă întreabă ce citesc. *Scrisori vechi*, le răspund. *Scrisori vechi de la foști iubiți*, îi spun și Andrei râde. Mătușa îi întreabă pe băieți dacă vor supă de varză, cartofi și pepene. Ei vor de toate.

Întâlniri sub luni diferite

Încerc să iau urmele lui Mihai. O parte din prietenii lui au emigrat, dar Radu, cel mai bun prieten al lui, locuiește încă în aceeași casă, în Schei. Într-o seară mirositoare, luminată de lună, pe când mergeam pe strada pietruită spre casa lui — casa în a cărei grădină împrejmuită de zid am dansat și ne-am certat de atâtea ori. Timpul intră la apă și redevin fata de șaptesprezece ani. Pletele îmi saltă sălbatic în noaptea de vară, inima aproape îmi iese din piept, alerg spre Mihai pe strada pietruită, sunetul sandalelor mele răsună ca o tobă mică în aerul de catifea. Fluier o melodie inventată de mine, un cântec de dragoste, îi spun. Îl aștept să se apropie și apoi fug în sus pe stradă râzând. El nu mă poate prinde, apoi mă ajunge, ne oprim și ne sărutăm în mijlocul străzii, tocmai când Radu deschide ușa.

Și acum, bat la ușa de lemn gros și un bărbat greoi, cu fața roșie și o barbă încărunțită abia mijită, cu o țigară americană în mână deschide ușa. Îmi uitasem trecutul american pe când mă grăbeam pe strada pietruită. Dar când l-am văzut pe bărbatul greoi fumând, realitatea vieții mele americane a reînceput să curgă prin mine. Soț, iubiți, avocați, autostrăzi sub lună, asistenți sociali, lanuri de porumb copt, lanuri de porumb inundate, smoală și whisky în nopțile umede de vară, libertate pură... luna este aceeași, dar mirosurile sunt diferite, iar eu sunt alta, dar aceeași. Oare cine Dumnezeu este bărbatul acesta bărbos care pufăie țigări americane?

— Radu este acasă? am întrebat.

— Radu, strigă întorcându-se, ai un musafir.

Îmi sărută mâna, cum mai fac încă mulți bărbați români și îmi spune că este Dan, verișorul lui Radu. Zâmbesc și mă simt mai în largul meu.

În această grădină am dansat și am discutat în contradictoriu dacă plecăm din țară sau nu. În casa lui Radu am dansat toate dansurile din lume la Revelionul acela nebunesc după care am făcut dragoste cu Mihai în zăpadă, pe dealul din spatele casei și după care Anca

Șerban mi-a tras o sperietură zdravănă când m-a oprit în miezul nopții reci și mi-a spus că Mihai este securist.

— Cine-i acolo? spune o voce cunoscută, deși acum e mai puternică. Radu apare din întuneric, trăgând și el dintr-o țigară americană. Se pare că acum românii își iau revanșa pentru toți anii în care au suferit de lipsă de țigări. Ține într-o mână un pahar cu ceva care seamănă a whisky, iar cu cealaltă mână ține cuprinsă talia unei femei îmbrăcată într-o rochie neagră, atât de strâmtă și scurtă, că-mi vine să-i îndes sânii înapoi în rochie, ca să nu mai iasă în afară. Am tot întâlnit în drumul meu femei îmbrăcate așa. Se dovedește că libertatea a venit cu sâni revărsați și aurolaci și multe, multe țigări americane.

Radu nu prea pare surprins să mă vadă.

— Îți amintești de mine? îl întreb.

— Cum aș putea să nu îmi amintesc, răspunde el. Mona Maria Manoliu. Ce surpriză plăcută. Să-ți torn ceva de băut? întreabă el.

Dorința mea de a vorbi despre Mihai domină neliniștea pe care o simt în sufrageria întunecoasă. Iau paharul. Whisky, de ce nu? Radu mă măsoară din priviri și îmi amintesc cum, acum douăzeci de ani, se uita la mine și la Mihai cum discutam în contradictoriu mult timp, zâmbind cu viclenie. Cred că băusem țuică în seara aceea? Gustul, arsura din gât îmi par atât de cunoscute acum, când căldura lui mi se împrăștie prin vene.

Noaptea e dulce și înmiresmată. În grădină se aude muzică, *Are you lonesome tonight.*[10] Ne-a mutat din sufrageria întunecoasă în grădină, unde este mai răcoare și putem să privim stelele. Femeia cu rochie strâmtă rămâne înăuntru.

Încet, încet, îl rog pe Radu să îmi povestească despre Mihai. Vreau să știu despre Mihai pe care nu l-am văzut niciodată, Mihai, cel din timpul când nu eram împreună. Ce făcea în celelalte luni ale anului, când eu mergeam înapoi la școală în capitală? Cine erau prietenii lui? Și restul: anii de după plecarea mea, Revoluția. Cum a murit?

Radu tresare:

— Cine ți-a spus că Mihai a murit? mă întreabă el.

— Verișoara mea, Miruna, care a venit în vizită în America imediat după Revoluție. Și unchiul și mătușa, aici, acum, mi-au confirmat. Vrei să spui că nu știai?

Radu dă din cap și își ia alt țigară.

— Nu a murit, spune el. Trăiește. Și are și un fiu.

---

[10] *Ești singură diseară?* Melodie interpretată de Elvis Presley. (n.trad.)

Un fior trece și îmi răcorește fruntea. Se aud pași pe stradă dincolo de zidul pietruit. Paharul de whisky îmi tremură în mână și gheața din el sună. Aproape scap paharul. Radu se apleacă și îl pune pe o măsuța mică de fier dintre noi. Îl privesc cu neîncredere, mă uit apoi în sus spre luna portocalie, indiferentă. Lacrimile îmi curg pe obraz. Radu se apleacă din nou și îmi ia mâna. Încerc din răsputeri să îmi recapăt vocea.

— Nu glumești? îl întreb pe Radu. Sună a film american prost în care personajul principal se presupune că e mort, apoi el apare suferind de o formă de amnezie. Dacă inventezi asta, să știi că ești foarte crud.

— *Uneori viața bate filmul*, îmi pune el *ridicând* din umeri.

Și pune iar țigara în scrumiera metalică.

— De ce mi-a spus toată lumea că a murit?

— Care toată lumea? Rudele tale, nu? Ce știu ele? Întotdeauna au trăit cam izolate. E adevărat că Mihai a fost rănit de Crăciun, în ziua în care au fost împușcați Ceaușeștii. Asta-i cât se poate de adevărat. A fost împușcat în picior. Of, Mihai ieșise pe stradă atunci, ca un apucat. Știi cum circulă bârfele pe aici. Era atâta confuzie, atâta nebunie. Erau atâtea zvonuri false în zilele acelea. Nu știam cine ce-i. Nici măcar nu știam cine pe cine împușcă.

— Poate că cineva l-a văzut căzând și a presupus că e mort.

O umbră de tristețe și oboseală trece pe fața lui Radu.

— Îmi pare foarte rău, Mona, dar nu l-am mai văzut de ani de zile, spune el.

Radu își aprinde o altă țigară și gestul lui îmi amintește de Mihai, de felul în care întotdeauna își aprindea o țigară în momentele noastre de tensiune, sau în timpul vreunei certe. Îi studiez cu atenție fața în lumina serii. Mi-a luat aproape zece ani să mă obișnuiesc cu ideea că Mihai a murit, în timpul mariajului meu cu Tom, când am avut al doilea copil, în timpul bătăliilor mele cu autoritățile, în timpul în care am plantat grădina, sau am fost profesoară. Încercam să înțeleg enormitatea faptului că Mihai a murit și că orice posibilitate de a-l vedea sau de a-i vorbi din nou era practic inexistentă. Dacă Radu mă păcălește? Dacă se dovedește din nou că a murit?

— Are un fiu, spui? Este căsătorit? întreb eu.

— Este văduv. Soția lui a murit de cancer acum câțiva ani. Se mutaseră mai în nord, în zona Făgăraș. Lui Mihai îi place să trăiască la poalele munților. Au avut o căsătorie fericită. A fost distrus la moartea ei.

— Dovedește-mi-o, mă aud spunându-i lui Radu atât de tare, încât aproape aud ecoul vocii mele în grădina micuță de la poalele muntelui.

— Să-ți dovedesc? Ce să-ți dovedesc? Ai înnebunit? Cine crezi că sunt eu? răspunde Radu, bând din whisky cu o înghițitură nervoasă, după care își trântește paharul pe masa de fier.

— Da, dovedește-mi. Arată-mi ceva care să dovedească faptul că este încă în viață, insist eu și ciocnesc paharul meu de whisky de al său.

El râde și se ridică de pe scaun.

— Tu ai vrut-o, Mona. Ai grijă, nu te juca cu lucruri dintr-astea!

Se duce în casă și își aduce telefonul mobil, împreună cu o agendă mică. O deschide și se uită scurt în ea, apoi formează numărul și îmi întinde telefonul, spunând cu zâmbetul unui învingător:

— Poftim, ai dovada, Mona.

Nu știu ce să fac cu telefonul și când mi-l pune în mână încerc să scap de el ca și cum m-ar arde. Aud cum sună de două, trei ori, apoi soneria se oprește. Aud o voce, vocea unui bărbat care spune:

— Alo? Cine e?

Scap telefonul pe jos, lovesc peste paharul de whisky și mi-l vărs tot pe fustă. Mă aplec disperată, încercând să ajung la telefon și să închid. Vocea continuă:

— Alo, e cineva acolo?

O voce îndepărtată, pătrunzătoare, cunoscută, puțin răgușită, o voce pe care aș recunoaște-o dintr-un milion: ritmul sacadat, vocalele prelungite, apoi, deodată, silabele rapide spre sfârșitul cuvintelor și acea pauză abruptă care mă înnebunea de dorință. Aștept până închide el.

Radu vine și mă ia în brațe în timp ce eu nu mă opresc din plâns mai bine de zece minute, așa cum am vrut să fac de atâta timp. Nu am avut niciodată timpul sau puterea să îmi permit să plâng. Întotdeauna m-am gândit că, dacă o fac, nu mă mai opresc niciodată și o voi face tot restul vieții mele, în loc să muncesc, să îmi cresc copiii, să trăiesc. Radu mă întreabă dacă vreau să sunăm din nou, iar eu dau doar din cap că nu, „Nu, nu pot, nu acum."

— Bine, spun eu. Să o luăm de la capăt. Te cred. Cu siguranță că mi-ai oferit o dovadă, am spus râzând. Vreau să știu totul despre Mihai, cine a fost el toți anii aceștia.

Sunetul vocii lui încă răsună înlăuntrul meu, ca un ecou adânc, într-o vale largă. *Alo, alo, cine e acolo?*

— Ce vrei să spui prin „cine a fost el"? Ți-a luat douăzeci de ani ca să îți dai seama? mă întreabă Radu ca și cum mi-ar fi citit gândurile. Mihai a fost un om bun. Aproape un erou, ai putea spune. Dar... știi asta, nu-i așa? adaugă el surprins. Tu ești cea care era îndrăgostită de el, nu?

Este tristețe în vocea lui Radu. Cum de am putut să nu o simt, să nu o știu? Erau instinctele mele atât de atrofiate din cauza fricii și a suspiciunii încât nu am putut să înțeleg cu adevărat ce a fost cu Mihai? Dar l-am văzut din nou, cu geaca neagră de piele, cu ochii verzi pătrunzători și cu gesturile sale grăbite. Accesele sale de mânie când vorbeam despre politică.

L-am privit pe Radu drept în ochi.

— Habar nu aveam se întâmpla. Tot ce știam era că îl iubeam, că tata făcea tot felul de lucruri pe care nu ar fi trebuit să le facă și... era noapte când o prietenă de-a lui Mihai, Anca, mi-a spus că el este securist. Suna atât de real, atât de amenințător.

Radu se uită la mine cu o privire ironică, ca și cum m-ar provoca să îi dovedesc ceva. Luna este acum deasupra capetelor noaste și pare rece și prea puțin romantică. O altfel de lună. Îmi amintesc cu ezitare momentul din noaptea acea rece de iarnă când Anca m-a speriat de moarte cu cuvintele ei, cu avertismentul ei.

— Deci ai avut mai multă încredere într-o femeie nebună de pe stradă care te-a avertizat în legătură cu Mihai, mai mult decât în tot ce ați trăit împreună, tu și Mihai? spuse Radu încrucișându-și brațele.

— Du-te naibii, Radu, du-te dracului! îi spun. Spune-mi nenorocita aia de poveste, spune-mi exact ce s-a întâmplat.

— Bine, îți voi spune, chiar dacă ești rea și înjuri ca un birjar, spuse Radu râzând. Mihai avea legături cu același grup în care era băgat tatăl tău. Nu sunt foarte sigur dacă se știau înainte să te îndrăgostești de el, sau s-au cunoscut mai târziu. Nu are importanță. Și da, Mihai era într-un fel marxist, deși cred că a stat de multe ori la îndoială. De fapt el nu credea că socialismul este ceva greșit. Credea doar, ei bine, că toată teroarea, cenzura și lucrurile ce țineau de securiști erau rele și că trebuia să facă ceva pentru asta. Astfel, era asemenea primilor comuniști, care credeau în ideile lor. Dar știa ce crezi tu, așa încât niciodată nu a îndrăznit să îți dezvăluie această față a lui. Acesta este poate motivul pentru care ți-a lăsat impresia că lucrează în secret pentru partid. Toți au vrut să te protejeze: tatăl tău, Mihai, chiar și Cristina. Chiar și Anca, în felul ei încâlcit, a sfârșit, în mod neprevăzut, să te protejeze.

— De ce naiba aveam eu nevoie de această protecție, strig eu, ce eram eu, un ou?

— Așa spui acum, spune Radu și își toarnă încă un pahar. Dar parcă ai uitat cum erau lucrurile atunci, cum ne-am simțit sub dictatură, când trebuia să fim suspicioși și să ne ascundem unii de alții tot timpul. E adevărat că au scris manifeste, continuă Radu. Au încercat să transmită cât de multe informații și știri au putut despre violarea drepturilor omului persoanelor pe care le cunoșteau la postul de radio Europa Liberă. Odată ce Mihai a înțeles că partidul i-a trădat chiar și pe muncitori, clasa în numele căreia trebuie să conducă țara, el a luat cauza dizidenților ca pe o răzbunare. Știi despre manuscrisul tatălui tău? Este un fel de raport, o biografie a lucrurilor prin care el și cunoscuții lui au trecut. Ca un fel de mărturie scrisă. A vrut să fie un fel de.... ei bine, da... un fel de Soljenițân al României. Și Mihai a încercat să ducă manuscrisul în Germania printr-unul din prietenii săi nemți de aici din Brașov, care primise o viză pentru reîntregirea familiei din Munchen.

Radu pare sincer întristat de vestea morții tatălui meu, chiar dacă nu l-a întâlnit niciodată față în față.

— Am mai aflat câte ceva despre el de la Mihai și simt că aproape l-aș fi cunoscut, spune Radu.

Mă simt mișcată de faptul că Mihai le-a vorbit prietenilor lui despre tatăl meu, ca și cum i-ar fi fost rudă apropiată.

— Da, l-am auzit odată pe tata vorbind ceva despre o carte, un fel de memorii... chiar înainte de a muri, spun eu amintindu-mi momentul acela din camera lui din Chicago când fuma și tușea de moarte.

Îl rog pe Radu să continue, să îmi povestească mai multe, să îmi spună tot ce știe.

El e încălzit de povestire și se pare că îi place să o spună. Fața îi este roșie, ochii îi strălucesc, iar linia părului care dă impresia unui început de chelie îi împrumută un aer patrician.

Mă simt deosebit de calmă, în timp ce asimilez toate informațiile. Roua începe să se așeze și îmi simt mâinile umede.

— Ei bine, ai prins ideea. Tipul s-a răzgândit în ultima clipă și a trebuit să îi înapoieze manuscrisul lui Mihai. Securiștii știau că există o carte compromițătoare, dar nu își puteau da seama exact despre ce era vorba. După emigrarea lui Pacepa securiștii au rămas cam dezorientați. Apoi au devenit violenți și diabolici. De aceea au dat buzna atunci în casa voastră și v-au răscolit apartamentul. Am auzit cu toții despre acea noapte. Dar nu prea aveau o direcție clară.

Sunt uimită că Radu știa atâtea lucruri despre viața mea și despre chinurile noastre zilnice. În mod cert, ceea ce crezusem că a fost viața mea atunci e cu totul altfel.

— Mihai a plecat din București atunci ca să te protejeze, nu pentru că nu putea să sufere Bucureștiul. Bine, nu era orașul lui preferat din lume, e adevărat și îi era dor de munți. Dar adevăratul motiv pentru care a plecat este pentru că voia să se îndepărteze de tine și de tatăl tău, ca să nu fiți în pericol și mai mare decât erați. Și pentru un timp, cam când ai plecat tu din țară, s-a prefăcut că lucrează pentru securitate; se întâlnea cu unii securiști să le spună ce ei deja știau, dar cu aerul că ar fi ceva nou. Oricum, ceea ce conta era să încerce să creeze impresia că pot conta pe el și în felul acesta ei să nu îl urmărească. Și nici pe tine. Eu cred că a ținut legătura cu Petrescu. Mihai poate să fie un actor pe cinste uneori.

— Ce s-a întâmplat cu manuscrisul? întreb întinzându-mi fusta să îmi acopere genunchii, pentru că mi-e răcoare de la aerul nopții. Nu-mi pot imagina că exista ceva care ar fi produs o răsturnare a guvernului. Dar știu că era important pentru tatăl meu. Sunt aproape sigură că s-a înregistrat povestea suferințelor noastre de-a lungul timpului, frica, foamea, frigul iarna și disperarea. Știu asta din privirea sălbatică în ochii tatălui meu, atunci când a pomenit de asta între accesele de tuse.

— Mihai l-a ținut un timp. L-a dus cu el înapoi la Brașov după ce a părăsit Bucureștiul. Apoi l-a dat Ancăi care i-a promis că o va scoate din țară și o va duce în Iugoslavia. Anca era în legătură cu femeia care te-a ajutat pe tine să pleci, Bielna, Baljina, cum o chema? Habar nu am ce s-a mai întâmplat cu ea după asta, ar trebui să te întreb pe tine, tu ești cea care s-a întâlnit cu femeia sârbă. V-a spus vreodată despre asta?

— Biljana? spun eu șocată. Ce vrei să spui prin Anca și Biljana? Cum s-au întâmplat toate astea, cum de erau toți oamenii aceștia în legătură? Cum era posibil?

— Ei bine, era... Noi românii putem fi nemernici uneori, dar nu suntem proști. Românii erau pe departe de a avea ceva așa organizat ca Solidaritatea poloneză în frunte cu Walesa, dar existau niște acțiuni care se desfășurau. Este adevărat că unii au fost prinși, alții au dispărut sau au fost prinși, alții au devenit slabi și s-au denunțat unii pe ceilalți, dar alții nu. Cei cu adevărat deștepți și puternici, cred. Mihai era unul dintre ei. Cred că el a fost și norocos. Ca în noiembrie 1987, spune Radu cu un zâmbet aproape visător.

— Ce e cu noiembrie 1987? Ce s-a întâmplat? întreb.

Aflu de la Radu că în noiembrie 1987 muncitorilor din cele mai mari fabrici din Brașov li s-a spus că nu își vor primi salariile în luna aceea, așa că au început o mini revoluție. Au ieșit pe străzi, au forțat Primăria, au rupt portretele conducătorilor. Au aruncat scaune pe geam. Și atunci au venit tancurile. Mihai era printre oamenii din Primărie, dar a scăpat nevătămat în haosul creat. Se pare că spre sfârșitul anilor optzeci erau chiar și delegații sovietice care și-ar fi făcut imediat apariția și ar fi stat în fabrici pentru câtva timp, incitând muncitorii să se revolte. Apoi ar fi dispărut. Se pare că Marea Revoluție se pregătea încet din toate părțile, din interior, dar și din exterior.

— Cele două trebuiau să coincidă, spune Radu, disperarea și dorința oamenilor, mulțimea mișcărilor dizidente și un anume spirit revoluționar, cu dorința puterilor mai mari și climatul lumii întregi. Toate aveau importanță. Chiar și munca tatălui tău, totul...

— Tata? am întrebat.

— Da, tatăl tău, bineînțeles. Chiar dacă tatăl tău reprezenta un real pericol câteodată pentru el însuși, pentru că era atât de mândru și impulsiv. Pe de altă parte, tocmai asta l-a și salvat, pentru că ei niciodată nu l-au luat pre în serios. Întotdeauna au crezut că este un fel de scriitoraș cu gură mare, care mai mult vorbea decât făcea. Dar tatăl tău a încercat să facă multe. În cele din urmă doar o parte mică a contat.

Stau și mă uit la Radu, lăsând noutățile să-și facă loc în mintea mea. Se uită și el la mine, mai ia o gură de whisky și îmi zâmbește. Vocea lui Mihai, cu inflexiunile aspre încă îmi sună în cap. Dacă aș putea să dau timpul înapoi, să retrăiesc totul cu experiența mea de acum. Dar ce a fost a fost. Acum douăzeci de ani, în gară, am auzit-o pe Susanna cântând despre plăcerile dragostei în grădină, când aveam atâtea înaintea mea, atâta speranță, atâtea lucruri pentru care să trăiesc. Susanna, cu Figaro al ei, așteptându-l să o păcălească, doar pentru a-și dezvălui dragostea pentru ea. Totul s-a sfârșit în mod fericit pentru Susanna. Dar ce ar trebui să fac eu acum?

Ce s-a întâmplat cu manuscrisul tatei, ce s-a întâmplat cu toți acești oameni și cu această mișcare confuză de rezistență din anii optzeci, cu toate tentaculele și căile sale întortocheate? Poate că Biljana are încă manuscrisul în apartamentul său din Belgrad, sau poate chiar l-a trimis la postul de radio Europa Liberă și ei nu au făcut nimic cu el. Sau poate au citit fragmente din el, dar prea târziu, pentru că Revoluția deja pornise.

Se pare că Radu îmi citește gândurile și continuă.

— Da, e posibil ca cineva, poate chiar Anca, să se fi întâlnit cu Biljana în gara din Belgrad și să-i fi dat manuscrisul. Apropo, Anca era îndrăgostită nebunește de Mihai și ar fi făcut orice pentru el. Dar așa înnebunită cum părea, era puternică. Ea este una dintre puținele care au jucat de fapt un rol dublu fără să fie prinse. Mai întâi s-a infiltrat în Securitate, apoi le-a furnizat oamenilor din grupul lui Mihai informații despre intențiile securiștilor. Spaima pe care ți-a tras-o în seara aceea în legătură cu Mihai a fost și o mutare politică, dar și una provocată de dragoste și gelozie. Te voia departe de Mihai din motive personale. Și de asemenea, toți ceilalți, inclusiv Mihai, au încercat într-un fel sau altul să te facă să te îndepărtezi de el din motive de siguranță. Să știi că aproape l-a omorât asta. Să știe că îl suspectezi. Cred că pur și simplu a lăsat lucrurile în voia lor și nu a încercat niciodată să îți înlăture suspiciunile. Să știi că studentul tatălui tău, acel Petrescu, a fost norocul lui. Și al tău. În toată nebunia, voi ați avut cu toții noroc. Ați avut steaua voastră norocoasă cum se spune, filosofează Radu și râde.

Îmi amintesc de geanta elegantă, de piele maro pe care Biljana o pusese la întâmplare lângă ea și cum l-a întrebat ceva în ultimul moment pe conductor, ceva în sârbă și cum cuvintele sârbești îmi sunaseră atunci atât de melodioase spuse din gura ei. Îmi amintesc, de asemenea, cum m-am simțit enervată de faptul că ea a întârziat plecarea trenului pentru că a stat de vorbă cu conductorul. Îmi amintesc foarte bine de țipătul femeii. Momentul acela când am crezut că voi leșina de frică, dar apoi a venit țipătul acela și conductorul mi-a dat drumul la haină. Cum m-am dus la fereastră și am văzut femeia îmbrăcată sumar alergând de-a lungul șinelor. Era posibil ca toate acestea să fi fost plănuite de acești oameni care erau într-un tip ciudat de în rețea, fără ca eu să am măcar o mică bănuială despre asta: Mihai, Anca, Biljana, Petrescu și o femeie misterioasă care alerga peste șine? Avea Biljana atunci în geantă, chiar în fața mea, manuscrisul tatei? Și de ce să riște atât de mult pentru ceva care probabil era doar un simplu raport emoțional cu presiunile din zilele noastre? Dar poate Radu are dreptate când pune că totul avea importanță — era important ca totul să fie știut și înregistrat undeva. În toți anii în care tatăl meu a stat în România după plecarea mea, cu siguranță că a ascultat cu înfrigurare postul de radio Europa Liberă agonizând să-și asculte manuscrisul și sperând că într-o seară îi va auzi citind

pagini din el. Nu e de mirare că primul lucru pe care l-a vrut când a ajuns în America a fost un radio cu unde scurte.

— Înțelegi acum? Înțelegi de ce Mihai nu era acolo în dimineața în care ai plecat? întreabă Radu ca un detectiv care a ajuns la finalul investigației sale.

Mă văd din nou în camera lui Mihai în acea dimineață de sfârșit de august. Camera lui este neobișnuit de curată, nu se văd nicăieri pantalonii și bocancii lui de drumeție pe munte, iar furoul meu roșu este sub pat. Mihai știe că voi pleca și nu e de găsit nicăieri. Știe că dacă ne întâlnim din nou în dimineața asta aș putea să cedez și să îi spun totul și că el, la rândul lui, s-ar putea să cedeze și să îmi spună totul. S-ar putea ca eu să îmi schimb toate planurile și să nu mai vreau să plec. Securiștii l-ar putea prinde că, de fapt, mă ajută să plec din țară și ar înțelege că el îi păcălește. Pentru că ajută la scrierea și răspândirea manuscrisului și pentru că îl ajută pe tatăl meu. Un om din localitatea Vulcan de lângă Brașov tocmai a fost închis pentru că a ajutat o rudă să părăsească țara. El știe prea bine totul despre fiecare pericol posibil. Oamenii sunt arestați peste tot. Am putea strica totul în ultimul moment. Pentru că dacă ne întâlnim în dimineața aceasta, am face dragoste exact cum am făcut în prima dimineață, acum trei ani. Am putea lăsa totul la o parte și să fim prinși exact în acest pat, să fim prinși și să murim împreună.

— Știi, e aproape două dimineața, spune Radu și îmi mai toarnă un pahar. Aș putea întinde canapeaua în camera din față dacă vrei să rămâi aici, se oferă el amabil.

Dar sunt mai trează ca niciodată și îl rog pe Radu să îmi povestească și restul, să îmi spună ce face Mihai acum, unde este, ce s-a întâmplat cu Anca și dacă Cristina a fost ucisă.

— Știi că iubea atât de mult țara asta. Era patriot adevărat, deși câteodată părea să fie exact contrariul, spune Radu. Acum dă o mână de ajutor la alegerea adevărului de minciună din dosarele secrete care au fost făcute publice. Urmăresc toți foștii securiști și au înființat o instituție numită Colegiul Național de Studiere a Arhivelor Securității.

Mihai merge la București din când în când să studieze dosarele și să stea de vorbă cu persoanele din acest „Colegiu", apoi se întoarce și se ascunde în „bârlogul" lui, ascuns undeva la țară. Are acum un bodyguard. Călătorește cu nume fals, Mihai Munteanu. Întotdeauna cu această combinație de litere, m, cred. Ca la numele meu, Mona Maria Manoliu.

Mi se pare ciudat ca instituția să se cheme Colegiu. Poate că unii oameni își trimit aici copiii să învețe. Aproape la fel de ciudat ca și oamenii care își îngropau morții cu telefoanele mobile la ei.

— În ceea ce-o privește pe Anca, ce altceva ai vrea să știi? Nu am crezut că îți pasă. Niciodată nu ai încercat, după ce ai părăsit România, să iei legătura cu noi sau cu Mihai.

— Nu am putut, Radule. A trebuit să supraviețuiesc. A trebuit să le dau pe toate la spate ca să pot merge înainte. Era singura cale. Dar m-am întors, nu? Și bineînțeles că voiam să știu, niciodată nu am uitat.

Nu îi spun că încă sunt geloasă, sau că aș putea să stau aici până în zori ca să vorbim despre trecut, despre Mihai, despre cum noi toți eram cu douăzeci de ani în urmă.

— Așa cum ți-am spus, Anca era ca un fel de pasăre rară. A fost prinsă că a făcut un avort. Știi cum era: mai întâi descopereau că ai făcut ceva ilegal, apoi se ofereau să te lase dacă ciripeai despre altcineva. Dar i-a păcălit un timp. Lucrurile nu au stat la fel cu biata Cristina. A fost pusă la colț din toate părțile din cauza relației cu băiatul acela tunisian, pentru că încerca să părăsească țara și pentru că a încercat să facă ceva pentru grupul lui Mihai. Era prietenă cu acel medic tânăr din Vulcan care se opunea internării dizidenților ca bolnavi psihici. Plănuia să se căsătorească cu studentul tunisian și să plece din țară. Dar era prea... fragilă ca să se descurce cu toate, pentru că se întâmplau prea multe în același timp. Nu a reușit. Mihai nu putea face nimic ca să o ajute. Ea se încurcase prea tare. Ori a fost împinsă să se sinucidă, ori au omorât-o ei și i-au înscenat sinuciderea. Înclin să cred că s-a sinucis. Ei, s-au întâmplat atât de multe atunci, mai multe decât ai putea să îți imaginezi.

— Era o nebunească. Nimeni nu știa ce se întâmplă, spune Radu. Dar un lucru e sigur, continuă el. Mihai a rămas întotdeauna onest. Și a fost cu adevărat deștept. Și, adaugă el aprinzându-și altă țigară, ți-a fost credincios ție, deși Anca întotdeauna îl urmărea, așa cum o făceau și alte femei, de altfel. Anca a sfârșit prost, continuă Radu. S-a căsătorit cu cineva din grup care s-a dovedit că era un securist sub acoperire. O bătea și se purta urât cu ea. Nu mai știu ce s-a întâmplat cu ea.

Deci am avut cumva dreptate în fanteziile mele delirante din vara când m-am păruit cu Anca în mijlocul străzii.

Radu nu a menționat altă posibilitate, aceea în care oameni se implică în politică pentru a fi mai aproape de cei dragi. Dragostea și

politica întotdeauna sfârșesc prin a se amesteca una cu cealaltă. Și dragostea e de obicei cea care pierde. Draga mea Cristina era victima și totodată persoana care pierdea.

Mă gândesc la scrisoarea siropoasă de la Dumitriu pe care o descoperisem recent printre scrisorile vechi. Slavă Domnului că dragostea nu a învins atunci. Poate că și Dumitriu m-a ajutat, pentru că era prea îndrăgostit ca să denunțe încercarea mea de a scăpa. Poate tot ce voia el era sexul și să se căsătorească într-un mic sat din România. Totuși părea prea ușor. Aceștia erau bărbați care te băteau cumplit dacă aveau cumva impresia că umbli cu manifeste sau dădeau cu mașina peste tine pe stradă, fără nicio ezitare sau fără măcar să pună un pic piciorul pe frână.

Soarta mea a depins de un fir foarte subțire de ață. O bombă americană ce cade la câțiva centimetri în stânga. O vedere îngălbenită cu câteva cuvinte scrise în grabă din închisoare. O piatră desprinsă din locșorul ei rostogolindu-se la vale. Un student care studiază poezia simbolistă. Țipătul unei femei pe peron. Trenul care se mișcă încet. În timp ce eu mă simțeam atât de curajoasă în noaptea aceea, întreagă rețea de forțe care ar fi putut să îmi distrugă viața într-o clipă, era în acțiune.

Radu îmi spune că Mihai întotdeauna a ținut o fotografie cu mine râzând din vârful unui munte. O înnebunea pe soția lui, până într-o zi, când a rupt-o. Îmi povestește cum Mihai a fost furios, pentru că îi plăcea fotografia aceea. Dar nu o putea învinovăți nici pe soția lui.

Știu exact despre ce fotografie vorbește Radu. Odată Mihai a luat aparatul de fotografiat al părinților lui, un aparat Leika vechi, cu lentile uriașe, când am urcat pe muntele nostru. Mi-a făcut mai multe fotografii, întinsă pe un pat de flori de câmp, ascunzându-mă după copaci, sprijinindu-mă de stânca noastră albă, cățărându-mă până în vârful ei. Mihai pusese greșit filmul și toate fotografiile au fost făcute pe aceeași poziție, cu excepția celei din urmă, în care eu mă cățăram pe stâncă și râdeam. Râdeam pentru că abia îmi puteam ține echilibrul și m-am gândit că voi cădea și mă voi zdrobi de vârfurile copacilor în drum spre poalele muntelui.

Radu încă vorbește, povestindu-mi cum, curând după nuntă, Mihai a început să citească toate cărțile de literatură și filozofie care îi cădeau în mână.

— Era ca și cum ar încerca să ajungă la tine, să te înțeleagă, spune Radu. Și în ceea ce-i privește pe nenorociții ăia de comuniști, i-a bătut cu propriile lor arme, concluzionează Radu cu mândrie.

Aș vrea să fi cunoscut această față a lui Mihai. De ce nu am putut face împreună treaba de dizidenți? Am fi fost doi revoluționari îndrăgostiți. Am fi putut tipări împreună manifeste revoluționare care ar fi spus: „Români, treziți-vă! Români, ziua libertății e aproape! Jos cu tiranul!" Am fi putut păși prin Palatul Poporului cu un vechi steag românesc eu și cu Mihai în fruntea unul grup de revoluționar furioși, urmați de strigătele turbulente ale mulțimii: „Jos tiranul! Libertate! Libertate! Jos securiștii!" Am fi fost purtați pe brațe de oameni și atunci aș fi putut sta drept în fața Părintelui Națiunii într-o rochie strălucitoare de mătase purpurie, cu o pereche de ochelari de soare închiși la culoare și aș fi tras cu o armă dintre armele pe care organizația noastră de dizidenți le colectaseră, drept spre inima întunecată a analfabetului de Nicolae Ceașescu, Tovarăș, Fiu și Tată al poporului. Mihai și cu mine am fi intrat în istorie, ca salvatori ai poporului.

Mă uit sec la Radu în timp ce am visul revoluționar. Ca și cum ar fi ghicit încă o dată esența gândurilor mele, el spune:

— Nu, Mona, el a procedat bine. A avut dreptate când nu te-a implicat. Nu îți dai seama cât de îngrijorat a fost pentru viața ta? Erai o țintă ușoară. Puteai fi ucisă... Uite-așa, spuse Radu și pocni din degete.

Muzica încă se aude și îmi simt gustul propriilor lacrimi. Mă înec în lacrimi, sudoare, whisky prost și roua care s-a așezat pe iarbă. În această noapte de august, atât de înmiresmată, atât de confuză, dragostea mea s-a dovedit să fie reală la urma urmelor.

Îl îmbrățișez pe Radu și îi mulțumesc pentru tot. Nutresc entuziasm și recunoștință pentru acest vechi prieten al lui Mihai care m-a ajutat să găsesc ultimele bucăți din povestea mea. Înainte să plec mă decid să îl mai întreb ceva.

— Apropo, atunci când s-a întâmplat povestea cu drumeția pe munte, în anul în care a fost cutremurul și Mariana a murit, tu erai cu ei, nu-i așa?

— Apropo de ce? mă întreabă Radu și fața lui se schimbă, trecând de la expresia ironică, relaxată, pe care avusese toată noaptea, la o durere intensă. Ce legătură are asta cu toate celelalte, Mona? Mă înnebunești, adaugă el cu un surâs amar.

Schimbarea asta mă face și mai curioasă. Se pare că noaptea asta un sac nesfârșit de secrete mi se dezvăluie.

Radu soarbe ușor din pahar.

— Știi că am iubit-o pe Mariana. A fost dragostea vieții mele, iar Mihai a aflat asta în acea drumeție. M-a surprins când îi spuneam Marianei despre sentimentele mele și s-a supărat.

Ochii lui Radu strălucesc în noapte, iar chipul îi este străbătut de tristețe.

— Știi cum se înfuria el, nu? continuă Radu cu ezitare. Ne-am luat la pumni pe pârtie. Mariana fugea înaintea noastră și voia să scape de amândoi, a spus că suntem nebuni, plângea și alerga la vale pe pârtie. Am căzut în timp ce ne luptam. Unul dintre noi cred că a dislocat nenorocita ai de stâncă ce s-a rostogolit și a lovit-o. Credeam că Mihai ori se va sinucide, ori mă va omorî pe mine în ziua aceea.

— Și, încep eu...

— Asta-i tot, Mona, spune Radu. N-a mai rămas nimic. Să ne mai întâlnim dacă mai rămâi în oraș. Dar, te rog, ajunge pentru astăzi.

Am dat înapoi, dându-mi seama că am mers prea departe. Descoperirea poveștii iubirii sale secrete era ultimul lucru din lume pe care mă așteptam să-l descopăr. Întotdeauna l-am considerat un Don Juan cinic, dar aceasta a fost masca sub care și-a ascuns dragostea lui ascunsă pentru Mariana. Momentele de meditație ale lui Mihai ori de câte ori se gândea la Mariana, în special la începutul iubirii noastre din vara aceea, apar acum într-o lumină nouă. *Chiar* se simțea vinovat și furios pe el însuși pentru lupta de pe munte și probabil că niciodată nu s-a iertat pe sine pentru asta. Poate acesta este chiar motivul care l-a împins să facă toate acele fapte nesăbuite. Îl îmbrățișez pe Radu încă o dată și ies pe strada liniștită și pustie.

Alerg pe strada pietruită, coborând dealul unde este casa lui Radu. Luna apune și părul îmi flutură sălbatic. Am șaptesprezece ani, dar am și treizeci și șapte. Inima îmi bate cu putere, fața îmi este udă și nu sunt sigură dacă sunt lacrimi de tristețe, de bucurie sau de furie. Sunt toate la un loc. Iubitul meu nu a fost un erou, dar niciun ticălos. A fost un fel de marxist într-o societate marxistă în decădere, dar mai onorabil decât capitaliștii acerbi din societatea capitalistă în care trăiesc acum. Fusese indiferent față de pasiunile mele intelectuale, apoi s-a apucat să citească atunci când era prea târziu ca să îmi mai pese. M-a învățat să dansez. M-a învățat secretele Carpaților și a propriului meu trup. Întotdeauna avea fotografia cu mine râzând pe vârful stâncii. Iar eu aveam în buzunar fotografia cu noi morocănoși într-o zi de noiembrie în București, când am trecut granița în trenul spre Trieste.

Aveam motive întemeiate să îl iubesc. Nu doar am iubit dragostea, așa cum mulți au spus, l-am iubit pe Mihai Simionu, din orașul cu Biserica Neagră din Carpați, un inginer care cânta la chitară și purta geci de piele neagră ca securiștii. Sau mai curând ca un motociclist

aventurier. Amândoi am fost sinceri unul cu celălalt și cu ceea ce am vrut noi să fim, amândoi am meritat acel moment de frumusețe totală de deasupra orașului ce venea din după amiaza cu furtună, cu ploaie pe chipurile noastre.

În timp ce alerg pe trotuar, o propoziție pe care Radu a spus-o mai devreme mi se învârte în minte: „Pentru o vreme, cam când ai plecat din țară, s-a prefăcut că lucrează pentru *securitate*." Îmi tot repet asta iar și iar și posibilitatea că Mihai știa că aveam de gând să plec din țară îmi apare acum în mărime reală. Un fel de iluminare mă cuprinde. Mihai simțea cumva că aveam de gând să plec din țară. El a fost mai sensibil la frământările mele interioare decât l-am crezut eu. Revăd totul în sens invers până la noaptea dinaintea plecării mele din Brașov, cu două zile înainte sa iau trenul din București.

Alunec printr-un tunel, asemeni lui Alice în Țara Minunilor, toate trec pe lângă mine în ordine inversă. Imagini cu mine și cu persoanele din viața mea se derulează în sens invers din toate direcțiile în tunelul adânc prin care alunec cu respirația tăiată, într-o cădere liberă. Totul se mișcă din ce în ce mai repede și știu că în curând voi izbi puternic pământul și milioane de bucăți din mine vor fi împrăștiate spre stele.

Poate că Mihai a plecat din apartament în dimineața aceea pentru că voia să-i fie mai ușor. Sau a plecat din apartament pentru că nu voia ca *ei* să vadă că încă eram împreună. Voia să creeze impresia că ne despărțisem pentru ca ei să aibă și mai multă încredere în el? Luase asupra lui sarcina de a mă urmări și i-a lăsat să creadă că *el* mă va opri la graniță sau că va trimite pe cineva care să mă oprească? Poate că i-a indus în eroare tot timpul, lăsându-i să creadă că obține informații de la mine și spunându-le ce deja știau despre tatăl meu. A aflat de la ei că cerusem un pașaport și că plănuiau să mă oprească. De aceea a zâmbit trist când i-am spus că trebuie să mă întorc în capitală ca să încep culesul cepei și a cartofilor mai devreme. Știa că nu mai pot trăi în confuzie și în teamă. Cel mai important, se temuse pentru viața mea și după moartea Cristinei el m-a vrut departe de toate pericolele. Chiar dacă asta însemna să se despartă de mine pentru totdeauna. Îmi citise gândurile înainte să scot vreun cuvânt de Revelion când mi-a spus:

— Mă vei părăsi cândva, nu-i așa?

Era și nepăsător, dar și cu grijă deosebită. Iubitul meu spion i-a păcălit tot timpul. I-a păcălit pe toți fără să fie prins. Dacă mi-ar fi dat un indiciu despre toate astea.

Acum, că măcar o parte din ceața care îl înconjura pe Mihai s-a risipit, inima mea se poate liniști din tot tumultul ultimilor douăzeci de ani. Poate că țara mea va deveni țara de care mi-a fost odată atât de dor, în compunerea pe care am scris-o acum treizeci de ani. Și poate că mă voi obișnui să am două țări sau să nu am nicio țară, să fiu propria mea țară și să mă întind peste Oceanul Atlantic cu un picior în lanurile de porumb din Indiana, iar celălalt picior într-o poiană cu fructe de pădure din Carpați, ca un baobab uriaș.

Întâlnirea

A doua zi îl sun iar pe Radu și îl întreb ceea ce am vrut atât de mult să îl întreb chiar în prima clipă în care l-am văzut: dacă poate să îmi aranjeze o întâlnire cu Mihai.

— O întâlnire între tine și Mihai? întreabă el surprins. Pentru ce?

— Nu mă întreba, ajută-mă doar. Dacă poți. Este important. Trebuie.

Îi aud respirația.

— Bine, dar știi că nu este ușor să ajungi la casa lui. Îți va lua o zi întreagă.

— Oricât e nevoie, spun eu.

— Bine, dar îmi rămâi datoare.

— Știu, te voi chema în America și îți voi cumpăra tot whisky-ul din lume.

— Așa să faci. Așteaptă telefonul meu. Ești o pacoste, Mona.

Radu mă sună peste trei zile. Peste alte trei zile plănuisem să mă întorc în America. Dar când m-a sunat și mi-a spus că Mihai ne așteaptă, nu pot să mă gândesc decât la următoarele ore.

Mă schimb de șase ori înainte să mă hotărăsc ce să port. Dacă mă îmbrac în roz, e prea vesel și de fetișcană, dacă port roșu, aduce a femeie fatală, dacă port pantaloni, nu mi se văd gleznele, dacă port ceva elegant, ar putea crede că îmi etalez bogăția și garderoba, dacă port ceva învechit și simplu, va crede că o duc rău în America. Aleg o rochie albă de in. Cercei mici albaștri și un colier de perle. Puțin machiaj, nu mult. Ruj rozaliu. Sandale roșii care nu se potrivesc cu rujul. Un strop de parfum franțuzesc. Când vom ajunge acolo, rochia mea va fi probabil deja șifonată.

Andrei și Ionică își fac griji că plec pentru două zile. Mă imploră să îi iau cu mine. Le spun că nu pot și gata, fără explicații. *E treabă de adulți.* Le promit că vom face ceva măreț când mă întorc, cum ar fi să mergem pe muntele acela mare pe care îl vedem din oraș. Ionică spune că vrea să urce pe jos până în vârf pe cel mai înalt munte, ca să vadă caprele negre. Mătușa și unchiul îmi fac cu mâna din balcon

și îmi spun să nu-mi fac griji, în timp ce eu mă urc în mașina lui Radu, o Dacie veche, albastru închis.

Călătorim pe străzi pline de șanțuri, prin sate mici cu case din piatră și garduri groase. Carpații, cu vârfurile ce se unesc parcă între ele, așteaptă răbdători înaintea noastră, într-o ceață albăstrie. Radu deschide radioul din mașină și se aude muzică românească, până se pierde semnalul.

Muzica și peisajul mă scaldă în valuri. Satele adânci și verzi, drumurile de țară, femeile cu baticuri pe cap stând în fața porții și uitându-se la mașinile care trec. Flori roșii și galbene pe pervazurile ferestrelor. Acoperișuri de țiglă roșie, berze albe pe coșuri. Îmi netezesc rochia albă. Mă uit pe geam. Îmi privesc chipul în oglinda din poșetă și îmi refac machiajul. Mă uit la ceas și număr orele.

Radu îmi aruncă o privire.

— Drumul e lung, spune el. Ți-e foame? Vrei să ne oprim?

Dau din cap. El conduce încet, mijind puțin ochii.

Munții albaștri nu au fost niciodată mai aproape. Soarele e călduț și îmi încălzește poalele. Câmpurile sunt pline de oameni în haine în culori luminoase. Înaintez și ei mă îmbie cu daruri: cercei, coliere, eșarfe, mere și covrigi.

— Vom ajunge în jumătate de oră, mă anunță Radu. Ai dormit ceva timp.

Îmi șterg urma de transpirație de pe frunte, rujul de pe buze, beau toată sticla de apă și stau liniștită restul drumului, cu mâinile în poală. Peisajul a devenit mai sălbatic, mai primitiv, ca și cum am fi într-un timp străvechi, în mijlocul munților pietroși, nelocuiți. Mă gândesc la Smokey Mountains. Mă gândesc la casa mea albă din mijlocul lanurilor de porumb.

Vreau să am o casă în America și una în România. Vreau să am câte două din toate. Mă uit la sandalele mele roșii și la unghiile vopsite de la picioare. Lui Mihai îi plăcea forma unghiilor de la picioarele mele și uneori le săruta una câte una. Dar atunci nu erau niciodată făcute cu ojă roșie strălucitoare.

Radu ia din buzunarul de la piept o bucată de hârtie și se uită la indicațiile notate. Intră într-un sat mic cu case vechi de piatră, cu fântâni în curți. Conduce prin sat și apoi o ia pe un alt drum de țară. La capătul străzii, la poalele vârfului unui munte magnific, este o casă verzuie cu verandă de lemn și grădină plină cu clematite și viță-de-vie. Mihai stă pe un scaun în verandă, uitându-se pe drum și fumând. Cobor din mașină. Merg ușor spre casă. Pe o parte a

muntelui este o cascadă care înghite toate sunetele, inclusiv sunetele pașilor mei pe pavaj. Fiecare pas tăcut pare un salt uriaș în timp și spațiu. Merg pe aleea îngustă, pavată, ce duce spre casă și conturul bărbatului care stă în verandă e din ce în ce mai clar, pe măsură ce înaintez. Întotdeauna am râs de scenele din filme în care întâlnirile importante sunt filmate cu încetinitorul. Acum mă simt ca un personaj din acele scene. Numai că de data asta nu este vorba de un film. Este vorba despre mine, Mona, mergând spre Mihai, care stă în veranda unei case verzi la poalele unui vârf cu căciulă de zăpadă în inima Munților Carpați. Visul lui s-a împlinit. Întotdeauna vorbea despre cum ar fi să trăiești într-un loc ca ăsta.

De o parte și e alta a aleii sunt flori sălbatice roșii și albastre, Mihai poartă cămașă albastră și pantaloni verzi. Nu l-am văzut niciodată să poarte două culori vii deodată. Părul lui e tuns scurt și are început de barbă. Sunt pete încărunțite în părul lui. Cascada devine mai zgomotoasă, iar Mihai încă nu ne-a auzit. În timp ce mă uit la el cu toată atenția de care sunt capabilă, mă vad și pe mine, ca într-o oglindă: liniile din jurul ochilor, părul unduind în toate direcțiile, ochii mei în care Mihai vedea stele mici, puțin mai pali acum, dar mai sălbatici decât erau înainte. Mă împiedic de o piatră și văd o schimbare fină, abia imperceptibilă a poziției umerilor lui. Știu că Mihai este în sfârșit conștient de prezența mea, dar nu se grăbește.

Un gând mi-a trecut prin mine când m-am apropiat de casă și când am început să urc treptele de lemn. Ar trebui să-mi cumpăr o căsuță ca asta cu clematite și vie peste tot și cu o verandă de lemn, aici, în mijlocul României. Pentru mine și copiii mei pentru când ne vom întoarce vara viitoare. Mihai dă drumul la un fuior de fum albăstrui și își ridică privirea. Se uită la mine.

Cuprins

Partea întâi 5
Luni portocalii 7
Inundații, războaie și oglinda străbunicii 19
Mona Maria Manoliu se maturizează la București 23
Întoarcerea unchiului Ivan și mătușa mea, Ana Colțunov, care a fost în URSS 30
Trei morți, o floare animal și cuvântul dor 35
Tanti Matilda și cutremurul 40
Activități secrete și mașini de scris 43
Securitatea și poeții simboliști 47
Garoafe periculoase 54
„E doar o lună de hârtie ..." 61
O iapă sălbatică pe zăpadă 64
Iubitul meu Mata Hari 71
Luceafăr și roșii coapte 77
Nu există viața de după 82
Colonie proastă 90
Alegeri 95
Iarnă tristă în cizme bulgărești 101
Primăvară și supă maro 106
La stânca noastră, pentru ultima oară 111
Trenul de Trieste 117
Belgrad 125
Fiatul galben 130
Tutto Sara Bene 133
Roma, Amore Mio! 138

Partea a doua 149
Într-o suburbie din Chicago: o luptătoare pentru libertate 151
Buenas Noche, Mi Amor! 157
Iarnă la Chicago în sepia 160
America, America — țara mea de refugiați 166
Dansând cu Tom 172
Cetățenie 176

Dezintegrare, reintegrare 179
Janusz, iubitul meu din Belgrad 185
Lună portocalie deasupra autostrăzii 188
Execuția de pe State Street 194
Un nou destin 197
Flamingo roz 199
Micile mele lupte 205
Inundațiile din Midwest 212
Balauri și asistenți sociali 216
Indiana, răscrucea Americii 220
Oceanul Atlantic 225
Ultimul dans 229
Drumul înapoi spre casă 232
Pepene după douăzeci de ani 235
Întâlniri sub luni diferite 239
Întâlnirea 255

Domnica Rădulescu

TRENUL DE TRIESTE

Domnica Rădulescu surprinde în romanul său un moment zbuciumat din istoria României, filtrat prin lentila trăirilor individuale și a dramelor personale. Personajul principal, Mona Maria Manoliu, fata cu nume de actriță, trăiește trauma unui timp ostil iubirii, fericirii și vieții în sine, care transformă totul în panică, teamă și paranoia.

Iubirea și politica se află într-o luptă tensionată, care transformă viața personajelor într-un joc pe viață și pe moarte, conturat cu finețe, dar și umor pe fundalul opresiunii politice a unui sistem politic absurd și inuman. Labirintul creat de împletirea crizelor personale cu situația politică amenințătoare, o conduce pe protagonista romanului la decizia radicală de a-și părăsi marea iubire din Carpați, familia și locurile iubite ale copilăriei, pentru a lua misteriosul „Tren de Trieste", spre dureroasa, dar și aventuroasa călătorie a exilului.

Făurindu-și o nouă viață în palpitantul și miticul oraș Chicago, un oraș pe care îl numește „demn de foamea mea", trecând prin șocurile și captivantele aventuri ale unei vieți noi pe continentul american, Mona Manoliu continuă însă să fie bântuită de trecutul ei românesc, de marea ei iubire. O reîntoarcere după douăzeci de ani pe pământul natal devine, pentru acest personaj plin de contradicții și de suflu vital, un prilej de a-și reconsidera legăturile cu trecutul, precum și de a pătrunde enigma iubirii ei din tinerețe.

„Romanul Domnicăi Rădulescu este o călătorie năucitoare către o țară îndepărtată, frumoasă și înfricoșătoare, și o odisee întreprinsă în adâncurile inimii unei tinere fete și a remarcabilei femei în care se transformă."

Arthur Golden,
autorul romanului *Memoriile unei gheișe*

www.tritonic.ro
www.tritonic.ro/blog

ISBN 978-973-733-274-5
9 789737 332745

Recomandat de:

Magic FM

FULBRIGHT ROMANIA

Cașmir

TRITONIC